

GEROJI PATIRTIS

LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2014–2020 M. PROGRAMOS
FINANSUOJAMI PROJEKTAI

GEROJI PATIRTIS

LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2014–2020 M. PROGRAMOS
FINANSUOJAMI PROJEKTAI

ISBN 978-609-420-627-6

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB)

Geroji patirtis

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos finansuojami projektai

Programa finansuojama iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto.

Autrių kolektyvas. Sudarytoja – Genovaitė Paulikaitė, 2018 m., 140 p., tiražas 200 egz.

Spausdino UAB „Petro ofsetas“

Turinys

Apie leidinį	5
Alytaus regionas	8
Kauno regionas	18
Klaipėdos regionas	34
Marijampolės regionas	44
Panevėžio regionas	56
Šiaulių regionas	68
Tauragės regionas	82
Telšių regionas	92
Utenos regionas	102
Vilniaus regionas	114
Inovacijos kaime: nuo mokslinių tyrimų iki modernių technologijų	130

© Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministerija, 2018

Vilnius

Apie leidinį

Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą šalies žemės ūkio ir kaimo plėtrai skirta 1 978 mln. eurų.

Nacionalinės mokėjimo agentūros duomenimis, iki 2018 m. gruodžio mėnesio buvo pateiktos 1 621 364 paraiškos paramai gauti. Pareiškėjų prašoma suma – beveik 1 828 mln. eurų.

Iki 2018 m. gruodžio mėnesio patvirtintos 450 807 paraiškos, skiriant beveik 1 247 mln. eurų, o išmokėta apie 959 mln. eurų paramos.

Leidinyje pateiktos trumpos apžvalgos, nurodant, pagal kokias 2014–2020 m. programos priemonės ir kiek lėšų pasiekė konkretų regioną ir jame esančias savivaldybes.

Didžiausias dėmesys skiriamas pagal šią programą paramą gavusiems ūkininkams, žemės ūkio bendrovėms, žemės ūkio kooperatyvams ir žemės ūkio produkciją perdirbančioms įmonėms.

Įgyvendinant projektus sukaupta patirtimi dalijasi patyrę, jau kelis dešimtmečius ūkius kuriantys ūkininkai, ir jauni, žengiantys pirmuosius žingsnius pasirinktos veiklos keliu, stambių, po kelis šimtus hektarų turinčių ūkių savininkai ir smulkieji, plėtojantys augalininkystę ir gyvulininkystę, įmonės, seniai perdirbančios žemės ūkio produkciją ir ieškančios savo nišos Lietuvos ir pasaulio rinkose.

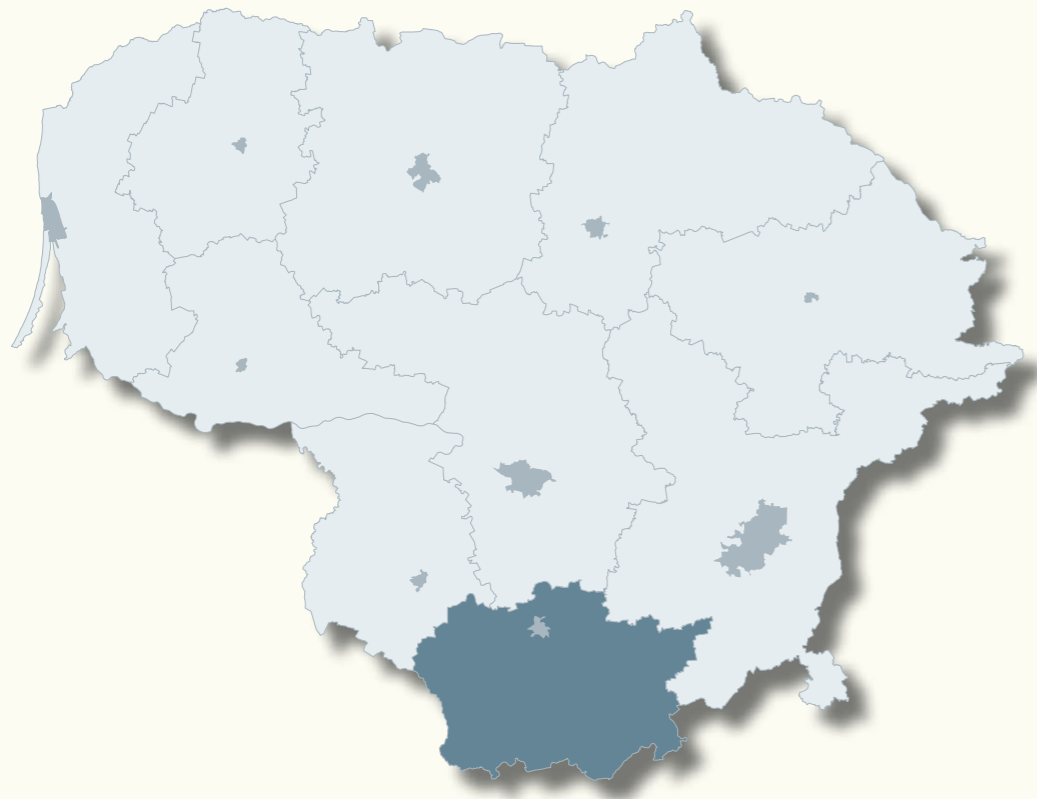
Ir, nepaisant, pirmoji tai parama, ar ja jau yra naudojęsi keletą kartų, leidinio herojai vienbalsiai tvirtina, kad be paramos, jie nebūtų galėję modernizuoti ūkio, įsigyti modernios ir našios technikos, taip sukurti darbo vietų aplinkinių kaimų ir miestelių gyventojams. Ne vienas jų pasididžiuodamas tvirtina, kad jie dabar tapo konkurencingi, galintys konkuruoti su senas ūkininkavimo tradicijas puoselėjančiais Europos Sąjungos šalių senbuvių žemės ūkio ir maisto produktų gamintojais ir perdirbėjais.

Parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą
Alytaus regione priemonėms, skatinančioms žemės ūkio
veiklos restruktūrizavimą

ALYTAUS REGIONAS >>>

Alytaus regionas – piečiausia Lietuvos dalis, apimanti Alytaus, Lazdijų ir Varėnos rajonų, Alytaus miesto ir Druskininkų savivaldybių teritorijas.

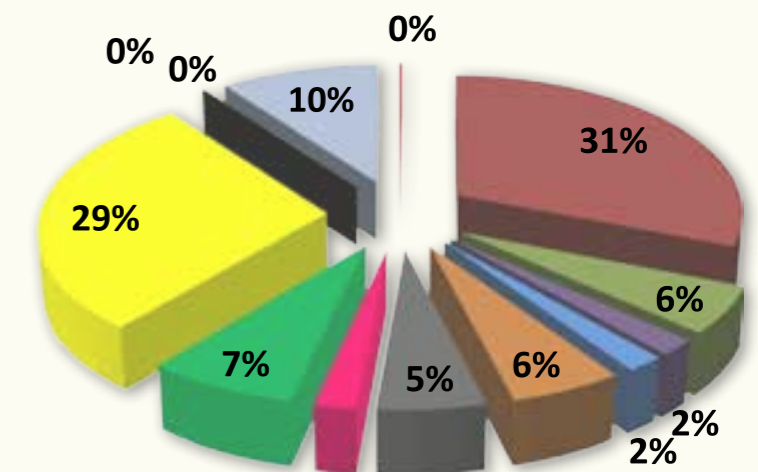

Savivaldybė	Pagal priemones patvirtinta paramos suma, EUR		
	Parama investicijoms į žemės ūkio valdas	Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui	Parama smulkiesiems ūkiams
Alytaus r.	2 653 667	988 427	351 623
Druskininkų	130 067	253 810	95 326
Lazdijų r.	4 307 064	1 575 139	483 339
Varėnos r.	2 760 382	884 452	116 978
Iš viso Alytaus regione	9 851 180	3 701 828	1 047 265

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Patvirtintos 83 371 533 eurų paramos struktūra pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos investavimo kryptis Alytaus regione

- Žinios ir konsultavimas
- Investicijos į žemės ūkio valdas, perdirbimą ir infrastruktūrą
- Parama jaunesiems ūkininkams
- Parama smulkiesiems ūkininkams
- Parama verslui
- Paslaugos ir kaimų atnaujinimas
- Miškininkystė
- Agrarinė aplinkosauga
- Ekologinis ūkininkavimas
- MPŪV ir Natura2000
- Trumpos tiekimo grandinės ir bendradarbiavimas, kokybės sistemos
- Draudimas
- LEADER

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

„Meldinė nendrinukė yra vienintelis paukštis, dėl kurio išsaugojimo 1990 metais pasirašytas tarptautinis memorandumas“, – sako Žuvinto biosferos rezervato direktorius Arūnas Pranaitis. Žuvinto biosferos rezervato direkcija saugodama šį paukštelį naudoja Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos paramą.

Grėsmė – intensyvus ūkininkavimas

Savo išvaizda lietuviams pažįstamą žvirblį primenantis paukštelis jau kuris laikas yra vienas rečiausių giesmininkų Europoje. XX amžiuje, sparčiai intensyvėjant žemės ūkiui ir mažėjant žemapelkių bei užliejamų pelkių, vis daugiau naudojant pesticidų ir kitų cheminių medžiagų, meldinių nendrinukių populiacijos buvo beveik visiškai sunaikintos. Šiuo metu 95 proc. meldinių nendrinukių populiacijos gyvena keturiose šalyse – Baltarusijoje, Lenkijoje, Lietuvoje ir Ukrainoje.

„Lietuvoje meldinių nendrinukių populiacija yra gana maža. 2011 m. apskaitos duomenimis, Lietuvoje buvo 73–106 patinėliai. Pagrindinė Lietuvos populiacija gyvena Nemuno deltoje. Žuvinto biosferos rezervate pastaraisiais metais buvo aptikti septyni giedantys patinėliai, nes suskaičiuoti įmanoma tik patinėlius. Jie vasaros vakarais mėgsta giedoti aukštesnių žolių viršūnėse. Šie paukšteliai porų nesudaro, tad patelės, saugodamos jauniklius, gyvena slaptesnį gyvenimą ir jas pastebėti labai sunku“, – pasakoja Arūnas Pranaitis.

Žuvinto biosferos rezervato direktorius Arūnas Pranaitis

Parama buveinėms išsaugoti

Lietuva, skatindama prisidėti prie meldinių nendrinukių išsaugojimo, yra numachiusi galimybę gauti paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ veiklą „Meldinių nendrinukių buveinių išsaugojimas“. Pagal šią veiklos sritį finansuoti du Žuvinto biosferos rezervato direkcijos projektai.

Saugant meldines nendrinukes svarbu atkurti jų perėjimui tinkamas sąlygas. Jos mėgsta drėgnas, viksvomis apaugusias pievas, tad, kaip juokauja ornitologai, teisingiau jas būtų vadinti viksvinėmis nendrinukėmis, nes ten, kur auga meldai, šie paukšteliai nesiveisia. „Gegužės viduryje sugrįžusios meldinės nendrinukės lizdus suka sausoje pernykštėje žolėje. Joms netinka krūmynai. Anksčiau, kai pavieniai kaimo gyventojai laikė daugiau gyvulių, jie nušienavo kiekvieną lopinėlių. Tačiau per pastaruosius kelis dešimtmečius vis daugiau kaimo žmonių gyvulių nebeaugina. Nešienaujamos pievos vis labiau užaugo krūmynais. Matėme, kaip tai atsiliepia meldinių nendrinukių populiacijai. Kai 1986 metais pradėjome skaičiuoti meldines nendrinukes, aptikdavome apie 30 patinėlių, bet atėjo toks laikas, kai liko tik vienas ar du. Labai gerai, kad atsirado galimybė gauti paramą šių paukščių buveinėms išsaugoti. Gavę paramą pagal praėjusio laikotarpio Lietuvos kaimo plėtros programą, pievą išvadavome iš krūmokšnių, – rodydamas aliuvinę pievą, kuriose kuriamos sąlygos meldinėms nendrinukėms veisti, pasakoja Žuvinto biosferos rezervato direktorius Arūnas Pranaitis. – Krūmų pašalinimas svarbus ir kitiems paukščiams. Šiose specifinėse šlapiose pievose perėti renkasi ir daugiau retų paukščių, ypač tilvikų būrio. Tad atkūrus pievas pastebime ir kitų anksčiau čia perėjusių paukščių sugrįžimą. Dabar čia galima išgirsti gričiuką, raudonkojį tuliką ir kitų paukščių, kurie sunykus pievai buvo pasitraukę.“

Kaip pabrėžia Arūnas Pranaitis, buveinių atkūrimas nėra vienkartinis darbas. Jam reikalingas nuoseklus tęstinumas. „Naudodamiesi pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą gauta parama, prižiūrime ir tvarkome perėjimui tinkamus plotus. Nušienaujame pievas, dalį jų palikdami nešienautų, kad sugrįžę paukščiai rastų senos žolės lizdams sukti. O ir šienaujame jau po rugpjūčio 15 dienos, kai jaunikliai būna išvesti iš lizdų. Nupjautą žolę būtina iš pievų išvežti. Be šienavimo, dar nemažus plotus aliuvinių pievų išvaduojame iš krūmynų. Pernai išskirtome krūmokšnius iš aštuonių, užpernai – iš 20 hektarų pievų. Čia vešėjusias karklų atžalas ar nendres reikia kirsti ne kartą ir ne du, kol viksvynai tampa panašūs į tuos, kurie buvo prieš kelias dešimtis metų. Visi šie darbai brangiai kainuoja, ir be paramos jiems paprasčiausiai neturėtume tiek lėšų“, – sako direktorius.

Projektams įgyvendinti pagal 2014–2020 m. programą Žuvinto biosferos rezervato direkcijai skirta apie 47,5 tūkst. eurų parama. Padengiamos visos finansavimui tinkamos projekto vykdymo išlaidos.

Be šios paramos, Žuvinto biosferos rezervato direkcija gauna išmokas pagal priemonę NATURA 2000, šlapynių ir specifinių pievų tvarkymą.

Džiuginantys rezultatai

Žuvinto biosferos rezervato direktorius įgyvendintų projektų rezultatais patenkintas. Meldinės nendrinukės iškuria atkurtuose plotuose. „Dabar labai svarbu pasiekti, kad šių paukščių populiacijos atsikurtų natūraliai, – lūkesčiais dalijasi Arūnas Pranaitis. – Tai nėra greitas procesas, bet mūsų įgyvendintas projektas tam turi didelę įtaką. Bendradarbiaujame su mokslininkais iš Lenkijos ir Baltarusijos. Jie pripažįsta, kad Žuvinte sėkmingai atkurti meldinėms nendrinukėms veisti tinkami biotopai.“

2018 metų birželio mėnesį, bendradarbiaujant su Baltarusija, kur meldinių nendrinukių populiacijos yra gerokai gausesnės, į Žuvinto biosferos rezervatą buvo atvežta penkiasdešimt jauniklių su lizdais.

„Perkėlimas yra vienas būdų atkurti išnykusią ar arti išnykimo ribos esančią paukščių populiaciją, tačiau bene sudėtingiausias. Reikėjo palyginti genetinius nendrinukių duomenis, įsitikinti buveinių panašumu ir tinkamumu, turėti daug kantrybės nuo ankstyvo ryto iki sutemų šerti, atrodytų, nepasotinamus paukščių jauniklius. Perkelti jaunikliai tam tikrame amžiuje išsimins Žuvintą kaip savo namus ir kitais metais po žiemojimo Afrikoje čia turėtų sugrįžti. Nors meldinių nendrinukių perkėlimas dar niekuomet praktikoje neišbandytas, perkėlimo programa grįsta ilgamete specialistų darbo saugant paukščių populiacijas patirtimi. Rengiant perkėlimo metodologiją, procese dalyvavo šią rūšį daugybę metų tyrinėjantys Europos mokslininkai, konsultuoti su organizacijomis ir specialistais, vykdydžiusiais kitų paukščių rūšių perkėlimą. Labai svarbu pažymėti tai, jog ekspertai vieningai sutinka: mes puikiai atkuriamo meldinių nendrinukių buveines, o tai yra bene pagrindinė sąlyga šiai paukščių rūšiai išlikti Žuvinte“, – apie meldinių nendrinukių sugrąžinimą į atkuriamas aliuvinę Žuvinto pievas pasakoja Žuvinto biosferos rezervato direktorius Arūnas Pranaitis.

Meldinė nendrinukė yra vienintelis paukštis, dėl kurio išsaugojimo 1990 metais pasirašytas tarptautinis memorandumas

Žuvinto biosferos rezervatas

Jaunas ūkininkas nesigaili į ūkį investavęs užsienyje uždirbtus pinigus

„Dešimt metų gyvenau ir dirbau Škotijoje. Tačiau atėjo laikas, kai reikėjo apsispręsti, ar likti užsienyje, ar grįžti į Lietuvą. Kadangi mano tėvai jau daug metų ūkininkavo, nusprendžiau grįžti namo ir padėti jiems. Juolab kad ir ūkio nebuvo kam perimti“, – sako ūkininkas iš Druskininkų savivaldybės Marius Sikorskas.

Kurtis padeda parama

Kaip pats sako, dirbdamas užsienyje nei pareigomis, nei uždarbiu jis negalėjo skųstis. Sausainių fabrike dirbo fasavimo linijos vadovu. Tai buvo aukščiausias karjeros laiptelis, kurį ten buvo galima pasiekti. „Ir atlyginimas buvo geras. Nesulyginsi su mokamais Lietuvoje, bet vis dėlto nusprendžiau grįžti į Lietuvą, – pasakoja Marius Sikorskas. – Taip atsitiko, kad sugrįžęs į Lietuvą po metų perėmiau tėvo ūkį. Norėjau tęsti tai, ką jis pradėjo. 2017 metais įregistravau savo ūkį.“

Kai apsisprendė grįžti į Lietuvą, Marius dar dirbdamas užsienyje pradėjo domėtis ūkininkams teikiama parama. „Ieškojau galimybių, kaip atnaujinti techniką, nes tėvuko turima jau buvo sena ir nenaši. Kai kurių padargų jis visiškai neturėjo. Nuomodavo. O tai – papildomos išlaidos. Tad pradėjęs ūkininkauti pateikiau paraišką paramai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą gauti. Paramos prašiau jaunojo ūkininko įsikūrimui“, – pirmuosius savarankiško ūkininkavimo žingsnius apibūdina ūkininkas.

Pagal 2014–2020 m. programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ Mariui Sikorskui buvo skirta 40 tūkst. eurų. „Pasinaudodamas šiomis lėšomis, įsigijau traktorių, rulonų vyniotuvą ir rulonų presą, – vardija pašnekovas. – Tik paraiškų vertinimas – per ilgas. Prieš pateikiant paraišką reikia susirinkti tris komercinius pasiūlymus. Tačiau, kol paraiška buvo vertinama, man reikalingos technikos ir padargų kainos vos ne trečdaliu šoktelėjo. Teko daugiau savo lėšų prisidėti. Geras dalykas avansas, kai pasirašius sutartį tau į sąskaitą perveda pusę paramos sumos. Tačiau kitą dalį gali gauti po kelerių metų, kai pasibaigia projekto įgyvendinimo laikas. Galbūt būtų galima iškart pervesti 80 procentų? Ir pridėtinės vertės mokestis. Jis nekompensuojamas. 21 procentas labai padidina išlaidas. Žinoma, ir pusė sumos, gaunamos prieš pradėdant įgyvendinti projektą, yra didelė paspartis, ypač pradėdant ūkininkauti. Įgyvendindamas projektą išleidau ir tai, ką buvau uždirbęs užsienyje, ir dar skolintis teko. Tačiau nauja ir naši technika ūkyje jau dirba, o ES parama palengvino ją įsigyti.“

Plėtoja pieno ūkį

Marius Sikorskis plėtoja ekologinį ūkį. Svarbiausia sritis – pienininkystė. „Atvirai pasakius, aš labiau esu linkęs prie mėsinės galvijininkystės, bet sąlygos taip susiklostė, kad kol kas plėtoju pieno ūkį. Kai tėvukas nusprendė kurti ekologinį ūkį ir jį sertifikavo, jis išpareigojo plėtoti pienininkystę. Tą išpareigojimą privalėjau tęsti. Kita vertus, ir man ta sritis labai pravertė. Vertinant mano paraišką už pienines karves gavau papildomų balų. Prieš teikiant paraišką buvo minčių nusipirkti mėsinę galvijų, bet kai paskaičiavai už turimas lėšas galvijų skaičiaus, kai skiriami papildomi balai, nebūčiau galėjęs nupirkti“, – pasakoja ūkininkas ir priduria, kad minties pereiti prie mėsinės galvijų nėra atsisakęs.

Nors Mariaus Sikorsko ūkis ekologinis, bet jo ūkyje primelžtą ekologišką pieną tenka parduoti kaip paprastą. „Aplinkui nėra ekologinių pieno ūkių, taigi ir kooperuotis, kas leistų brangiau parduoti pieną, nėra su kuo“, – sako Marius.

Šiuo metu Mariaus Sikorsko ūkyje yra 11 melžiamų karvių. Vidutiniškai per metus iš karvės primelžia 5–6 tonas pieno. „Gerai, kad už ekologinį ūkininkavimą yra mokamos išmokos. Tai šiek tiek kompensuoja pasiektą rezultato skirtumą tiek pienininkystėje, tiek ir augalininkystėje. Be abejo, ūkio plėtrai svarbu ir lėšos, mokamos pagal 2014–2020 metų programos priemonę „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“. Druskininkų savivaldybės žemės nėra derlingos, todėl šį pavasarį, pamatę naujai nubraižytą tokių žemių žemėlapi, buvome nustebinti, kad staiga mūsų žemė tapo derlinga. Laimė, įrodėme, kad mūsų žemės derlingesnės nebuvo tapusios, ir žemėlapi pakoregavo“, – ūkininkas viliasi, kad dėl žemių derlingumo valdžios nuomonė nebesikeis.

Jaunasis ūkininkas Marius Sikorskas nesigaili užsienyje uždirbtus pinigus investavęs į ūkį

Daržovių vartotojas – kurortas

Marius Sikorskas dirba 25 ha žemės. Tiek turėjo jo tėvas, kai sūnus perėmė ūkį. Pradėjęs nuo kelių hektarų, Vytautas Sikorskas tai išsiuomodamas, tai nupirkdamas didino žemės plotą. „Dabar padidinti ploto neįmanoma. Pirmiausia to daryti neleidžia prisiimti išpareigojimai, nes prie ekologinio ūkio galima jungti tik ekologines žemes. Aplinkui ekologinių ūkių nėra. Tik mano sesuo tokį ūkį plėtoja, bet ji neplanuoja turimos valdos mažinti. Antra, Druskininkų savivaldybėje apskritai sunkiai rasi parduodamų žemių. Stambieji ūkininkai jau yra supirkę“, – esamą padėtį apibūdina ūkininkas.

Be pienininkystės, jis plėtoja ir augalininkystę. Auginą bulves, įvairias kitas daržoves, sėja javų. Dalį grūdų parduoda, dalį pasilieka pašarams. „Daržininkystės plėtrai labai didelę įtaką turi Druskininkų kurortas. Ten parduodu visas savo daržoves. Jas perka ir viešbučiai, ir kavinės. Daugelis jų yra pastovūs pirkėjai“, – kurorto teikiamus privalumus daržininkystei pabrėžia ūkininkas.

Mesti ūkininkavimo neketina

„Atvirai pasakius, grįždamas į Lietuvą maniau, kad bus lengviau, – šypneli pašnekovas. – Žmones labai nuskurdino euro įvedimas. Pirmaisiais sugrįžimo metais, atrodo, kainos buvo normalesnės. O dabar... Kai man reikia kokios detalės ar kokios priemonės, važiuoju į mažas kaimo parduotuves. Jose dar galima rasti užsigulėjusių prekių. Jų litinė kaina, paversta į euru, yra gerokai mažesnė. Anksčiau gana daug ką rasdavau. Dabar jau sunkiau tokių prekių begalima rasti“, – patirtimi pasidalija pašnekovas.

Sunkumai Mariaus negąsdina – mesti ūkininkavimo neketina. Su Aiste, nors bendravo daug metų gyvendami Škotijoje, vestuves atšoko Lietuvoje. Marius iš užsienyje uždirbtų pinigų pastatė namą. Atėjo ir pirmasis jo sprendimų ir darbo įvertinimas. 2017 m. konkurse „Metų ūkininkas“ Druskininkų savivaldybėje Aistei ir Mariui Sikorskams atiteko trečioji vieta. „Noriu tęsti tėvuko pradėtą darbą, – sako pašnekovas. – Ūkininkavimas turi savo privalumų. Pirmiausia pats sau esi šeimininkas. Jei ką blogai padarei ar ko nepadarei, esi tik pats kaltas.“

Naujas namas ir naujas traktorius

Marius Sikorskas užaugintas bulves parduoda Druskininkų viešbučiams ir kavinėms

„Mano mėgstamiausias posakis: vienas lauke – ne karys. Pradėjusi ūkininkauti supratau tikrąją šio posakio reikšmę“, – sako Lazdijų rajono jaunoji ūkininkė Karolina Kočiūnaitė. Jaunam žmogui be niekieno pagalbos įkurti ūkį, įsigyti technikos – praktiškai neįmanoma. Įgyvendinti svajonę merginai pavyko tik su tėvų, valstybės ir ES parama.

Pasinaudojo banko paskola

Karolina savo ūkį įregistravo tik 2017 metų viduryje. Jos apsisprendimu ūkininkauti niekas nesistebėjo, nes jau nemažai metų artimieji, draugai ir pažįstami ją matė kaip tikrą „žemės vaiką“, mylintį savo kraštą, gamtą, gyvuliukus, nesibijantį darbo.

Didžiausią įtaką tokiam jos pasirinkimui turėjo tėvai – Vidutė ir Darius Kočiūnai, ūkininkaujantys nuo 2012 metų. Kai šeimos galva po ilgų darbo metų policijoje išėjo į užtarnautą poilsį, sutuoktiniai nusprendė užsiimti mėšine gyvulininkyste. Iš pradžių įsigijo septynias grynaveisles limuzinų telyčias ir bulių. Šiuo metu jie jau turi 72 limuzinų veislės galvijus. Darius Kočiūnas yra mėšinių galvijų augintojų kooperatyvo „5 000 aubrakų Lazdijams“ narys. Kooperatyvo nariai, parduodami galvijus Lenkijos supirkėjams, gauna už juos didesnę kainą, kartu pigiau įsigyja kai kurių žemės ūkiui reikalingų priemonių.

Karolina, dar besimokydama Veisiejų Sigitos Gedos gimnazijoje, tarsi gyvas sidabras sukosi tėvų ūkyje. Iš arti stebėjo, kaip kūrėsi ir pamažu augo jų ūkis, kaip viskas keitėsi, tobulėjo. „Tai buvo išties įdomu, todėl tėvų paskatinta nusprendžiau ir pati pabandyti ūkininkauti“, – apie savo pasirinkimą pasakoja Karolina.

Mergina laiko dešimt mišrūnų mėšinių galvijų. Iki 2018 metų pabaigos dar planuoja įsigyti 15 mišrūnų. Šie gyvuliai yra pigesni nei grynaveisliai. „Ateityje galbūt auginsiu grynaveislius gyvulius, bet kol kas tenka pasitenkinti ir pigesniu variantu“, – sako jaunoji ūkininkė.

Praėjusiais metais Karolina Kočiūnaitė gavo paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“. Pasinaudojusi parama ji įsigijo naują traktorių, krautuvą ir ruloną griebtuvą. Parama siekė 40 tūkst. eurų. Kadangi traktorius buvo brangesnis, teko nemažai pridėti ir nuosavų lėšų. Jaunoji ūkininkė pasinaudojo banko paskola. Modernų traktorių, kuriuo dirbti, pasak jos, vienas malonumas, vairuoja ne tik tėtis, bet ir ji pati. „Valdyti traktorių tėtis jau seniai išmokė, tačiau ateityje norėčiau išmokti vairuoti ir kombainą“, – juokiasi pašnekovė.

Projektą ji įgyvendins iki 2021 metų. Pagal projekto sąlygas per penkerius metus ji turės didinti mėšinių galvijų skaičių.

Karolina pripažįsta, kad, jei nebūtų šios paramos, ūkininkauti tikriausiai net nebūtų pradėjusi. Naujai besikuriančiam ūkiui įsigyti naujos technikos praktiškai yra neįmanoma, nes kainos labai didelės, o ūkio pajamos minimalios. Be to, nemažai pinigų tenka skirti galvijams įsigyti, jų priežiūrai, todėl apie tokį pirkinį, kaip naujas traktorius, tektų tik pasvajoti. „Manau, kad tokia parama yra didelis paskatinimas jauniems žmonėms steigti nuosavą ūkį. Jie sukuria darbo vietą sau, o ateityje – galbūt ir kitiems kaimo gyventojams. Projekto sąlygos nėra labai sudėtingos“, – teigia Karolina Kočiūnaitė.

Šiuo metu jaunoji ūkininkė turi 21 ha nuosavos žemės, o 10 ha nuomoja. Iš jų 14 ha sudaro pievos ir 17 ha – javai. Pasak Karolinos, žemės kol kas jai užtenka tiek, kiek turi, bet ateityje teks plėsti galvijų bandą, todėl ir žemės reikės daugiau.

Dzūkijos žemės tinka galvijams auginti

Paklausta, kodėl pasirinko gyvulininkystę, jaunoji ūkininkė tvirtina, kad šiam žingsniui įtakos turėjo tėvai. Ji jau žinojo šios srities specifiką, buvo pratusi prie gyvulių. Taip pat ši sritis jai atrodė pelningiausia. Dzūkijos krašto žemės nederlingos, todėl labiau tinka ganykloms, o ne javams auginti. Be to, vertinant projektą už tai buvo skiriami papildomi balai, todėl ilgai dvejoti, ką pasirinkti, nereikėjo.

Asmenukė prie naujojo traktoriaus, kurį vairuoti – tikras malonumas

Šiuo metu Karolina studijuoja Mykolo Romerio universitete teisę ir ikiteisminį procesą. Yra antro kurso studentė. „Pagal specialybę būsiu tyrėja. Esu dėkinga tėvams, kurie mane palaiko ir padeda prižiūrėti ūkį. Pusę savaitės praleidžiu Kaune, todėl negaliu pati visą laiką rūpintis savo galvijais, tenka prašyti tėvų pagalbos“, – tėvams dėkinga jaunoji ūkininkė. Ji tikisi, kad ateityje pavyks suderinti ir ūkininkės, ir teisininkės darbus, nes abu merginai vienodai įdomūs.

Karolina teigia mananti, kad šiuolaikiniai ūkininkai yra gana užsispyrę, išprusę, aktyviai reiškia aukščiausiai šalies valdžiai savo reikalavimus, todėl taip sugeba apginti ir savo teises. Jei tik bus galimybė, ji, kaip būsima teisininkė, pasiryžusi žemdirbiams padėti kovoti dėl savo teisių ir palankesnių ūkininkavimo sąlygų, nes tai yra aktualu ir jai pačiai.

Naujų žinių Karolina Kočiūnaitė semiasi dalyvaudama Lazdijų rajone organizuojamuose seminaruose, daug naudingų patarimų sako randanti internete, kur ūkininkai dalijasi savo patirtimi, padeda atsakyti į daugelį klausimų. Tačiau žinių, be abejo, dar trūksta, taigi ateityje tikisi daug ko išmokti.

Karolina nesiskundžia nuovargiu ar laiko stygiu, nors vienu metu ir studijuoja, ir tėvų padedama, ūkininkauja. Meilė gimtinei ir savo veiklai jaunajai ūkininkei suteikia gyvenimo pilnatvę. Pasak JAV verslo magnato ir išradėjo Stiveno Polo Džobso, vienintelis būdas gerai atlikti savo darbą yra mėgti tai, ką darai. Kai tokį darbą randi, jauti tai visa širdimi.

Karolina Kočiūnaitė pasinaudojusi parama nusipirko traktorių, krautuvą ir ruloną vyniotuvą

Praėjusių karštą vasarą galvijams reikėjo nemažai vandens

Didžiausias ūkininkų turtas – darni šeima

„Be gyvenimo kaime, be žemės ir be ūkininkavimo savęs neišsivaizduojame“, – sako Rima ir Marijonas Kropiai, keturiolika metų gyvenantys ir ūkininkaujantys Varėnos rajone, prie pat Baltarusijos sienos esančiame Panočių kaime. Jiems pritaria ir sūnūs – Mindaugas ir Tautvydas. Nors yra įkurti trys atskiri ūkiai, bet, kaip sako patys Kropiai, visus darbus kartu dirba.

Stambiausi seniūnijoje

Ūkininkai Rima ir Marijonas Kropiai ūkininkauja gimtosiose vietose. Panočiai yra Rimos tėviškė, o Marijonas – iš netoliese esančio Dubičių kaimo. Baigęs buvusį Daugų žemės ūkio technikumą, Marijonas su žmona įsikūrė Panočių kaime. Marijonas dirbo tuometiniame „Tiesos“ kolūkyje. Šešis vaikus auginančiai šeimai kolūkis skyrė didelį ir erdvų namą. Įstant kolūkiui susikūrė žemės ūkio bendrovė ir joje Marijonas kurį laiką dirbo, o jai subyrėjus, jis kartu su žmona Rima nusprendė ūkininkauti. Pradėjo 2004 metais nuo trijų ha žemės. Ją dirbo iš žemės ūkio bendrovės paveldėta technika. Po truputį ūkininkai seną techniką ėmė keisti naujesne, modernesne ir našesne. Atstatė iš bendrovės pasiimtus senus pastatus. 2012 metais Rima ir Marijonas Kropiai konkurse „Metų ūkis“ Varėnos rajone laimėjo antrą vietą.

Tėvo pėdomis pasekė ir du sūnūs – 28 metų Mindaugas ir 25 metų Tautvydas. Vaikiniai nepabėgo iš kaimo, bet priešingai – iš tėvų paveldėję meilę žemei, jie noriai puoselėja žemdirbiškas tradicijas.

2012 metais ūkį įregistravo Mindaugas. Jis dirba beveik 176 ha žemės. Po poros metų ūkininku tapo ir Tautvydas. Jo ūkis užima apie 164 ha.

Kropių šeima – vieni stambiausių Kaniavos seniūnijos ūkininkų. Tėvas ir abu sūnūs valdo maždaug 500 ha. Iš jų 130 ha užima pievos. Visa kita – ariamoji žemė, kurioje didžiąją dalį užima rugiai, kviečiai, avižos, grikliai, žirniai.

Kropių šeima taip pat verčiasi ir gyvulininkyste. Šiuo metu tėvas ir sūnūs bendrai augina 110 mėšinių galvijų. Marijonas augina dešimt angusų veislės telyčių, o sūnūs – mišrūnes. Galvijai laikomi iš buvusios žemės ūkio bendrovės įsigytuose ir suremontuotuose pastatuose. Juose laikomi ir pašarai.

„Visus darbus dirbame patys. Svetimų kol kas nesamdėme ir nesamdome. Suspėjame“, – sako Marijonas Kropis.

Darbštūs ūkininkai džiaugiasi, kad visą darbą dideliame ūkyje palengvina naši technika. Ją įsigijo dalyvaujant Europos Sąjungos finansuojamose programose. „Jei ne Europos Sąjungos parama, šiandien tikrai neturėtume tiek modernios žemės ūkio technikos, be kurios apdirbti turimų žemės plotų būtų tiesiog neįmanoma“, – sako ūkininkai.

Jaunimo užmojai

Kurti modernų ūkį aktyviai ėmėsi Kropių sūnūs. Gyvulininkystę plėtojantis Mindaugas paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą gavo du kartus. Abu kartus parama skirta pagal priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Mėsinės galvijininkystės ūkiui modernizuoti Mindaugui buvo skirta daugiau kaip 41 tūkst. eurų. Pasinaudodamas šiomis lėšomis Mindaugas įsigijo traktorių, pakabinamą vartytuvą, pakabinamą kultivatorių, universalias mėšinių galvijų priežiūros stakles, šerimo tako tvorų ir vartų sistemą. Kita parama – daugiau kaip 45 tūkst. eurų – buvo skirta investicijoms į mėsinės gyvulininkystės produkcijos gamybą. „Įgyvendindamas šį projektą įsigijau modernios žemės ūkio technikos ir įrangos, skirtos optimaliam gamybos apimčių ir produkcijos kokybės lygiui užtikrinti. Įsigijau savaeigį krautuvą, mėšlo kratytuvą ir priekabą rulonams vežti“, – apie paramos naudą pasakoja ūkininkas Mindaugas Kropis.

Paraišką paramai pagal 2014–2020 m. programą pateikė ir Tautvydas Kropis. Pagal priemonės „Investicijos

Trys ūkininkai Kropiai – Marijonas, Tautvydas ir Mindaugas

į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ augalininkystės produkcijos gamybai plėtoti jam skirta daugiau kaip 29 tūkst. eurų parama. Pasinaudodamas šiomis lėšomis ūkininkas įsigijo modernios žemės ūkio technikos ir įrangos, užtikrinančios optimalias gamybos apimtis ir produkcijos kokybę. Jis nusipirko kultivatorių, sėjamąją, keturių korpusų apverčiamąją plūgą ir puspriekabę.

„Tiek jėgų įdedame į savo ūkį, savo rankomis viską kuriame, nes mes mylime kaimą, žemę ir savo darbą. Nė už ką iš kaimo neišvažiuosime gyventi kitur“, – tvirtina broliai Kropiai, o juos palaiko tėvas.

Aktyvūs bendruomenės gyvenime

Kropių šeima – ir tėvai, ir vaikai – aktyviai dalyvauja kaimo bendruomenės gyvenime. Tautvydas nuo 2016 metų yra Panočių kaimo bendruomenės pirmininkas. Jaunas vyras pažymi, jog jam labai svarbu, kad gimtajame kaime būtų tvarkinga ir gražu, kad visiems čia norėtųsi ir gyventi, ir į svečius atvažiuoti. Jis džiaugiasi, kad per dvejus metus pavyko įgyvendinti du kaimui labai reikalingus projektus – išvalyti tvenkinį ir prie jo sutvarkyti poilsio zoną – įrengti paplūdimį, treniruoklius, pavėsines, suoliukus, vaikų žaidimų aikštelę. Kropiai mielai remia ir kaime vykstančias šventes.

Gausi ūkininkų Kropių šeima

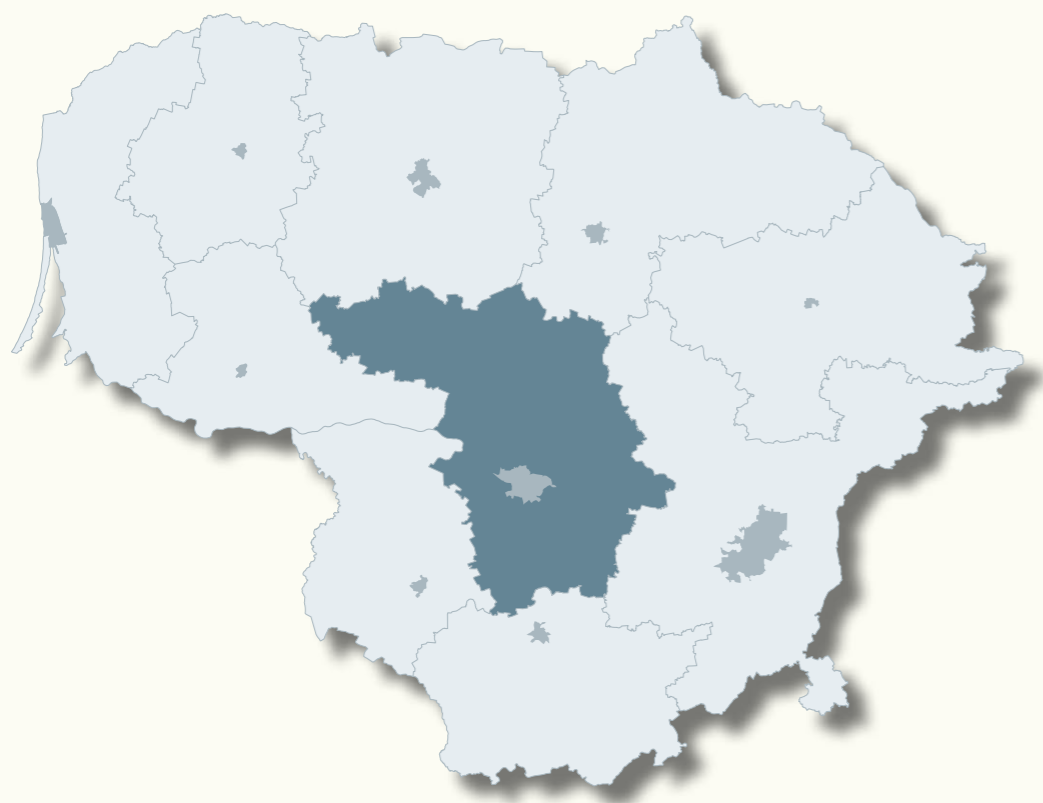

Angare žiemoja ūkininkų technika ir padargai

Kauno regionas >>>

Kauno regionas – išsidėstęs centrinėje Lietuvos dalyje, apimantis Jonavos, Kaišiadorių, Kauno, Kėdainių, Prienų, Raseinių rajonų bei Kauno miesto ir Birštono savivaldybių teritorijas.

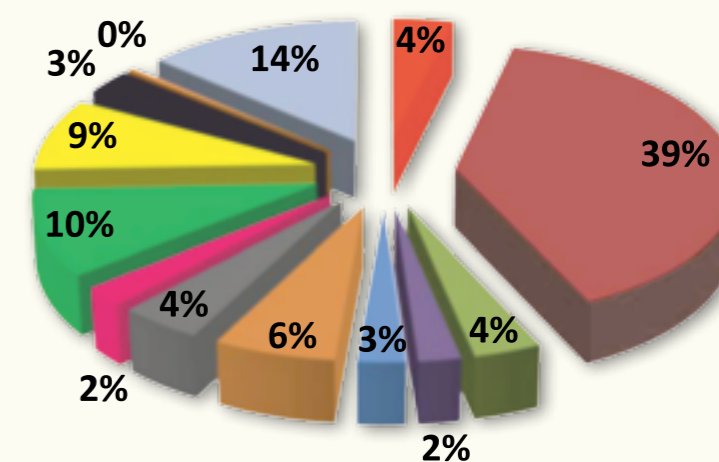
Parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą Kauno regione priemonėms, skatinančioms žemės ūkio veiklos restruktūrizavimą

Savivaldybė	Pagal priemones patvirtinta paramos suma, EUR		
	Parama investicijoms į žemės ūkio valdas	Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui	Parama smulkiesiems ūkiams
Birštono	432 495	20 000	56 982
Jonavos r.	2 454 153	232 843	125 157
Kaišiadorių r.	4 275 242	652 366	102 663
Kauno r.	3 373 831	547 765	463 690
Kėdainių r.	11 440 598	441 249	156 293
Prienų r.	1 077 628	580 187	474 690
Raseinių r.	4 295 487	810 054	625 455
Iš viso Kauno regione	27 349 434	3 284 465	2 004 929

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Patvirtintos 120 908 896 eurų paramos struktūra pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos investavimo kryptis Kauno regione

- Žinios ir konsultavimas
- Investicijos į žemės ūkio valdas, perdirbimą ir infrastruktūrą
- Parama jauniems ūkininkams
- Parama smulkiesiems ūkininkams
- Parama verslui
- Paslaugos ir kaimų atnaujinimas
- Miškininkystė
- Agrarinė aplinkosauga
- Ekologinis ūkininkavimas
- MPŪV ir Natura2000
- Trumpos tiekimo grandinės ir bendradarbiavimas, kokybės sistemos
- Draudimas
- LEADER

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Birštono kurortas ateina į Šaltinėnus

Asta ir Alvydas Letkauskai pasinaudojo Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos srities „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ veikla „Parama asbestinių stogų keitimui“.

Išsklaidė mitus

„Gyvenome sename name. Seniai reikėjo jį remontuoti. Ypač rūpesčių kėlė senu šiferiu dengtas stogas. Ir per seminarus ne sykį išgirdavau, ir internete užtikdavau informacijos, kad asbestas kenkia sveikatai, bet vis atidėliodavome, – pasakoja Asta Letkauskienė. – Atrodo, ir pirmą žinią apie paramą asbestiniams stogams susiradau internete. Labai gerai, kad visus dokumentus paramai gauti buvo galima susitvarkyti seniūnijoje. Į seniūniją buvo atvykusi Nacionalinės mokėjimo agentūros specialistė, kuri padėjo užpildyti prašymą paramai gauti ir paaiškino apie visus reikalavimus ir eigą. Jokių papildomų vargų ir rūpesčių. Netrukus mus pasiekė žinia, kad parama mums skirta.“

Asta ir Alvydas Letkauskai nutarė pakeisti ne tik stogą, bet atnaujinti ir visą namą. „Kadangi keitėme visą stogo konstrukciją, mums darbai kainavo apie šešis tūkstančius eurų. Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą asbestiniam stogui pakeisti gavome 1 721 eurą. Tai mums buvo tikrai didelė parama. Pagal šią priemonę finansuojama iki 50 procentų dangos keitimo išlaidų. Jei nebūtume keitę stogo konstrukciją, paramos lėšos ir būtų sudariusios pusę dangos keitimo išlaidų. Dabar rekonstruotame name gyvename jaukiau, gražiau ir sveikiau, nes stogą užklajome neasbestiniu šiferiu“, – pasidžiaugia namo šeimininkė.

Pakeitę stogo dangą Letkauskai pateikė prašymą kompensuoti patirtas išlaidas. „Užbaigto projekto atskaitą ir mokėjimo prašymą nuvežėme į Nacionalinės mokėjimo agentūros Kauno skyrių. Viskas vyko be jokių kliūčių ir vargų. Visos tos skleidžiamos kalbos, kad parama sukelia labai daug rūpesčių ir įtampų, neturi realaus pagrindo. O žmonės tų kalbų prisiklausę neskuba naudotis galimybe gauti paramą savo buičiai pagerinti. Iš mūsų Šaltinėnų kaimo tik mes ir dar vienas kaimynas pasinaudojome parama asbestinių stogų keitimui. Žinoma, dalį žmonių pristabdo ir tai, kad parama teikiama, kai darbus padarai, – svarsto Asta. – Dabar kalbėdamasi su žmonėmis visada sakau, kad nereikia bijoti kreiptis paramos. Žemės ūkio ministerija yra labai supaprastinusi jos suteikimą ir administravimą, ir nereikia rašyti jokių didelių atskaitų, kuriomis žmonės vienas kitą gąsdina.“

Asta ir Alvydas Letkauskai pasidžiaugia, kad parama jiems buvo suteikta dar paprasčiau negu anksčiau, kai norint keisti stogą reikėjo gauti ir architekto pritarimą. Astai ir Alvydui tokio pritarimo jau nereikėjo.

Įpareigoja ir aplinka

Šaltinėnų kaimas, kuriame gyvena Asta ir Alvydas, yra Nemuno kilpų regioniniame parke, tad keičiant stogą ar rekonstruojant pastatą būtina įvertinti ir aplinkos poreikius. Ir namo, ir stogo spalva neturi išsiskirti iš aplinkos, tad atnaujintas Letkauskų namas dairosi iš po tamsiai rudos kepurės.

„Birštono kurortas jau iki mūsų atkeliauja, – tvirtina Asta. – Nemuno regioninį parką lankantys turistai užsuka ir į mūsų kaimą. Ypač keliaujantys dviračiais. Nemažai svečių sulaukia ir aplinkui šikūrusios kaimo turizmo sodybos. Plėtojant turizmą labai svarbu tvarkinga ir patraukli aplinka, o seni asbestiniai stogai jos tikrai nepuošia.“

Asta pasidžiaugia, kad į jų kaimą ateina visi civilizacijos privalumai. Neseniai atvestas ir šviesolaidinis internetas, užtikrinantis gerą ryšį su visu pasauliu.

Netoli Šaltinėnų nutiestas dviračių takas. Jis bus tęsiamas iki Punios. Tad Šaltinėnų kaimą aplankys dar daugiau turistų. „Kai žmonės tvarkingi, gerai, kad jų daugiau į mūsų kaimą užsuka, bet ne visi tokie. Po kai kurių apsilankymo reikia visas pakeles kuopti, – šypteli Asta. – Ir kaimo bendruomenė, ir seniūnija rūpinasi kaimo grožiu ir tvarka. Kiekvienais metais gyventojai renkamės į talką. Gražiau ir tvarkingiau gyventi skatina ir sodybų konkursai. Prieš porą metų bendruomenė, įgyvendindama projektą, buvusioje mokykloje įsirengė bendruomenės namus. Įgyvendindama kitą projektą, nusipirko baldus. Gal ir nesame pati aktyviausia bendruomenė, bet ir projektus įgyvendiname, ir šventes bei kitus renginius organizuojame. Skirtingai nuo kitų kaimų, Šaltinėnai gana jaunas kaimas – didžioji dalis gyventojų – iki penkiasdešimties metų.“

Asta ir Alvydas Letkauskai prie atnaujinto namo

Plėtoja augalininkystės ūkį

Asta Letkauskienė dirba Birštono vaikų darželyje. Alvydas ūkininkauja. „Turime apie 50 hektarų žemės. Didžiausią plotą skiriame javams. Auginame kviečius, kvietrugius, miežius, avižas, žirnius. Dalį derliaus parduodame „Kauno grūdams“, o dalį – turguje. Dar auginame šiek tiek bulvių, įvairių kitų daržovių. Esame užsodinę 30 arų braškių ir 20 arų aviečių. Atrodo, plotai nedideli, bet darbo juose pakankamai. Ir uogas, ir daržoves realizuojame turguje. Nemažai uogų ir daržovių tiesiai iš namų nuperka“, – pasakoja Asta.

Tačiau, kaip teigia moteris, realizuoti produkciją turguje darosi vis sunkiau. „Dabar pirkėjų labai sumažėjo. Prieš penkerius metus jų buvo gerokai daugiau“, – apgailestauja moteris.

Asta ir Alvydas Letkauskai ūkio darbams techniką nusipirko už savas lėšas. „Kiek uždirbame, tiek ir sudedame. Tai į techniką, tai į namą, – šypteli Asta. – Kol kas ūkio modernizavimui parama nesinaudojome. Buvo minčių teikti paraišką pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“, bet pamatėme, kad šių metų kvietimui nespėjame paraiškų parengti. Galbūt pabandytume kitais metais. Labai gerai, kad atsiranda galimybė gauti paramą ir tiems ūkininkams, kurie savo užaugintą produkciją parduoda tiesiai vartotojui.“

Keisdami stogą, remontavo ir visą namą

Ūkyje užaugintas daržoves, kitas gėrybes Letkauskai parduoda Prienų turguje

Seniūno darbą pakeitė ūkininkavimas

Jonavos rajone mišrų ūkį plėtojantis Juozas Plukys pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą gavo daugiau kaip 39 tūkst. eurų ūkiui modernizuoti.

Pirko kombainą ir sėjimą

„Ūkiui būtina reikėjo naujos technikos. Turima buvo labai nusidėvėjusi. Javus kirsdavome dar tarybinių laikų kombainu“, – apie sprendimą teikti paraišką paramai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turimą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ gauti pasakoja Juozas Plukys.

Už paramos lėšas jis nusipirko sėjimą ir javų kombainą. „Rinkausi ne pačią kiečiausią ir moderniausią techniką, o tą, kurios kaina atitinka kokybę. Nusipirkau sėjimą, aprėpiančią keturių metrų dirvos ruožą. Į jos grūdų bunkerį telpa 1 200 litrų sėklos. Kombainą irgi pasirinkau atitinkantį mūsų ūkio dydį. Mano ūkis yra 150 hektarų. Didelė jo dalis – nuomojama žemė. Pridėjus sūnų ūkius, susidaro apie 280 hektarų. Apie 120 hektarų užsėjame javais, apie 140 hektarų – rapsais. Tokio dydžio ūkiui pirkti paties moderniausio kombaino neapsimokėjo. Žinoma, viliojo pats moderniausias, bet juk reikia įvertinti savo pajėgumus. Du sezonus su kombainu jau dirbome. Esame patenkinti. Jis mūsų poreikius tenkina.“

Kombainą vairuoja sūnus Laimonas. Taip pat ūkininkas. Jis valdo 80 ha valdą, iš kurių 20 ha nuosava žemė. Kita nuomojama. Jis pasinaudojo praėjusio laikotarpio programos parama jaunojo ūkininko įsikūrimui. Gavęs iš tėvo 50 ha žemės, ūkininkauti ėmėsi ir sūnus Laurynas. Jis ūkiui modernizuoti pagal 2014–2020 m. programos priemonės „Verslo ir ūkio plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunojo ūkininko įsikūrimui“ gavo 35 tūkst. eurų. Už gautą paramą nusipirko modernų mėšlo kratytuvą ir kultivatorių.

„Aš jau artėju prie pensinio amžiaus, tegul vaikai žemę dirba ir tegul savo ūkius kuria, tegul vienas kitam padeda“, – šypsosi ūkininkas.

Ūkį kūrė naudodamasis parama

„Esu zooinžinierius, tad tarybiniais metais dirbau kolūkyje zootechniku. Ir nuo mažumės prie ūkiškų darbų buvau pratęs. Mama fermoje dirbo. Kai atsirado galimybė dirbti savarankiškai, su žmona Zita nusprendėme ūkininkauti. Ūkį įsiregistravome 1991 metais ir pradėjome nuo pliko lauko“, – sako ūkininkas.

Pagal Valstiečių ūkio įstatymą jis gavo 50 ha žemės. „Technikos neturėjau. Tik du arklus buvau nusipirkęs. Tačiau tada ūkininkų buvo nedaug, ir vienas kitam padėdavome. Tai buvo lyg savitarpio pagalbos kooperatyvai, – ūkininkavimo pradžią prisimena Juozas. – Kiek užsidirbęs, nusipirkau pirmąjį traktorių – tiesa, Baltarusijoje pagamintą.“

Iš pradžių Zita ir Juozas Plukiai vertėmės pienininkyste. Laikė 30–40 melžiamų karvių. „Pirmąją paramą gavau pagal Nitratų direktyvą. Už gautas lėšas nusipirkau modernesnę traktorių, krautuvą, herminatorių, – paramos nauda pasidžiaugia Juozas. – Ir vėlesnėmis paramomis naudojausi. Įvairios žemės dirbimo technikos ir padargų pirkau už 2007–2013 metų programos paramos lėšas.“

Ėmėsi mėsinių galvijų

„Tačiau vėliau pienininkystės atsisakėme. Tiesiog nebeužteko laiko. Zita pradėjo dirbti Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Jonavos skyriuje. Ji – veterinarijos gydytoja. Ir dabar ten dirba. Aš ėmiausi Kulvos seniūnijos seniūno pareigų. Dvylika metų dirbau seniūnu. Laiko ūkiui likdavo mažai, tad savo turimus gyvulius pradėjome mišrinti. Nusipirkau kelis angusų veislės bulius. Dabar laikome apie 150 mėsinių galvijų“, – ūkio pokyčių priežastis apibūdina ūkininkas.

Juozas Plukys juokauja, kad seniūno darbas ir ūkininkavimas sunkiai derindavosi

Užaugintus gyvulius jis parduoda Lietuvoje. „Yra pasiūlymų vežti gyvulius į Lenkiją, bet esame ištikimi vienam pirkėjui“, – teigia Juozas.

Galvijus šeria pačių užsiaugintais pašarais. Sėja rapsų, kviečių, žirnių. Dalį derliaus parduoda, bet pirmiausia skiria pašarams. „Žirnius ir grūdus sumalame ir naudojame buliukams penėti, o karvėms žindenėms užtenka ir žolinių pašarų, – patirtimi dalijasi pašnekovas. – Neperkame jokių papildomų pašarų. Ir žemei tręšti chemijos saikingai naudojame. Galėtume ir ekologinę gyvulininkystę plėtoti, bet kol kas nebandėme ir net konkrečiau nesiaiškinome sąlygų. Man atrodo, kad ekologiškai ūkininkaujant atsirastų daugiau biurokratizmo. Apskirtai Lietuvoje dar nemažai biurokratizmo. Nors Žemės ūkio ministerija vis labiau paprastina galimybes pasinaudoti parama, bet reikėtų labiau biurokratinis reikalavimus mažinti.“

Ūkininkas puoselėja viltį, kad jam dar pavyks pasinaudoti ES parama ir susitvarkyti ūkinius pastatus, kuriuos pasistatė ūkininkavimo pradžioje. Tačiau kol kas neranda tam tinkamos 2014–2020 m. programos priemonės. „Gal atsirastų, – lūkesčiais pasidalija ūkininkas. – O jei neatsiras, vaikai atsinaujins.“

Juozas Plukys konkurse „Metų ūkininkas 2014“ yra pelnęs antrą vietą.

Vadovauja bendruomenei

Prieš trejus metus Juozas Plukys atsisakė seniūno darbo ir atsidavė savo ūkiui. „Dirbdamas seniūnu, savo ūkį apleidau. Seniūnijoje buvo vykdomi įvairūs projektai. Jiems reikėdavo labai daug laiko skirti, tad savo ūkyje darbus vos ne priešokiais darydavau“, – atvirauja ūkininkas.

Tačiau ir dabar jis savo ūkyje neužsidarė. Juozas vadovauja „Čičinų krašto“ bendruomenei ir yra kelių kaimų seniūnaitis.

Pasidairyti į laukus iš naujojo kombaino mėgsta ir Juozo vaikaitis Margiris, įsitaisęs ant mamos kelių

Ūkininkas Juozas Plukys su savo mišrūnais

„Didžiausi džiaugsmi – kai pamatai savo darbo rezultatus. Kai matai, kaip pradeda dygti pasėti javai. Kai matai, kaip jie auga. Manau, visi, kurie dirbame prie žemės, turime tą potraukį. Nežinau, gal tai atsinešiau gimdamas, gal susiformavo vaikystėje, tačiau be to potraukio, be meilės žemei negalėtumei ūkio plėtoti“, – svarsto ūkininkas Algis Frankonis iš Kaišiadorių rajono.

Pradžia – trys hektarai

Pagal specialybę Algis Frankonis yra inžinierius mechanikas. 1984 metais baigęs tuometinę Žemės ūkio akademiją (dabar Aleksandro Stulginskio universitetas), jis pagal paskyrimą įsidarbino tuometiniame Lietuvos veterinarijos instituto eksperimentiniame ūkyje. Netrukus prasidėjo trihektarių laikas, kai valdžia kiekvienam kaimo gyventojui atmatavo po tris hektarus žemės. „Tada ir prasidėjo mano ūkininkavimas. Kadangi tuo metu laikiau gyvulių, buvo reikalingos ganyklos. Tad didžiąją ploto dalį užėmė pievos. Dar šiek tiek sodindavau ir bulvių. Pajamos, gautos iš ūkininkavimo, buvo tik prisidūrimas prie šeimos biudžeto“, – pradžią apibūdina ūkininkas.

Pradėjus grąžinti turėtas žemes, į ūkininkavimą pasinėrė jo tėvas Vytautas. Jis susigražino 3,75 ha prieškarui tėvų turėtos žemės. Dar 33 ha nusipirko. „Šiek tiek ir aš padėdavau tėvui nudurbti ūkio darbus“, – sako pašnekovas.

Tėvui mirus jo ūkininkavimą tęsė Algis. 2002 metais jis įsiregistravo savo ūkį. „Tėvukas iš kolūkinių laikų turėjo įsigijęs sovietinės technikos. Ja ir dirbo. Ir aš, kai perėmiau ūkį, ta pačia technika beveik penkiolika metų dirbau. Užsiimu augalininkyste. Auginu rapsus, kviečius, bulves, kitus javus. Tačiau kai ūkio plotas yra apie 70 hektarų, su sena technika nudurbti visus darbus darėsi vis sudėtingiau, tekdavo sugaišti labai daug laiko. Kol suardavau laukus, kol pasėdavau, praktiškai dirbdavau nuo sutemos iki sutemos, – pasakoja ūkininkas. – Pradėjau galvoti, gal verta parama pasinaudoti? Iki tol nei aš, nei tėvukas nebuvo paramos gavę.“

Laiką taupo technika

Pasinaudodamas konsultantų paslaugomis, Algis Frankonis parengė ir pateikė dvi paraiškas. „Žinodamas, kad prašant mažesnės paramos sumos, negu nustatytas didžiausias intensyvumas, gauni papildomų balų, prašiau tik 29,99 procento projekto vertės“, – patirtimi dalijasi ūkininkas.

2015 metais pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ Algio Frankonio augalininkystės ūkiui vystyti vieną kartą buvo skirta daugiau nei 18 tūkst. eurų, kitą kartą – beveik 34 tūkst. eurų parama.

„Pasinaudodamas parama nusipirkau galingą traktorių. Pirkau jį tam, kad visus darbus greičiau galėčiau nudurbti. Pirkinu esu patenkintas, nes darbai triskart paspartėjo. Darbus paspartina ir keturių metrų pločio sėjamoji su žemės dirbimo freza. Tokiai sėjamajai reikalingas galingas traktorius. Turimi senieji jos niekaip nepajėgtų pakelti. O dar kai į sėjamąją supili toną grūdų, įsivaizduojate, koks jos svoris? Užtat greičiau pasėji, lieka daugiau laisvo laiko, – įsigytos technikos našumu džiaugiasi ūkininkas. – Ir dirbti su juo – vienas malonumas. Lengvai valdomas. Švaru.“

Tačiau sąnaudos, ūkininko teigimu, sumažėjo nelabai ženkliai. Mažiau išleidi degalams, technikos remontui, bet brangus naujojo traktoriaus aptarnavimas. „Šiais metais už traktoriaus aptarnavimą sumokėjau 2,3 tūkstančio eurų. Gerai dar, kad negenda. Kiekgi kainuotų jo remontas, – nuogaštavimais pasidalija pašnekovas. – Pernai nusipirkau naują grūdų kombainą. Pirkau jį be paramos. Tik už savo ir iš banko skolintas lėšas. O augalininkyste užsiimančio ūkininko pajamos labai nuo gamtos priklausomos. Po šios vasaros sausros derlius buvo beveik perpus mažesnis, palyginti su praėjusiais metais. Pernai derlius buvo labai geras užaugęs, tik ne visą jį galėjome nuimti. Liūtytys sukliudė. Dalis laukų buvo neįvažiuojami.“

Ūkininkas Algis Frankonis apie naujoves sužino lankydamasis parodose, seminaruose, jų randa internete

Reikia pačiam viską matyti

Algis Frankonis visus darbus stengiasi pats nudurbti. „Kai ūkis nedidelis, sunku surasti gerą darbininką. Negali juk jam tiek mokėti, kiek gali sumokėti stambūs ūkininkai. Tačiau kol kas pats su visais darbais susitvarkau. Ypač dabar, kai turiu našią techniką, – kalba ūkininkas. – Nors sakoma, kad javų auginimas – vienas paprasčiausių darbų, bet be priežiūros laukų nepaliksi. Turi juos stebėti. Laiku nepastebėsi, žiūrėk, jau piktžolės viršų ima arba kokios ligos ar kenkėjai puola. Ir naujovėmis reikia pasidomėti. Ir trąšomis, ir augalų apsaugos priemonėmis, ir javų veislėmis. Kiekvienais metais dalį laukų apšėju iš kitų nusipirkta, bet didžiąją dalį laukų – sava sėkla.“

Kadangi ūkininkas neturi sandėlių grūdams, juos parduoda vos nukultus. „Anksčiau grūdus saugoti priimdavo kaimynystėje buvusi žemės ūkio bendrovė, bet ji užsidarė, nebeliko ir sandėlio. Statyti savo sandėlio neapsimoka. Per kiek laiko jį statant patirtos išlaidos atsipirks“, – svarsto ūkininkas.

Be ūkininkavimo, Algis Frankonis dirba UAB „Kaišiadorių šiluma“. „Apie dvidešimt metų ten dirbu, – sako vyriškis, o paklaustas, ar iš savo ūkio išgyventų nedirbdamas, ilgai nesvarsto. – Manau, kad išgyvenčiau, bet kol suspėju ir ūkio darbus nudurbti, ir darbe susitvarkyti, pastoviai gaunamos pajamos tikrai nepamaišo.“

Už paramą įsigyta moderni ir naši technika darbų spartą patrigubino

Dabar derlių iš laukų ūkininkas veža dviem priekabomis, traukiamomis naujo traktoriaus

Tėvo pamoka: prieš priimdamas sprendimą, gerai pagalvok

Kauno rajono ūkininkas Gytis Majeras pasidžiaugia, kad ūkininkaujant jam praverčia iš tėvo išmokti dalykai. Vienas jų – prieš priimant sprendimą gerai pagalvoti, o kitas – eiti nuosekliai pasirinktu keliu, nes tik nuosekliai dirbdamas gali pasiekti rezultatų.

Tėvo pėdomis

„Nuo vaikystės man ūkio darbai pažįstami, nes tėvai ūkininkavo. Tėvas nuo mažens prie darbų pasiimdavo. Tad kai atėjo laikas studijuoti, net nesvarstydamas įstojau į Aleksandro Stulginskio universitetą. Studijavau agronomiją. Kaip ir tėvas. Jis taip pat agronomas. Sovietiniais metais dirbo kolūkyje, paskui pradėjo savo ūkį kurti“, – kelio link ūkininkavimo pradžią prisimena Gytis.

Pirmasis ūkininkavimo ėmėsi Gyčio senelis Česlovas Majeras. Jis atgavo 10 ha žemės ir pradėjo savarankiškai ūkininkauti. Kai atkūrus Lietuvos nepriklausomybę prie tėvo prisidėjo ir sūnus Romualdas, Česlovas jau dirbo 60 hektarų. 1997 metais Romualdas Majeras įregistravo savo ūkį.

Šiuo metu Majerų ūkis yra vienas didžiausių šalyje. Bendras valdomas žemės plotas – apie 4 tūkst. hektarų, pusė žemių – nuosavos. Kaip teigia Majerai, visas žemes po vieną, po du, penkis ar dešimt hektarų pirko iš tų žmonių, iš kurių jas ir nuomojo. „Per visus tuos metus tėvai neišlaidavo, viską investavo į šią žemę. Plėtėsi plotai, reikėjo daugiau ir modernesnės technikos, daugiau darbuotojų. Dabar tėvo ūkyje dirba apie 100 žmonių“, – tėvais didžiuojasi Gytis.

Ūkis yra mišrus, jo pagrindą sudaro pieno gamyba, kaupiamosios kultūros ir javų auginimas.

Gyčio ūkio kryptis – augalininkystė

„Ūkį įsteigiau dar studijuodamas – 2013 metais. Pradėjau nuo 10 hektarų. Dabar dirbu apie 250 hektarų. Dalį žemės nusipirkau, dalį nuomoju. Daugiau kaip pusę ploto apėsu javais: žieminiiais ir vasariniais kviečiais, miežiais, avižomis. Siek tiek auginu cukrinių runkelių. Juos parduodu Kėdainių cukraus fabrikui. Dar auginu kukurūzų, pupų, – ūkio veiklą apžvelgia jaunas, tik 26 metų ūkininkas. – Nors atrodo, kad visi darbai pažįstami, bet iš pradžių nebuvo lengva. Kildavo įvairių neaiškumų. Gerai, kad šalia didelę patirtį turintis tėvas. Pereini per kambarį ir viską išsiaiškini. Tačiau kuo ilgiau ūkininkauju, tuo daugiau klausimų kyla. Kiekvienais metais gamta iškelia naujų iššūkių, tad turiu prie jos taikytis. Jei vienais metais dirbau ir dariau vienaip, tai nereiškia, kad ir kitais metais tą patį galėsiu daryti. Kuo daugiau pats sužinai, tuo įdomiau. Žinoma, ūkininkaudamas privalai nuolat mokytis, sekti visas naujienas, domėtis augalų priežiūros naujienomis, į rinką ateinančiomis modernesnėmis technologijomis.“

Kooperuojasi su tėvais

„Tėvas padeda ne tik patarimais. Kartu su tėvu ir užaugintą derlių parduodu. Kai kiekis didesnis, pirkėjai brangiau moka. Naudojuosi tėvo ūkyje esančia grūdų saugykla. Dalį kviečių derliaus sumalu mamoms malūne“, – šeimos darnos svarbą pavyzdžiais apibūdina Gytis.

Rita Majerienė malūną įsirengė 1995 metais. Per parą sumala apie 10 tonų kviečių. Saugodama miltų kokybę, mala tik šeimos ūkyje užaugintus grūdus. Miltus parduoda kelioms kėpykloms.

Priklausomai nuo metų ir oro sąlygų Gytis per metus vidutiniškai realizuoja apie 1 500 tonų grūdų. Dalį derliaus parduoda pagal išankstines grūdų supirkimo kainas, dalį – be sutarčių.

„Ūkininkui ne visada naudingos išankstinės sutartys. Jose nusimatai kainą, ją pirkėjas ir temoka. Kai rinka perpildyta grūdais, ūkininkas laimi. Tačiau kai derliai mažesni, rinkos kainos kartais gerokai lenkia sutartines“, – patirtimi dalijasi Gytis Majeras.

Jo ūkyje dirba vienas darbininkas. Vasarą, prireikus daugiau rankų, samdo žmones, pasinaudodamas galimybe atlyginimą išmokėti pagal paslaugų kvitus.

Ūkininkas Gytis Majeras turi daug sumanymų ūkiui modernizuoti ir konkurencingumui didinti, ir tikisi, kad tiems sumanymams įgyvendinti pavyks gauti ES paramos

Įsigijo būtiniausių techniką

Pradėjęs ūkininkauti vaikas ėmė dairytis paramos modernesnei technikai įsigyti. „Kol yra galimybė, reikia ja naudotis“, – pabrėžia Gytis ir priduria, kad ir tėvas, kurdamas ūkį, ne sykį naudojosi ES parama, nors pirmoji į Romualdo Majero ūkį atkeliavusi technika ir įranga buvo piršta už nuosavas lėšas, nes tuo laiku paramų dar nebuvo, o bankai į ūkininkus labai kreivai žiūrėjo. Ir pats ūkininkas nenorėjo klimpti į kreditus.

Kai Lietuvą pasiekė SAPARD (Specialioji žemės ūkio ir kaimo plėtros pasirengimo narystei Europos Sąjungoje programa) parama, Romualdas Majeras ryžosi ja pasinaudoti ir modernizuoti grūdų ūkį.

Vėliau ūkininkas ėmėsi kitų projektų. Kadangi greta augalininkystės jis plėtoja ir pieno ūkį, įsigijo modernią melžimo įrangą, šaldytuvus, tobulino augalininkystės sektorį.

Gytis 2015 m. pateikė paraišką paramai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. „Ūkio plėtrai ir inovacinių technologijų taikymui man buvo skirta beveik 400 tūkstančių eurų parama. Pasinaudodamas šiomis lėšomis nusipirkau būtiniausių techniką – traktorių, kombainą, purkštuvą. Pirkau, be abejo, įvertindamas savo finansines galimybes ir technikos patikimumą. Dažnai važinėju po parodas ir pastebiu, kad pardavėjai siūlo brangią, bet ūkininkui papildomų problemų sukeliančią techniką ar įrangą. Negali susižavėti kažkuriuo vienu technikos privalumu. Reikia įvertinti ir aptarnavimo galimybes“, – patirtimi dalijasi Gytis Majeras.

Ūkininkas pabrėžia, kad, jei ne parama, tokios technikos savo lėšomis nebūtų taip greitai nusipirkęs. Būtų tekę reikalingą techniką nuomotis ar pirkti prastesnę, ne tokią našią, mažiau draugišką aplinkai.

„Turiu nemažai sumanymų, kaip modernizuoti ūkį, kaip padidinti jo konkurencingumą ir tiems sumanymams įgyvendinti labai praverstų parama, bet iš šio laikotarpio panaudojau didžiausią galimą sumą. Žiūrėsim, kokios bus galimybės po 2020 metų, – sako ūkininkas Gytis Majeras ir apmąstydamas kiekvieną žodį priduria: – Jaučiuosi suradęs savo gyvenimo kelią ir kol kas nežadu jo keisti. Kai iškerti krūmynus, gerai išdirbi žemę, malonu, kad ir pats gali pasidžiaugti, ir kitiems parodyti.“

Jau diplomuotas agronomas...

Ūkininkų Majerų laukai 2018 metų vasarą

Rasa ir Alvydas Lydekos, ūkininkaujantys Kėdainių rajone, augina daržoves, o jiems skirta parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą jaunųjų ūkininkų įsikūrimui labai palengvino darbą.

Perėmė kartų estafetę

„Visiems ir visada juokaudama sakau, kad ne aš ūkį, o ūkis mane pasirinko, – smagiai nusijuokia Rasa Lydekienė. – Ir tame pajaukavime yra tiesos. Esu trečia karta, ūkininkaujanti toje sodyboje ir toje žemėje. Čia gyvena ir dirbo seneliai, paskui – tėvai. O kai jie dėl amžiaus ir ligų nusprendė žemės nebedirbti, su vyru nutarėme, kad mes tęsime šeimos tradiciją.“

Rasa ir Alvydas ūkį įkūrė 2015 metais. Dirba penkis hektarus iš šeimos turimų trylikos hektarų. Dalį žemės nuomoja, kol patiems atsiras poreikis dirbti daugiau. „Vieną hektarą apsodinome šilauogėmis, o keturiuose auginame daržoves – bulves, burokėlius, svogūnus, – pasakoja Rasa. – Vos pradėję ūkininkauti nutarėme teikti paraišką paramai gauti. Tėvai technikos neturėjo, tad prisireikęs pasitelkdavo kaimynus. Tėvai rimtai ir neūkininkavo. Iš ūkio gaunamos pajamos niekada nebuvo jiems pagrindinės.“

Perėmusi ūkį Rasa pateikė paraišką paramai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“. „Tačiau iš pirmo karto

paramos negavome. Mums parama buvo skirta 2016 metais. Daržininkystės ūkiui kurti gavome daugiau kaip 24,3 tūkstančio eurų. Pasinaudodami šiomis lėšomis nusipirkome traktorių ir padargų žemei dirbti – plūgą, kultivatorių, atliekų smulktintuvą, vagotuvą, – vardija ūkininkė. – Jau du sezonus dirbame turimais padargais ir labai džiaugiamės. Traktorius tinka visiems žemės darbams, tik padargus keičiame. Darbai labai paspartėjo.“

Pasinaudodami 2014–2020 m. programos parama jaunesiems ūkininkams, Rasa ir Alvydas įsigijo ir laistymo sistemą. „Šią vasarą ji labai pravertė“, – pasidžiaugia pašnekovė.

Už sveikesnę produkciją

„Kadangi auginami daržoves ir šilauoges tik minimaliai naudojame chemikalų, nusprendėme, ūkį sertifikuoti pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemą. Pirmiausia pati įsivertinau, ar mūsų ūkis gali būti sertifikuotas. Mano supratimu, visa mūsų gaminama produkcija atitinka reikalavimus, ir buvo labai malonu, kad tai patvirtino ir „Ekoagros“ atlikta patikra. Sertifikuojame ir šilauoges, ir daržoves. Ir labai svarbu, kad žinią apie auginamų uogų ir daržovių kokybę galime pranešti savo vartotojui. Juk žmogui labai svarbu žinoti, kad jis nusiperka sveikatai naudingesnį produktą“, – mintimis dalijasi Rasa.

Pasak ūkininkės, šiais metais nespėjo susitvarkyti ir produkcijos pakavimo taros, ir etikečių, tad tuos darbus planuoja padaryti kitais metais. Ir tikisi, kad sumanymui įgyvendinti jiems pavyks gauti paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonę „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“.

Galvoja apie perdirbimą

Ūkininkai perka olandiškas daržovių sėklas, nes jų daigumas geresnis ir jos labiau tinka jų dirvožemiui, o tai turi įtakos derliui. Tačiau viena – užauginti gerą daržovių derlių, kita – jį realizuoti. „Reikėjo nemažai po

„Siunčiu linkėjimus iš traktoriaus“, – pajuokauja Rasa Lydekienė

internetą pasinaršyti, ieškant galimybių daržovėms realizuoti. Esame sudarę sutartį su „Vilniaus augma“, „Citma“ ir kitomis supirkimo įmonėmis. Jie iš ūkininkų supirkta daržoves realizuoja Vilniaus kavinėms, restoranams, valgykloms, – pasakoja ūkininkė. – Kaip ir visi supirkėjai, ūkininkui stengiasi kuo mažiau sumokėti. Tad su vyru vis dažniau pagalvojame, kad vertėtų imtis daržovių perdirbimo. Galutinis produktas visada daugiau pajamų duoda. Žinoma, mes vieni tokiam projektui esame per smulkūs. Reikėtų su kitais daržovių augintojais kooperuotis. Tik laiko vis pritrūksta rimtesniam įdirbiui.“

Iš šilauogių kol kas nedidelės pajamos. Jų krūmeliai dar nesubrendę, tad ir derlius nėra gausus. Uogas nuperka pažįstami ir draugai iš namų.

Kol kas Rasa ir Alvydas Lydekos savo ūkyje dirbuoja po darbo ir laisvadieniais, nes abu turi darbus Kėdainiuose. „Iki tėviškės tik 25 kilometrai, nėra sunku juk į ūkį pavažinėti, – sako Rasa ir priduria, kad kol kas nei ji, nei vyras neketina atsisakyti darbų, kaip neketina atsisakyti ir ūkininkavimo. – Apsisprendimą ūkininkauti nulėmė ir savęs paieškos. Norėjosi kažką prasmingo nuveikti. Jutau prasidėjusią gyvenimo rutiną. Darbas, namai, vaikai. Reikėjo naujų iššūkių. Pradėjus ūkininkauti atsivėrė naujos pažinimo galimybės, nauji nepažintos, bet įdomios veiklos dirvonai.“

Daržininko vasaros darbai

Daržovės paruoštos kelionei į Vilnių

Prienų menininkai dirba ir svečius priima jaukiose dirbtuvėse

„Atsigręžti į kūrybingą žmogų, perteikti sukauptas žinias ir praktinę patirtį, lavinti ir šviesti augančią kartą, gaivinti ir saugoti tautos tapatybę, ugdyti visuomenę skleidžiant kokybišką, morališkai sveiką požiūrį į nematerialaus paveldo vertybes“, – tokią Prienuose įsikūrusios viešosios įstaigos „Meninė drožyba“ misiją mato vienas šios įstaigos steigėjų ir vadovas Algimantas Sakalauskas.

Kryždirbystės tradicijoms puoselėti

1990 metais tautodailininko Algimanto Sakalausko iniciatyva Prienuose įsikūrė grupė kūrybinių medžio drožėjų. Dabar viešosios įstaigos veikloje dalyvauja 11 meistrų. „Tai ir medžio drožėjai, ir dailidės, ir kalviai“, – bendraminčius ir bendražygius vardija Algimantas Sakalauskas ir pasidžiaugia, kad jų darbai plačiai pasklidę po visą Lietuvą ir pasaulį. 1997 metais šių menininkų iniciatyva Prienuose surengta pirmoji tarptautinė drožėjų stovykla. „Meninė drožyba“ aktyviai dalyvauja įvairiuose projektuose, rengia plenerus, stovyklas, kurių metu ne tik suteikiami medžio drožybos, stalystės amatų pradžios pamokos, bet ir restauruojami kryžiai, stogastulpiai, skulptūros ir kiti medžio dirbiniai, puoselėja drožybą, kryždirbystę, kalvystę, dailidystę, baldininkystę. Įstaiga vykdo neformaliojo švietimo mokymo programą „Tradicinio kryžiaus drožyba“.

Kaip teigia įstaigos vadovas, susibūrusių profesionalių meistrų veikla neužsibaigia vien jų kūryba. „Jau dešimt metų pas mus praktiką atlieka Kauno kolegijos Justino Vienožinskio menų fakulteto studentai. Rudenį ir pavasarį vyksta technologijos pamokos moksleiviams. Centrą lanko įvairaus amžiaus mokiniai. Jie domisi medžio dirbiniais, įrankiais, dailidės, staliaus, medžio skulptoriaus darbais.

Lankytojai patys gali išbandyti medžio drožimo kaltų aštrumą, o savo drožinėtą darbelį – parsinešti kaip suvenyrą. Sulaukiame labai daug ekskursijų, vedame edukacines programas“, – įstaigos veiklą apžvelgia Algimantas.

Apie dešimt metų menininkai glaudėsi Prienų senelių globos namuose. Išsiplėtus veiklai patalpos vis labiau nebetenkinavo ir menininkų, ir čia besilankančių svečių poreikių. „Tada Prienų rajono savivaldybė pradėjo ieškoti mūsų veiklai tinkamų patalpų. Pagal panaudos sutartį mums buvo perduotas pastatas strategiškai labai geroje Prienų vietoje. Šalia – Nemunas. Tik pats pastatas gerokai nuvyntas. O kur matėte menininką pinigais aptekusį? Susimetėme, kiek kas galėjome, šiek tiek pastatą aptampėme, bet normalus remontas vis tiek buvo reikalingas. Pastato vidus priminė viduramžius. Žinoma, mes galėjome vaidinti, kad mums artimas bohemiškas gyvenimas, bet išties taip nebuvo“, – pasakoja Algimantas Sakalauskas.

Atnaujino dirbtuves

Įstaigos steigėjai, pasitarę su rajono savivaldybe, nusprendė pasinaudoti Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos parama. „Pirmąją paramą gavome 2012 metais. Mums buvo skirta daugiau kaip 700 tūkstančių litų parama. Daugiau kaip 91 tūkstantį litų pridėjo Prienų rajono savivaldybė. Už tuos pinigus suremontavome patalpų vidų. Apšiltinome grindis, stogą. Kadangi pavyko susitaupyti šiek tiek lėšų, už jas nusipirkome kryždirbystei reikalingos įrangos: medžio pjovimo ir frezavimo stakles, dekoratyvinių elementų, skirtų kryždirbystės paminklų puošybai, pjaustymo ir šlifavimo stakles, įrengėme kalvę su visa būtina įranga ir įrankiais.

Tačiau, kaip teigia įstaigos „Meninė drožyba“ direktorius Algimantas Sakalauskas, pastatas liko neapšiltintas. „Kai buvo rengiamas projektas, ir buvo numatyti du jo etapai – per vieną etapą pastatą suremontuoti, per kitą – apšiltinti. Tad 2016 metais pateikėme paraišką paramai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos srities „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“ veiklą „Tradicinių amatų centrų plėtra“. 2017 metais mums buvo skirta daugiau kaip 183,3 tūkst. eurų. Už šias lėšas ir aprengėme pastatą. Iškart temperatūra dešimčia laipsnių pakilo, – rezultatu patenkintas Algimantas. – Susitvarkėme ir lauko dirbtuves. Senosios labai jau nekaip atrodė. O

Algimanto Sakalausko drožybos pamokos jaunimui

pas mus ir užsienio delegacijos, ir ambasadoriai pradėjo lankytis. Toks statinys nedarė garbės nei mums, nei Prienuoms. Tai ir stoginę atnaujinome. Dabar jau ne gėda prieš svečius. Jei ne parama, tikrai nebūtume pajėgę susikurti tokių darbo sąlygų.“

Jaunimo stovyklos – tradicijų puoselėjimas

Viešoji įstaiga „Meninė drožyba“ gaivina, puoselėja ir skleidžia kryždirbystės amato tradiciją. Vykdydami UNESCO finansuojamą projektą „Prienų ir Birštono krašto kryždirbystė ir meistrai. Sisteminis katalogas“, nufotografavo ir aprašė didesnę dalį senųjų krašto kryžių, pasižymėjo tuos, kuriuos reikia restauruoti arba konservuoti. „Ieškome būdų, kaip atgaivinti ir apsaugoti nuo išnykimo istoriškai svarbius gyvenimo etapus, datas ir iškilus žmones menančius paminklinius statinius. 2009 metais surengėme pirmąją jaunimo kūrybinę stovyklą „Darbai – giedantys paukščiai“. Realizuodami įvairius sumanymus kasmet į pagalbą pasitelkiame Kauno kolegijos Justino Vienožinskio menų fakulteto studentus. Rengiame jaunimo edukacines vasaros stovyklas, kurių metu atnaujinami arba konservuojami viešosiose erdvėse esantys mažosios architektūros statiniai“, – įstaigos veiklą apžvelgia Algimantas Sakalauskas.

Jis pasidžiaugia, kad kartu su studentais ir vietos jaunimu buvo restauruoti Prienų Revuonos parko mediniai mažosios architektūros statiniai, Prienų globos namų teritorijoje esantys paminkliniai stogastulpiai ir lauko suoliukai. Restauruojant senus paminklus įamžintas Nobelio premijos laureato Česlovo Milošo, vaikų literatūros poeto Anzelmo Matučio ir kitų garsių žmonių ir Lietuvai svarbių įvykių atminimas.

„2010 metais pasirašėme bendradarbiavimo sutartį su Vilniaus pedagoginio universiteto Profesinių kompetencijų tobulinimo institutu. Ta sutartis atveria galimybę kartu vykdyti Tradicinių amatų ir paslaugų etnotechnologijos mokymo programą. Nuo 2009 metų vykdomė Tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų mokymo programą, tradicinių mugių sertifikavimo, tradicinių amatų meistrų sertifikavimo ir atestavimo programą. Kasmet centre lankosi ir Lietuvos tradicinio projekto „Misija – Sibiras“ dalyviai. Jie išmoksta, kaip naudojant kuo mažiau paprastų įrankių pagaminti ir pastatyti lietuviškus kryžius įšalo žemėje“, – dar kelias įstaigos veiklas pristato Algimantas Sakalauskas.

2010 m. jis apdovanotas ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ medaliu.

Lietuviška kryždirbystė sudomino ir žurnalistą iš Prancūzijos

Atgimusios „Meninės drožybos“ dirbtuvės

Kryždirbystės pamoka „Misija – Sibiras“ dalyviams

Sugrįžę iš užsienio įkūrė salotų ūkį

Irma ir Vaidas Nagreckiai Raseinių rajone įsikūrė grįžę iš Danijos, kur dirbo 14 metų. Jauni ūkininkai plėtoja salotų ūkį, o jam reikalingos technikos ir įrangos įsigijo pasinaudodami Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos parama.

Salotos – laisvesnė niša

„Prieš šešerius metus sugrįžome iš Danijos. Ten visą laiką dirbome prie daržovių. Tad grįžę į Lietuvą ėmėmės tos veiklos, kurią geriausiai išmanėme ir apie kurią turėjome daugiausia žinių“, – sako Vaidas Nagreckis.

Įsikūrė Raseinių rajone, nes čia rado galimybę įsigyti žemės. Netoliese buvo ir Vaido proprosenelių turėtas ūkis. Pats Vaidas kilęs iš gretimą Jurbarko rajoną, o Irma – iš Varėnos.

„Pradėjome, atrodo, nuo 17 hektarų. Dabar dirbame 400 hektarų, – ūkio plėtrą apžvelgia ūkininkas. – Didžiąją ploto dalį užsėjame javais – sėjomainai. Daržovėms pasilieka apie 50 hektarų. Auginame vien salotas ir vien atvira grunte. Agurkus ir pomidorus daug kas augina, ir į rinką naujam augintojui labai sunku įeiti. Nors ir su salotomis nėra lengva. Ir smulkieji ūkininkai jas augina. Labai didelę konkurenciją daro lenkų daržininkai. Kainos didžia dalimi ir priklauso nuo olandų ir lenkų. Su jais ir tenka konkuruoti bei su jų diktuojamomis kainomis taikstyti.“

Šiandien Irmos ir Vaido Nagreckių lapinių salotų ūkis Lietuvoje yra didžiausias. Jame auginama 15–20 rūšių salotų. Jas pradeda auginti kovo mėnesį ir baigia lapkritį. „Mes sodiname jau paaugintus daigus. Juos mums tiekia Vokietijos firma. Vienoje dėžėje yra 150 daigų, o per savaitę pasodiname apie 200 tūkstančių daigų. Esame nusipirkę salotų sodinimo įrangą. Per sezoną vidutiniškai nuimame tris salotų derlius. Vienas nuimame, kitas sodiname. Salotos labai įnoringas augalas, tad jas auginti labai sudėtinga, – sako ūkininkas. – Tik prekybos centre gali atrodyti, kad ši daržovė labai paprastai užauginama. Vos valandą pavėlavus jas palaistyti, gali patirtos žalos nebeatitaisyti. Esame nusipirkę šešias laistymo mašinas, kurios šią karštą ir sausą vasarą dirbo beveik be perstojo. Tačiau salotas auginančio ūkininko sėkmė beveik 90 procentų priklauso nuo orų.“

Parama – technikai

Nors daugelis darbų atliekama mechanizuotai, bet vis dar nemažai rankinio darbo. Ūkyje dirba apie 40 žmonių, kuriuos ūkininkas surenka ir atveža 30 kilometrų spinduliu. „Dar daug ką turime modernizuoti. Pagaliau juk kai kūrėmės, pirkome labai įvairių techniką. Ir naudotą, ir naują, atsižvelgdami į savo finansinius pajėgumus. Tad prieš porą metų nutarėme pasinaudoti Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos parama. Sakome, jei kiti naudojami, gal ir mums reikia pabandyti. Pateikėme paraišką ir po kelių mėnesių sužinojome, kad mūsų paraiška bus patenkinta“, – pasakoja Vaidas.

Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ Vaido Nagreckio ūkiui buvo skirta 309 tūkst. eurų.

„Pasinaudodami parama nusipirkome traktorių, vakuuminį šaldytuvą, kuriuo salotas galima itin greitai ir saugiai atvėsinti iki trijų laipsnių. Greitai atvėsintos daržovės ilgiau išsilaiko šviežios. Taip pat pasistatėme papildomą cechą. Be cecho, be papildomo traktoriaus ir be vakuuminio šaldytuvo, plėtra buvo neįmanoma, nes

Platūs Irmos ir Vaido Nagreckių salotų laukai

iš laukų parvežamų salotų temperatūra apie – 28 laipsniai, o į prekybos centrus turi papulti tik 5–7 laipsnių. Neturint įrangos jų atvėsėjimas truktų apie parą Šaldytuvai tai padaro per pusvalandį. Ir be papildomo cecho plėtra jau nebuvo galima, nes turimos patalpos nebetenkino nei mūsų, nei vartotojų poreikių, – paramos naudą apibūdina ūkininkas. – Kadangi paraišką teikėme pirmą kartą, daug ko nežinojome. Dabar teikdami ją kitaip darytume, bet parama labai naudinga. Žinoma, yra išsipareigojimai. Vieni reikalingi, kiti – labiau biurokratizmo pasekmė, tačiau viskas padaroma.“

Parduoda prekybos tinklams

„Mes po dėžutę salotų nepardavinėjame. Esame didmenininkai ir produkciją patalpos. Tam esame įsirengę 720 kv. metrų ploto gamybines patalpas. Jose salotas ir atvėsiname, ir fasuojame. Parduodame prekybos tinklams. Jie iš vakaro užsako, kiek ir kokių salotų jiems reikia, o mes ryte jas nuvežame. Labai svarbu, kad prekybos tinklus pasiektų kuo šviežesnės salotos“, – pasakoja ūkininkas.

Per sezoną Irma ir Vaidas Nagreckiai užaugina apie 1 100 tonų salotų. Dalį jų parduoda Latvijoje, Estijoje. „Mūsų vizitinė kortelė – kokybė, ir mūsų partneriai tai vertina – pabrėžia ūkininkas. – Tačiau norėtūsi, kad mūsų šalies valdžia labiau į čia ūkininkaujantį žmogų atsižvelgtų. Mokesčiai pas mus vis dar gana dideli. Ypač svarbios būtų mokesstinės lengvatos per pirmuosius dvejus trejus metus. Ir gyventojų pajamų mokestis turėtų būti diferencijuojamas pagal atlyginimo dydį. Uždirbantys daugiau tegul daugiau ir mokesčių moka. Gerai, kad pastaruosiu metu mokesstinė sistema reformuojama. Manau, tinkamas sprendimas, kad ne darbdavys, o kiekvienas žmogus turi susimokėti mokesčius, nes dabar daug kas tos dalies, kurią už darbuotoją darbdavys sumoka valstybei, net nepastebi.“

Papildomas cechas sudaro galimybes geriau tenkinti vartotojų poreikius

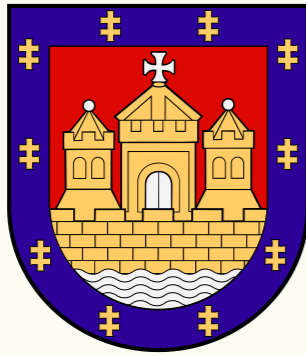

Ūkininkai augina 15–20 rūšių salotų

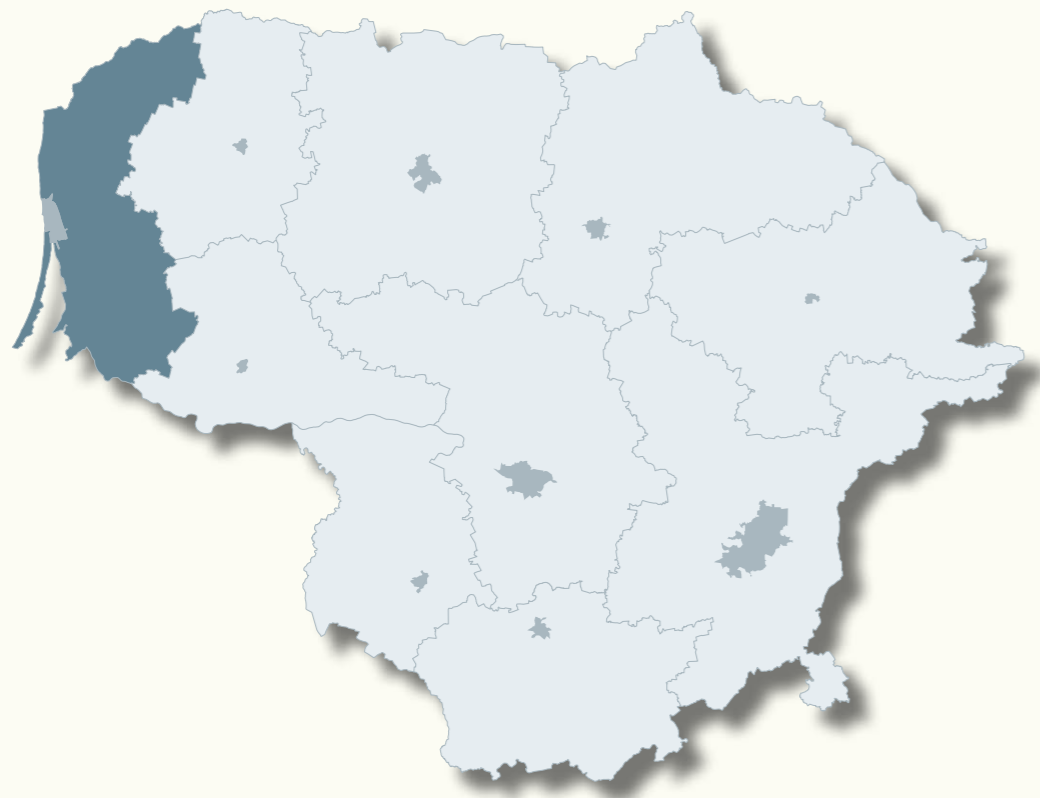
Ceche daržovės per pusvalandį atvėsina iki 5–7 laipsnių

Parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą
Klaipėdos regione priemonėms, skatinančioms žemės ūkio
veiklos restruktūrizavimą

Klaipėdos regionas >>>

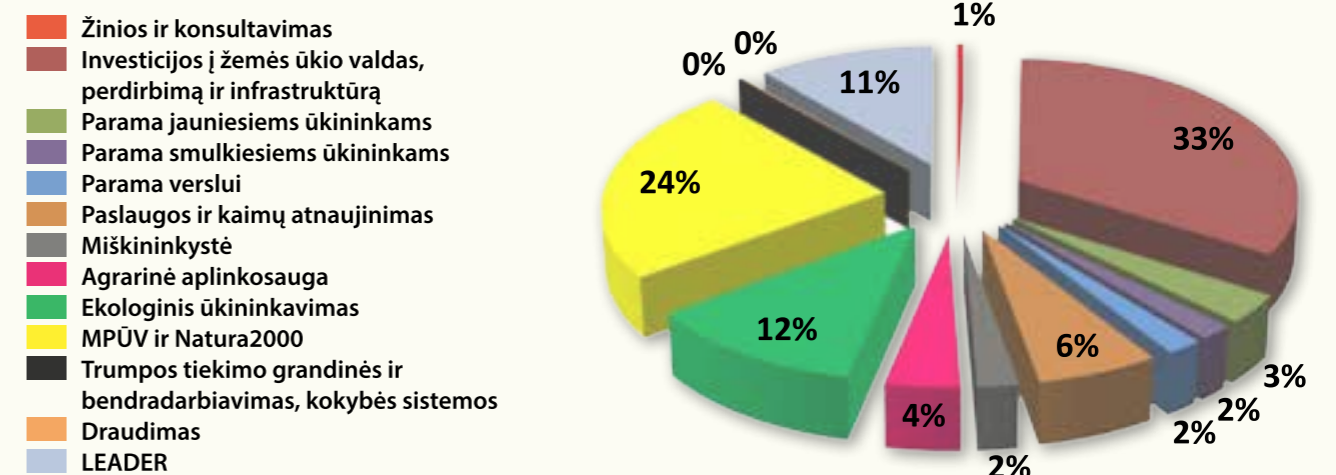
Klaipėdos regionas – išsidėstęs vakarų Lietuvoje, apimantis Klaipėdos, Kretingos, Skuodo ir Šilutės rajonų bei Klaipėdos, Neringos ir Palangos miestų savivaldybių teritorijas. Tai vienintelis regionas, kurio krantus skalauja Baltijos jūra ir Kuršių marios.

Savivaldybė	Pagal priemones patvirtinta paramos suma, EUR		
	Parama investicijoms į žemės ūkio valdas	Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui	Parama smulkiesiems ūkiams
Klaipėdos r.	3 761 252	629 108	201 639
Kretingos r.	1 877 639	122 664	227 000
Skuodo r.	2 945 847	309 794	197 593
Šilutės r.	7 116 888	1 088 293	430 308
Iš viso Klaipėdos regione	15 701 626	2 149 858	1 056 541

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Patvirtintos 120 908 896 eurų paramos struktūra pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos investavimo kryptis Klaipėdos regione

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Mantas Prišmontas ūkininkauja Klaipėdos rajone. Dalis jo dirbamų žemių – pačioje uostamiesčio pašonėje. „Nelengvas ūkininko darbas, bet kai nuo mažumės buvau pratęs prie ūkio, nes tėtis ūkininkavo, kito gyvenimo kelio nemačiau“, – sako Klaipėdos universitete elektros inžinieriaus studijas baigęs Mantas.

Nuo mažumės prie technikos

„Turėjome tokį traktoriuką, pupsiuku vadinamą. Mantui tik devyneri buvo, kai jis juo atvažiavo man padėti lapus sutvarkyti. Kaimynė tai pamačiusi už galvos tik susiėmė: kas tam vaikui leido su traktoriumi važiuoti“, – sūnaus potraukį technikai prisimena Edita Prišmontienė.

Manto tėvai – Gintautas ir Edita Prišmontai ūkininkauja nuo 1993 metų. „Aš iš savo tėvuko perėmiau ūkį, jam pasitraukus iš aktyvios žemės ūkio veiklos. Mano tėvai buvo kilę iš Skuodo rajono. Paskui gyveno Gargžduose, o kai man buvo vieneri metai, persikėlė gyventi į Venckus. Tada tos vietos buvo beveik negyvenamos. Senbuviai karui baigiantis buvo pasitraukę į Vakarų, tad čia kas norėjo, galėjo kurtis. Taip ir gyvenu čia nuo vaikystės. Tėvas dirbo ūkyje traktorininku, mama darbavosi fermoje. Baigęs dešimtą klasę su kombainu jau kūliau“, – liaudies išmintį, kad obuolys nuo obels toli nerieda, patvirtina Gintautas.

2009 metais Mantas Prišmontas įregistravo savo ūkį. „Tada man buvo 22 metai“, – šypsosi vyriškis.

Mantas pradėjo ūkininkauti nuo 30 ha. Kaip ir tėvai, jis pasirinko augalininkystę. Augina kviečius, rapsus, kvietrugius. „Tik Klaipėdos regiono žemės nėra palankios žieminiams javams. Jūrinis klimatas jiems nelabai tinka. Tai laukus užlieję potvyniai, tai staigios oro permainos jiems pakenkia ir per žiemą pasėliai sunkiai išsilaiko. Pavasarį tenka laukus atsėti. Žinoma, geriau yra auginti žiemkenčius. Juos ir anksčiau gali nukulti, ir brangiau parduoti, tačiau gamta yra gamta“, – ūkininkavimo patirtimi dalijasi sūnus ir tėvas, šiuo metu per abu dirbantys apie 250 ha žemės. Iš jos nuosavos – apie 50 ha. Kita nuomojama.

Kadangi Klaipėdos rajone norinčių dirbti žemę ūkininkų atsiranda daugiau negu yra žemės, nėra lengva įsigyti ar išsinuomoti papildomą plotą. „Ir mūsų dirbamą žemės plotą norėjo kiti paimti. Iš tokio senuko nuomojame, matyt, pagalvojo, kad lengvai pavyks jį prikaltinti, bet jis nepasidavė ir žemės nepernuomavo“, – ūkininkų rūpesčiais pasidalija Gintautas.

Renkasi modernesnę techniką

„Aš parama nesinaudojau. Ir paskolų neėmiau. Techniką pirkdavome pagal savo galimybes. Patys pasistatėme ir angarą. Rudenį jame supilame grūdus, per žiemą laikome techniką. Joje ir Manto įsigyta technika stovi“, – pasididžiavimo sūnaus pasirinkimu neslepia Gintautas.

„Anksčiau žemę dirbau tėvuko turima technika. Reikėjo ją atnaujinti, o ir pačiam norėjosi naujesnės ir modernesnės technikos. Pasitariau su Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos specialistais, jie man ir patarė teikti paraišką paramai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą gauti. Jie padėjo man ir paraišką užpildyti, verslo planą parengti“, – pasakoja Mantas.

Pagal 2014–2020m. programos priemonę „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ Manto augalininkystės ūkiui modernizuoti buvo skirta beveik 30 tūkst. eurų parama. „Pasinaudodamas paramos lėšomis nusipirkau modernų purkštuvą ir trąšų barstytuvą“, – pasakoja Mantas.

Apdovanojimu džiaugiasi ne tik ūkininkai Gintautas ir Mantas Prišmontai, bet ir mažasis Jokūbėlis

„Labai moderni šiuolaikinė technika. Purkštuvus labai patogus. Pats žino, kur purkšti, kur nepurkšti. Trąšų barstytuvus irgi pats nustato, kur trąšos jau išbertos ir ten nebebarsto, – sūnų papildė Gintautas ir pasidžiaugia, kad ir jis, nors ir be paramos, nusipirko kombainą ir krautuvą. Ir pajuokauja: – Pinigai mat kišenę draskė.“

„Užtat virtuvei suremontuoti jų nebelieka“, – priduria Edita.

Mantas turi kuo sekti. Konkurse „Metų ūkis 2015“ Edita ir Gintautas Prišmontai pelnė trečiąją vietą.

Dirba patys

„Nei aš, nei tėvukas ūkio darbams žmonių nesamdome. Viską patys suspėjame. Kadangi ir aš, ir tėvukas turime darbus, ūkyje dirbame laisvu nuo darbo metu, – pasakoja Mantas Prišmontas. – Pastaraisiais metais supaprastėjo ir grūdų realizavimas. Anksčiau derlių veždavome į „Kretingos grūdus“. Eilėje po dvi paras išstovėdavome. Dabar, kai Klaipėdos uoste įsikūrė įvairių grūdus superkančių įmonių atstovybės, nebeliko jokių eilių. Ir transportavimo išlaidos sumažėjo, ir laiko susitaupo.“

Dalį grūdų Mantas ir Gintautas parduoda pagal išankstines sutartis. „Ankstesniais metais jos ūkininkui būdavo naudingos, bet šiais metais išankstinės sutartys ne mums tarnavo, – sako Gintautas Prišmontas. – Praėjusių metų liūtys ir šiųmetės sausra savo padarė. Iš rudenį pasėtų 80 hektarų žiemkenčių peržiemojo tik 20. Derlius, palyginti su ankstesniais metais, perpus sumažėjo. Grūdų kainos gerokai ūgtelėjo, bet už kiek pasirašydamas išankstinę sutartį sutikai grūdus parduoti, tiek ir gauni.“

Pasak Manto ir Gintauto, augalininkystės ūkius gelbsti tiesioginės išmokos. „Nors Lietuvos ūkininkams mokamos ir mažesnės tiesioginės išmokos negu kitose šalyse, bet jų užtenka nuomai už žemę susimokėti, degalų išlaidoms padengti. Taigi pajamos už parduotą derlių lieka ūkininkui“, – optimizmu dalijasi ūkininkai Mantas ir Gintautas Prišmontai.

Tėvo nusipirktą sėjamąją įvertina jauniausias Prišmontas – Jokūbas

Ūkininkų Prišmontų laukuose javus kulia jau naujas kombainas

Žemdirbiai priklausomi nuo Dievo ir valdžios

„Toks gyvenimas – mes, žemdirbiai, esame priklausomi nuo valdžios ir nuo Dievo. Tad galime patarti visiems: nesnausti, nemiegoti, o naudotis visomis paramomis, jei tik yra galimybė. Jeigu ne Europos Sąjunga, to, ką turime, būtume turėję tik labai mažą dalį“; – patirtimi dalijasi tėvas ir sūnus – Povilas Mickus vyresnysis ir Povilas Mickus jaunesnysis iš Kretingos rajono.

Įsikūrė tėviškėje

Dirgalio kaime ūkininkų Mickų šeima įsikūrė iškart po Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo. Povilas Mickus, kurio pėdomis žengia sūnus – taip pat Povilas, grįžo į tėviškę.

„Mano tėvai turėjo 21 hektarą žemės, kurios didžioji dalis – krūmynai. Dirbamos žemės kokie septyni hektarai tesusidarė. Nuo 1950 metų ūkyje jau nieko nebeleido dirbti. Viską paėmė į kolūkį. 1961 metais atėjo vadinamasis „stambinimas“. Ką turėjome – įkainojo, mus išvarė į Grūšlaukę, o čia įrengė kultūrinės ganyklas“, – šeimos istoriją peržvelgia Povilas Mickus vyresnysis.

1992 m. jis, sutaręs su dar tebeegzistavusio kolūkio pirmininku, ten, kur buvo jo tėvų ūkis, pasiėmė apie 30 ha žemės ir, kaip pats sako, atėjo į kultūrinės ganyklas.

Povilas Mickus vyresnysis ir Povilas Mickus jaunesnysis ūkiu pradėjo kurti Dirgalyje, senojoje Mickų giminės tėviškėje.

Pradėjo nuo mišraus ūkio

„Pradėjome nuo mišraus ūkio. Vienu metu iki 100 didelių ir mažų galvų laikiau, – pasakoja Povilas vyresnysis. – Visi kartu dirbome: žmona, trys dukros ir du sūnus. Darbininkų nesamdėme. Jauniausias, Povilas, vos kibirą pakeldavo, o jau prie ūkio darbavosi“.

Pirmasis ūkinis pastatas iškilo 1993 metais – dabar jame įrengta grūdų saugykla. Po metų buvo pastatyti tvartai, vėliau – pastatai pašarams laikyti. Beveik kasmet iškildavo po naują statinį. Vėliausiai – gyvenamasis namas.

„Gavęs 150 tūkstančių litų paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą nusipirkau traktorių, priekabą, kombainą, trąšų barstytuvą. Pasistačiau grūdų džiovyklą. Pasinaudodamas įvairiomis paramomis, įrengiau pieno liniją, šaldytuvą. Automatizuotas buvo ir mėšlo valymas“, – apie paramos įtaką plėtojant ūkį pasakoja Povilas vyresnysis.

Per abu – 400 hektarų

Šiuo metu tėvas ir sūnus Mickai per abu turi 400 hektarų dirbamos žemės. „Aš, kiek save atsimenu, nuo mažumės norėjau žemę dirbti, – tėvo pasakojimą pratęsia sūnus Povilas. – Pamenu, buvo toks mažiukas traktoriukas. Iš jo mane sunkiai iškrapštydavo. Net miegodavau jame. Dar besimokydamas Grūšlaukės pagrindinėje mokykloje, apsisprendžiau likti ūkyje. Iš pradžių mama man padovanojo penkis hektarus, paskui tėvelis 16 hektarų. Vėliau nuomojais ir vis po truputį žemės prisipirkdavau. Dabar abu su tėvu turime maždaug po 200 hektarų ir ūkininkaujame atskirai.“

Savarankiškai ūkininkauti Povilas Mickus jaunesnysis pradėjo 2010 metais. Pagal 2007–2013 m. programą, skirtą jaunųjų ūkininkų įsikūrimui, jam buvo suteikta 137 tūkst. eurų parama. „Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos priemonę „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ augalininkystės ūkiui modernizuoti gavau daugiau kaip 173,5 tūkstančio eurų. Už šias lėšas atnaujinau technikos parką. Įsigijau kombainą, traktorių, sėjimąją, diskinį skutiką, trąšų barstytuvą, šešiolika vienetų grūdų aruodų MEPU“, – vardija Povilas jaunesnysis.

Parama – didžiulis plusas

Paklausti, kokie naujos technikos privalumai, ūkininkai pabrėžia, kad, dirbant su tobulesne technika, naujaisiais padargais, darbas pagreitėja 3–4 kartus. Be to, patogiu, mažiau dulkių, lengvesnė priežiūra. Ir, žinoma, geresnė produkcijos kokybė.

Ūkininkų teigimu, investicijos atsiperka. „Tarkime, grūdų saugykla ir džiovykla per vieną sezoną gal ir neatsiperko, bet per du – jau tikrai. Buvome paskaičiavę, kad vienais metais, kai buvo drėgni orai, grūdų drėgnumas sudarė 18–20 procentų. Nuvežus grūdus supirkėjas dėl drėgmės numetė svorio, dar šiokių tokių atskaitymų buvo, kaipmat 36 tūkstančių litų praradimas atsirado. Įsigijus džiovyklą ir saugyklą, susitaupe ir pinigai, ir laikas. Būdavo, nuveži grūdus į Kretingą ir lauki parą ar net dvi: tu stovi, kombainas stovi, viskas žemyn eina“, – vienas per kitą pasakojo Mickai.

„Nepamainomas dalykas, kad ūkininkus finansavo. Ir tikrai nemažai finansavo. Dabar Lietuvos ūkininkai dirba viena moderniausių Europoje technika. Tikrai to nebūtų, jei ne parama, – mano Povilas jaunesnysis. – Žinoma, būtume ir be paramos buvę gyvi, bet tikrai silpnėsi.“

Geram derliui būtina sėjomaina

Tėvas ir sūnus Mickai apie pusę laukų apsėja kviečiais. Šiek tiek augina kvietrugių, rapsų, žirnių ir pupų. Pabandė net kmynus auginti.

„Su vienais grūdais žemės ilgai neišlaikysi. Jeigu nori užauginti gerą derlių, reikalinga sėjomaina, Tačiau mes susiduriame su specifine problema. Mūsų ūkiai patenka į Kretingos rajono profesionalios medžioklės plotus. Žvėrių čia gausybė. Nuo jų kenčia pasėliai. Žieminis rapsus nuėda elniai, į kmynus įsisuko šernai“, – pasiguodžia Mickai.

Pasak ūkininkų, pastaraisiais metais ir gamta nelepina. Tokie metai kaip šie tiesiog tragiški. Praėjusių metų ruduo neleido pasėti žieminį kultūrų, o ir pasėtos žuvo, reikėjo viską atsėti. Paskui – sausra. „Žemei ir augalui turėjai viską atiduoti, o kulti nebuvo ko. Iš vienos kišenės ištrauki, o į antrą nebeįdedi, – sako Povilas jaunesnysis. – Toks gyvenimas. Mes, žemdirbiai, esame priklausomi nuo valdžios ir nuo Dievo.“

Mickų ūkis.

Pasinaudojant parama įsigytas traktorius ir kombainas laukia ateinančio kito darbymečio.

Prie skuodiškių fermos galima vaikščioti su aukštakulniais

„Labai svarbu, kad ūkyje būtų tvarka. Ir savo darbuotojams sakau: pamatei pamestą šiukšlę, nepraeik pro šalį, pakelk. Nepakelsi vieną, kitą sykį, kaipmat atsiras šiukšlynas“, – vaikštinėjant švaria išbetonuota teritorija prie fermos sako ūkininkas Kęstutis Juozas Palčiauskas iš Skuodo rajono. Ne veltui ūkininką pažįstantys skuodiškiai tvirtina, kad prie jo fermos galima su aukštakulniais, ir dar baltais bateliais vaikščioti.

Nenorėjo atsilikti

„Trejus metus atitarnavęs sovietinėje kariuomenėje, Skuodo rajono Barstyčių kolūkyje pradėjau dirbti vairuotoju. Tačiau netrukus kolūkis iširo. Valdžia pradėjo grąžinti žmonėms jų šeimos turėtas žemes. Ir aš atsiėmiau senelių turėtą žemę – 21 hektarą. Ir dar septynis hektarus miško. Iš yrančio kolūkio dar gavau palikimą – apynaujį ir gerai išsilaikiusių traktorių. Su juo pastaraisiais metais pats dirbau, nes kolūkiui prisireikęs traktorininkų, mašiną buvau iškeičęs į traktorių“, – kelią link ūkininkavimo peržvelgia Kęstutis Juozas Palčiauskas. – Ūkį įregistravau ir ūkininkauti pradėjau 1992 metais.“

Kadangi nuo pirmųjų ūkininkavimo dienų Kęstutis planavo kurti pienininkystės ūkį, nusipirko vieną melžiamą karvę, paskui – antrą. „Iki susituokdamas su Ingrida jau turėjau dvylika karvių“, – kaip ir dera ūkininkui, Kęstutis žmoną atsivedė į jau sukurtą ūkį.

„Kai susituokėme, kurį laiką karves rankomis melžėme. Kęstutis kietesnes, aš minkštesnes. Iki tol pas močiutę kelis kartus buvau karvę melžusi“, – ūkininkienės gyvenimo pradžią prisimena Ingrida.

„Aplinkui vienas po kito žmonės didino gyvulių bandas, pirkto žemes, nenorėjome atsilikti. Taigi ir mes pradėjome didinti karvių skaičių, pirkti žemes. Dabar turime daugiau kaip 300 holšteino juodmargių galvijų bandą, iš jų apie 150 – melžiamos karvės. Vidutiniškai iš karvės per metus primelžiame apie 7,5 tonos pieno. Tokie primilžiai mažiau nualina gyvulį. Nors ir nedaug, bet mūsų ūkyje yra kelios 2010 metais atsivestos karvės, o seniausios – 2007 metais. Dirbame apie 300 hektarų žemės, iš jos apie 250 hektarų – nuosava. Mūsų žemės nėra derlingos – priskirtos didelio nepalankumo žemėms. Už tai gauname išmokas, bet tos išmokos nekompensuoja pajamų, kokias galėtume gauti ūkininkaudamas derlingose žemėse. Auginame javus, bet grūdų neparduodame. Sunaudojame pašarus. Kad nereikėtų saugyklų, grūdus supilame į grūdų rankoves. Jas, kol grūdus sušeriame, laikome lauke prie fermos“, – ūkį pristato Kęstutis Palčiauskas.

Palčiauskai ne vienus metus yra pelnę įvairių apdovanojimų, o 2015 metais tapo konkurso „Metų ūkis“ nugalėtojais Skuodo rajone.

Kaip teigia ūkininkas, kuriant ūkį reikalingas žinias gaudavo dalyvaudamas įvairiuose seminaruose, o didžiausios pagalbos sulaukė iš Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos Skuodo skyriaus. „Tada labai kompetentingi specialistai Skuode dirbo“, – pabrėžia ūkininkas.

Mažais, bet tvirtais žingsniais

„Naudojomės tiek ES, tiek nacionalinėmis paramomis. Tačiau niekada nesiėmiau didelių projektų. Visi mūsų ūkyje įgyvendinti projektai gan smulkūs. Jiems paprasčiau gauti paramą, paprasčiau ir įgyvendinti“, – patirtimi dalijasi ūkininkas.

Ypač reikšminga ūkiui parama, suteikta pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonę „Investicijos į materialųjį turtą“. Pagal šios priemonės veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ parama skirta dviem projektams. Vienas projektas buvo skirtas investicijoms į žemės ūkio valdas, kitas – gyvulininkystės ūkio modernizavimui. Per abu projektus Kęstučio Palčiausko ūkiui buvo suteikta apie 90 tūkst. eurų parama.

„Statyboms paramos nesu gavęs. Pagal administravimo taisykles net negalėjau kreiptis, nes fermas stačiau si iš naudotų medžiagų. Nors priduoiant pastatą privalai pateikti medžiagų sertifikatus, patikrų išvadas, bet paramos teikimo taisyklės neleidžia finansuoti tokių objektų. Fermas pasistatėme ir jų aplinką išsibetonavome

Ingrida ir Kęstutis Palčiauskai gyvena ir pienininkystės ūkį plėtoja netoli Barstyčių, garsėjančių didžiausiu Lietuvos akmeniu

nesinaudodami jokia parama. Parama naudojasi įsigydamas fermos įrangą“, – pasakoja ūkininkas.

Pasinaudodamas parama Kęstutis nusipirko dešimties vietų melžimo aikštelę, pieno šaldytuvą, mėšlo skreperį, įsirengė skysto mėšlo rezervuarą, pašarų dalytuvą, savaeigį krautuvą. „Be šios įrangos būtų sunku išsiversti. Kadangi pieno supirkimo kainos nėra aukštos, pienininkystės ūkiai esame priversti viską greičiau ir efektyviau padaryti, kad mūsų sąnaudos būtų mažesnės. Jei ne parama, ūkis būtų silpnesnis, turėtume mažiau modernios įrangos“, – teigia ūkininkas.

Kad gyvuliai kuo geriau suėstų pašarus, fermoje triūsia pašarų pristūmimo robotukas. Fermoje įrengta 12 vaizdo kamerų. Jos padeda stebėti, kas vyksta fermoje net būnant namuose.

Kieme įrengtas „darželis“ veršiuokams. Vienviečiai veršelių lauko namukai tai pat įsigyti naudojant paramos lėšas.

Pažįsta šeiminkus

Palčiauskų ūkyje pagal darbo sutartį dirba šeši darbininkai. Iš jų – keturios melžėjos. „Ir patys labai daug dirbame. Pavasarį aš pats laukus apšėju. Ingrida rūpinasi gyvuliais. Pats savo gyvuliams esu ir kaip veterinaras. Kai reikia, vaistus gyvuliui ir į veną suleidžiu“, – kasdieniniais rūpesčiais pasidalija Kęstutis.

„Ūkininkų žmonos arba dirba, arba nedirba. Aš esu ta ūkininkienė, kuri dirba, – pajuokauja Ingrida. – Reikia – gyvuliui vaistus suleidžiu, reikia – pasirūpinu sėklinimu, veršelių priežiūra. Gyvuliai mane pažįsta. Anksčiau, kol gyvulių buvo mažiau, mūsų karvutės visos vardus turėjo. Dabar vardus numerių skaičiai pakeitė. Kartais atrodo, kad gyvuliai, išgirdę savo skaičių, sureaguoja. O kai vardus turėjo, pašaukus kaip šuniukai atbėgdavo.“

Prie traktoriaus, įsigyto pasinaudojant paramos lėšomis

Ūkyje yra daugiau kaip 300 holšteino juodmargių galvijų, iš jų 150 – melžiamos karvės

Šilutės rajone įsikūrusi mažoji bendrija „Keturi ereliai“, pasinaudodami parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“, sukūrė Lietuvoje dar nebūtą verslą – įrengė slėptuves paukščius fotografuojantiems pasaulio profesionaliems fotografams.

Sujungę pagarba gamtai

„Mes trise – Dovilė Jonauskienė iš Kintų, aš ir ornitologas bei profesionalus fotografas Borisas Belchevas 2017 metais įsteigėme mažąją bendriją „Keturi ereliai“. „Keturi ereliai“ ir skirti gamtiniam turizmui Nemuno deltoje plėtoti ir šį kraštą pasaulyje populiarinti, – pasakoja Monika Dobrovolskytė ir priduria, kad į šį kraštą ją prieš septynerius metus atviliojo vanduo ir gamtos grožis. – Esu baigusi veterinarijos mokslus, bet mano veikla su jais visiškai nesusijusi. Borisas – bulgaras. Į šį kraštą atvyko prieš dešimt metų.“

„Visi sako, kad esu meilės imigrantas, tik kol kas neaišku – meilės gamtai ar meilės žmonėms“, – nusijuokia Borisas.

„Visi trys dirbame turizmo srityje ir visi siekiame, kad pažintis su šiuo kraštu nesibaigtų pirtele ir alumi. Čia yra Nemuno delta. Labai išskirtinis kraštas, ir labai norime jį žmonėms atskleisti iš visų pusių, – entuziazmu spindi Monika. – Jau anksčiau mes šeimoms, pavieniams asmenims ir fotografams rengdavome paukščių stebėjimus. Tai darydavome dažniausiai šiltuoju metų laiku, bet visada puoselėjome norą prailginti sezoną, kad žmonės ir žiemą pas mus atvažiuotų.“

„Keliaudamas po pasaulį ir fotografuodamas paukščius, pamačiau, kad kai kuriose šalyse yra įrengtos slėptuvės fotografams, kad paukščiai būtų mažiau trikdomi. Pamaniau, o kodėl gi tokios slėptuvės neįrengus Lietuvoje? Juk tai paukščių rojus. Ypač Nemuno delta“, – taisyklinga lietuvių kalba kolegę papildė Borisas, jau keturiolika metų fotografuojantis paukščius.

Tad šilutiškiams gimė mintis pasiūlyti gamtos stebėjimo paslaugas ornitologams ir fotografavimo – profesionaliems fotografams, įrengiant slėptuvę. Pasaulyje yra nemažai žmonių, kurie orientuojasi į konkrečių paukščių stebėjimą. Mūsų krašto puošmena ir masalas fotografams – jūrinis erelis. Norint šį paukštį, beje, ir kitus paukščius, stebėti, reikia juos pripratinti, kad jie nebijotų slėptuvės“, – pasakoja Monika Dobrovolskytė.

Idėją realizuoti padėjo parama

Kai Monika sužinojo apie galimybę gauti paramą pagal 2014–2020 m. programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“, ieškoti idėjos nebereikėjo. „Kadangi paraiškos pildymas ir projekto parengimas buvo gan sudėtingas, pasitarkėme konsultantę. Ji ir dabar mums reikalingą dokumentaciją padeda susitvarkyti. Iš džiaugsmo šokinėjome, kai sužinojome, kad mūsų projektui skirtas finansavimas. Beveik 22 tūkstančiai eurų, – džiaugsmo neslepia Monika. – Labai gerai, kad šiam projektui įgyvendinti yra skiriamas šimtaprocentinis finansavimas. Už gautą paramą nusipirkome du tūkstančius eurų kainuojantį galingą monoklį. Jis objektą priartina 60 kartų. O svarbiausia – įsigijome dvi slėptuves.“

Slėptuves pagal specialų užsakymą darė Šilutės įmonė „Stamela“, o slėptuvių brėžiniai pateikti internete. Tik šilutiškiai juos patobulino, pritaikydami slėptuvę saviems poreikiams.

Šį rugsėjį pirmoji slėptuvė jau buvo pastatyta. „Slėptuvei reikalinga vieta, kurioje būtų kuo mažesnis žmonių judėjimas. Mums pavyko susitarti su ūkininku, ir jis leido slėptuvę pastatyti savo ganykloje. Sutiko, kad slėptuvės teritorija būtų atitverta nuo ganyklos, nes, pasirodo, karvės labai smalsios ir labai jau domisi, kas prie namelio vyksta“, – Monika ir Borisas rodo slėptuvę, spalva susiliejančią su aplinka.

Žmonės į slėptuvę įeina 5 valandą ryto ir išeina tik 5 valandą vakaro, todėl jiems reikalingas bent minimalūs patogumai. Tad slėptuvė apšiltinta. Joje galima išsivirti arbatos. Yra biotualetas. Internetas. Paukščiams stebėti ir fotografuoti pritaikyti baldai ir priemonės. Iš visų keturių pusių įrengti langai, nes, kaip pajuokauja Borisas, jei langai būtų tik iš kelių pusių, fotografai dažniausiai pagautų tik jūrinio erelio uodegą. Fotografas paukščius gali stebėti atsėdęs arba atsigulęs. Įrengtos vaizdo kameros padeda sumanytojams stebėti, kas kiekvienu momentu

Monika Dobrovolskytė laiminga, iškeitusi Vilnių į pamarij

prie namelio vyksta.

Didelis slėptuvių privalumas – jos yra mobilios. Jas galima perkėlinėti pagal užsakovų poreikius.

„Kol paukštį pripratini prie slėptuvės, reikia jį kelis mėnesius maitinti. Kai paukštis pripranta, atsiveži klientus. Jūrinio erelio pagrindinis maistas – žuvis. Tad užšalus vandenims jis yra priverstas badauti arba maitintis mašinių partrenktais ant kelio gyvūnais, o tai sukelia šiam paukščiui nemažą grėsmę žūti, – pasakoja Borisas Belchevas. – Jūriniai ereliai yra įrašyti į Raudonąją knygą, ir džiugu, kad pastaruoju metu jų gausėja. Juos maitindami mes padedame šiuos paukščius išsaugoti.“

Pirmieji fotografai slėptuvę jau išbandė. Tai buvo svečiai iš Maltos. Monika ir Borisas patenkinti – fotografai jų sumanymu nenusivylė. Projektas sulaukė susidomėjimo ir Švedijoje vykusioje profesionalių stebėtojų ir fotografų mugėje.

Nauda kaimui

Kaip teigia Monika, projektas padėjo sukurti vieną darbo vietą, bet didžiausia šio projekto nauda – papildomos galimybės aplinkinių kaimų gyventojams. „Fotografai atvyksta ne vienai dienai. Jie paukščius stebi kelias dienas, o kartais ir daugiau kaip savaitę. Jiems reikalinga nakvynė. Reikalingas maitinimas, pramogos“, – teigia projekto sumanytojai, vildamiesi, kad jų projektas bus sėkmingas ir sulauks profesionalių fotografų iš viso pasaulio.

Kitais metų laikais slėptuvės bus naudojamos kitiems paukščiams stebėti. Borisas, pagal neformaliojo švietimo programą vedantis paukščių pažinimo užsiėmimus mokiniams, mano, kad norinčiųjų pažinti šio krašto paukščius gausės.

„Šis projektas naudingas ir profesiniam mokinių orientavimui, nes praplečia jų žinias apie fotografo profesiją, – teigia Monika. – Ir, be abejo, skatina saugoti gamtą. Gal ir gerai, kad pastatomi ženklai, perspėjany, ko gamtoje negalima daryti, bet kai vaikui parodai samanais, parodai jose gyvenantį vabaliuką, kai jis išgirsta paukščio čiulbėjimą, jis niekada nebeneiokos gamtos, o ją tausos ir saugos.“

Slėptuvė paukščiams stebėti

Už paramą įsigytu galingu monokliu Borisas Belchevas teigia įžiūrėjęs jūrinio erelio žiedo numerį

Jūrinio erelio skrydis – profesionalių fotografų svajonė

MARIJAMPOLĖS REGIONAS >>>

Marijampolės regionas – išsidėstęs pietvakarių Lietuvoje, apimantis Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės savivaldybių ir Šakių bei Vilkaviškio rajonų savivaldybių teritorijas.

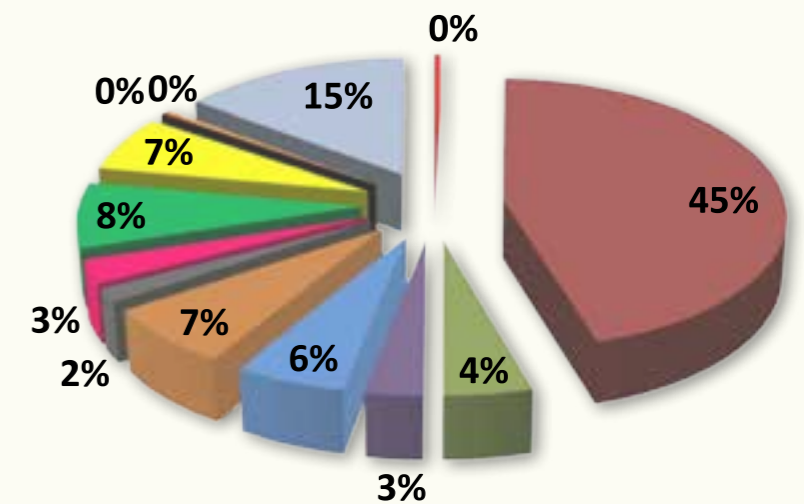
Parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą Marijampolės regione priemonėms, skatinančioms žemės ūkio veiklos restruktūrizavimą

Savivaldybė	Pagal priemones patvirtinta paramos suma, EUR		
	Parama investicijoms į žemės ūkio valdas	Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui	Parama smulkiesiems ūkiams
Kalvarijos	897 863	229 145	134 420
Kazlų Rūdos	760 557	234 052	47 788
Marijampolės	3 278 071	431 690	491 650
Šakių r.	7 298 183	358 777	192 394
Vilkaviškio r.	6 685 390	1 121 820	696 685
Iš viso Marijampolės regione	18 920 064	2 375 483	1 562 938

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Patvirtintos 120 908 896 eurų paramos struktūra pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos investavimo kryptis Marijampolės regione

- Žinios ir konsultavimas
- Investicijos į žemės ūkio valdas, perdirbimą ir infrastruktūrą
- Parama jaunesiems ūkininkams
- Parama smulkiesiems ūkininkams
- Parama verslui
- Paslaugos ir kaimų atnaujinimas
- Miškininkystė
- Agrarinė aplinkosauga
- Ekologinis ūkininkavimas
- MPŪV ir Natura2000
- Trumpos tiekimo grandinės ir bendradarbiavimas, kokybės sistemos
- Draudimas
- LEADER

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

„Šalteškėnis“ patobulino gamybą

„Daugiau nei per 20 metų esame susikūrę gerą įdirbį. Yra pastovūs pieno gamintojai, iš kurių perkame pieną. Didelę produkcijos dalį parduodame nuolatiniams klientams. Žinoma, norėdami išlikti rinkoje, o tenka konkuruoti ir su didžiaisiais pieno perdirbėjais, turime modernėti. Pieno supirkimo kainas diktuoja stambieji. Jei jie moka brangiau, ir mes turime mokėti brangiau. Tad modernizuotis be paramos mūsų įmonei būtų sunku“, – sako Kalvarijos savivaldybėje, Sūsninkų kaime, įsikūrusios žemės ūkio bendrovės direktorė Aldona Piepolienė.

Svarbu – iniciatyva

Žemės ūkio bendrovė įsikūrė 1992 metais. Gal ir simboliška, kad ji buvo įregistruota prieš pat Kalėdas – gruodžio 22 dieną.

Veiklos pradžia – žemės ūkio bendrovės „Šalteškėnis“ pajininko Algirdo Pranciškaus Jucio šeimoje pradėti spausti sūriai. Tuo metu šeima laikė nemažai karvių, primelždavo daug pieno, o parduoti jo už centus neapsimokėjo. Tad ir nusprendė gaminti sūrius. Sodyboje pasistatė nedidelį pieno perdirbimo cechą. Pagamintus sūrius parduodavo turguje. Auganti paklausa skatino įvairinti sūrio gamybos receptūrą. Dirbti sodyboje išsirengtame ceche darėsi per ankšta. „Gyvenvietės centre stovėjo apleistas buvusio kolūkio kontoros pastatas. Kurį laiką jis buvo paverstas sandėliu, bet paskui vėl paliktas kaip niekam nereikalingas. 1994 metais Jucių šeima ir sumanė panaudoti apleistą pastatą, o į pieno perdirbimo veiklą įtraukti daugiau žmonių. Iki šiol „Šalteškėnis“ ir dirba tame pastate“, – pasakoja direktorė Aldona Piepolienė.

Aldona Piepolienė sutinka 2018 metų rudenį atvykusį premjerą Saulių Skvernelį ir kitus šalies valdžios atstovus

Šiuo metu įmonėje dirba 63 darbuotojai.

Per dieną perdirba 11–14 tonų pieno. Bendrovė turi tris pieno supirkimo punktus – Sūsninkų, Radiškės ir Mockų. „Smulkieji pieno gamintojai patys sunėša pieną į supirkimo punktus, o pas ūkininkus, turinčius šaldytuvus, važiuojame pieno parsivežti. Turime pienvežį, – įmonės veiklą apibūdina direktorė. – Per 2018 metų dešimt mėnesių supirkome ir perdirbome 5 100 tonų pieno. Gaminame grietinėlę, rūgpienį, varškę, sviestą, daugiau kaip 20 rūšių sūrius, jogurtą, pieno gėrimą. Parduodame ir pasterizuotą natūralų pieną. Pagamintą produkciją į prekybos vietas ir gamybos įmones išvežiojame patys savo transportu.“

Modernėjo naudodami paramą

ŽŪB „Šalteškėnis“ ne kartą naudojosi ES fondų parama. Pasinaudodami ankstesnėmis paramomis įsirengė nuotekų valymo įrenginius, rekonstravo gamybos patalpas.

„Gamybą modernizavome pasinaudodami Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos lėšomis. Pagal priemonę „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“ 2010 metais mums buvo skirta beveik 40 tūkst. eurų parama. Pasinaudodami paramos lėšomis įsirengėme žvalgybinį-ekspluatacinį gręžinį su vandens tiekimo sistema, mikrobiologinės testavimo sistemos įrangą, pieno pasterizatorių, šaldymo kamerą, vandens minkštinimo ir geležies pašalinimo filtrus, oro kondicionierių, pieno separatorių“, – vardija direktorė.

Įmonei modernizuoti buvo naudojamos ir paramos lėšos, skirtos pagal 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“. 2016 metais įmonei buvo skirta daugiau kaip 15 tūkst. eurų parama. Viso projekto vertė – beveik 38 tūkst. eurų be pridėtinės vertės mokesčio.

„Iki tol įmonė naudojo atgyvenusią ir primityvią grietinės pilstymo įrangą. Pasinaudodami parama įsigijome pusiau automatinę produktų pilstymo mašiną. Ji pati pripila indelį, pasveria ir uždaro, – pokyčiais pasidžiaugia direktorė. – Praplėtėme ir pieno išpilstymą. Anksčiau pasterizuotą natūralų pieną supilstydavome vien į kibirus ir veždavome konditerijos gamintojams, bet atsirado poreikis pieną tiekti buteliais. Tad pasinaudodami paramos lėšomis įsigijome pilstymo į butelius įrenginį. Patobulinome ir sūrių gamybą. Vasarą labai populiarius mūsų gaminamas nebrandintas sūris, bet tam neturėjome tinkamos įrangos. Taigi nusipirkome pasterizatorių su sūrio gamybos moduliu ir automatinę pjaustyklę. Šis įrenginys mums labai reikalingas ir gaminant natūralų jogurtą.“

Kaip teigia bendrovės „Šalteškėnis“ direktorė Aldona Piepolienė, ES parama naudinga keleriopai. Kuo labiau modernizuojasi įmonė, tuo daugiau galimybių jai išlikti rinkoje, nes ji vartotojams gali tiekti įvairesnę, kokybiškesnę ir vizualiai patrauklesnę produkciją. Kitas privalumas – darbo vietos. Bendrovėje dirba nemažai Sūsninkų ir aplinkinių kaimų gyventojų. O svarbiausia – žemės ūkio bendrovės „Šalteškėnis“ veikla – akivaizdus pavyzdys kaimo bendruomenėms: kai yra iniciatyva ir noras dirbti, rezultatą visada galima pasiekti.

Pieno pilstymo į butelius linija įsigyta pasinaudojant parama

Žemės ūkio bendrovė „Šalteškėnis“ gamina daugiau kaip 20 rūšių sūrių

Stambiam ūkiui reikia ir didelių investicijų

Dalios Kairaitienės ūkis – apie 1 000 hektarų žemės, 1 200 galvijų, iš jų apie 700 melžiamų karvių. „Ir be paramos būtume ūkininkavę. Juk kai pradėjome ūkininkauti, jokių paramų nebuvo. Žinoma, jei ne ES lėšos, ūkį kurti būtų buvę sunkiau“, – sako ūkininkė iš Kazlų Rūdos savivaldybės.

Pradėjo beveik nuo nulio

„Iki Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo su vyru dirbome kolūkyje. Aš – vaikų darželyje virėja. Vyras – ir traktorininku, ir kombainininku, ir vairuotoju dirbo. Kadangi gyvenome tėvų sodyboje, pradėjus irti kolūkiams, susigražinome tėvų turėtą žemę – 14 hektarų. Kaip ir daugelis kaimo žmonių, ėmėmės mišraus ūkio. Kelios karvukės, kelios kiauliukės. Veršeliai, paršeliai. Šiek tiek javų, šiek tiek bulvių, – apie ūkininkavimo, skaičiuojančio jau trečiojo dešimtmečio pabaigą, užuomazgą pasakoja Dalia Kairaitienė. – Iš pradžių daugiausia dėmesio skyrėme paršavedėms. Tačiau, kritus kiaulių supirkimo kainoms, reikėjo keisti veiklą. Tada kaip tik smarkiai šoktelėjo pieno supirkimo kainos. Tai ir paskatino pereiti prie pienininkystės. Tada turėjome keturias karvukes.“

Pirmosios karvutės, pasak Dalios, buvo paprastos Lietuvos juodmargės. Tik vėliau didindami ūkį ūkininkai nusipirko holšteinų veislės telyčių. Pamažu holšteinizavo visą bandą. Per metus iš vienos karvės vidutiniškai primelžia apie 9,7 tonos pieno. „Pernai po dešimt ir daugiau tonų primelžėme, bet, matyt, šių metų karšta vasara atsiliepė karvių pieningumui, – svarsto ūkininkė. – Vidutiniškai kiekvieną dieną parduodame po 18–19 tonų pieno. Pieną parduodame Marijampolės pieno konservų fabriku. Toks kiekis padeda iš supirkėjo išsiderėti didesnę kainą, tačiau manantiems, kad mums dykai pinigai duodami, siūlau patiems užsiveisti kelis šimtus karvių, ir patys įsitikins, ką tai reiškia.“

Dirbamoje žemėje ūkininkai Dalia ir Aidas Kairaičiai augina kviečius, rapsus, kukurūzus, žirnius. Apie 1 000 tonų grūdų parduoda, apie 800 tonų pasilieka pašarams. Nors jų neužtenka. Pasak Dalios, norint daug primelžti, reikia ir gyvulį gerai pašerti. Tad ūkininkai perka rapsų išspaudų, baltyminių ir kitokių priedų.

Naudojasi ir parama, ir kreditais

„Pirmąją ES paramą ūkiui plėtoti gavome, atrodo, 2004 metais. Tada jau turėjome apie 200 melžiamų karvių. Įsirengėme 20 vietų melžimo aikštelę, – pasakoja pašnekovė. – Paskui atsirado parama ūkiams modernizuoti.“

Pasinaudodami parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programą, Dalia ir Aidas Kairaičiai nusipirko du „Fendt“ traktorius ir kitos naujos, modernios žemės dirbimo technikos bei padargų, pasistatė sрутų rezervuarą.

Išaugus karvių skaičiui ūkiui reikėjo naujos melžimo aikštelės. Ūkininkai nusprendė teikti paraišką paramai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį ūkį“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ gauti. Pieno ūkiui modernizuoti Daliai Kairaitienei skirta daugiau kaip 179,5 tūkst. eurų parama. Viso projekto vertė – apie 409 tūkst. eurų be PVM. „Sutartis pasirašyta, ir pradėme įgyvendinti projektą. Vienas svarbiausių pirkinių, kuriam naudosime paramos lėšas, yra nauja melžimo aikštelė. Jai įrengti statome tvarto priestatą. Naujoji melžimo aikštelė bus 60 vietų. Anksčiau įsigytą ir daug metų naudotą melžimo aikštelę pritaikysime gydomoms ir naujai apsiveršivusioms karvėms melžti“, – apie įgyvendinamą projektą pasakoja ūkininkė.

Jos teigimu, įgyvendinus projektą, ūkis bus gyvybingesnis ir konkurencingesnis. Modernios technologijos padės sumažinti išlaidas produkcijai gaminti ir padidins ūkio pajamas, ūkyje reikės mažiau fizinio darbo, o kompiuterizuotas procesų valdymas melžiant karves prisidės prie pieno kokybės gerinimo.

Dalia ir Aidas Kairaičiai Sasnavos girininkijoje sodina Lietuvos šimtmečiui skirtą ąžuolyną

„Žinoma, kurdami ūkį neišsivertėme ir be banko paskolų. Juk ir ES finansuojamus projektus pirmiausia reikia įgyvendinti, o tik paskui kompensuojamos finansavimui tinkamos išlaidos. Iš pradžių buvo baisu kreiptis į banką. Dabar jau neįsivaizduojame veiklos be banko – vienas paskolas išsimokame, imame kitas. Reikia vis techniką atnaujinti, pastatus statyti. Patiems reikalingą sumą sunku sukaupti, nes metai tai geresni, tai sunkesni. Nuo 2008 metų su bankais draugaujame“, – patirtimi pasidalija Dalia.

Apsisprendimą tikrino sunkumai

Sunkumai – tarytum egzaminas, patikrinantis, ar tikrai esi pasirengęs eiti pasirinktu keliu. „Labai sunku iš pradžių buvo. Laukus su vikšriniais sovietiniais traktoriais dirbome. Karvukes rankomis melžiau“, – pasakoja ūkininkė.

Skaudus Kairaičių išbandymas buvo 2004 metais juos ištikęs gaisras. Sudegė sandėlis su tūkstančiu tonų kviečių. „Jau manėme, kad nebeišsikaptysime. Baiminomės, kad už trąšas nesusimokėsime. Tada mums išlipti iš duobės labai padėjo „Agrokonzernas“. Iš jo ir sėklos, ir trąšų gavome, – ir dabar ūkininkai dėkingi verslininkams už supratimą ir pagalbą. – Dabar, kai jau tvirčiau stovime, rūpesčių nesumažėjo. Kuo didesnis ūkis, tuo sudėtingesnis jo valdymas.“

Ūkyje dirba apie 40 darbuotojų. „Mes nesamdome nei fermos vedėjo, nei vadybininko. Visa tai patys darome. Visus ūkyje dirbamus darbus prižiūrime, – kasdieniniais rūpesčiais pasidalija Dalia, o pasiteiravus, iš kur semiasi ūkininkavimui reikalingų žinių, tik nusijuokia. – Kai ieškai informacijos, visada jos randi ir spaudoje, ir internete, ji sklaidžiama ir per televiziją. Labai naudingos informacijos gauname per seminarus. Su vyru daug važinėjame po pasaulį. Tačiau važiuojame ne taip pasižiūrėti, o parsivežti naujų idėjų. Jei yra galimybė, visada apsilankome pas kitų šalių ūkininkus.“

Ūkininkavimo kelią pasirinko ir Kairaičių dukros. Viena su vyru jau 15 metų ūkininkauja, kita – septynerius. „Atrodo, kad ir anūikai rinksis ūkį, nes visi jų žaidimai susiję su ūkininkavimu“, – sako Dalia Kairaitienė ir pasidžiaugia, kad jų vaikai neišsibarstė po pasaulį, kad liko Lietuvoje, kad dirba savo krašto žemę ir augina duoną savo kraštui.

Ūkininkų gyvenime taip pat būna švenčių

Iš tolo šviečia modernus Kairaičių ūkis

Javapjūtė Kairaičių laukuose

„Kiekviena parama sudaro galimybes naujoms investicijoms. Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą gavę paramą projektui „Gyvulininkystės veiklos konkurencingumo didinimas“ įgyvendinti, daugiau lėšų galėjome skirti ūkio plėtrai svarbioms inovacijoms“, – teigia Marijampolės savivaldybės Padovinio žemės ūkio bendrovės pirmininkas Gintautas Gumauskas.

Pirmenybė – modernumui

„Prieš kelerius metus bendrovės pajininkai sprendė dilemą: toliau plėtoti pienininkystės ūkį ar imtis kitos veiklos. Matėme, kad, norint plėtoti pieno ūkį, būtina jį modernizuoti, o tam reikalingos didžiulės investicijos“, – atvirauja daugiau kaip dvidešimt metų sėkmingai veikiančios Padovinio žemės ūkio bendrovės pirmininkas Gintautas Gumauskas, apžiūrint vieną didžiausių ir moderniausių pienininkystės ūkių Baltijos šalyse.

Moderniam pieno ūkiui kurti naudotasi ir Lietuvos kaimo plėtros programų parama. Pagal 2007–2013 m. programą bendrovei suteikta 730,3 tūkst. eurų parama ir įgyvendinti penki projektai. Trys iš jų įgyvendinti pagal supaprastintas taisykles. Parama panaudota pašarų ir pieno gamybos veiklai modernizuoti. Įsigyti trys įvairaus galingumo traktoriai, lėkštiniis skutikas, dvi sėjamosios, prikabinamas purkštuvai, ritinių presas-vyniotuvai, pašarų smulkintuvai, šienapjovė, du teleskopiniai pašarų krautuvai, mėšlo krautuvai, pieno pasterizatorius, du pieno šaldytuvai, 25 individualūs veršelių nameliai, 127 girdyklos galvijams, 579 vietų melžiamų karvių tvarto technologinė įranga.

Paraišką paramai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ bendrovė pateikė per pirmąjį paraiškų priėmimą. „Norėjome seną 400 vietų rišamų karvių fermą rekonstruoti į modernią karvidę, kurioje galėtume laikyti 500 laisvai vaikščiojančių sėklinamų ir veršingų telyčių. Mums buvo skirta didžiausia beveik 400 tūkstančių eurų parama“, – pasakoja Gintautas Gumauskas.

Įgyvendinant 2014–2020 m. programos finansuojamą projektą, senoji ferma buvo beveik visiškai nugriauta, o vietoj jos pastatytas naujas, erdvus, gyvuliams patogus pastatas. Buvo pakeistas jo stogas, įrengta skysto mėšlo pumpavimo stotis, ventiliatoriai, gyvulių guoliavietės, šėrimo vietos, naujos girdyklos, atvestas vanduo, sudėti nuo kaitros ir skersvėjų apsaugantys langai, pakeisti tvartų vartai, įsigytas krautuvai.

Naujausios technologijos įdiegtos ir visame bendrovės gyvulininkystės komplekse. Vėsinant pieną gaunama šiluma šildomos fermos grindys ir karvėms gerti tiekiamas vanduo. Prie kiekvienos karvės kojos pritvirtintas daviklis į kompiuterizuotą gyvulių šėrimo ir priežiūros sistemą perduoda, kaip ir kiek gyvulys ėda, kokia jo sveikata ir kitą išsamią informaciją. Komplekse įrengta itin moderni melžyklą su palaukimo aikštele, užtikrinančia, kad karvės nenutrūkstamu srautu viena paskui kitą eitų į karuselės tipo 40 melžimo vietų aikštelę. Primelžtas pienas keliauja į 18 tonų talpos šaldytuvą. Komplekse įrengtas 100 kilovatų elektros generatorius, kuris nutrūkus elektros tiekimui gali „maitinti“ visą pieno ūkio sistemą.

Rūpinamasi aplinkosauga

Pastaruoju metu vis dažniau bandoma parodyti, kad gyvulininkystė yra viena didžiausių aplinkos teršėjų. „Mūsų tikslas – kurti kuo draugiškesnę aplinkai pieno ūkį. Ir ūkio modernizavimą pradėjome nuo skysto mėšlo rezervuaro, – pabrėžia bendrovės pirmininkas. – Gauta Lietuvos kaimo plėtros programų parama ūkiui modernizuoti leidžia mums daugiau savų lėšų investuoti į aplinką tausojančių technologijų diegimą.“

Šiuo metu Padovinio žemės ūkio bendrovė laiko apie 2,6 tūkst. galvijų, iš jų apie 1,1 tūkst. – melžiamos karvės. Kaip teigia pašnekovas, per metus laikomų gyvulių kraikui reikėdavo apie 15 tūkst. rulonų šiaudų. Tačiau šiaudai nėra pats tinkamiausias kraikas. „Seniai galvojau, kuo pakeisti šiaudus. Prieš ketverius metus Hanoverio žemės ūkio parodoje pamačiau mėšlo separavimo įrenginį. Kiek pasidomėję nusprendėme investuoti 175 tūkst. eurų ir jį įsigyti“, – išskirtinę inovaciją pristato Gintautas Gumauskas.

Gintautas Gumauskas su sūnumi Girmantu, dirbančiu bendrovėje veterinarijos gydytoju

Padovinio žemės ūkio bendrovės turima mėšlo separavimo sistema yra moderniausia Baltijos valstybėse. Šviežias mėšlas iš fermos per kelias valandas vamzdžiais patenka į įrenginį. Volais iš mėšlo išspaudžiamas skystis keliauja į čia pat esančią cisterną, o kietoji frakcija virsta kraiku, visiškai pakeičiančiu šiaudus. Kraiko kietumas ir išskiriama šiluma sudaro patogias sąlygas gyvuliui. Atskirtas skystis – puiki žalienu trąša. Dalis jo vėl sugražinama į fermas mėšlui atskiesti.

„Galvojame ir apie mėšlo panaudojimą elektros energijos gamybai, tik investicijas į šią inovaciją pristabdo tam nepalanki šalies energetikos politika. Tikimės, kad sulauksime šioje srityje pokyčių, ir tam rengiamės“, – planus praskleidžia bendrovės pirmininkas.

Iš karvės – vienas didžiausių primilžių

Kaip teigia Gintautas Gumauskas, 85 proc. pajamų bendrovė gauna iš pienininkystės. „Turime karvių, kurios per parą duoda 65–72 kilogramus pieno. Tai yra 63–70 litrų. Per metus vidutiniškai iš vienos karvės primelžiame po 11,2 tonos pieno. Per parą vidutiniškai iš visų karvių primelžiame 34 tonas pieno. Geriems pienininkystės rezultatams didelę įtaką turi gera gyvulių priežiūra ir šėrimo racionas“, – rezultatais patenkintas bendrovės pirmininkas pasidžiaugia, kad bendrovė pagal parduodamo pieno kiekį yra tarp pirmųjų pienininkystės ūkių.

Šiuo metu bendrovė iš savų lėšų stato tvartą telyčaitėms. Kompleksui pradėjus veikti visu pajėgumu, planuoja melžiamų karvių skaičių padidinti iki 1,2 tūkst. ir per parą parduoti apie 37 tonas pieno.

„Pienininkystė imli darbo rankoms. Mūsų bendrovė dirba 2 780 ha nuosavos ir nuomojamos žemės. Jei verstumėmės vien augalininkyste, geriausiu atveju galėtume įdarbinti 20 žmonių. Dabar bendrovėje, įskaičiuojant ir administraciją, dirba 106 žmonės. Darbuotojų amžiaus vidurkis – 35 metai. Bendrovėje dirba Padovinio kaimo gyventojai. Dalis darbuotojų atvažiuoja iš Marijampolės, aplinkinių kaimų. ES paramos lėšų panaudojimas gyvulininkystės, ypač pienininkystės, plėtrai turi teigiamos įtakos ir nedarbui mažinti“, – teigia Padovinio žemės ūkio bendrovės pirmininkas Gintautas Gumauskas.

Viena moderniausių Baltijos šalyse mėšlo separavimo sistema

Nauji Padovinio žemės ūkio bendrovės fermų pastatai – geros sąlygos ir čia dirbančiam žmogui, ir laikomam gyvuliui

Ženklas garantuoja: parduodamas tikrai geras medus

Šakių rajone gyvenantis Augustinas Pečiulis prieš trejus metus farmaciniško profesiją ir darbą vaistinėje iškeitė į bitininkystę. Jo bityno medus sertifikuotas – pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagaminti produktai ženklinami ženklu „Kokybė“. Lengviau prasiskinti kelią į rinką paženklintam produktui padeda parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonę „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos.“

Parama palengvino konkurenciją

Šiuo metu Augustino Pečiulio bityne – 70 bičių šeimų. Per metus jos sunėša apie keturias tonas medaus. „Daug medaus parduodame iš namų. Didelė dalis mūsų pirkėjų nesikeičia metų metais, – darbu patenkintas Augustinas. – Žinoma, medų parduodame ir mugėse, įvairiose šventėse. Pastaraisiais metais ir Vilniuje vykstančioje Kaziuko mugėje medų pardavinėjome. Dalis žmonių atkreipia dėmesį, kad mano parduodamas medus paženklintas ženklu „Kokybė“. Tiems, kurie nežino, papasakoju, kad tas ženklas garantuoja gerą medaus kokybę.“

Pasak bitininko, sertifikuoti medų pirmiausia paskatino noras pačiam būti garantuotam, kad pirkėjams parduoda tikrai kokybišką produktą. Ženklo suteikimas – nauji įpareigojimai gamintojui: bitės turi būti laikomos tik mediniuose aviliuose, aviliams dezinfekuoti ir bitėms gydyti negalima naudoti cheminių medžiagų, o medų būtina išpilstyti tik į stiklinę tarą, nes laikant jį plastikiniuose indeliuose neišvengiamos cheminės reakcijos. „Labai gerai, kad pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonę „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ kompensuojamos etiketės dizaino sukūrimo, taros įsigijimo, reklamos išlaidos. Kartą per metus mus tikrina VšĮ „Ekoagros“ specialistai, o patiriamos tyrimams išlaidos taip pat kompensuojamos šios priemonės lėšomis. Visa tai palengvina konkurenciją, – teigiamai paramą vertina bitininkas. – Parama teikiama penkerius metus. Didžiausia parama – 2 895 eurai per metus. Pateikus prašymą parama išmokama kiekvienais metais. Prieš teikdami paraišką paramai, jau buvome sertifikuavę savo medų, pikį ir bičių duonelę.“

Augustino pagalbininkė sutvarkant medų – dukra Agnė

Pradžia – dovanotos dvi šeimos

Augustino žmonos Daivos teigimu, susidomėjimas bitėmis prasidėjo daugiau kaip prieš ketvirtį amžiaus, kai jos draugė bitininkė Augustinui padovanojo dvi bičių šeimas. „Mūsų šeimoje ir giminėje visada būdavo kelios bičių šeimos. Matyt, gimdamas atsinešiau pomėgį bitininkystei. Dar vaikas būdamas norėjau bites laikyti. Tačiau tam nebuvo sąlygų. Jaunystėje nebuvo laiko jomis užsiimti. Farmacijos studijos Medicinos institute (dabar Lietuvos sveikatos mokslų universitetas), vėliau – darbas vaistinėje. Tad žmonos bičiulės dovanotos bitės sugrąžino prie vaikystės svajonės“, – šypsosi Augustinas.

Bitynas pamažu plėtėsi. Jo priežiūra reikalavo vis daugiau laiko. „Tačiau ir vaistinėje, ir bityne reikėjo dirbti dieną“, – apsisprendimą atsisakyti farmaciniško darbo ir imtis bityno plėtros paaiškina bitininkas.

Pokyčius paskatino parama

Pasak jo, šį gyvenimo posūkį paskatino ir bitininkystei skiriama parama. Gavęs nacionalinę paramą, vienais metais nusipirko penkis avilius, kitais metais – platformą aviliams vežioti, nes bitės nuo ankstyvo pavasario iki rudens keliauja paskui žydinčius augalus.

„Pasitaręs su šeima, nusprendžiau pasinaudoti ir ES parama. Pateikiau paraišką paramai pagal praėjusio laikotarpio Lietuvos kaimo plėtros programos priemonę, skirtą pusiau natūriniais ūkiams, gauti. Pasisekė. Man buvo skirta parama. Tada įsigijau medaus fasavimo aparatą, kurių atakiavimo ir bičių duonelės kūlimo stakles, vaško lydytuvą, kurių atakiavimo šepetį, aparatą kreminiam medui gaminti. Įsigyta įranga pagerino ir darbų spartą, ir produkto kokybę“, – pasakoja bitininkas.

Bitės darbininkės organizmas nektarą perdirba į medų. Ne tik bitės, bet ir bitininkas kuria medų.

Vartotojui – nauji produktai

Dabar Augustinas turi įsirengęs nedideles, bet higienos normas atitinkančias patalpas. Jose atakiuojami koriai, išsukamas ir išpilstomas medus, eksperimentuojama kuriant naujus produktus. „Be medaus, bičių duonelės ir pikio, savo pirkėjams dabar siūlome ir kreminį medų. Jį mielai perka vis daugiau vartotojų, nes kreminis medus nesikristalizuoja, yra lengvai tepamas“, – naują produktą pristato Augustinas.

Augustino eksperimentai tuo neužsibaigia. Jau kuris laikas jis gamina medaus girą. Tiesa, kol kas ja gali mėgautis tik šeimos nariai ir bičiuliai, bet bitininkas tikisi, kad netrukus ją galės patiekti platesniam vartotojų ratui.

Eksperimentavimas „pagavo“ ir žmoną Daivą. Ji iš medaus verda įvairių skonių čiuulpinukus ir guminukus. Dukra Agnė kuria vaškines žvakes, daro kūno sviestą.

„Keliaudami per šventes ir muges, bendraudami su savo pirkėjais, pastebėjome, kad jiems reikia pasiūlyti įvairesnių produktų, o ir bityno galimybes labiau išnaudojame“, – sako bitininkas Augustinas Pečiulis ir priduria, kad medus yra ir maistas, ir vaistas, nes tai didžiulė gamtos dovana.

Kiekvienas žiedas turi savo skonio nektarą.

Bitininkas didžiuojasi, kad jo medus paženklintas ženklu „Kokybė“.

Išlaikyti ūkio stabilumą padeda bulvės

Vilkaviškio rajone ūkininkaujantys Alvytė ir Eugenijus Valuckai plėtoja vieną didžiausių bulvių ūkį Lietuvoje. „Tikriausiai visas gaunamas paramas skiriame bulvininkystei modernizuoti“, – sako Alvytė.

Į ūkininkavimą – per griūtį

„Atėjo diena, kai negalėjai likti ten, kur esi, nes reikėjo viską išdraskyti, viską sugriauti, – 1992 metų sprendimo ūkininkauti pradžią įvardija Alvytė Valuckienė. – Tuo laiku dirbau kolūkio vaikų darželio vedėja. Vyras – vairuotoju. Yrant kolūkiui prasidėjo įvairiausios dalybos. Pagal kolūkyje dirbtus metus ėmė skirstyti pajus. Tada mes su vyru ir atsieniavome aštuonis hektarus senelių žemės. Apie žemės ūkį ne ką išmanėme, nes mums to ir nereikėjo. Agronomė patarė, kad toje vietoje, kurią mums sugrąžino, kolūkis ruošėsi sėti cukrinius runkelius. „Gal ir jūs juos sėkite“, – tada pasiūlė agronomė. Ir pasėjome cukrinius runkelius.“

Pirmieji metai ūkininkams buvo sėkmingi. Užderėjo puikus derlius. Pardavę cukrinius runkelius Valuckai nusipirko pirmąjį traktorių. „Po truputį pradėjome kurtis. Išsinuomoti žemes mums pradėjo siūlyti mieste gyvenantys susigrąžintų žemių savininkai. Labai atsargiai į plotų didinimą žiūrėjome. Pirkti žemių neskubėjome, bet po truputį mūsų dirbami plotai plėtėsi. Auginome cukrinius runkelius. Buvome aršūs Marijampolės cukraus fabriko gynėjai. Naktimis ant kelių stovėjome“, – pasakoja ūkininkė.

Alvytė Valuckienė ne tik bulvininkystės profesionalė, bet ir aistringa žvejė

Į bulvininkystę atvedė parama

Kai Lietuvą pasiekė ES parama, Valuckai pajuto, kad lyg ir reikėtų apsispręsti, kuria kryptimi eiti. Cukrinių runkelių realizavimas kėlė vis daugiau rūpesčių. „Eugenijus pasiūlė auginti bulves. Iš pradžių labai nenorėjau. Man bulvininkystė buvo kaip ir gyvulininkystė – toks pat pririšimas. O buvome jauni, norėjosi išvažiuoti. Vis dėlto sutikau su vyro siūlymu. Vėliau paaiškėjo, kad tai buvo teisingas pasirinkimas. Bulvės mūsų ūkiui suteikė stabilumo. Žinojome, kad jas auginame, ir ta linkme dirbome. Pajamos stabilios. Jei prastesni metai ir neuždera javai ar rapsai, visada ištempia bulvės. Visas skyles užkaišiojame už bulves gautomis pajamomis. Dabar tapome profesionalūs bulvių augintojai, bet kol to pasiekėme, daug mokiausi, daug dirbau ir turėjau tam noro. Visą iki smulkmenų aiškinau“, – pasirinkimu patenkinta Alvytė Valuckienė.

Kai Lietuvą pasiekė SAPARD (specialioji žemės ūkio ir kaimo plėtros pasirengimo narystei Europos Sąjungoje programa) parama, Valuckai jau dirbo apie 700 ha žemės. „Tada ir pradėjome pirkti bulvininkystei reikalingą techniką ir padargus, įsirengėme bulvių rūšiavimo punktą, modernią bulvių saugyklą ir bulvėmis galime prekiauti ištisus metus, – sako pašnekovė. – Labiausiai ūkį modernizavome pasinaudodami parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą. Nusipirkome du naujus, modernius bulvių kasimo kombainus, kitos žemės dirbimo technikos ir padargų, nes turima jau buvo nusidėvėjusi ir nenaši, dėl to nukentėdavo derliaus kokybė. Anksčiau bendradarbiauome su bulvių traškučių gamintojais. Jie iš ūkių, neturinčių modernios technikos, net bulvių nepirkdavo.“

Alvytė Valuckienė ūkį dar labiau modernizavo, pasinaudodama parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Valuckų bulvių ūkiui modernizuoti buvo skirta beveik 50 tūkst. eurų parama. „Pasinaudodami paramos lėšomis, nusipirkome įrenginį bulvėms sukrauti ant paletėlių ir juo labai džiaugiamės. Jis bulves pasveria, supila į maišą, jį užsiuva, nuveža ir perduoda į geležines roboto rankas, šis užkelia maišą ant paletės, apvynioja tinkleliu, – protingu įrenginiu patenkinta Alvytė ir priduria, kad įrenginys ne tik paspartino darbus, bet ir padidino konkurencingumą, pagerino bulvių realizavimo galimybes, nes prekybos centrai nenori priimti kreivų ar netvarkingai sukrautų maišų ant paletės. – Rankomis taip paletės su maišais nesuvyniosi, tad vežant vis tiek maišai nuslys.“

Apie 80 proc. bulvių derliaus Valuckai realizuoja už Lietuvos ribų. Apie 1 000 tonų bulvių parduoda per kooperatyvą, tik jo veikla ūkininkai nėra labai patenkinti.

Šiuo metu Valuckų šeima dirba apie 1000 ha žemės, iš to ploto apie 150 ha užima bulvės.

„Manau, kad be ES pagalbos tokio ūkininkavimo nebūčiau pasiekusi. Žinoma, būtume kažkaip sukęsi, bet tikrai

nebūtume ir tokie konkurencingi rinkoje“, – mano Alvytė Valuckienė.

Dar apie 20 tūkst. eurų parama jai buvo skirta ir pagal 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritį „Miško veisimas“. „Iš valstybės nusipirkome apleistą, krūmokšniais apaugusį žemės plotą. Jame visiškai sunaikinta melioracijos sistema. Kol tas plotas priklausė valstybei, niekas nieko nedarė, o kai nusipirkome – pradėjo bandomis grasinti, kad žemė apleista. Tad ir nusprendėme tą plotą mišku apsodinti. 60 hektarų miško įveisėme“, – pasakoja pašnekovė.

Sėjomainai – javai

„Norint užauginti gerą bulvių derlių, būtina sėjomaina, todėl didelę žemės dalį užsėjame kviečiais, kvietrugiais. Prastesnėse žemėse auginame maistines avižas. Sėjame kukurūzų grūdams. Šiais metais pradėjome auginti grikius. Turime nemažai lengvų, šiam augalui tinkančių žemių, tad ir nusprendėme pabandyti. Atrodo, derlius neprastas“, – pasidžiaugia Alvytė.

Ir laukų žalinimą Valuckai pradėjo kur kas anksčiau, negu buvo pradėta apie tai kalbėti ir skatinti išmokomis. Ūkininkai dalį savo laukų jau seniai apsėja garstyčiomis, kitais posėliniais augalais. „Neprižiūrėdamas žemės gero derliaus neužauginsi, todėl su žeme elgiuosi labai atsakingai, – teigia ūkininkė. – Ūkyje vis mažiau naudoju mineralinių trąšų, jas pakeičiu biologiniais preparatais. Perku ir laukus tręšiu humusu, kalkinu. Kol kas tai gerokai brangiau, bet žinau, kad vartotojui parduodu sveikesnį produktą. Labai didžiuojuosi, kad mūsų ūkis turi sertifikatą „GLOBAL G.A.P.“ Kartelės stengiamės nenuleisti.“

Dirba visa šeima

Nors savo ūkius yra įkūrę ir Valuckų vaikai Nauris ir Neringa, bet visa šeima dirba sutartinai, nesiaiškina, kur baigiasi vieno ūkis ir prasideda kito. „Esame darbais pasiskirstę. Neringa yra baigusi agronomiją, tad ji ir rūpinasi agronominiais dalykais. Jai tenka ir dokumentaciją tvarkyti. Žentas labiau elektros reikalais užsiima. Nauris – gamyba, rinkos paieškomis. Ūkio vadybos reikalus tvarko marti. Mudu su vyru labiau visas veiklas koordinuojame. Tik Eugenijus viską nori kaip galima greičiau padaryti, o man reikia, kad darbas būtų ir kokybiškai padarytas. Kartais dėl to mudu susikertame, bet viską vis tiek kartu darome. Kartu dirbame, kartu keliaujame, kartu į žvejybą vykstame. Anksčiau Lietuvoje žvejodavome. Dabar į Švediją važiuojame. Ten daugiau žuvų, – nuo darbų prie savo pomėgių pereina pašnekovė. – Mes ir su darbuotojais neretai keliaujame. Ne todėl, kad tuo žmones stengčiau priištinti, bet todėl, kad mums malonu su jais būti.“

Valuckų ūkyje nuolat dirba 17 žmonių. Per darbuotojų papildomai dar 4–5 žmonės įdarbinami.

Užderėjo geras bulvių derlius

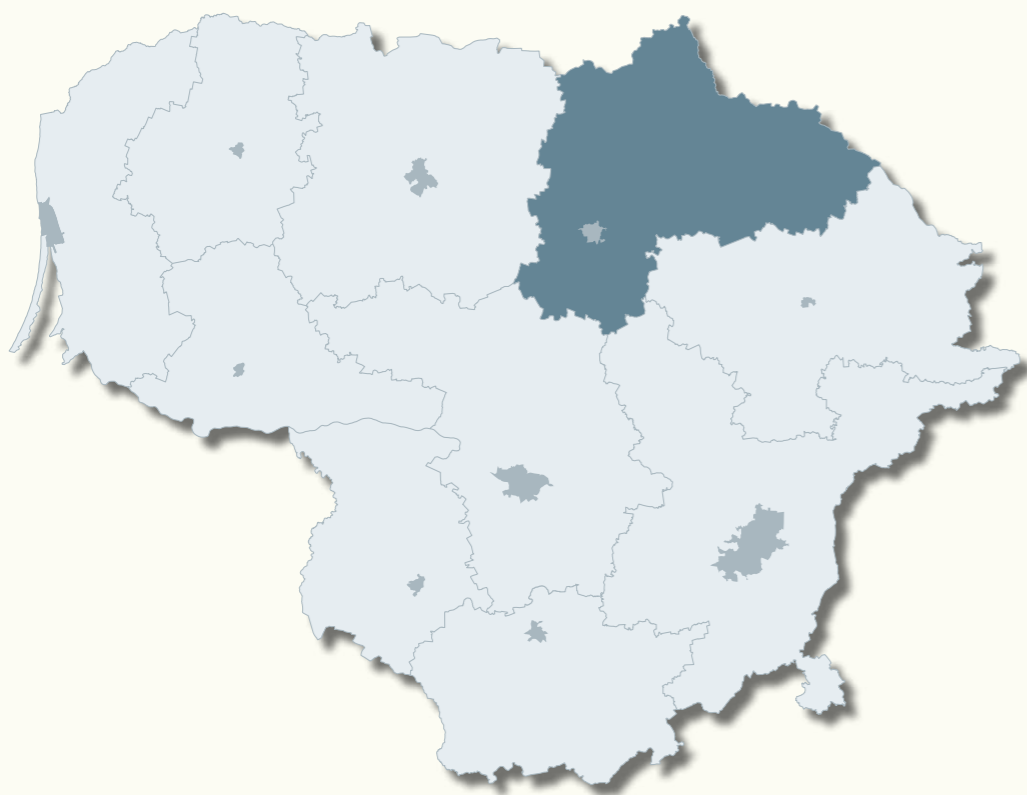

Paskutinis Alvytės ir Eugenijaus Valuckų pirkinys – išmintingas bulvių fasavimo įrenginys

PANEVĖŽIO REGIONAS >>>

Panevėžio regionas – išsidėstęs Lietuvos šiaurės rytinėje dalyje, apimantis Biržų, Kupiškio, Panevėžio, Pasvalio, Rokiškio rajonų savivaldybių teritorijas.

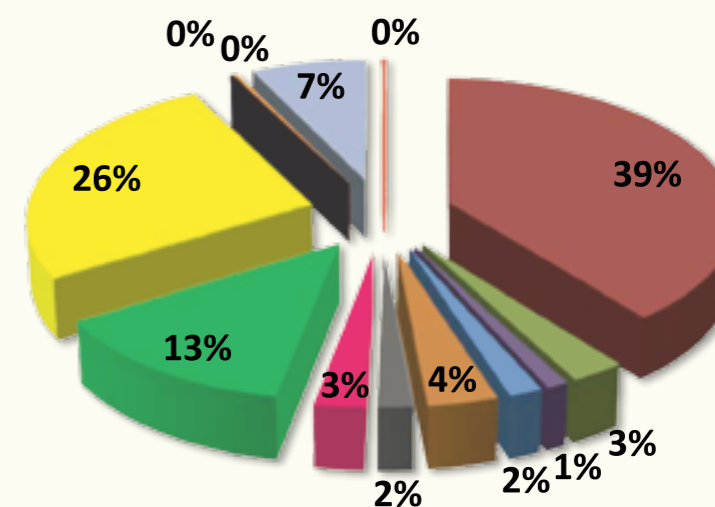
Parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą Panevėžio regione priemonėms, skatinančioms žemės ūkio veiklos restruktūrizavimą

Savivaldybė	Pagal priemones patvirtinta paramos suma, EUR		
	Parama investicijoms į žemės ūkio valdas	Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui	Parama smulkiesiems ūkiams
Biržų r.	8 125 533	1 056 044	226 933
Kupiškio r.	3 872 240	395 549	49 477
Panevėžio r.	4 880 503	484 564	368 106
Pasvalio r.	7 185 409	221 789	288 197
Rokiškio r.	7 651 393	1 243 341	399 025
Iš viso Panevėžio regione	31 715 078	3 401 286	1 331 737

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Patvirtintos 152 010 274 eurų paramos struktūra pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos investavimo kryptis Panevėžio regione

- Žinios ir konsultavimas
- Investicijos į žemės ūkio valdas, perdirbimą ir infrastruktūrą
- Parama jaunesiems ūkininkams
- Parama smulkiesiems ūkininkams
- Parama verslui
- Paslaugos ir kaimų atnaujinimas
- Miškininkystė
- Agrarinė aplinkosauga
- Ekologinis ūkininkavimas
- MPŪV ir Natura2000
- Trumpos tiekimo grandinės ir bendradarbiavimas, kokybės sistemos
- Draudimas
- LEADER

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Nuo senųjų veislių saugojimo iki edukacinių programų

Biržų rajono ūkininkų Kristinos ir Jūrio Milišiūnų avių ūkis – vienas didžiausių Lietuvoje. Iš 1 170 avių, 1 072 – Lietuvos juodgalvės avys. Už šios veislės saugojimą ūkininkams mokamos kompensacinės išmokos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklos sritį „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“.

Moralinė paskata ir finansinė parama

„Jei laikai tik kelis gyvulius, be abejo, parama, skiriama nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimui, yra labiau moralinė paskata, bet kai banda didelė, išties gauni gana ženklią finansinę paramą, nes kompensacinės išmokos mokamos už paramos paraiškoje nurodytą gyvulių skaičių“, – teigia Kristina Milišiūnienė.

Laikantiems senąsias avių veisles už kiekvieną sutartinį gyvulį mokama 187 eurų parama. Tačiau dalyvavimas nykstančių senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimo programoje yra ir nemenkas įsipareigojimas. „Pasirašydami paramos teikimo sutartį, įsipareigojome šešerius metus išlaikyti paraiškoje deklaruotą avių skaičių – 580 Lietuvos juodgalvių avių ir penkias Lietuvos šurkščiavilnes avis. Tačiau pastarosios mums svarbios kaip sodybos puošmena ir galimybė svečiams parodyti, kaip ta veislė atrodo. Taip pat esame įsipareigoję kontroliuoti bandą, kad avys poruotųsi su tos pačios veislės avinu. Reikia žiūrėti, kad į bandą nebūtų įleidžiamas giminingas avinas, nes tada gali atsirasti apsigimimų. Taigi senųjų veislių saugojimas reikalauja kur kas daugiau darbo negu paprasta banda“, – patirtimi dalijasi ūkininkė.

Kristina Milišiūnienė sugalvojo vilną panaudoti pirčiai įrengti

Pradžią – trys avys

1989 metais baigusi studijas Veterinarijos akademijoje (dabar Lietuvos sveikatos mokslų universitetas), Kristina gavo paskyrimą į Biržų rajono Karolio Poželos kolūkį. „Šis kolūkis laikė Lietuvos juodgalves avis, ir man, jaunai specialistei, teko vadovauti avių fermai. Taip į mano gyvenimą atėjo avys“, – šypsosi moteris.

Kadangi tai buvo kolūkių nykimo metas, o avininkystė tada neatrodė patraukli sritis, dalis bandos buvo parduota gyventojams, dalis išvežama į Panevėžio mėsos kombinatą. „Trys avys atkeliavo ir į Jūrio tėvų sodybą. Jau tada Jūris pagal Valstiečių ūkio įstatymą buvo gavęs 50 ha žemės ir ūkininkavo. „Žemės čia pakankamai derlingos, tad plėtoti gyvulininkystės neplanavome. Auginome linus, cukrinius runkelius. Kadangi esame prie Latvijos pasienio, dalį derliaus parduodavome latviams. Avys mums buvo tarsi žoliapjovė sodui ir įvairiems pakraščiams, kur sunku buvo žolę nupjauti, nuganyti. Kadangi aviena nebuvo paklausy, nelabai kam ir galėjome jas parduoti. Tad avys po truputį dauginosi, kol atėjo tokia diena, kai reikėjo apsispręsti, ką su jomis mums daryti“, – avių ūkio kūrėmą prisimena Kristina.

Kadangi avys buvo nupirktos su kilmės dokumentais, pasitarę su specialistais 1994 metais Milišiūnai įregistravo Lietuvos juodgalvių avių veislinę bandą. Tada jau buvo daugiau kaip dešimt avių. „Plėtoti veislinę bandą paskatino ir tuo metu atsiradusi nacionalinė parama – parduodavome avis kaip veislinę medžiagą ir dar gaudavome dotaciją. Vėliau atsirado parama veislinėms bandoms. Tačiau iki 2004 metų avininkystė mums buvo tik kaip pomėgis, – pasakoja ūkininkė. – Atsirado ir Europos Sąjungos parama. Pasinaudoję Nitratų direktyva nusipirkome techniką mėšlui tvarkyti. Ir šiandien su ta technika dirbame.“

Nuo 2010 metų avininkystė tapo svarbiausia Kristinos ir Jūrio Milišiūnų ūkio šaka. „Tada jau buvome nusipirkę ir pieninių, ir mėšinių avių. Nemažai Lietuvos juodgalvių parduodavome veislei. Tada turėjome apie du tūkstančius avių, – ūkio istoriją peržvelgia ūkininkė. – Tada vyras jau plėtojo ekologinį grūdų ūkį. Avių ūkis nebuvo ekologinis. O prieš kelerius metus turėjome apsispręsti: arba visas ūkis ekologinis, arba paprastas. Kadangi nebeįsivaizdavome chemizuoto ūkio, nusprendėme sertifikuoti ir avis. Tik gaila, kad atsirado reikalavimas bandą perpus sumažinti, nors aiškiai matome, kad turimuose plotuose laisvai išgyvena ir kur kas didesnė banda. Deja, paprastas ūkis viename hektare gali laikyti 15 avių, ekologinis ūkis – tik septynias.“

Populiarinimui – edukaciniai užsiėmimai

Kaip juokauja Kristina, edukacinės veiklos ji ėmėsi tik gavusi spyrį iš šono. Daugiau kaip prieš dešimt metų į jų ūkį pažiūrėti avių pradėjo prašyti Latvijos ūkininkai. Daug svečių į ūkį atveždavo ir buvusi Šukionių bendruomenės pirmininkė šviesaus atminimo Nijolė Šatienė. Ir Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba vis dažniau su ūkininkais į ūkį pradėjo užsukti. O dar turistinė firma iš Rygos paprašė jų grupes priimti. „Tada svečius galėjome priimti tik ganyklose arba tvarte. O ką daryti esant prastam orui? Jei atvažiuodavo iki dešimties žmonių, dar namuose juos galėdavau priimti, bet ką daryti, kai atvažiuodavo pilnas autobusas? Viską išbandėme. Ir į bendruomenės namus įsiprašydavome, ir palapinę kieme statydavome, kol nusprendėme pasinaudoti pažintimi su jurtas stačiusiu Antanu Poška. „Tada kaip tik atsirado galimybė gauti paramą turizmui plėtoti pagal Biržų rajono savivaldybės kaimo vietovių plėtros strategiją iki 2023 metų. Kartu su seserimi parengėme projektą. Jam įgyvendinti buvo skirta parama, už kurią pastatėme dvi vilna apšiltintas jurtas. Paskui už savas lėšas dar dvi jurtas pasistatėme“, – edukacijai sukurtai baze patenkinta Kristina.

Būna dienų, kai jai tenka priimti po kelias grupes. Į Milišiūnų ūkį atvyksta ir vaikai, ir suaugusieji. Vieniems Kristina, pravedama vėlimo pamokėlę, papasakoja, ką galima padaryti iš vilnos. Kitiems surengia avių pieno ir sūrio bei iš avienos pagamintų gaminių degustaciją. Atvykusieji gali susipažinti su avių veislėmis, nes po kelias kiekvienos veislės avytes ganosi prie edukacijos užsiėmimams skirtos jurtos. Vienoje jurtoje įrengta pirtis, kurios sienos ir gultai padengti storu vilnos sluoksniu.

„Kadangi projektą labai paskubomis rengėme, visko neapgalvojome. Pamiršome infrastruktūrą. Reikia susitvarkyti takus, įrengti mašinų stovėjimo aikštelę, teritorijos apšvietimą. Pastačius pirtį būtinas nuotekų surinkimas. Dar norime pastatyti namelį, kuriame įkurdintume avinukų ir dirbinių su avytėmis kolekciją. Prieš kelerius metus jų jau buvo per 600, o juk kolekcija pildosi. Atvykusiems svečiams, ypač vaikams, ji įdomi“, – planais dalijasi ūkininkė ir užsimena, kad visiems tiems sumanymams tikisi gauti paramos iš vietos veiklos grupės 2015–2020 metų strategijai įgyvendinti skirtų lėšų.

Kristinos Milišiūnienės edukaciniai užsiėmimai naudingi ir kaimo gyventojoms. Ūkininkė jų numegzta kojinės, iš vilnos nuveltus paveikslus ir kitus vilnonius gaminius prigludžia savo jurtoje, tad atvykusieji gali ne tik sužinoti, ką galima sukurti iš vilnos, bet ir įsigyti sau ar savo artimiesiems šiltą suvenyrą.

Edukacijos užsiėmimams skirta jurta

Kristinos ir Jūrio Lietuvos juodgalvės avys

Dirbdamas iš širdies, ir rezultatą pasieki

„Kai ūkininkauti pradėdi beveik nuo nulio, sukurti tokį ūkį, kokį turime šiandien, be paramų niekaip nebūtume pajėgę“, – sako Kupiškio rajono ūkininkė Adelė Danutė Adamonienė.

Norėjo daryti daugiau

„Iš neturėjimo ką veikti sumanėme ūkininkauti, – paklausta, kodėl nusprendė imtis ūkininkavimo, juokauja ūkininkė. – Turėjau darbą. Dirbau Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos Kupiškio rajono skyriuje agronome. Tačiau norėjosi daryti daugiau, negu dariau darbe. Kadangi tuo metu buvo nemažai išvykų į Europą, susipažinau, kaip ten žmonės ūkininkauja. Grįžusi iš tokių išvykų, su šeima vis dažniau šnekėdavau, ką toliau daryti. Taip ir išsirutuliojo ūkininkavimo idėja, nes visada žmogus imiesi to, ką geriausiai išmanai. 2000-aisiais metais įregistruavau ūkį. Dirbdama tarnyboje laikiau keturias karves, tad nuo jų ir pradėjome kurti pienininkystės ūkį. Į veiklą aktyviai įsitraukė ir vaikai, o labiausiai sūnus Arnas. Jei ne jis ir parama, šio ūkio tikrai nebūtų.“

Kai Adelė su sūnumi Arnu pradėjo ūkininkauti, jie turėjo 20 ha žemės. Iš santaupų nusipirko 14 karvių. Joms reikėjo tvarto. Tada kilo mintis supirkinėti vietines apleistas fermas ir jas nugriovus pasistatyti tvartus. „Tai buvo labai sunkus metas, – apie išgyventus sunkumus užsimena moteris. – Kai pradėjome ūkininkauti, pieno kainos dar buvo normalesnės, bet labai greitai jos siaubingai nukrito. Reikia fermą pasistatyti. Pinigų nėra. Nutarėme pasiimti paskolą, bet bankai tada labai nepatikliai į ūkininkus žiūrėjo. O dar kai atvažiavę pamatė apleistą ir be langų fermą, tik nusistebėjo: kokia drąsi moteriškė, nieko neturėdama, nori paskolą gauti. Ir, žinoma, paskolos man nesuteikė. Tačiau mudu su sūnumi užsispyrusiai yrėmės pirmyn. Nusprendėme iš savų lėšų pasistatyti fermą. Tai buvo labai sunkaus darbo, nervinės įtampos metai. Statybos reikalavo ir fizinės, ir dvasinės stiprybės. Taupėme, kur tik buvo galima taupyti, centus skaičiuodavome, bet šiandien, ačiū Dievui, daug padaryta. Nepaisant visų vargų, man ūkio kūrimas buvo įdomus užsiėmimas. Juk ne veltui sakoma, kad kai darbas malonus, visada rezultatą pasieksi.“

Pasak ūkininkės, kai įsisuki į ratą, atrodo, pats ūkis tave veda. „Ūkyje reikalingas pieno šaldytuvas, o jam nusipirkti pinigų nėra. Norėdamas daugiau uždirbti, perki daugiau karvių. Reikia kitos įrangos ar technikos, vėl didini karvių bandą“, – apie ūkio augimą pasakoja ūkininkė.

Dabar Adelė Adamonienė kartu su sūnumi dirba daugiau nei 600 ha žemės, turi apie 170 ha ganyklų, apie 400 galvijų, iš kurių apie 200 melžiamų karvių. Ūkyje dirba 12 samdytų darbuotojų. „Neseniai su vienu darbuotoju paskaičiavome, kiek metų jis pas mus dirba. Pasirodo, jau septyniolika metų. Ir jis pats nustebęs“, – ūkyje dirbančiais žmonėmis pasidžiaugia Adelė.

Gelbėjo parama

„Pirmąją ES paramą gavau pagal SAPARD – specialiąją žemės ūkio ir kaimo plėtros pasirengimo narystei Europos Sąjungoje programą. Tai buvo pirmasis mano projektas. Nedidelis, nes, kaip ir dauguma kaimo žmonių, nemėgau skolų“, – sako ūkininkė. Gautą paramą ūkininkė panaudojo šienapjovei, dirvos dirbimo agregatui, šaldytuvui įsigyti.

Didžiausios permainos Adelės Adamonienės ūkyje prasidėjo gavus paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. ir 2014–2020 m. programas. „Praėjusio laikotarpio programos parama naudojasi net kelis kartus. Pagal priemonę „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ gavau beveik milijoną litų, kuriuos investavau į pašarų gyvuliams kokybės gerinimą, įsigijau žemei dirbti reikalingos technikos, atnaujinu melžimo aikštelę. Tai jau buvo dideli projektai. Ir pastarasis projektas, finansuojamas pagal 2014 – 2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, buvo gana didelis. Ūkio konkurencinimumui didinti buvo skirta daugiau kaip 318,5 tūkstančio eurų. Pasinaudodami ja dar labiau modernizavome ūkį.“

Pasak Adelės Danutės Adamonienės, jei ne ES parama ir sūnaus nuoširdus darbas, ūkio nebūtų

Nusipirkome technikos, melžimo ir pašarų pristūmimo robotus. Darbai labai palengvėjo ir paspartėjo. Kai su turima technika keliskart greičiau apsėji laukus, iškart pajunti paramos naudą“, – pabrėžia ūkininkė. – Dabar jau iš pagrindų esame atnaujinę ūkio technikos parką, modernizavę fermas. Žinoma, kad ir kaip gerai mašinos dirba, žmogus jas turi prižiūrėti. Tad ferma, robotais labiau rūpinasi sūnus, o aš – arčiau laukų. Nors iš akių negali išleisti ūkio.“

Dabar apie 120 karvių melžia robotai, o apie 70, įkurdintų kitoje fermoje, – melžėjos. „Naudodamiesi ankstesne parama, toje fermoje buvome įrengę modernią 18 vietų melžimo aikštelę. Ji ir dabar puikiai tarnauja“, – sako Adelė.

Ateitis – kooperacija

Per metus iš karvės Adelės Adamonienės ūkyje vidutiniškai primelžiama po 9,5 tonos pieno. Per metus ūkis parduoda apie 1 500 tonų pieno. „Anksčiau pieną parduodavau per žemės ūkio kooperatyvą „Pienas LT“, bet pastaraisiais metais iš šio kooperatyvo pasitraukiau ir įsijungiau į kooperatyvą „Lietuviškas pienas“. Žmogus visada ieškai, kur geriau“, – į ilgas šnekas dėl kooperatyvų veiklos nesileidžia ūkininkė, tik priduria, kad ūkininkai, norėdami apginti savo interesus, anksčiau ar vėliau turės jungtis į kooperatyvus.

„Jau kuris laikas pieno ūkiai išgyvena sunkius laikus. Vazinėjame po pasaulį, niekur nėra tokio nerimo dėl ateities, koks yra Lietuvoje. – svarsto ūkininkė. – Gyvulininkystė – sunkus verslas. Norėtusi, kad į šią sritį ateitų daugiau jaunimo. Tačiau ta sritis jų nedomina, nes tai nelengvas, daug patirties reikalaujantis darbas. Baugina ir nepastovios pieno supirkimo kainos, valstybės požiūris. Manau, valstybė turėtų labiau palaikyti vietos gamintojus. Tikiu, kad ateis diena, kai Lietuvos žmonės norės valgyti ne lenkišką, bet lietuvišką produkciją.“

Ūkininkė priduria, kad, pasaulyje atsirandant vis naujesnėms technologijoms, ir norint konkuruoti rinkoje, būtinas nuolatinis ūkyje naudojamos technikos ir technologijų modernizavimas, o tai reikalauja nemažų investicijų. „Gal iš šalies ir atrodo, kad ūkininkaujant viskas labai paprasta. Išties viskas kur kas sudėtingiau. Ūkininkai gyvename nuolatinėje rizikoje ir tik nuoširdžiu darbu ir atsidavimu pasiekiamo rezultatų, – teigia ūkininkė Adelė Adamonienė ir papasakojusi apie augalininkystę, auginamus javus, jų realizavimą, priduria: – Esu senąsias kaimo gyvenimo tradicijas palaikantis žmogus. Negaliu kažko nedaryti.“

Robotų pamelžtas pienas atiteka į naują šaldytuvą

Eilėje prie roboto

Adelės Adamonienės ūkis

Šį rudenį, pagerbiant Panevėžio rajono ūkininkus, Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos už sėkmingai įgyvendintą projektą, kuriam finansavimas skirtas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą, apdovanojo Ričardą Jasiūną, plėtojantį ekologinės mėsinės galvijininkystės ūkį.

Nusprendė specializuotis

„Savarankiškai ūkininkauju nuo 2008 metų. Esu ketvirtasis šio ūkio savininkas. 1990 metais, gavęs 20 hektarų žemės pagal Valstiečių ūkio įstatymą, pradėjo ūkininkauti mano dėdė. Tačiau jis jaunas mirė. Tada ūkį plėtojo mama, aš jai padėdavau. Paskui ūkio savininku tapo tėtis, o prieš dešimt metų aš ėmiausi plėtoti ūkį“, – ūkio kūrimosi istoriją peržvelgia Ričardas Jasiūnas.

Iš pradžių buvo kuriamas mišrus ūkis. Laikė kelias melžiamas karves, prieauglį – mėsai, augino kiaules, avis, paukščius, sodino bulvių, sėjo javų. „Iki man perimant ūkis buvo mišrus. Tiesa, vienu metu lyg ir buvo žengtas nedidelis žingsnelis link mėsinės galvijininkystės, bet jis labiau siejosi su nepasitenkinimu pieno tyrimais, o ne ketinimu specializuotis. Kadangi daug klausukų kildavo dėl pieno tyrimų rezultatų, nutraukėme pieno pardavimą, didžiąją jo dalį sugirdydavome nusipirktiems veršeliams. Juos paaugindavome ir parduodavome mėsai, – pasakoja ūkininkas. – Ir supratimas apie mėsinę galvijininkystę Lietuvoje labai stipriai pasikeitė. Prisimenu, kai 1992–1997 metais mokiausi Panevėžio žemės ūkio ir hidromelioracijos mokykloje, kai gyvulininkystės dalyko dėstytoja papasakojo apie karves žindenes, mums visiems juoką sukėlė: keistuoliai tie užsieniečiai, laiko karves ir jų nemelžia.“

Pasak Ričardo, prieš perimant ūkį, viešojoje erdvėje jau buvo truputis informacijos apie mėsinę galvijininkystę. „Tuo laiku pašlijo ir mamos sveikata. Ji nebegalėjo melžti karvių, tad teko pergaltoti ūkio kryptį. Per internetą susiradau kelis bendraminčius, kurie patarė, kaip melžiamas karves paversti žindinėmis“, – sprendimą imtis mėsinės galvijininkystės prisimena ūkininkas.

Pasirinko limuzinus

Bendraminčių patartas, ūkininkas turimas karves pradėjo sėklinti limuzinų bulių sperma. „Aš norėjau veisti belgų mėlynuosius. Jie dideli, mėsingi, bet išsiaiškinau, kad labai sunkiai veršiuojasi. Paskui ketinau veisti šarolė veislės galvijus, bet ir šios veislės karvės, pasirodo, problemiška veršiuojasi. Apsistojau prie limuzinų. Juolab, kad netoliese, gretimame Anykščių rajone juos ūkininkas veisia. Pamaniau, mūsų ūkis visai šalia Anykščių rajono, tokios pat žemės, imsiuosi šios veislės“, – paklaustas, kodėl pasirinko limuzinus, pasakoja Ričardas.

Apsėklintos karvės atsivesdavo mišrūnus ir juo toliau, juo daugiau jaunikliai turėjo limuzinų savybių. „O dar 2009 metais nusipirkau keturias limuzinų veislės telyčaites, – sako ūkininkas. – Dabar turiu 109 galvijus, iš jų pusė – grynavesliai limuzinai, kita pusė – mišrūnai.“

Modernizavimui – paramos lėšos

„Pirmą paramą gavau pagal praėjusio laikotarpio Lietuvos kaimo plėtros programą. Jaunojo ūkininko įsikūrimui gavau 40 tūkstančių eurų. Tada nusipirkome traktorių ir ruloninį presą. Tuo metu jau dirbau 40 hektarų žemės. Gavęs paramą įsipareigojau per kontrolės laikotarpį įsigyti dvidešimt žindenių. Įsipareigojimą įvykdžiau“, – apie pirmosios paramos naudą ūkio plėtrai pasakoja ūkininkas.

Tačiau gausėjanti galvijų banda sunkiai tilpo sename tvarte, nes ūkininkaujant ekologiškai taikomi griežti reikalavimai gyvūnų gerovei, taigi ir minimaliam plotui, tenkančiam vienam gyvuliui. O dar ūkininkas ketino įsigyti daugiau gyvulių. Ūkiui reikėjo ir modernesnės bei našesnės technikos.

„Nusprendžiau teikti paraišką pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Projekte nurodžiau, kad parama

„Esu ketvirtasis ūkio savininkas“, – sako Ričardas Jasiūnas

reikalinga naujam tvartui, daržinei ir nedideliame sandėliui, kuriame rudenį būtų galima supilti nukultus grūdus, o per žiemą laikyti techniką, statyti. Nurodžiau, kad tai įgyvendinus padidėtų ūkio konkurencingumas, ūkis gautų didesnes pajamas“, – pasakoja Ričardas.

Ekologinės mėsinės galvijininkystės ūkio konkurencingumui didinti Ričardui Jasiūnui buvo skirta daugiau kaip 271 tūkst. eurų parama.

Pasinaudodamas ja ūkininkas pasistatė suplanuotus pastatus. Dabar tvartai, pasak Ričardo, jaukesni, šviesesni, modernesni. Tvarkingai sudėti rulonus galima naujoje daržinėje. Ir naujos technikos ūkyje atsirado. Pasinaudodamas parama ūkininkas nusipirko ruloninį presą, vyniotuvą, mėšlo kratytuvą, rulonų vežimo puspriekabę, taip pat žolia-pjovę, kuri ne tik nupjauna, bet ir surenka žolę.

„Įgyvendindamas tokį projektą be banko paskolos neišsiverčiau. Skirta parama sudarė daugiau nei pusę viso projekto vertės, bet jei jos nebūtų, nežinau, ar būčiau ėmėsis tokio masto ūkio atnaujinimo“, – susimąsto ūkininkas ir priduria, kad įgyvendindamas projektą susidūrė su netikėtais sunkumais. Jį smarkiai nuvylė rangovai. Dėl jų buvo kilusi grėsmė, kad projektas gali žlugti. „Laimei, Žemės ūkio ministerija projektą, susijusį su statybomis, įgyvendinimo terminą nuo dvejų iki trejų metų pailgino“, – Ričardas neslepia, kad tas sprendimas ir išgelbėjo jo projektą.

Išsklaidė abejones

Ričardas Jasiūnas užsimena, kad buvo laikas, kai jis norėjo mesti ūkininkavimą. Net elektros inžinerijos studijas baigė. Ketino dirbti mieste, o ūkyje tik savaitgaliais ir po darbo pasidaruoti. Kelerius metus dirbo baldų fabrike. „Kur benubėgsi, kai už nugaros įsipareigojimai už suteiktą paramą ir banko kreditas? Dabar tik vienas kelias – toliau plėtoti ūkį“, – sako ūkininkas.

Užaugintus gyvulius parduoda Lietuvoje. Pasak Ričardo, nors pirkėjas ir moka kiek didesnę kainą negu pirkdamas pieninius galvijus, bet iki kainos, atitinkančios mėsos kokybę – dar toli. „Gal su laiku ir Lietuvoje bus labiau įvertinamas ūkininko darbas. Žinau, kad nemažai ūkininkų mėsinius galvijus parduoda Lenkijoje, veža į kitas šalis ir gauna vos ne dvigubai didesnius pinigus. Kartais pagalvoju, kad būtų gera kooperuotis su kitais mėsinių galvijų augintojais ir eksportuoti savo gyvulius“, – pamąstymais pasidalija ūkininkas Ričardas Jasiūnas.

Nauji tvartai jaukesni ir šviesesni

Rulonai sukrauti naujoje daržinėje

Ričardo Jasiūno ūkis iš paukščio skrydžio

Ūkis, pajėgus konkuruoti su Lenkijos ir Olandijos daržininkais

„Tėvai ūkininkavo, ir man pasidarė įdomu. Pats ėmiausi plėtoti daržininkystę“, – apie savo pasirinkimą pasakoja Darius Morkūnas iš Pasvalio rajono. Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ pasistatė sandėlį, kuriame saugomos daržovės kokybės nepraranda iki pavasario.

Kūrėsi plyname lauke

Plėtoti daržininkystę pradėjo Dariaus tėvai – Vitalija ir Algimantas Morkūnai. „Kadangi savo žemės neturėjau, o tik nuomojau, negalėjau registruoti ūkininko ūkio. Tad 1997 metais įsiregistruavau individualią įmonę „Sodžiaus rytas“, vėliau ją reorganizavau į uždarytą akcinę bendrovę, – kūrėmosi istoriją prisimena Algimantas. – Kadangi su žmona jau anksčiau auginome daržoves, tad iškart steigėme daržininkystės ūkį. Iš pradžių auginome kopūstus, šiek tiek česnakų. Bandėme auginti ir Pekino salotas, ir žiedinius kopūstus. Galiausiai apsisprendėme auginti morkas ir kopūstus.“

Šalia Algimanto Morkūno bendrovės ekologinį daržininkystės ūkį įsteigė jo žmona Vitalija, o 2011 metais ūkininkavimo ėmėsi ir sūnus Darius. Visi trys ūkiai dirba 150 ha žemės. Dariaus ūkis užima 24 ha.

Svajonę pakeitė ūkininkavimas

„Mokydamasis mokykloje svajojau tapti inžinieriumi. Tad baigęs mokyklą studijavau statybos inžineriją Vilniaus Gedimino technikos universitete. Tačiau po studijų iškart pradėjau ūkininkauti. Kadangi labai trūko agronominių žinių, vienus metus studijavau agronomiją išlyginamosiose studijose Aleksandro Stulginskio universitete“, – pasakoja Darius.

Sekdamas tėvo pėdomis augina daržoves – morkas, kopūstus, burokėlius, svogūnus. Tačiau karaliauja morkos. Jos užima pusę Dariaus turimo žemės ploto.

„Reikia nemažai eksperimentuoti, kol surandi savo dirbamai žemei tinkamą daržovių veislę. Kiekvienai daržovei labai svarbu parinkti tinkamą dirvožemį, būtinas subalansuotas tręšimas“, – daržininkystės patirtimi dalijasi jaunas ūkininkas.

Morkūnai savo ūkyje sėja tik sertifikuotas olandiškas sėklas. „Anksčiau pirkdavome ir kopūstų sėklas. Daigus auginavome šiltnamyje, bet paskaičiavę pamatėme, kad labiau apsimoka pirkti jau paaugintus kopūstų daigus. Juolab kad juos perkame iš patyrusios Lenkijos firmos. Ji kopūstų daigais aprūpina Lenkijos, Lietuvos ir Estijos daržininkus. Jie patys atveža daigus šaldytuvuose. Kiekvienas daigas atskirame indelyje“, – pasakoja Darius Morkūnas.

Modernizavimui – parama

Šiandien Morkūnų ūkyje daržovėms sėti naudojama moderni sėjamoji, specialia technika sodinami kopūstų daigai. Derliui nuimti ūkininkai turi modernų kombainą. „Tikriausiai daugiau nei pusę visuose trijuose ūkiuose turimos technikos įsigijome pasinaudodami ES parama, – sako Darius. – Parama naudotis pirmiausia pradėjo tėtis.“

„Užauginti daržoves yra viena, labai svarbu jas išsaugoti. Joms reikalingas sandėlis, reikia palaikyti nulinę temperatūrą, nes daržovės išskiria labai daug šilumos. Be šaldytuvų jos labai greitai vysta, pradeda gesti. Ūkiui plečiantis sandėlis buvo būtinybė. Tad pirmąją ES paramą, kurią gavau pagal SAPARD, investavau į sandėlio su šaldytuvu statybą, – pasakoja Algimantas Morkūnas. – Vėlesnes paramas naudojome technikai ir įrangai įsigyti.“

„Kadangi turimas sandėlis nebetenkino mūsų turimų ūkių poreikių, nusprendžiau teikti paraišką paramai

Darius Morkūnas plėtoja daržininkystės ūkį

pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą. Tinkamiausia buvo priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Kadangi esu jaunas ūkininkas, vertinant mano paraišką buvo suteikiama papildomų balų. Man buvo paskirta didžiausia 400 tūkstančių eurų parama. Ją ir panaudojau naujo sandėlio su šaldytuvu statybai. Sandėlyje yra įrengtos trys kameros, kuriose galima sutalpinti iki 1 500 tonų daržovių“, – naują sandėlį aprodo Darius ir pasidžiaugia, kad Morkūnų ūkiai dabar yra pajėgūs konkuruoti su Lenkijos ir Olandijos daržovių augintojais, o savo užaugintomis daržovėmis gali prekiauti iki naujo derliaus.

Nors visi Morkūnų ūkiai aprūpinti modernia technika, bet be rankų darbo neišsiverčia. Ypač ekologinis Vitalijos Morkūnienės ūkis. Nuolat Morkūnų ūkiuose dirba apie 30 žmonių, o vasarą darbas suteikiamas beveik šimtui žmonių.

Parduoda Lietuvoje

Darius Morkūnas, kaip ir jo tėvai, didžiąją dalį daržovių parduoda Lietuvoje. Ūkininkai naudoja prekybos tinklų paslaugomis. „Įsitvirtinant rinkoje svarbiausia yra produkcijos kokybė“, – pabrėžia Darius.

Iš laukų į sandėlį atkeliavusios daržovės rūšiuojamos, plaunamos, poliruojamos ir fasuojamos. Ant kiekvienos pakuotės – ypatingas ženklas, rodantis, kad Dariaus Morkūno ūkyje produktai išauginti pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą. „Pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemą pagaminti produktai ženklinami ženklu „Kokybė“. Tai patvirtinimas, kad auginant daržoves naudojamas ribotas kiekis mineralinių trąšų, pesticidų ir kitų cheminių medžiagų ir kad dalyvaujantys nacionalinės kokybės sistemose ūkininkai esame reguliariai tikrinami“, – teigia ūkininkas.

Geras kopūstų derlius užderėjo

Šį daržovių sandėlį Darius pasistatė pasinaudodamas parama

Morkas rauna kombainas

Svarbiausia – profesionalaus miškininko patirtis

Raimundas Nagelė Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa pasinaudojo ugdydamas jaunuolynus, įsigydamas miško darbams modernios ir našios technikos bei įrangos. Paramos lėšos jam padeda plėsti ir miško plotus.

Racionalus sprendimas

Jūratės ir Raimundo Nagelių sodyba įsikūrusi prie pat sienos su Latvija, Rokiškio rajone, šalia Suvainiškių telmologinio draustinio. Iš vienos pusės – Roksalos miškas ir pelkė, iš kitos – Suvainiškių miestelis. Šiame krašte jau 26 metus gyvenantis ir mišku besirūpinantis Raimundas Nagelė pavyzdinai tvarkomos privačios miško valdos konkurse Panevėžio apskrityje 2010 m. laimėjo pirmą vietą. 2016 m. jis apdovanotas paskatinamuoju prizu už racionalų miško kirtimo atliekų panaudojimą biokurui. Tąkart konkurse trečiąją vietą komisija skyrė Raimundo mamai Valei Nagelienei, kuri kartu su sūnumi prižiūri 58 ha miško valdą.

Be šios veiklos, Raimundas kartu su šeima įkūrė kaimo turizmo sodybą „Roksala“, šalia namų auga jo įveistas ir puoselėjamas vynuogynas, mat jis užsiima ir vyndaryste. Jo vynai įtraukti į Lietuvos tautinio kulinarinio paveldo sąrašą.

Nepaisant veiklų įvairovės, Raimundui Nagelei svarbiausia – profesionalaus miškininko patirtis, leidžianti nuosavose valdose kurti našų ir kompleksinę mišką. Šiam tikslui pasiekti jis naudojasi Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos teikiamomis galimybėmis.

Pasinaudodamas 8 tūkst. eurų parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritį „Investicijos į miškininkystės technologijas“, jis įsigijo dirvos ruošimo frezą. „Seniai galvojau, kad ji reikalinga. Už paramą, gautą pagal 2007–2013 metų programą, buvau įsigijęs miško traukimo technikos, bet pamačiau, kad reikalinga ir technika miškui prižiūrėti. Frezą galima naudoti ir atso-dinant kirtavietes, ir savaiminiam miško atkūrimui“, –pasakojo Raimundas.

Jis neabejojo, kad naujoji technika sutaupys nemažai jėgų ir laiko. Frezą jis įsigijo 2018 m. vasaros pabaigoje, bet dirbti pradėjo tik spalio mėnesį. „Įprastai sodinu 50–60 procentų plotų nuo kirtaviečių. Tačiau naudodamas frezą gali sodinti mažiau, o rezultatą gauti ne prastesnį kaip ir anksčiau, nes ši įranga pagerina ir pasodintų medelių prigijimą, ir savaiminių išsisknijimą. Tokia įranga ypač reikalinga vis labiau trūkstant darbuotojų. Taip pat ji padeda racionaliau išnaudoti tinkamą sodinimui laiką. 2,5 hektaro suariau mažiau nei per tris valandas“, – tvirtina ilgametę miško darbų patirtį turintis miškininkas.

Jaunuolynų ugdymas – investicija į ateitį

Raimundas Nagelė taip pat pasinaudojo ir parama, skiriama pagal 2014–2020 m. programos veiklos sritį „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“. Jaunuolynams ugdyti jam skirti 2 798 eurai. „Tam, kad miškas geriau augtų, būtina retinti jaunuolynus, – pabrėžia miškininkas. – Jaunuolynų ugdymas – tai miško pravalymas nuo menkaverčių medžių ir krūmų, kurie stelbia pagrindines medžių rūšis. Retinant jaunuolyną suformuojamas našus tikslinių medžių rūšių miškas.“

Pasinaudodamas parama pagal 2014–2020 m. programą, jis 2016 m. atkūrė 2,1 ha, o 2017 m. – 3,7 ha miško. Tuose plotuose daugiausia veši beržai, eglės, pušys ir juodalksniai. Grynų eglynų ar spygliuočių plotų Raimundo miškuose nėra. Spygliuočius šeimininkas palieka ten, kur auga jų grupė arba galimas palankus jų išsidėstymas. 2018 m. jau atkurta 1,4 ha, o ateinančių metų pavasarį ketina atkurti dar 7 ha.

Pašnekovas pabrėžė, kad jaunuolynų ugdymas – ne tik svarbus, sudėtingas, bet ir daug žmogiškų išteklių

Raimundo Nagelės atokvėpio akimirka

reikalaujantis miško darbas. Šie kirtimai nuostolingi, bet labai svarbūs auginant gerą mišką. Todėl labai svarbu, kad yra galimybė šiems darbams gauti paramą.

Raimundas Nagelė pasinaudojo ir parama miškams įveisti. Pasinaudojęs parama pagal 2007–2013 m. programą jis nederlingose žemės ūkio ir miškų paskirties žemėse pasodino 54,7 ha miško. Naudodamasis parama pagal 2014–2020 m. programą, pasodino 0,69 ha. Sodino pušis, eglės, beržus ir juodalksnius.

Svarbi stebėseną

Didžioji Raimundui Nagelei priklausančio miško plotų dalis yra Pandėlio seniūnijoje. Nuo namų – 15–20 km, todėl nėra keblumų juos apeiti du ar tris kartus per metus. Šeimininkas įsitikinęs, kad tai daryti būtina, nes reikia prižiūrėti miškų sanitarinę būklę, laiku užkirsti kelią kenkėjų, ypač eglės puolančių žievėgraužių tipografų, plitimui. Laiku pastebėjus židinių ir pašalinus apniktus medžius, sustabdomas džiūvimas. Miško savininkas rūpinasi ir miškų infrastruktūros palaikymu – kelių ir griovių atnaujinimu.

Rado naują verslo nišą

Raimundo pėdomis eina jaunesnysis sūnus Simas. Jis pasirinko miškininkystės studijas. Vyresnėlis sūnus Lukas, baigęs tarptautinį turizmą, studijuoja Kauno kolegijoje maisto technologijas ir tęsia šeimos vynininkystės tradicijas, mat šiandien Raimundas – žinomas lietuviško vyno gamintojas, o iš jo vyninės iškeliavę vynai yra įtraukti į Lietuvos tautinio kulinarinio paveldo sąrašą ir kasmet pelno apdovanojimų. 2017 m. medalių kolekciją papildė dar du: Lietuvos vyno čempionate aukso medalį pelnė antaninių obuolių pusiau sausas vinas, o bronzos – vynuogių vinas „Soliaris“.

Graziai išsirikiavusios per sniegą brenda eglaitės

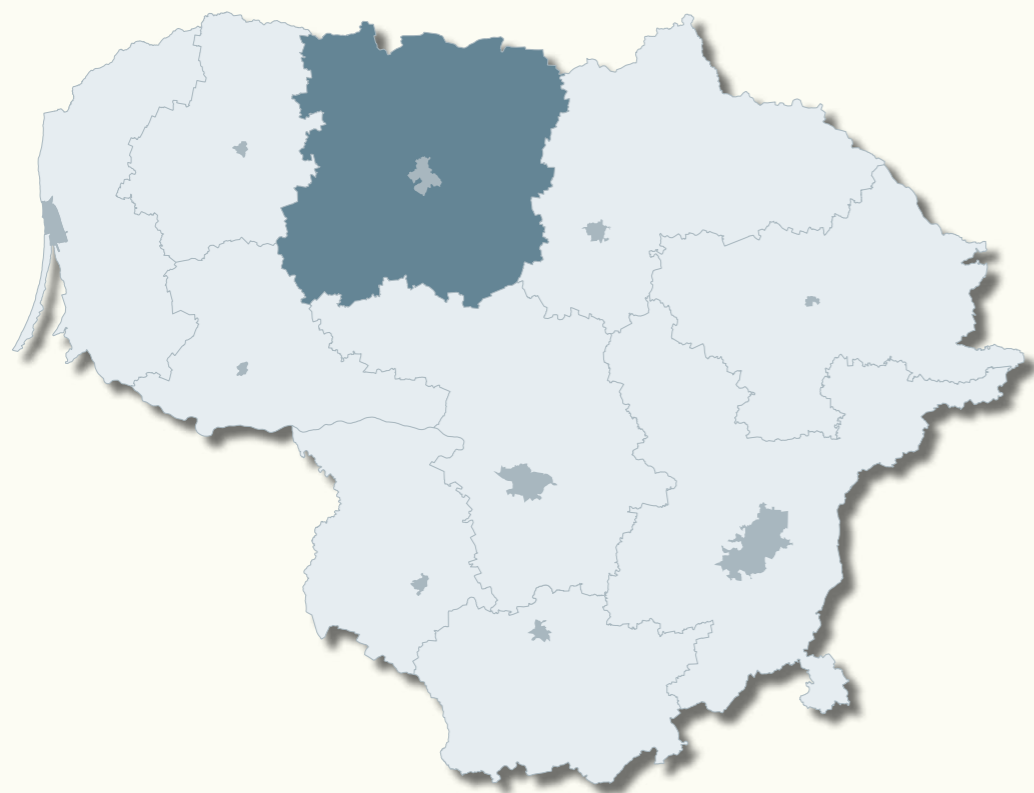

Darbus spartina nauja technika

ŠIAULIŲ REGIONAS >>>

Šiaulių regionas – išsidėstęs Lietuvos šiaurinėje dalyje, apimantis Akmenės, Joniškio, Kelmės, Pakruojo, Radviliškio, Šiaulių rajonų ir Šiaulių miesto savivaldybių teritorijas.

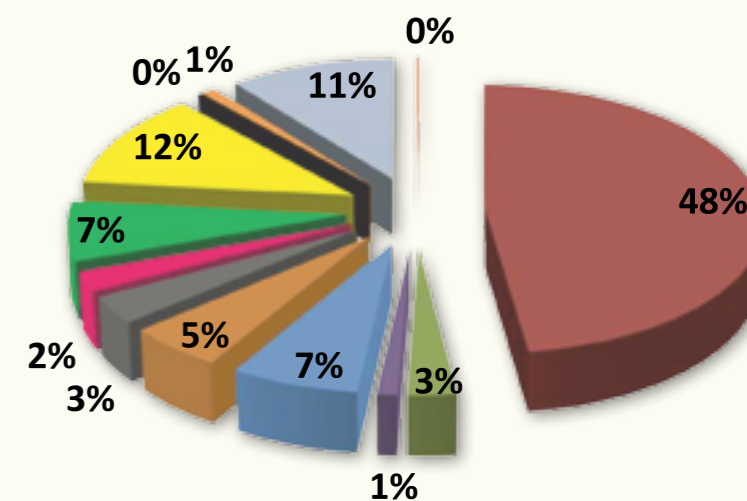
Parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą Šiaulių regione priemonėms, skatinančioms žemės ūkio veiklos restruktūrizavimą

Savivaldybė	Pagal priemones patvirtinta paramos suma, EUR		
	Parama investicijoms į žemės ūkio valdas	Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui	Parama smulkiesiems ūkiams
Akmenės r.	1 067 205	76 450	34 487
Joniškio r.	5 029 621	224 520	74 838
Kelmės r.	7 908 817	881 993	439 379
Pakruojo r.	4 059 416	165 550	97 501
Radviliškio r.	3 771 974	591 141	136 905
Šiaulių r.	3 972 818	368 177	177 599
Iš viso Šiaulių regione	25 809 850	2 307 831	960 710

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Patvirtintos 123 889 296 eurų paramos struktūra pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos investavimo kryptis Šiaulių regione

- Žinios ir konsultavimas
- Investicijos į žemės ūkio valdas, perdirbimą ir infrastruktūrą
- Parama jaunesiems ūkininkams
- Parama smulkiesiems ūkininkams
- Parama verslui
- Paslaugos ir kaimų atnaujinimas
- Miškininkystė
- Agrarinė aplinkosauga
- Ekologinis ūkininkavimas
- MPŪV ir Natura2000
- Trumpos tiekimo grandinės ir bendradarbiavimas, kokybės sistemos
- Draudimas
- LEADER

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Svarbiausias pirkinys – kombainas

„Įsigyta moderni technika su palydovinio valdymo sistema mums leidžia padidinti derlingumą“, – paramos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos naudą apibūdina ūkininkai Danutė Aleksandra ir Georgijus Kachabrišviliai iš Akmenės rajono.

„Norėjau išbučiuoti tėvų žemę“

Šiandien augalininkystę plėtojantys ūkininkai Danutė ir Georgijus Kachabrišviliai dirba apie 450 ha žemės. Tai didžiausias laukų masivas Danutės prosenelių gyventame Pagervių kaime. Atskiri ploteliai netoli gimtųjų vietų – Klaišių, Kinkių, Spaigių kaimuose. Kai 1993 metais šeima įregistravo ūkį, Akmenės krašte jis buvo pažymėtas tik 40-uoju numeriu.

„Norėjau atsiklaupyti ir pabučiuoti tėvų dirbtus Pagervių laukus. Tiesiog apima džiaugsmas – juk po ilgos ir slogios okupacijos dešimtmečių sugrįžome gimtinėn, – ir šiandien Danutė užlieja jaudulys, prisiminus tą dieną, kai susigrąžino tėvų žemę. – Ir dabar, kai apvažiuojame laukus, visada mieliausia vieta Pagerviai – gražus kaimas, nusidriekęs palei miško juostą netoli Kruopių miestelio.“

Pakeliui nuo Spaigių kaimo link Kruopių – šeimos technikos kiemas, sandėliai. Ir čia malonu stabtelėti. Iš senų, kolūkinės santvarkos metus menančių pastatų liko kiemas ir garažų pastatai.

Ūkio virsmas

„Pirmąją ES paramą gavome 2005 metais pagal Bendrojo programavimo dokumentą. Nuo šios paramos ir prasidėjo mūsų ūkio virsmas nuo senos sovietinės technikos link modernios. Tada nusipirkome naują europietišką traktorių, sėjamąją ir plūgą, grūdų džiovyklą“, – ūkininkavimo kelią apžvelgia Danutė.

Gavę paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programą, ūkininkai įsigijo grūdų valomąją, įsirengė grūdų priėmimo duobę, pasistatė grūdų saugyklas.

Didžiausios permainos akmeniškųjų ūkyje įvyko įvykus paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialinį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Danutei Kachabrišvili investicijoms į augalininkystės ūkį buvo skirta apie 158,5 tūkst. eurų.

„Svarbiausias pirkinys – šiuo metu vienas moderniausių javų kombainas. Kombainą vairuoja jame įdiegtas palydovinis mechanizmas. Kombaino greitis reguliuojamas pagal užaugusį derlių, – išmaniuoju kombainu patenkinta ūkininkė. – Palydovinis mechanizmas visus duomenis suveda į elektroninę laikmeną ir nusiunčia į duomenų saugyklą. Iš kombaino pateiktos informacijos gali matyti, kiek laiko užtrukai išleisdamas grūdus, kiek praradai laiko sustodamas, kiek laiko tuščiai sugaišai. Ir pats didžiausias šio kombaino privalumas – jame esantis palydovinis mechanizmas nubraižo viso lauko derlingumo žemėlapi. Iš jo labai konkrečiai matome, kokioje lauko vietoje koks derlius gautas. Turėdami konkrečių informaciją apie lauką, aiškinamės mažesnio derlingumo priežastis: gal ta vieta per šlapia, gal dirvožemyje trūksta kokių mineralinių medžiagų ar kažkurių per daug, gal kitos problemos. Norėdami kuo tiksliau žinoti, ko reikia mūsų žemei, atlikome ir dirvožemio tyrimus.“

Pirkdami išmanų kombainą, ūkininkai jau buvo numatę įdiegti ir automatinį laukų tręšimą. Todėl kartu įsigijo ir trąšų barstytuvą su palydoviniu mechanizmu, gebančiu skaityti kombaino nubraižytą derlingumo žemėlapi. Tad į konkretų plotą išberiama tiek trąšų, kiek toje vietoje reikia.

„Tačiau kai trąšų barstytuvą traukia paprastas žmogaus vairuojamas traktorius, norom nenorom atsiranda perdengimai. Žmogus negali taip tiksliai nustatyti ploto, kuriame trąšos jau išbarstytos. Tad nusipirkome ir traktoriaus palydovinį valdymą. Dabar mūsų traktorių važiuoja neperdengdamas plotų, – pasidžiaugia Danutė ir priduria, kad įsigyta išmanioji technika ir technologijos leidžia padidinti derlingumą. Žinoma, Akmenės rajono žemės derlingumu neprilygsta Joniškių ar Pasvalio laukams. Iš hektaro mes kuliame pora tonų mažiau.“

Pasak ūkininkės, išsiaiškinti, kokią techniką ir technologijas geriau įsigyti, padeda parodų lankymas. Į jas važiuoja kartu su šeima. Sūnus Valius Ažuolas yra baigęs agroekologijos studijas Aleksandro Stulginskio universitete. Jis taip pat ūkininkavo iki išrenkant jį į Seimą.

Danutė Aleksandra ir Georgijus Kachabrišviliai

Danutė ir Georgijus Kachabrišviliai yra žemės ūkio kooperatyvo „Joniškių aruodas“ nariai. O tai sudaro galimybes grūdus parduoti brangiau, trąšas pirkti pigiau. Be to, jau kelinti metai kooperatyvo nariai išsimoka ir dividendus. „Manau, kooperacija yra Lietuvos ūkininkų ateitis“, – mintimis pasidalija ūkininkė.

Truputis romantikos

Kaip ir daugelio kitų ūkininkų, Danutės ir Georgijaus gyvenimo posūkis į žemės ūkį buvo kiek netikėtas. Keturi Danutės darbo dešimtmečiai prabėgo mokykloje. Kiekviena diena su akordeonu ant peties, su muzika ir daina – ji dirbo Kruopių vidurinės mokyklos muzikos mokytoja ir meno mėgėjų kolektyvų vadove. Paskui baigė istorijos mokslus, bet visada, kai reikėjo, gelbėjo kaip muzikos pedagogė. Danutė kartu su pedagoge Bronislava Petrylaite dalyvavo šalies „Sidabrinųjų balsų“ konkurse ir tapo laureatėmis. Ir dabar, kai susiburia Kruopių bendruomenės nariai, neretai Danutė stoja į balsingų moterų būrį.

Kita Danutės gyvenimo dalis susiformavo vėliau, kartu su Lietuvos nepriklausomybe. Ji atsiėmė tėvų, senelių ir prosenelių žemę, ryžosi ūkininkauti. Žengti šį žingsnį skatino jos vyras Georgijus. Danutė ir Georgijus susituokė skaudžiausią Lietuvai valandą – 1991-ųjų sausio 13-ąją.

„Išėjome pasikeitę aukso žiedais į Naujosios Akmenės miesto aikštę, o čia iš garsiakalbio sklinda informacija apie įvykius Vilniuje, prie televizijos bokšto. Kojas pakirto. Prisėdome ant suolo ir klausėmės žinių, baimindamiesi, kad gali užtemti Lietuvos nepriklausomybės išaušęs rytas“, – išgyvenimus prisimena Danutė.

Apie lietuvės Danutės ir gruzino Georgijaus romantišką meilę daug rašė to meto spauda, pasakojo radijo laidos. Georgijus gyveno Gruzijoje, Tbilisyje. Susipažino su Danute, kai ji su ekskursantų grupe lankėsi Gruzijos sostinėje. Georgijus po žmonos mirties liko su keturiais vaikais, Danutė taip pat gyveno vieniša, nes sūnūs turėjo savo šeimas. Kurį laiką vienas kitą lankė skraidydami iš Tbilisio į Vilnių, iš Lietuvos į Gruziją. Tačiau netrukus Georgijus iš Tbilisio persikėlė į Lietuvą, su Danute sukūrė šeimą, išmoko lietuviškai, gavo Lietuvos pilietybę. Darbštus ir nagingas miesto žmogus buvo kupinas energijos dirbti žemę. Ūkininkavimo pradžioje Danutė ir Georgijus plėtojo mišrų ūkį. Augino runkelius, javus, laikė gyvulius, bet vėliau nusprendė auginti maistinius grūdus.

2007 metais jie tapo konkurso „Metų ūkis“ nugalėtojais. Tada Danutė ir Georgijus Kachabrišviliai dovanų gavo kelialapį į Skandinaviją. Šeima mėgsta keliauti – yra lankęsi Kanadoje, Vietname, Italijoje, daugelyje kitų Europos valstybių, kasmet pasisvečiuoja ir Georgijaus gimtinėje – Gruzijoje. Du Georgijaus sūnūs persikėlė gyventi į Lietuvą, o dukra Tėja liko Tbilisyje.

„Pusė mano gyvenimo skirta dainai, muzikai, mokyklai, kita pusė – žemei“, – sako Danutė Aleksandra Kachabrišvili ir pasidžiaugia, kad nelengvi duonos augintojų rūpestėliai yra labai prasmingi.

Už paramą įsigytas modernus kombainas laukia naujo derliaus

Iš senų, kolūkinės santvarkos metus menančių pastatų liko kiemas

Padidintos grūdų saugyklos

Žemės ūkio kooperatyvas „Joniškio aruodas“, pasinaudodamas Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemone „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ parama, pasistatė papildomas grūdų saugyklas ir antžeminį sandėlį.

Ūkininkams rizika atsipirko

Kai prieš 11 metų kūrėsi žemės ūkio kooperatyvas „Joniškio aruodas“, daug kas stebėjosi pradininkų sprendimu. „Manau, ūkininkai iki galo nebuvo suvokę rizikos dydžio. Visi 54 kooperatyvo nariai tada bankui buvo įkeitę savo ūkius. Ne dalį, bet visą ūkį! Ir kiekvienas! Kooperatyvas ėmėsi plyno lauko investicijos, tad be banko paskolos nebuvo galima išsiversti, o bankai į naują darinį žiūrėjo labai atsargiai“, – apie kūrimosi pradžią pasakoja kooperatyvo „Joniškio aruodas“ generalinė direktorė Jurita Zubauskienė.

Ūkininkus jungiantis kooperatyvas savo veiklą pradėjo 2007 metais. „Joniškio aruodas“ buvo pirmasis žemės ūkio kooperatyvas Lietuvoje, turėjęs savo turtą. 2008 metų pabaigoje atidaryto elevatoriaus saugyklų talpa – 30 tūkstančių tonų grūdų“, – pabrėžia generalinė direktorė Jurita Zubauskienė.

Kad pasirinkta teisinga kryptis, parodė jau pirmieji veiklos metai. Per metus kooperatyvo įstatinis kapitalas nuo 1 mln. 198 tūkst. litų padidėjo iki daugiau kaip 2 mln. litų.

Šiuo metu kooperatyvo turtas jau atskirtas nuo ūkininkų. Išaugo elevatoriaus galimybės. Jo saugyklų talpa – 45 tūkst. tonų. Į kooperatyvą įsijungė daugiau ūkininkų ne tik iš Joniškio, bet ir iš Šiaulių, Pakruojo, Akmenės rajonų. Dabar yra 89 nariai, valdantys 15,5 tūkst. ha dirbamos žemės. Kooperatyvas dirba pelningai. Jis ne tik plečia savo materialinę bazę, bet ir išmoka dividendus už pajus ir apyvartai proporcingas išmokas savo nariams. Kooperatyvas naudoja automatizuotą grūdų priėmimo, išsiuntimo, valymo ir džiovimo technologiją, įdiegta šiuolaikiška grūdų kiekio ir kokybės apskaitos sistema, grūdams išvežti įrengtas geležinkelis. Kooperatyve dirba 26 darbuotojai. Dalis jų, kaip teigia generalinė direktorė, yra kooperatyvo narių šeimos nariai. „Kooperatyvas tuo ir gerai, kad jo nariai patys sau teikia paslaugas ir tai, ką įmonė uždirba, lieka kooperatyvo nariams“, – pažymi Jurita.

Metų pabaigoje kooperatyvo nariams išmokami dividendai – 10 proc. už įneštą pajų, o 90 proc. – kokią pajininkas vykdė apyvartą, kiek naudojos kooperatyvo teikiamomis paslaugomis.

Kooperatyvo veiklos

Pagrindinė kooperatyvo vystomos veiklos kryptis – prekyba grūdais. Superkami kooperatyvo narių ir kitų klientų grūdai yra eksportuojami. Per dešimt metų pasiekta, kad kooperatyvas kiekvienais metais superka ir parduoda per 120 tūkst. tonų įvairių grūdų, rapsų ir ankštinių kultūrų. „Kadangi parduodamas didelis produkcijos kiekis, sėkmingiau negu vienam ūkininkui pavyksta susiderėti ir dėl kainos“, – kooperatyvo paslaugų naudą apibūdina Jurita Zubauskienė.

Tiek kooperatyvo nariai, tiek ir aplinkiniai ūkininkai gali pasinaudoti elevatoriaus teikiamomis paslaugomis. Kasmet priimama, išdžiovinama, išvaloma, paruošiama saugojimui ir pardavimui atkraunama apie 100 tūkst. tonų grūdų.

Kooperatyvas savo nariams taip pat padeda apsirūpinti trąšomis, pesticidais. Pastaraisiais metais nuperkama ir parduodama apie 15 tūkst. tonų trąšų ir pesticidų už 2,5 mln. eurų.

„Joniškio aruodo“ generalinė direktorė Jurita Zubauskienė

Plėtrai – paramos lėšos

„Be abejo, kooperatyvo sėkmingai plėtrai labai didelę įtaką turi parama. Jau esame įgyvendinę keturis ES finansuojamus projektus. Bendra kooperatyvo „Joniškio aruodas“ investicija siekia 10,65 mln. eurų, iš jų 3,75 mln. eurų – ES parama“, – pažymi Jurita Zubauskienė.

Pirmoji parama kooperatyvui skirta pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. priemonę „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“. Kooperatyvo parengto projekto „Modernaus grūdų apdorojimo ir saugojimo ūkio įkūrimas“ bendra vertė – 25,5 mln. litų, iš jų 8,6 mln. litų – ES parama.

Sėkminga veikla skatino naujus poreikius ir sumanymus. „Pamatėme, kad reikia daugiau saugyklų, tad parengėme kooperatyvo gamybinės plėtros projektą ir pateikėme paraišką pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonę „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“. Viso projekto vertė – 4,6 mln. eurų, iš tos sumos parama – 1,2 mln. eurų. Panaudojant tas lėšas buvo pastatytos dar trys saugyklos. Kiekvienos jų talpa – trys tūkstančiai tonų. Taigi šiais metais galėjome priimti devyniais tūkstančiais tonų daugiau negu anksčiau. Taip pat pastatytas ir antžeminis 2 300 kvadratinėjų metrų ploto sandėlis, – sėkmingai įgyvendintu projektu pasidžiaugia direktorė. – Vertinant pateiktas paraiškas, pripažinti žemės ūkio kooperatyvai papildomai gauna penkis balus. Tai šiek tiek palengvina sąlygas kooperatyvui gauti paramą.“

„Joniškio aruodo“ darbai tuo nesibaigia ir, kaip teigia Jurita Zubauskienė, jau parengta ir pateikta nauja paraiška. Pagal 2014–2020 m. programos veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ kooperatyvas konkurencingumui didinti prašo beveik 400 tūkst. eurų paramos. „Siekdami padidinti kooperatyvo narių pajamas, norime pastatyti talpyklas, kuriose galėtume saugoti salyklinius miežius, pupas“, – planais dalijasi žemės ūkio kooperatyvo „Joniškio aruodas“ generalinė direktorė Jurita Zubauskienė, vildamasi, kad netrukus kooperatyvas ims naujų statybų.

Žemės ūkio kooperatyvas pasipildė naujomis talpyklomis

Vasaros darbai

Vis labiau modernėja „Joniškio aruodo“ bazė

Su našia technika viskas greičiau ir paprasčiau

„Mūsų šeimos gyvenimo neįsivaizduoju be miško. Miškas mums tapo gyvenimo būdu. Miškininkas buvo mano tėvas, aš pats esu miškininkas. Miškininkystę pasirinko ir sūnus Nerijus“, – sako Vladislovas Narbutas, kartu su sūnumi Kelmės rajone puoselėjantis apie porą šimtų hektarų miško.

Tėviškės atgimimas

Kaip teigia Vladislovas, Narbutų įsikūrimas Kareivų kaime apie 1800 metus siejasi su geresnio gyvenimo paieškomis. Ten pradėję kurti savo gyvenimą, ilgainiui jie įsigijo 80 ha žemės, turėjo ir 20 ha miško. Senelis dalyvavo 1863 metų sukilime ir apie 20 metų buvo tremtyje. Sugrįžus iš tremties žemė buvo grąžinta, o vėliau išdalyta sūnums.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, Vladislovas Narbutas susigrąžino tėvų žemes ir mišką. Kadangi jis buvo baigęs miškininkystės mokslus ir daugiau kaip 20 metų dirbo Tytuvėnų miškų urėdijos Pakražančio girininkijos girininku, jam, kaip ir visiems miškininkams, buvo leista už Lietuvos valdžios išdalytus čekius įsigyti penkis hektarus miško. Valstybė grąžino ir senelio turėtus 20 ha miško.

„Mano tėviškė yra Pakražančio girininkijos teritorijoje, prie jos ir pradėjau telkti įsigyjamus miškų plotelius, kuriuos nusipirkdavau iš juos susigrąžinusių savininkų. Tai nebuvo dideli plotai. Tik po keliolika ar net kelis hektarus. Miško priežiūra reikalauja ir laiko, ir žinių, tad nemažai savininkų ir nusprendė mišką parduoti“, – pasakoja Vladislovas.

„Nemažai savininkų patys pasiūlydavo tėvukui mišką nusipirkti. Tikriausiai žmonėms rūpėjo, kad jų miškas būtų prižiūrimas“, – tėvą papildė Nerijus.

Miško plotą Vladislovas Narbutas padidino ir pasinaudodamas parama miško įveisimui, skirta pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programą. Mišku užsodino 5,33 ha ploto pievą.

Nuo arklio prie technikos

„Prieš trejus metus tėvukas sušaukė „šeimos tarybą“, kad visi nuspręstume, ar verta prašyti paramos, teikiamos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvulininkystės gerinimą“ veiklos sritį „Investicijos į miškininkystės technologijas“, – pasakoja sūnus Nerijus. – Pasinaudojant parama modernizuoti darbus skatino ir auganti biokuro rinka. Kelmės rajone miškai mišrūs. Juose auga daugiau lapuočių. Ir mūsų šeimos miškuose auga nemažai krūmų, lazdynų, drebulių. Tai puiki žaliava biokuro gamybai. Matėme, kad ši rinka sparčiai auga ir poreikis žaliavai didėja. Ir miško ekonominei vertei didinti labai svarbu iškirsti menkaverčius medynus. Tada tėvas jau turėjo apie šimtą hektarų miško. Dabar turime apie 150 hektarų. Nors miško plotai didėjo, bet turimos darbų priemonės – arklys ir virvės. Didesniems darbams bandydavome nusiųsinti paslaugas teikiančias įmones. Tačiau Kelmės rajone nelabai ką galima surasti. Dalis teikiančių miško darbų paslaugas – panašaus lygio kaip ir mes patys. Tik vietoj arklio jie naudoja padėvėtą traktorių. Turintiems galingą techniką smulkieji miškų savininkai nesame įdomūs.“

2016 m. Vladislovui Narbutui buvo skirta 29 tūkst. eurų parama. Kadangi paramos lėšomis kompensuojamos tik patirtos išlaidos, miškininkas technikai įsigyti nusprendė iš banko pasiimti kreditą. Deja, devintą dešimtį pradėjusiam pareiškėjui bankai atsakė jį suteikti. Tada Vladislovas pabandė pasiskolinti projektui vykdyti reikalingas lėšas iš Kelmės kredito unijos. Jų miglotas dviprasmiškas atsakymas miškininkui vilčių pasiskolinti pinigų nepaliko. „Tada vėl susėdome visa šeima, susiskaičiavome, kiek kas turime pinigų, ir pamatė, kad mums jų užtenka projektui įvykdyti, nusprendėme viską daryti už savo lėšas. Matėme, kad dalį iš giminaičių pasiskolintų lėšų sugrąžinsime iš paramos. Iš jos buvo dengiama apie 45 procentus patirtų ir finansavimui tinkamų išlaidų. Kitą dalį įmanoma sugrąžinti per kelerius metus, nes moderni technika sudaro sąlygas gauti didesnes pajamas. Teikdami projektą jau buvome aiškiai pasiskaičiavę jo atsiperkamumą“, – patirtimi dalijasi miškininkas.

Vladislovas Narbutas prie jų šeimos dovanoto ąžuolo Pakražančio bendruomenei

Igyvendindamas projektą Vladislovas Narbutas nusipirko miško darbams tinkamą traktorių su savikrove miško priekaba. „Pereinant nuo arklio prie technikos, tai buvo labai didelis žingsnis“, – įsigyta technika patenkintas Vladislovas.

Kita projekto dalis – 1,2 ha minkštųjų lapuočių jaunuolyno pertvarkymas. Iškirto menkaverčius medynus, miškininkas tą plotą užsodino eglaitėmis.

Igyvendindamas projektą Vladislovas Narbutas sukūrė dvi darbo vietas. Įdarbintas traktoriaus operatorius ir buhalterė.

Paspartino darbus

Kaip pabrėžia Vladislovas Narbutas, už paramos lėšas įsigytos technikos naudą jis ypač pajuto praėjusiais metais. Pavasarį prasidėję lietūs truko beveik iki gruodžio pabaigos. Esant tokiems orams dirbti miške buvo neįmanoma – tai miško paklotės ir kelių gadinimas. „Pagerėjus orams, jei ne įsigyta technika, tikriausiai ne ką būtume padarę, nes kiekvienas savo plotus suskubo kirsti. Kai turi savo techniką, važiuoji į mišką ir dirbi“, – pasidžiaugia miškininkas ir priduria, kad dirbant su nauja ir našia technika visi miško darbai paprasčiau ir greičiau nudirbami.

Per metus Vladislovas Narbutas paruošia apie 300–500 kietmetrių biokuro gamybai reikalingos žaliavinės medienos. „Kai valome mišką, visada paliekame vertingus medžius. Tegul auga. Turimus miškus stengiamės kuo mažiau kirsti. Pernai pardavėme apie 500 kietmetrių apvalios medienos. Tiek žaliavinę medieną biokuro gamybai, tiek apvalią medieną parduodame Lietuvos medienos perdirbėjams. Į užsienį išvežami tik popiermedžiai, nes Lietuva neturi galimybių jų perdirbti“, – sako pašnekovas.

Nudirbęs darbus savame miške, Vladislovas dabar jau talkina kitiems smulkiesiems miško savininkams.

Neapleidžia ir ūkininkavimo

Vladislovas Narbutas neapleidžia ir ūkininkavimo. Jis plėtoja augalininkystės ūkį. Augina javus. Jo teigimu, darbai miške ir ūkyje vienas kitam netrukdo. Miške jis dirba žiemą, o didžiausi ūkininkavimo darbai prasideda pavasarį ir baigiasi rudenį.

Tėvo pėdomis sekantis Nerijus taip pat miškininkystę derina su ūkininkavimu. Tik jis pasineria į gyvulininkystės plėtrą. Kol kas augina mėsinius mišrūnus, bet ketina bandą papildyti limuziniais.

Vladislovas ir Nerijus Narbutai šiuo metu turi apie 80 ha dirbamos žemės.

Miškininko talkininkas – naujas traktorius su savikrove priekaba

Senelių pramintu keliu

Pakruojo rajono ūkininkas Mindaugas Valančius gimė ir augo Šiauliuose, rengėsi būti statybininku ir tos srities mokslus buvo pradėjęs krimsti, bet prieš 27 metus kartu su tėvu Dominyku sugrįžo į senelių sodybą ir, susigrąžinę 39 hektarus jų turėtos žemės, pradėjo ūkininkauti. Pasinaudodamas Lietuvos kaimo plėtros programomis kuria modernų augalininkystės ūkį ir jaukų gyvenimą savo šeimai.

Susigrąžino senelių žemę

„Čia mano seneliai, mano tėvukas, – prieš pradėdamas pasakoti apie ūkininkavimą Mindaugas atverčia senas nuotraukas. – Tėvuko tėvai čia gyveno ir ūkininkavo. Iš čia jie buvo išvežti į Sibirą. Kartu su jais buvo išvežtas ir mano tėvukas. Po tremties jie negalėjo sugrįžti į savo namus. Jų namas buvo paverstas kolūkio daugiabučiu. Įsikūrė gretimame Joniškio rajone. Kai pagal Valstiečių ūkio įstatymą atsirado galimybė gauti žemės, tėvukas suskubo atsiimti turėtąją. Nors buvo galima gauti iki 50 hektarų, bet tėvukas pasiėmė tiek, kiek jo tėvai turėjo. Ir beveik toje pačioje vietoje. Jis ir pradėjo kurti augalininkystės ūkį. Tada dar rapsų nebuvo, tad augino kviečius, miežius. Dar šiek tiek cukrinių runkelių.“

Kai Dominykas Valančius pradėjo ūkininkauti, Mindaugui buvo šešiolika metų. 1996 metais mirus tėvui, prie ūkio vairo stojo Mindaugas. Dabar jis dirba 444 ha žemės. Daugiau nei pusė ploto – nuosava, kitą žemę nuomoja. Ūkininko dirbami sklypai įvairaus dydžio: nuo 6–17 ha iki 65 ha. „Dabar plėsti valdas Pakruojo rajone beveik neįmanoma. Visiškai nėra laisvos žemės. Nežinau, jei šiandien Pakruojo rajone sumanytų ūkininkauti iš miesto ar užsienio sugrįžęs žmogus, ar jam pavyktų rasti žemės. Nebent čia ūkininkautų jo tėvai ar seneliai ir su juo pasidalytų dirbama žeme“, – svarsto ūkininkas.

2010 metais Mindaugas Valančius tapo konkurso „Metų ūkis“ nugalėtoju Pakruojo rajone.

Paspirtis ūkininkui – parama

„Jei ne parama, tokio ūkio tikriausiai nebūčiau sukūręs, – sako Mindaugas. – 2003 metais gavau pirmąją paramą. Tai buvo nacionalinė parama jauniems ūkininkams. Ja pasinaudojau statydamas garažą technikai. Buvo kompensuojamos išlaidos už statybines medžiagas.“

„Beveik vienas pats Mindaugas tą garažą ir pastatė“, – vyro darbštumą pagiria žmona Virginija.

Pasinaudodamas ES parama, teikiama pagal 2004–2007 metų Bendrojo programavimo dokumentą, Mindaugas nusipirko du traktorius, javų kombainą, purkštuvą ir sėjimąją. „Ūkiui modernizuoti paramą gavau ir pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą. Pirkau teleskopinį krautuvą, volus, plūgą“, – paramos nauda pasidžiaugia ūkininkas.

Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ Mindaugui Valančiui skirta beveik 183 tūkst. eurų parama. Gauta parama labai praverė atnaujinant jau atitarnavusią techniką. „Nusipirkau naują traktorių, o svarbiausias pirkinys – kombainas. Reikėjo našesnio kombaino, nes senasis prie mano turimo ūkio jau buvo per mažas. Su juo nebebuvo galima spėti laiku nukulti, – pasakoja Mindaugas. – Naujuoju kombainu esu patenkintas. Šiuo metu tai pats moderniausias kombainas Lietuvoje. Visas kūlimo procesas reguliuojamas kompiuteriu. Vikšrinė važiuoklė apsaugo dirvožemį nuo suslėgimo. Tai labai svarbu esant lietingesnei javapjūtei. 10,8 metro pločio kombaino pjaunamoji dalis gerokai paspartina javapjūtę.“

Kooperatyvo nauda

Ūkininkas Mindaugas Valančius yra žemės ūkio kooperatyvo „Joniškio aruodas“ valdybos narys ir vienas steigėjų. „Kai kuriantis kooperatyvui bankams buvome įkeičę visą savo turtą, pasakysiu atvirai – nelabai suprato, ką darome. Gavę žinutę, kad reikia laiduoti imamą kreditą, per dieną visi susirinkome, pasirašėme visus reikalingus dokumentus, – kooperatyvo veiklos pradžią prisimena ūkininkas. – Jei dabar reikėtų taip pasielgti,

Virginija ir Mindaugas Valančiai kuria modernų ūkį ir gyventi jaukią aplinką

nežinau, ar daug kas besiryžtų. Gerai, kad viskas gerai baigėsi ir šiandien juntame realią kooperatyvo naudą.“

Ūkininko teigimu, kooperatyvo didžiausia nauda – galimybė brangiau parduoti derlių ir pigiau pirkti ūkiui reikalingas trąšas. Dalį derliaus galima saugoti kooperatyvo saugyklose, tad ūkininkui nereikia rūpintis savų saugyklų statyba, o tai pareikalautų nemažų išlaidų.

„Kooperatyvas naudingas ir gaunant naujais žinių, reikalingų plėtojant augalininkystės ūkį. Rengia seminarus, lauko dienas. Internete niekada nesurasi tiek informacijos, kiek gali sužinoti bendraudamas su atvykusiais specialistais ir mokslininkais. Išspręsti kilusius klausimus mums padeda ir kooperatyvo agronomas“, – kooperatyvo veikla patenkintas ūkininkas.

Dirba visa šeima

Mindaugo Valančiaus ūkyje įdarbinti penki žmonės. Kaip teigia ūkininkas, tiek darbuotojų pakanka, nes ūkis aprūpintas modernia technika, reikalui esant prie darbų stoja visa šeima. „Šią vasarą sūnus Martynas visus grūdus į „Joniškio aruodą“ nuvežė“, – pasididžiavimo sūnumi neslepia Mindaugas. Kol kas Martynas baigia gimnaziją. Ketina studijuoti ekonomiką. Vyriausioji dukra Monika agronomijos mokslus studijuoja Aleksandro Stulginskio universitete. „Turėsime savo agronomę“, – šypsosi Mindaugas. „Tačiau ir dabar Monika ūkyje padeda. Kiekvieną pavasarį turime iš laukų akmenis nurinkti. Atrodo, per žiemą jie lyg grybai po lietaus auga. Visi vaikai į laukus akmenų rinkti išeina. Milda – mūsų mažiausioji. Ji mokosi šeštoje klasėje, bet ir ji kimba padėti, – dukras giria Virginija, pati felčerės darbą iškeitusi į ūkininkienės statusą. – Aš labiau sodybos tvarkymu, šeimos pamaitinimu rūpinuosi. Žinoma, jei per darbymetį reikia kokių detalių parvežti, o Mindaugas tuo tarpu negali, sėdu į mašiną ir važiuoju.“

Prieš kelerius metus Valančių šeima atšventė įkurtuves naujame name. Tiesa, namui pastatyti prisireikė keliolikos metų, nes didelę pajamų dalį reikėjo skirti ūkiui modernizuoti. „Turiu dar vieną svajonę – naujam gyvenimui prikelti senelių statytus ir iki šiol sodyboje stovinčius trobesius. Juose būtų galima įrengti kambarius svečiams“, – mostelėjęs link kieme stovinčių senų pastatų planais pasidalija Mindaugas.

Šis traktorius pirktas pasinaudojant ES parama

Svarbiausias pirkinys – vienas moderniausių Lietuvoje kombainas

Nuoseklus ir nelengvas bitininkystės verslas

Radviliškietis bitininkas Algirdas Šimanauskas laiko apie 130 bičių šeimų, prekiauja pikiu, žiedadulkėmis, žvakėmis, duonele ir, žinoma, medumi. Pasinaudodamas Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos parama, jis atnaujino bitininkavimo įrangą.

Bitininkavimo pradžia

Pasak bitininko Algirdo Šimanausko, bitininkystės virusu jį užkrėtė tėvelis. „Nuo sovietų valdžios persekiojimo tėvelis pabėgo į Kaliningradą. Ten dirbdamas susižeidė ir gulėdamas ligoninėje išmoko rusų kalbą, skaitė leidinius apie bitininkystę ir susidomėjo šia ūkininkavimo sritimi. Grįžęs į Lietuvą, rimtai užsiėmė bitininkavimu. 1960–1975 metais labai preciziškai pasigamino avilius. Aš iki šiol juos naudoju. Šie aviliai sunkūs, labai tinkami bičių duonelei kaupti. Tėvelis man paliko 50 bičių šeimų, tačiau rimtai bitininkauti pradėjau prieš dešimt metų – pajutau, kad tai mano pašaukimas“, – apie bitininkavimo pradžią pasakoja bitininkas Algirdas.

Pasak bitininko, jam pasisekė, kad turėjo šio verslo pradžią – tėvo palikimą, nes pradėti bitininkauti nuo nulio būtų labai sunku.

Pasijuto tvirtai

„Šiuo metu turiu šešis bitynus. Jie yra išsidėstę įvairiose Radviliškio rajono vietose: Linkaičiuose, prie Šiaulėnų, Daugėlaičių, Nirtaičių, Šniūraičių. Man pasisekė, kad niekas avilių neišplėšia – tik du kartus pasitaikė, kad netoli namų pastatytus avilius išdraskė ir sumetė į kūdrą. Juk avilių niekas nesaugo – nuveži turtą į pievą ir palieki“, – sako bitininkas.

Algirdo Šimanausko teigimu, jam išplėsti bitininkystės ūkį labai padėjo įvairios paramos. „Pirmą paramą gavau 2010 metais. Tai buvo nacionalinė parama. Už ją nusipirkau penkis bedugniukus avilius, kuriuose vietoje dugno – tinklas. Šie aviliai labai tinkami medui kaupti. Prieš kelerius metus nutariau pasinaudoti Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos teikiama galimybėmis. Pateikiau paraišką pagal šios programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama smulkiesiems ūkiams“. Bitininkystės ūkio plėtrai 2015 metais man buvo skirta 15 tūkstančių eurų parama, – pasakoja pašnekovas. – Šios lėšos buvo išmokėtos per du kartus po 7,5 tūkstančių eurų. Pačiam reikėjo apie tris tūkstančius eurų PVM susimokėti.“

Pasinaudodamas parama Algirdas nusipirko medasukį, kainuojantį 3 tūkst. eurų. „Pats niekada tokio nenusipirktum, – patenkintas Algirdas. – Nusipirkus galingą medasukį, darbai labai paspartėjo. Nustatęs medasukio programą išsuku daugiau medaus. Labai reikalingas pirkinys – žiedadulkių džiovyklą. Joje vienu metu galima išdžiovinti 3–4 kilogramus žiedadulkių. Pirkau ir kitokios, smulkesnės įrangos. Parama tikrai neįkainojama pagalba.“

Tik šiais metais bitininką ištiko nelaimė – žuvo 30 bičių šeimų. „Pagal paramos sąlygas privalo būti 130 šeimų – kitaip galima netekti paramos. Turėjau atstatyti įsipareigotą skaičių, tad trūkstantis šeimas pirkau. Viena bičių šeima kainuoja 100 eurų – patyriau nemažą nuostolį. Bet šis nuostolis išlyginamas. Padidinsiu bičių šeimų skaičių, šiek tiek jų parduosiu, ir išsilygins“, – optimizmo nepraranda bitininkas.

Dosni vasara

Karšta 2018 metų vasara bitininkas patenkintas. Pasak jo, šią „turkišką“ vasarą bitės prinešė nemažai kokybiško medaus. „Dažnai manęs klausia, koks medus geriausias. Geriausias tas, kuris jums skaniausias. Mano mama valgo tik grikių medų – jis tamsus, arbatai nelabai tinka, yra aitrokas. Šiemet miškas davė daug lipčiaus – bitės prinešė pušų ir liepų medaus, – pasakoja bitininkas. – Medaus „derlius“, kaip ir visų ūkininkų, labai priklauso nuo oro sąlygų. Lietinga ir šalta vasara – medaus nebus, nes bitės bijo drėgmės.“

Algirdui Šimanauskui išpėsti bityną padėjo įvairios paramos

Neaplenkia ir sunkumai

„Galima pamanyti, kad bitininkystė – lengva verslo šaka, tačiau taip nėra. Bitininkai susiduriame su daugybe problemų. Avilius reikia vežioti iš vienos vietos į kitą, kad bitės prineštų įvairaus medaus. Bitininkai paprastai juos vežioja savadarbėmis neregistruotomis priekabomis. Kažkodėl valdžia neskuba leisti registruoti šių priekabų, tad tokios bitininkų kelionės vyksta nelegaliai, paprastai naktimis, – bitininkų rūpesčius vardija Algirdas. – Kita problema – bičių ligos. Didelis bičių priešas – erkės. Dar vienas bitininkų priešas – pasėlių purškimas. Kadangi visi mano bitynai registruoti, vasarą gaunu dešimtis žinučių apie purškiamus pasėlius. Nors pasėlius privaloma purkšti nuo devintos valandos vakaro iki ketvirtos valandos ryto, jie purškiami ir dieną. Tada žūva nemažai bičių. Bitininkams negalima pražiopsoti ir bičių spietinės nuotaikos.“

O didžiausias bitininkų rūpestis, pasak Algirdo Šimanausko, medaus realizavimas. Stambiesiems bitininkams konkurentai – smulkieji, turintys po kelis avilius. Algirdas savo medumi prekiauja Kaune, ūkininkų turgelyje. „Ten greta vienas kito stovi 7–8 bitininkai. Ir neretai tenka rinkis: arba parduoti medų pigiau, arba visiškai jo neparduoti. Medų pardavinėju ir Radviliškyje, prekybos centre. Būna dienų, kad suprekiuju tik apie 20 eurų. Tikras išsigelbėjimas bitininkui – šalutinė produkcija: vaškas, bičių duonelė, pikis, žiedadulkės. Bičių duonelę jau baigiu parduoti, o iš vaško liejame žvakes – dabar pirkėjai jau prašo kitų metų simbolio – kiaulės formos žvakių, reikės ieškoti tokių formų ir lieti kiaulaites“, – rūpesčiais ir sumanymais dalijasi Algirdas.

Ūkio perspektyvos

„Turiu pakankamai patalpų, vieną didžiausių bitininkystės cechų Radviliškyje. Gavęs paramą susipirkau visą reikalingą įrangą. Būtų galima bičių ūkį plėsti, bet turiu tik dvi rankas. Vaikai gyvena užsienyje. Kalbinu grįžti nors vasarą ir padėti man bitininkauti, tačiau kol kas neprikalbinu. Pabandė bitininkauti tik anūkas studentas. Sukūriau jam bičių ūkį, investavau pinigų, tačiau jaunuoliui kantrybės neilgai užteko, – šypsosi Algirdas Šimanauskas. – Taip ir dirbu su bitelėmis ramiai, be šokinėjimų – bitininko darbas nuoseklus ir pastovus.“

Tikras išsigelbėjimas bitininkui – šalutinė produkcija: vaškas, bičių duonelė, pikis, žiedadulkės

Naujas medasukis

Keliaujantis bitynas

Išplėtojo Lietuvoje didžiausią daržininkystės ūkį

„Tokį ūkį, kokį šiandien su žmona Daiva turime, be paramos nebūčiau sukūręs. Beje, ir visas Lietuvos žemės ūkis, jei ne ES parama, nebūtų tiek išplėtotas, koks yra šiandien“, – sako Lietuvoje didžiausias daržovių augintojas Linas Šateika iš Šiaulių rajono.

Postūmis – viešnage Olandijoje

„Baigęs agronomijos studijas pradėjau dirbti Naisių kolūkyje. Netrukus atsirado galimybė pagal Valstiečių ūkio įstatymą gauti žemės. 1989 metais pasiėmiau 25 hektarus. Galėjau pasiimti ir visą leistiną plotą – 50 hektarų, bet suveikė saugikliai, nes neįsivaizdavau, ką ir kaip daryti. Ūkininkauti pradėjau plikomis rankomis. Jokios technikos neturėjau. Tik vėliau nusipirkau kolūkio nurašytą traktorių“, – pasakoja ūkininkas Linas Šateika ir priduria, kad iki apsisprendimo auginti daržoves išbandė viską. Augino ir javus, ir pašarinių runkelių sėklą, ir kopūstus, česnakus, kitas daržoves. „Tik kukurūzų nebandėme auginti“, – šypteli ūkininkas.

Daržininkystė prasidėjo po 1994 metų išvykos į Olandiją. Šiaulių miestas draugavo su vienu Olandijos miestu. Pas Liną, kaip pas vieną pirmųjų Šiaulių rajono ūkininkų, buvo atvežta olandų delegacija. Joje buvo ir to miesto meras. „Jiems pas mus labai patiko. Atsisveikindamas meras paklausė, ko labiausiai norėčiau. Pasakiau, kad noriu pamatyti Olandijos žemės ūkį. Netrukus gavau kvietimą ir su senu automobiliu išvažiavome į Olandiją. Automobilį vairavo mano brolis. Pusbrolis buvo vertėju. Kartu važiavo ir Lietuvos ūkininkų sąjungos Šiaulių skyriaus pirmininkas. Olandai aprodė visą žemės ūkį. Tik į kiaulių fermą nevedė, bet vaizdžiai su skaidrėmis viską papasakojo. Mane labiausiai ir sudomino olandų daržininkystė, – pradžią prisimena Linas Šateika. – Apie šią ūkio kryptį jau buvau pradėjęs galvoti. Iš kolūkio buvau nusipirkęs rūsį ir buvau pradėjęs šį tą daryti.“

Pirmąją paramą daržininkystės ūkį kuriančiam Linui suteikė olandai 1997 metais, vykdant pirmąjį Olandijos ir Lietuvos projektą, kuriuo siekta aprūpinti mūsų šalies daržininkus specializuota technika, išmokyti juos auginti daržoves pagal vakarietiškas technologijas.

„Olandai ir konsultavo, ir technikos davė. Tada turėjau apie 100 hektarų žemės. Ūkis buvo mišrus, bet jau šiek tiek ir daržovių auginau. Apie 3 hektarus burokėlių, 3–4 hektarus kopūstų. Daržovėms laikyti savo lėšomis pradėjau statyti šaldytuvą. Statybai su įranga reikėjo 600 tūkstančių litų. Tais laikais tai buvo didžiuliai pinigai. Vargau su bankais, kol gavau kreditą. 1998 metais bankai į žemės ūkį žiūrėjo kaip į neperspektyvią sritį, – pasakoja ūkininkas. – Paskui tolimam giminaičiui laidavus pavyko gauti kreditą.“

Į pagalbą – ES parama

Kai Lietuvą pasiekė Specialioji žemės ūkio ir kaimo plėtros pasirengimo narystei Europos Sąjungoje programa (SAPARD), Daivos ir Lino Šateikų ūkis jau buvo kiek pasistūmėjęs į priekį. Turėjo šiek tiek technikos, šaldytuvą. „Reikėjo modernios daržovių saugyklos. Ją stačiausi pasinaudodamas SAPARD parama. Tačiau pirmosios statybos ne taip sklandžiai vyko. Jos užsitęsė. Apie 700 tonų daržovių sugedo“, – prisimena pašnekovas.

Pasinaudodamas paramos lėšomis Linas Šateika nusipirko šiek tiek ir technikos. Už gautą ES paramą pagal Bendrojo programavimo dokumentą ūkininkas statėsi 1 000 tonų daržovių saugyklą su šaldytuvu. Saugyklą statė vokiečių kompanija. Ir nors vokiečiai statybų nebrangino, Lietuvoje šoktelėjusios statybų kainos už suteiktas paslaugas visą paramos sumą suvalgė. „Buvo metų, kai vien bankams dirbau, – apie ūkininko rūpesčius užsimena Linas. – Ūkį modernizavome naudodamiesi ir parama pagal Lietuvos kaimo programos 2007–2013 metų programą. Apie 200 tūkstančių eurų paramos jau gavome ir pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą. Nebetenkino turimi vienvagiai morkų rovimo kombainai. Reikėjo modernesnio ir našesnio. Todėl nutarėme teikti paraišką paramai pagal 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Už paramos lėšas nusipirkome vikšrinį keturvagių morkų rovimo kombainą. Juo jau dirbome 2016 metų rudenį, bet didžiausią privalumą pajutome 2017 metų rudenį. Jei ne šis kombainas, didelės dalies morkų iš liūčių įmerktų laukų nebūtume paėmę.“

Tačiau susipirkti visą ūkiui reikalingą techniką Linas Šateika nemato prasmės. „Tos, kuri ūkyje dirba vos mėnesį,

Daiva ir Linas Šateikos aktyviai dalyvauja Lietuvos daržovių augintojų asociacijos veikloje

gal ir nėra reikalo pirkti. Galima ir išsinuomoti. Žinoma, kai nuomota technika sugenda ir esi priverstas laukti kelias dienas, kol ją suremontuos, pradedi galvoti, kad gal geriau savo turėti. Tvaringai prižiūrima technika ilgai tarnauja. Ūkyje iki šiol naudojame iš olandų gautą techniką“, – patirtimi dalijasi ūkininkas.

Embargas neišgąsdino

Prieš porą metų ūkį papildė dar dvi saugyklos su šaldytuvais. Jas Linas Šateika statėsi už savo lėšas. „Kai prasidėjo Rusijos embargas, reikėjo staugiai rasti išeitį, – sako ūkininkas ir priduria, kad anksčiau nemažai daržovių eksportuodavo į Rusiją. – Buvome suradę tiesioginį ryšį su vienu prekybos tinklu, kurių bendraturčiai buvo vokiečių firma. Prasidėjus embargui reikėjo rasti naujų daržovių realizavimo vietų. Dabar bendradarbiaujame su Lietuvos prekybos tinklais. Nemažai daržovių parduodame Latvijoje, Estijoje, Baltarusijoje.“

Turimose saugyklose ūkininkas gali sutalpinti 18 tūkst. tonų daržovių – 12 tūkst. tonų morkų ir 6 tūkst. tonų svogūnų.

Sėjomainai – mainymasis laukais

Linas Šateika dirba apie tūkstantį hektarų žemės. Morkomis ir svogūnais užsėja po 150 ha. Sėklą perka iš Olandijos. Pasak ūkininko, olandų sėklininkai patys rekomenduoja, kokia morkų ir svogūnų veislė labiausiai tinka Lietuvos klimatui, ūkininko dirbamam dirvožemiui.

Kad būtų išlaikyta sėjomaina, ūkininkas laukais keičiasi su kaimynais – dažniausiai su Naisių žemės ūkio bendrove. Mainantis laukais svarbu būti garantuotam, kad žemė bus gerai dirbama, tręšiama ir nenualinama.

Daivos ir Lino Šateikų ūkis plėtoja aplinką tausojantį ūkininkavimą, kurio pagrindu auginama daržoves, atitinkančias nacionalinės žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos reikalavimus. Ūkininkai aktyviai dalyvauja Lietuvos daržovių augintojų asociacijos veikloje, o Daiva Šateikienė yra šios asociacijos valdybos pirmininkė.

Šateikų ūkyje dirba apie 60 žmonių. Juos ūkininkai atsiveža ne tik iš Šiaulių, bet ir iš Pakruojo bei Joniškio rajonų.

Linas Šateika morkomis užsodina 150 hektarų

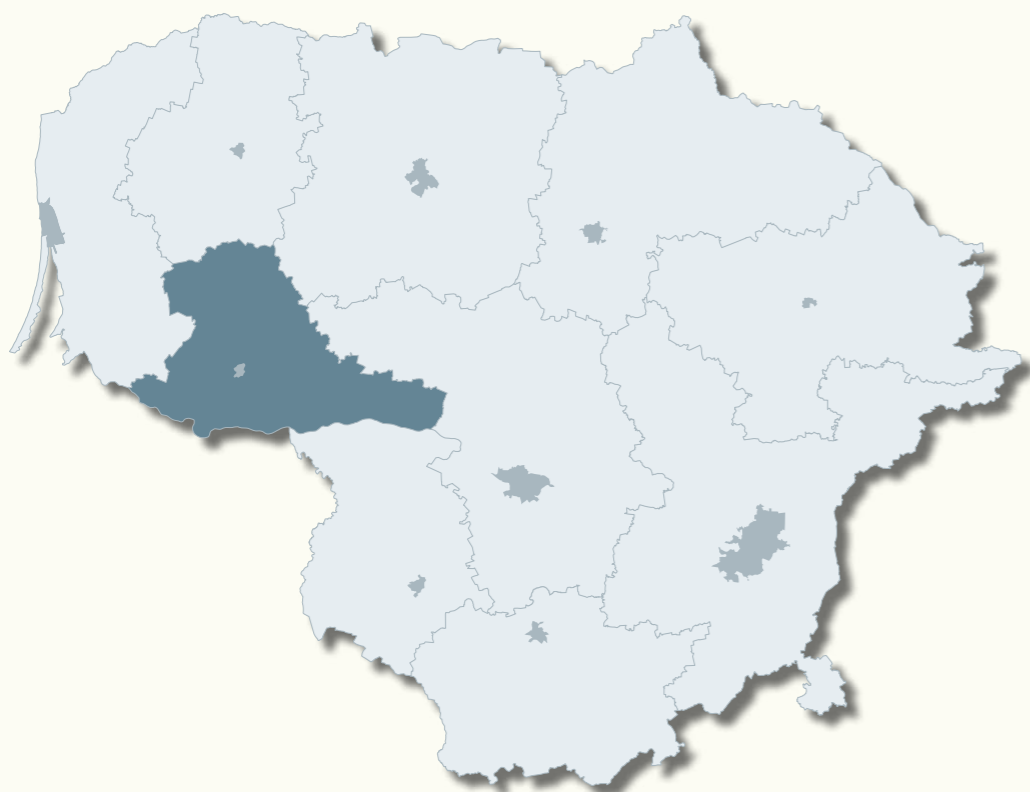

Išgytam morkų rovimo kombainui nesukliudo net liūtys

TAURAGĖS REGIONAS >>>

Tauragės regionas – išsidėstęs vidurio – vakarų Lietuvoje, apimantis Pagėgių savivaldybės ir Jurbarko, Šilalės, Tauragės rajonų savivaldybių teritorijas.

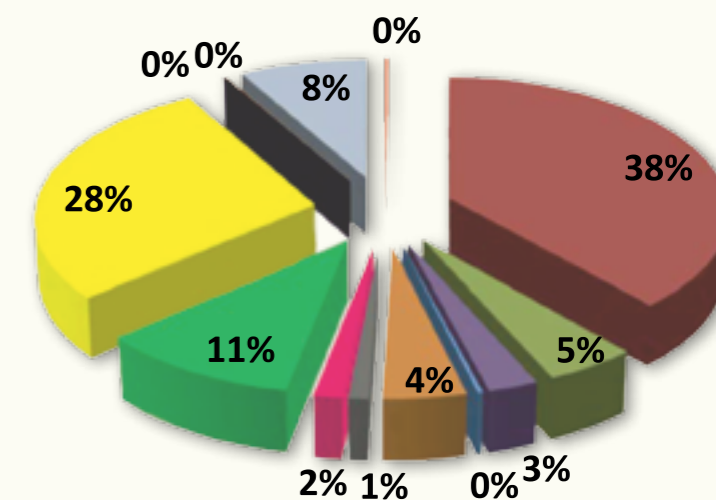
Parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą Tauragės regione priemonėms, skatinančioms žemės ūkio veiklos restruktūrizavimą

Savivaldybė	Pagal priemones patvirtinta paramos suma, EUR		
	Parama investicijoms į žemės ūkio valdas	Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui	Parama smulkiesiems ūkiams
Jurbarko r.	1 816 756	76 450	34 487
Pagėgių	4 597 174	224 520	74 838
Šilalės r.	9 469 981	881 993	439 379
Tauragės r.	6 585 712	165 550	97 501
Iš viso Tauragės regione	22 469 623	591 141	136 905

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Patvirtintos 92 841 020 eurų paramos struktūra pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos investavimo kryptis Tauragės regione

- Žinios ir konsultavimas
- Investicijos į žemės ūkio valdas, perdirbimą ir infrastruktūrą
- Parama jaunesiems ūkininkams
- Parama smulkiesiems ūkininkams
- Parama verslui
- Paslaugos ir kaimų atnaujinimas
- Miškininkystė
- Agrarinė aplinkosauga
- Ekologinis ūkininkavimas
- MPŪV ir Natura2000
- Trumpos tiekimo grandinės ir bendradarbiavimas, kokybės sistemos
- Draudimas
- LEADER

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Jurbarko rajone ūkininkaujantis Darius Mickūnas gimė ir augo Kaune. „Nuo vaikystės šiame kaime vasaras ir savaitgalius leisdavau. Čia seneliai gyveno. Tad atvykdavome ne poilsiauti, o dirbti“, – pasakoja vaikinai.

Kartais sieja ūkininkavimas

„Netoliese buvo prosenelių ūkis. Dabar iš jo tik plyni laukai likę, kuriuos mes dirbame. Po karo proseneliai buvo ištremti į Sibirą. Kartu su jais į tremtį buvo išvežtas ir mano senelis – tėčio tėvas, – šeimos istoriją peržvelgia Darius. – Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, ūkininkauti pradėjo seneliai. Į ūkį pasinėrė ir mano tėtis. Jis miškininkas. Vis po miškus važinėdavo, o paskui nusprendė imtis ūkininkavimo.“

Šiuo metu Dariaus tėvas – Arūnas Mickūnas dirba apie 400 ha žemės. Ūkius kuria ir du jo sūnūs. Abu kol kas dirba po šimtą hektarų. Darius Aleksandro Stulginskio universitete yra baigęs mechaniko inžinieriaus mokslus. Ramūnas – agronomas.

„Nors ūkiai ir atskiri, bet ūkininkaujame bendrai. Pasideriname, kur ir ką sėti, kad kuo mažiau būtų tuščių važinėjimų“, – sako jaunas ūkininkas.

Darius ūkininkauti pradėjo 2016 metais, baigęs studijas.

Darius Mickūnas ūkininkauja ten, kur jo giminės šaknys

Ūkiui kurti – parama

„Įregistravęs ūkį iškart griebiausi teikti paraišką paramai gauti. Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ man buvo skirta 40 tūkstančių eurų“, – pasakoja Darius.

Už gautas lėšas jis pasistatė grūdų saugojimo bokštą. „Kartu už savo lėšas įsirengiau ir grūdų džiovyklą, grūdų priėmimo duobę. Bendra projekto vertė – 55 tūkstančiai eurų, taigi man teko prisidėti 15 tūkstančių eurų, – parama pasidžiaugia Darius. – Ši parama man buvo didžiulė paskata ūkininkauti. Teikiant paraišką vargo šiek tiek buvo, bet tikrai ne per daug. Labiausiai mane sužavėjo, kad parama gali sudaryti 100 procentų tinkamų finansuoti projekto išlaidų.“

Tiesa, įgyvendinant projektą teko susidurti su kai kuriais netikėtumais. 2017 metai negailėjo liūčių, trukdžiusių ir bokštus pastatyti. „Pamatą jau gana vėly rudenį išliejome. Projektą privalėjau įgyvendinti iki 2017 metų pabaigos, tad streso buvo, – prisipažįsta pašnekovas. – Tačiau viską suspėjome laiku padaryti. O šiais metais jau ir derlių į jį supylėme. Tik to derliaus nelabai kiek. Sausra pakenkė. Perpus derlius mažesnis. Praėjusiais metais derlius užaugo geras, bet kad jo viso negalėjome nuimti. Avižos visos lauke liko.“

Dariaus teigimu, parama ūkiui kurti naudojosi ir jo tėvas. Tiesa, pirmą kombainą Arūnas Mickūnas iš Vokietijos parsivežė. Tuomet jo pirkinys kaime buvo moderniausias ir galingiausias. Paskui jau kitą kombainą, kur kas modernesnį, pirkė pasinaudodamas parama pagal praėjusio laikotarpio Lietuvos kaimo plėtros programą.

„Ir brolis jau kelias paramas yra gavęs. Pagal praėjusio laikotarpio programą jam buvo skirta parama jaunąjo ūkininko įsikūrimui. Pagal šio laikotarpio programos priemonę „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ jam skirta daugiau kaip 40 tūkstančių eurų parama. Jis labiau orientuojasi į modernią techniką ir padargus“, – brolio sėkme pasidžiaugia Darius ir priduria, kad be paramos būtų sunku kurti ūkį. Didelė paspartis ūkininkui ir tiesioginės išmokos.

Ūkininkavimo pradžia – nelengva

„Nežinau, kaip sektųsi ūkininkauti, jei būtų reikėję viską nuo nulio pradėti. Tikriausiai nebūčiau ryžęsis. Gerai, kad buvo didelis tėčio įdirbis. Dabar ir žemės sunkiai gali rasti, o jei ir atsiranda, dažniausiai tai maži dešimties ar net kelių hektarų plotai“, – atvirauja jaunas ūkininkas ir priduria, kad net turint greta didelę

ūkininkavimo patirtį sukaupusį tėtį kyla įvairiausių sunkumų. Vienas tokių – derliaus realizavimas. „Dalį derliaus parduodu pagal išankstines sutartis. Jose aptari ir kainas, ir kiekius. Šių metų derlius trukdo įvykdyti sutartinius įsipareigojimus, ir gali būti pritaikytos sankcijos“, – apgailestauja Darius.

Grūdus realizuoti padeda ir Viduklėje susibūręs kooperatyvas. Jo nariai yra ir Arūnas Mickūnas su sūnumi Ramūnu. „Aš dar nesu kooperatyvo narys, bet jo paslaugomis galiu naudotis. Kooperatyvas padeda ūkininkams brangiau parduoti grūdus“, – kooperatyvų veikloje perspektyvas išžvelgia jaunas ūkininkas Darius.

Derlius priklauso ir nuo sėklos veislės. Šiemet Darius užsisėjo kelis bandyminius sklypečius. „Matysime, kai nukulsime, koks bus derlius. Rinksiuosį tą veislę, kuri labiausiai mūsų dirbami žemei tinkama“, – planais dalijasi pašnekovas.

Darius nesigaili pasirinkęs ūkininkavimą. Jei ne ūkininkavimas, kaime praleistos vasaros būtų tik laiko praradimas. Užsidegimo ūkininkauti negesina ir tai, kad per darbymečių iš ūkio kojos negali iškelti. Darbas darbą veja. Po darbymečio laisviau. Galima ir pakeliauti, ir savo gimtajame mieste ilgiau pabūti. Ūkininkas galvoja ir apie ūkio plėtrą. „Jei dar pavyks pasinaudoti 2014–2020 metų programa, noriu pasistatyti antrą grūdų saugojimo bokštą, kad turėčiau kur saugoti ir kitus grūdus. Angare gerai, gali supilti atskiras krūvas. Bokšte atskirų krūvų nesupils“, – planus praskleidžia jaunas ūkininkas Darius Mickūnas.

Gavęs paramą jaunas ūkininkas pasistatė grūdų saugojimo bokštą

Štandien Mickūnų laukuose dirba moderni technika

Penktos kartos Bitėnų ūkininkas

Pagėgių savivaldybėje buhalterijos ir prekybos mokslus baigęs Mindaugas Karklelis jau dvidešimt metų plėtoja pienininkystės ūkį. „Šioje sodyboje esu penktos kartos ūkininkas“, – šypsosi vyriškis ir priduria, kad be paramos tokio ūkio, kokį turi šiandien, jis nebūtų galėjęs sukurti.

Fermoje įdarbinti robotai

„Apie melžimo roboto įsigijimą galvojau, turėdamas tik trisdešimt karvių. Tik sename tvarte nebuvo kaip jo įrengti, – sako Mindaugas Karklelis. Šiuo metu jis turi daugiau kaip šimtą melžiamų karvių, o prieš kelerius metus pastatytoje fermoje melžėjas vaduoja du robotai.

Pirmąjį melžimo robotą ūkininkas įsigijo pasinaudodamas parama, gauta pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programą. Antrąjį įsigijo gavęs paramą pagal 2014–2020 metų programą.

Ūkininko teigimu, geriau sunkiausią darbą patikėti technikai, kuri nepavargsta, neturi kaprizų, kas atsiliepi gyvuliui ir primilžiams. „Kai karvė ateina į melžimo vietą, robotas nuskaito jos kaklo srityje po oda esančią mikroschemą. Pagal tai, kiek karvė duoda pieno, koks jos laktacijos periodas, robotas į indelį įberia specialių kombinuotųjų pašarų. Kol gyvulys juos ėda, nuplautomas tešmuo, uždedamas melžimo įrenginys ir pamelžiama. Šis procesas užtrunka ne ilgiau kaip dešimt minučių. Tas pats robotas atlieka pieno tyrimus. Paskui sistema automatiškai išsiplauna ir imasi kitos karvės“, – pasakoja ūkininkas.

Nors karvės, žinodamos, kad gaus mėgstamo pašaro, noriai eina į melžimo vietą, bet yra tokių, kurios ir neateina. Tokiu atveju robotas ūkininkui į mobilųjį telefoną atsiunčia žinutę, nurodančią, kuri karvė nėra pamelžta. Tokią užsispyrėlę į melžimo vietą tenka atvesti. Sumaniusiai pasilepinti melžimo vietoje duodamu pašaru antrą kartą apgauti roboto nepavyksta.

„Nesutinku su tais, kurie teigia, kad įrengus robotus atleidžiami žmonės. Kaip fermoje dirbo du žmonės, taip ir dirba. Tik jie gali užsiimti kitais darbais“, – tvirtina Mindaugas.

Iš vienos karvės per dieną vidutiniškai primelžiama apie 35 litrus pieno, o per metus – apie 1 200 litrų. 2017 m. ūkininkas pardavė beveik 12 tūkst. litrų pieno. Šiomet tikisi parduoti iki 12,5 tūkst. litrų.

„Norint pasiekti gerų rezultatų, būtina rūpintis gyvulių genetika. Kadangi pats veisiu gyvulius, baigiu pereiti prie grynaveislių holšteinų. Juk jau aštunta gyvulių karta. Atsivestus buliukus parduodu į Izraelį, o telyčaites pasilieku bandai gerinti. Antras svarbus dalykas – pašarai. Ir trečias – profilaktika ir gyvulių sveikatingumas. Užleisi – metus turėsi dirbti, kol problemą panaikinsi, arba turėsi brokuoti gyvulį, o tai nėra taip paprasta. Produkti vi melžiamų karvių banda ne per metus formuojama“, – patirtimi dalijasi Mindaugas.

Pasistatė grūdų saugyklos

Pasinaudojant 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ šalia fermos iškilo ir grūdų saugyklų bokštai. „Nelengvai sekėsi projekto vertintojams įrodyti, kad plėtojant pienininkystę reikalingos ir grūdų saugyklos, bet pavyko, – statiniu patenkintas ūkininkas ir jau šių metų derlių saugo naujose saugyklose ir pasidžiaugia palengvėjusiu darbu. – Grūdus naudojame pašarams. Anksčiau, kad grūdai nepradėtų kaisti, juos perkasinėdavome.“

Mindaugas Karklelis kartu su žmona Enida dirba 200 ha žemės. Augina javus. Grūdus naudoja gyvuliams šerti, o šiaudus – kraikui. „Nors rinkoje tikinama, kad labai gerai guminiai kilimėliai, jie neatstoja natūralaus kraiko. Kilimėliai – praėjusio šimtmečio priemonė. Vakarų šalių ūkininkai pereina prie natūralaus kraiko. Pastaruoju metu siūlomi čiuziniai. Jie geri, bet labai brangūs“, – sako ūkininkas.

Žemei dirbti ir gyvuliams prižiūrėti reikalingą techniką pirkė pasinaudodamas ES parama, suteikta pagal Bendrojo programavimo dokumentą ir Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programą.

Fermą ūkininkas pasistatė be paramos. „Ją stačiau iš naudotų statybinių medžiagų, o tokiu atveju ES parama neteikiama“, – pasakoja Mindaugas. Ir prasiitaria, kad jau ketina statyti tvartą veršiuokams. Kurdamas ūkį, Mindaugas Karklelis pasveria, kam reikalingos didesnės investicijos, o ką galima padaryti ir mažesnėmis sąnaudomis. Jo fermoje gardai padaryti iš nebrangios malkinės medienos. Didžiąją darbų dalį atlieka savo jėgomis. Tik ypatingesnės

Penktos kartos Bitėnų ūkininkas Mindaugas Karklelis

technikos reikalaujantiems darbams telkiasi firmas. Neskuba atnaujinti turimos technikos, nes ją rūpestingai prižiūri. „Dalis technikos ūkiui tarnauja jau dešimt metų ir dar dešimt metų ja bus galima naudotis“, – pažymi pašnekovas.

Pirmoji parama – mėšlodei

„Mano ūkio startui labai svarbi buvo parama, suteikta pagal Pieno ir Nitratų direktyvas. Tada įsigijau srutovežį, mėšlo krautuvą ir kratytuvą, įsirengiau srutų lagūną. Kadangi mėšlidės statybai buvo reikalingas projektas, kartu pasirengiau ir fermų projektą. Tai palengvino gauti vėlesnių laikotarpių paramą“, – pasakoja Mindaugas Karklelis.

Tačiau, kol pasistatė mėšlides, teko įveikti nelengvą išbandymą. „Tada ūkininkavome savo sodyboje. O ji yra Rambyno regioninio parko teritorijoje. Nors tarpukariu buvo užstatyta apie 1 800 kvadratinų metrų, prie tvarto statyti mėšlides neleido. Parko direkcija tai traktavo kaip naują statinį. Išties mėšlidė yra tik fermos priklausinys.

Kad ir kiek bandžiau tai įrodyti parko direkcijai, nepavyko. Teko mėšlides statyti už 1,5 kilometro nuo sodybos, o mėšlą vežioti. Vėliau ten pasistatė ir fermas. Brangiau kainavo ir statybos naujoje vietoje, nes reikėjo atvesti elektrą, įsirengti infrastruktūrą, – ūkio kūrimo pradžią prisimena ūkininkas. – Vieni, nenorėdami didesnių vargų kuriant čia savo ūkius, išvažiavo į didmiesčius, kiti – į užsienius. Dabar, jei ir benorėtų kas iš jų sugrįžti, nebėra žemės. Likę seni tėvai, nematydami perspektyvų, ją pardavė.“

Sodyba įamžinta „Rojaus kelyje“

Mindaugas Karklelis yra vokiečių rašytojos Ulos Lachauer knygoje „Rojaus kelias“, išverstoje į 18 pasaulio kalbų, aprašytos Lėnės vaikaitis. Lėnė – Elena Grigolaitytė-Kondratavičienė – 1941 metų vasarą sunaikintos Prūsų Lietuvos palikuonė. Tiesa, knygoje teigiama, kad močiutė nelabai tikėjo, jog jos vaikaičiai eis kelių kartų pramintu taku – ūkininkaus. Ji manė, kad turėta žemė bus parduota iš varžytynių. Tačiau močiutės būgštavimai nepasitvirtino. „Gaila, kad Lietuvoje nėra kaimo kultūros, kokia yra JAV ar Vokietijoje. Ten garbė iš kartos į kartą perimti tėvų sukurtą ūkį. Lietuvoje vis dar vyrauja nuomonė, kad ūkininkauja tie, kurie nesugeba kitur įsitvirtinti, tarsi jie būtų ne visai sveiko proto. Jei dar nereikia pasakyti, kokius mokslus esi baigęs, dar nieko, bet tai sužinoję ne vienas vis dar nusistebi: negi nieko geresnio negali susirasti? Tikiuosi, kad laikui bėgant tokia nuostata pasikeis“, – mintimis dalijasi ūkininkas Mindaugas Karklelis.

Naujausias ūkio statinys – grūdų saugyklos

Didžiąją darbų dalį ūkiui reikalingos technikos ir padargų ūkininkas pirkė pasinaudodamas ES parama

Darbus spartina moderni technika

„Ilgai negalėjau apsispręsti, ar man naudotis parama. Ją lydi išipareigojimai, o aš dar nebuvo apsisprendęs, ar tęsiu ūkininkavimą. Tik kai pamačiau, kad, įsigijus našios ir galingos technikos, galima normaliai ūkininkauti, nusprendžiau teikti paraišką paramai pagal Lietuvos kaimo plėtros programą gauti“, – sako ūkininkas Kęstutis Ačas iš Šilalės rajono.

Nuo vaikystės pažįstami darbai

„Gimiau senelių sodyboje Paupio kaime. Ten dabar ir ūkininkauju, bet ilgus metus ten plytėjo kolūkio laukai. Melioruojant žemes tėvai buvo priversti nugriauti savo namus ir persikelti į Varsėdžių gyvenvietę. Ten ir prabėgo mano vaikystė“, – pasakoja Kęstutis, vienuoliktas vaikas Ačų šeimoje, užauginusioje dvylika vaikų: penkis sūnus ir septynias dukras.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, tėvai sugrąžino šeimos turėtus 22 hektarus žemės. Tada Kęstutis mokėsi devintoje klasėje. „Reikėjo – ir su traktoriumi padirbėdavau, reikėdavo – ir kitų darbų imdavausi. Man ūkiški darbai nesvetimi nuo vaikystės, – ūkininko pradžiamokslį prisimena Kęstutis. – O labiausiai mokyklos laikais domėjausi bitininkyste. Brolis buvo baigęs bitininkystę ir Jonavos rajone dirbo bitininku. Aš jam padėdavau bites prižiūrėti. Kai kolūkiai suiro, dalį bičių jis parsivežė į tėviškę. Pats pasuko į kunigystę, o aš rūpinausi bitėmis.“

Baigęs mokyklą Kęstutis įstojo į Aleksandro Stulginskio universitetą. Studijas baigė 2010 metais ir įgijo ekologijos ir aplinkotyros bakalauro laipsnį. Vėliau Kauno technologijos universitete studijavo viešąją administravimą.

Ūkį perėmė iš mamos

Savo ūkį Kęstutis Ačas įregistravo 2004 metais, perėmęs jį iš mamos. „Mama ūkininkaudama laikė pienines karves. Atrodo, septynias. Kai perėmiau ūkį, pamačiau, kad smulkus pienininkystės ūkis nėra efektyvus ir reikalauja labai daug darbo ir laiko. Nusprendžiau pienines sukergti su mėsiniais buliumi ir taip užsiauginti mėsinį mišrūnų bandą. Dabar auginu limuzinų ir angusų mišrūnus. Banda nėra didelė. Vasarą laikiau 38 galvijus, o rudenį liko 27.“

2010 metais, pasinaudodamas ES parama pusiau natūriniais ūkiams, Kęstutis Ačas įsigijo žemės dirbimo technikos.

Ieškoti kitų paramų neskubėjo. Ir išipareigojimai, lydintys paramą, ir abejonės, ar apskritai verta plėtoti ūkį, stabdė. Matydamas, kad ES parama naudinga technikai atnaujinti, apsisprendė.

Darbus spartina naši technika

Pirmoji parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ Kęstučiui Ačui buvo skirta 2015 metais. Beveik 50 tūkst. eurų. „Pasinaudodamas šiomis lėšomis nusipirkau galingą traktorių, ruloninį presą, vyniotuvą ir herminatorių“, – pirkinius vardija ūkininkas. – Po metų pagal tą pačią priemonę gavau paramą mėsinės galvijininkystės modernizavimui. Irgi apie 50 tūkstančių eurų. Naudojuosi supaprastinta paramos teikimo forma, nes mažesnę projektą lengviau administruoti, nereikia imti kreditų projektui įgyvendinti. Pasinaudodamas šia parama nusipirkau sėjimąją, šienapjovę ir grėblį, puspriekabę gyvuliams vežti, purkštuvą. Kadangi stengiuosi viską pats padaryti nieko nesamdydamas, įsigyta technika padeda efektyviau ūkininkauti. Visus darbus gali greičiau nudirbti. Juk dirbu valdiškame darbe ir ūkyje galiu tik vakarais ir laisvadieniais dirbti. O ir su šeima reikia pabūti. Su žmona Kristina auginame du vaikučius.“

Laisvalaikio akimirksnis su šeima – žmona Kristina ir vaikais Gabija ir Jokūbu

Imasi sėklininkystės

Pastaraisiais metais Kęstutis Ačas ėmėsi ir sėklininkystės. Šiemet auginio sėklines „Kertag“ veislės avižas. O rudenį pasėjo „Duonių“ veislės rugių. Ši veislė išvesta Lietuvoje. Ji puikiai dera ir rūgštesnėse žemėse. „Imtis sėklininkystės paskatino UAB „Agrolita“. Su ja esu pasirašęs sutartį. Ji iš manęs nuperka sėklą, – pasakoja ūkininkas. – Iš sėklininkystės gerokai didesnės pajamos. Ir prisirišimo tokio, koks yra prie gyvulių, nėra. Kai laikai gyvulius, esi kasdien prisirišęs. Reikia pašarus gaminti, šerti, gyvulius prižiūrėti.“

Ekologinio ūkio nauda

Kęstutis Ačas plėtoja ekologinį ūkį. Išties parduodant galvijus tai didelės įtakos kainai neturi – brangiau 15 centų už kilogramą. „Tačiau yra kita ekologinio ūkininkavimo nauda. Prisidedame prie aplinkos išsaugojimo, užauginame sveikesnę produkciją. Ekologiškai ūkininkaujant produkcijos užauginama mažiau, bet ji sveikesnė žmogui. Pajamų skirtumą, atsirandantį ekologiškai ūkininkaujant, šiek tiek kompensuoja išmokos. Kadangi mano visa 60 hektarų dirbama žemė yra priskirta didelio nepalankumo vietovėms, ir už tai mokama išmoka 61,60 eurų už hektarą. Tai labai didelė pagalba. Jei tų išmokų nebūtų, pardavus produkciją ūkininkui patirtos išlaidos neatsipirktų. Nekalbant jau apie modernesnės technikos įsigijimą, – svarsto Kęstutis. – Tačiau, kai yra teikiama parama, kai gauni išmokas, išmintingai ūkininkaujant galima ir iš nedidelio ūkio normaliai gyventi.“

Laisvalaikiu – savanoriauja

Tarp darbų Kęstutis su Kristina suranda laiko savanorystei. Jie savanoriauja Šilalės dekanato šeimos centre. Veda seminarus jaunavedžiams prieš santuoką. Kęstučio teigimu, šeimos laimės paslaptis – sugebėjimas vienas kitą suprasti ir priimti partnerį tokį, koks jis yra. „Blogai, kai vienas kitą žmonės bando keisti“, – teigia Kęstutis Ačas.

Gražiai „Duonių“ sudygo

Kęstutis Ačas auginia limuzinų ir angusų mišrūnus

Serbentų ūkio gyvybingumą stiprina parama

„Naudojusi įvairiomis paramomis. Be jų nebūčiau rizikavęs vienu metu pirkti tiek naujos, modernios ir aplinkai kur kas draugiškesnės technikos“, – sako juoduosius serbentus auginantis ūkininkas Algirdas Macijauskas iš Tauragės rajono. Ūkininko juodųjų serbentų ūkis buvo modernizuojamas pasinaudojant Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 ir 2014–2020 m. programų parama.

Dešimtmečio patirtis

„Sarbentyną įveisiau 2004 metais. Tuo metu uogininkystei buvo žadamos didžiulės perspektyvos. Be abejo, žengti tokį žingsnį paskatino ir tuo metu Žemės ūkio ministerijos teikiama parama uogynams įveisti. Buvo kompensuojamas daigų įsigijimas. Tad juodaisiais serbentais užsodinau apie 13 hektarų“, – veiklos pradžią apžvelgia Algirdas Macijauskas.

Iš pradžių ūkininkas uogas parduodavo „nuo krūmo“ – pirkėjai patys atvažiuodavo į serbentyną ir prisiskindavo uogų tiek, kiek jiems reikėdavo. Dalį uogų skindavo ir realizuodavo pats ūkininkas, pasitelkęs savo šeimos narius. Tačiau tai nebuvo pats efektyviausias ūkininkavimo serbentyne būdas. Darbo daug. Skinant rankomis nespėdavo laiku nuskinti uogų, dėl ko prarasdavo nemažą dalį derliaus. „Uogų skynimas palengvėjo, kai kaimynas įsigijo uogų skynimo kombainą. Jį ir pasitelkdavome uogoms nuskinti, – pasakoja ūkininkas. – Tada ir patys pradėjome domėtis galimybėmis modernizuoti ūkį. Norint konkuruoti su kitais uogų augintojais, reikėjo modernesnės ir našesnės technikos. Juolab kad uogininkystėje konkurencija darėsi vis aštresnė, nes konkuruojame ne tik su Lietuvos, bet ir su kitų šalių, ypač Lenkijos, uogų augintojais. Nusprendėme pasinaudoti praėjusio laikotarpio Lietuvos kaimo plėtros programa. Turėdamas ekonomisto išsilavinimą, pats rengiau projektą, pats pildžiau paraišką. Džiugu, kad projektas buvo įvertintas teigiamai ir ūkiui modernizuoti buvo skirta beveik 50 tūkstančių eurų parama.“

Už paramą įsigijo automobilį uogoms vežti

Svarbiausias pirkinys – skynimo kombainas

„Skirta parama labai prisidėjo prie serbentų ūkio modernizavimo. Tada įsigijau porą traktorių, o svarbiausias pirkinys – uogų skynimo kombainas, – pasidžiaugia ūkininkas. – Tai buvo labai sviri parama, nes iš jos buvo kompensuojama 50 procentų visų finansavimui tinkamų projekto įgyvendinimo išlaidų.“

Juodųjų serbentų ūkis buvo modernizuojamas pasinaudojant ir parama, teikiama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Juodųjų serbentų ūkiui modernizuoti buvo skirta beveik 50 tūkst. eurų paramos. „Pasinaudodamas šia parama, nusipirkau dar vieną traktorių ir traktoriaus priekabą, serbentyno ravėtuva, purkštuvą. Kadangi uogas pats nuvežu pirkėjams, buvo labai reikalingas transportas. Tad nusipirkau ir krovininį mikroautobusą, – pirkinius vardija Algirdas Macijauskas. – Šįkart iš paramos buvo kompensuojama 70 procentų įgyvendinant projektą patirtų išlaidų. Ūkininkui tai labai didelė paspirtis. Žinoma, nemažai serbentyno ūkiui reikalingos technikos ir įrangos pirkau ir be paramos.“

Naudojasi mokslininkų konsultacijomis

Lėšos investicijoms į žemės ūkio valdas – ne vienintelė Algirdo Macijausko gauta parama. Pagal 2014–2020 m. programą jam skirta parama konsultavimo paslaugoms. „Tai labai puiki priemonė. Žinau, kad, iškilus bet kokiam klausimui dėl serbentynų priežiūros, sulauksiu profesionalaus atsakymo. Labai naudingos Sodininkystės ir daržininkystės instituto mokslininkų konsultacijos, – sako ūkininkas ir priduria, kad konsultavimui skiriama 1 500 eurų parama yra didelė paspirtis ūkininkui. – Jei reikėtų pačiam už konsultacijas tokią sumą sumokėti, prireiktų apie 7,5 tonos uogų parduoti. Kitas dalykas – ši priemonė padeda lengviau sulaukti mokslininkų konsultacijų. Prisikviesti mokslininką į savo ūkį, jei ne ši 2014–2020 metų programos priemonė,

ūkininkui būtų labai sudėtinga.“

O mokslininkų konsultacijos, Algirdo teigimu, uogininkystės ūkiui labai reikalingos, nes serbentus puola amarai, erkės. Šie augalai serga grybinėmis ligomis. „Dabar, pastebėjęs kokios ligos požymius, iškart skambinu į institutą ir gaunu profesionalų atsakymą. Ir patys mokslininkai atvyksta į ūkį, suteikia labai daug naudingos informacijos“, – teigia ūkininkas.

Parama, didinanti patikimumą

Kaip pastebi ūkininkas, vis daugiau vartotojų ieško kokybiškesnių produktų, kuriuos auginant būtų mažiau naudojama chemizuotų priemonių. „Pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagaminti produktai ženklina ženklu „Kokybė“. Tai didina vartotojų pasitikėjimą. Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonę „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ gautas paramos lėšas jau panaudojau pakuotėms įsigyti, etiketėms susikurti. Visa tai padeda lengviau įgyti vartotojo pasitikėjimą“, – priemonės naudą pabrėžia Algirdas Macijauskas.

Tėvo keliu seka vaikai

Tėvo pėdomis pasekė ir sūnūs Mindaugas ir Audrius. Abu gyvenimą didmiesčiuose iškeitė į ūkininkavimą gimtajame Tauragės rajone. Savo ūkių modernizavimui abu pasinaudojo parama smulkiesiems ūkiams. „O dukra, pasinaudodama socialiniu tinklu Facebook, ėmėsi realizuoti uogas, ir jai tai puikiai sekasi. Kai uogas parduodi tiesiai vartotojui, nereikia laukti atsiskaitymų ir kaina gerokai didesnė“, – patirtimi dalijasi ūkininkas. „Man patinka tiesiogiai bendrauti su pirkėjais. Daug įtakos turi ir tai, kad serbentų ūkis sertifikuotas, kad serbentai užauginti naudojant labai ribotą kiekį trąšų ir kitų cheminių medžiagų“, – tėvui pritaria Indrė Macijauskaitė ir prasitaria, kad pastaruoju metu dalį uogų perdirba – naudodamiesi kitų teikiama paslauga gamina juodųjų serbentų sultis ir tyreles, bet yra minčių teikti paraišką paramai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą gauti ir įsigyti perdirbimui reikalingos įrangos, pasistatyti šaldytuvą, kas prailgintų uogų realizavimo terminą.

Serbentus skina kombainu

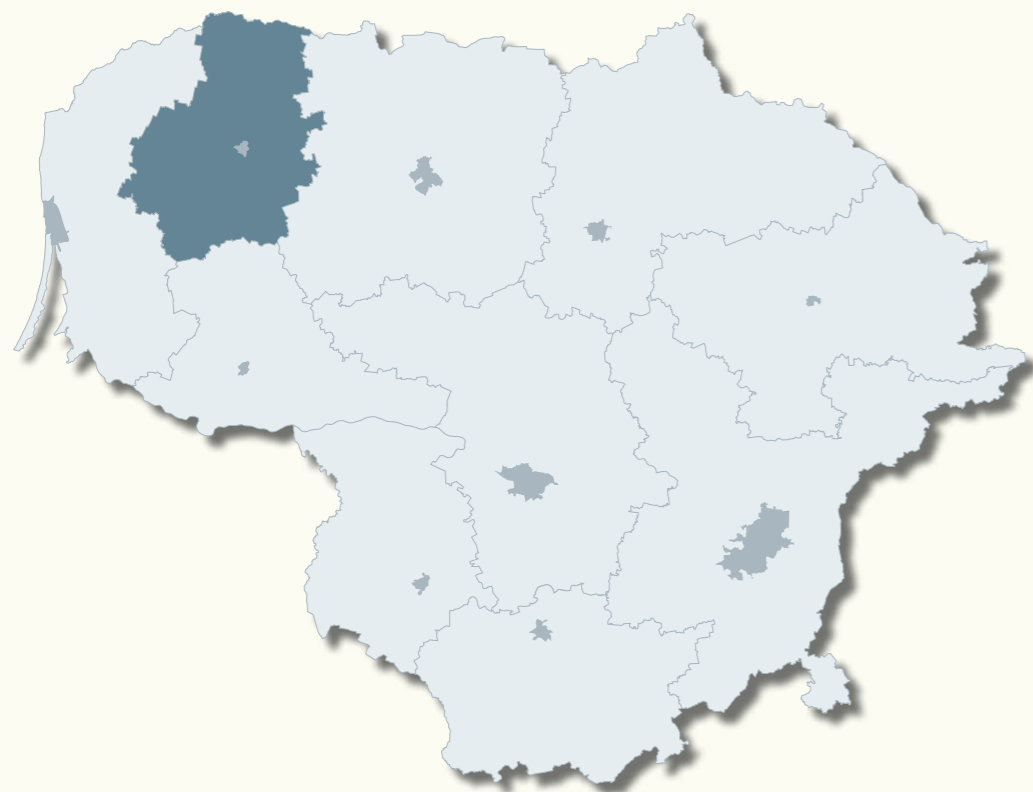

Kombainu skinant serbentų uogas Algirdui Macijauskui talkina sūnus Audrius

TELŠIŲ REGIONAS >>>

Telšių regionas – išsidėstęs vakarinėje Lietuvos dalyje, apimantis Mažeikių, Plungės, Telšių rajonų ir Rietavo savivaldybių teritorijas.

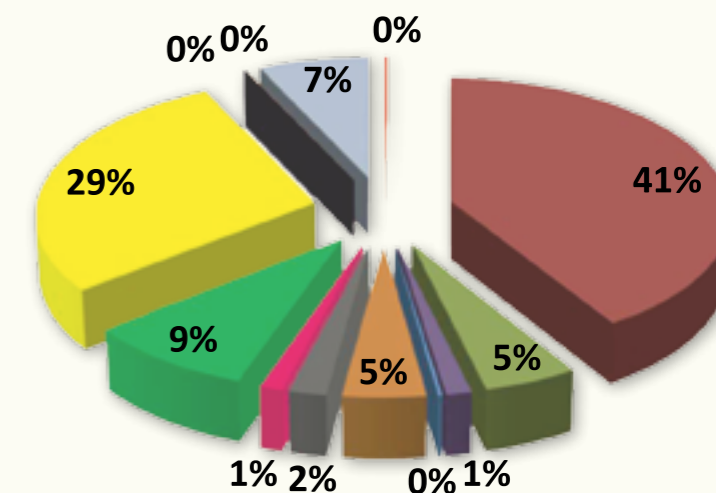
Parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą Telšių regione priemonėms, skatinančioms žemės ūkio veiklos restruktūrizavimą

Savivaldybė	Pagal priemones patvirtinta paramos suma, EUR		
	Parama investicijoms į žemės ūkio valdas	Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui	Parama smulkiesiems ūkiams
Mažeikių r.	3 203 048	489 643	126 138
Plungės r.	8 282 185	987 850	426 020
Rietavo	2 378 017	1 128 589	143 571
Telšių r.	9 953 670	1 988 373	291 002
Iš viso Telšių regione	23 816 920	4 594 455	986 731

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Patvirtintos 106 001 933 eurų paramos struktūra pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos investavimo kryptis Telšių regione

- Žinios ir konsultavimas
- Investicijos į žemės ūkio valdas, perdirbimą ir infrastruktūrą
- Parama jaunesiems ūkininkams
- Parama smulkiesiems ūkininkams
- Parama verslui
- Paslaugos ir kaimų atnaujinimas
- Miškininkystė
- Agrarinė aplinkosauga
- Ekologinis ūkininkavimas
- MPŪV ir Natura2000
- Trumpos tiekimo grandinės ir bendradarbiavimas, kokybės sistemos
- Draudimas
- LEADER

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Ūkininkui reikia didelės kantrybės ir užsispyrimo

„Norint kurti modernų ūkį, diegti jame naujas technologijas, būti konkurencingiems rinkoje, reikia labai didelių investicijų“, – pabrėžia Mažeikių rajono ūkininkai Alma ir Darius Kaubriai ir pažymi, kad įsigyti naujos technikos jiems labai padėjo Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos parama.

Pradėjo beveik nuo nulio

Pradėjęs nuo tėvų dovanotų devynių hektarų, dabar Darius Kaubrys dirba beveik 700 ha savos ir nuomojamos žemės. „Jaunystėje kurį laiką dirbau vienoje žemės ūkio bendrovėje, vėliau pabandžiau ieškoti laimės Ispanijoje. Tačiau savas kraštas ir lieka savas. Grįžau į Lietuvą, pradėjau dirbti tėvų turėtą žemę, vėliau išsinuomojau daugiau. Technikos turėjau nedaug, ir ta pati menka. Pradžią buvo labai sunki. Reikėjo pavargti, – pasakoja ūkininkas. – Prieš kokius šešerius metus Kabaldikų kaime pastebėjau pardavinėjamus pastatus. Įmonė, kuri anksčiau buvo juose įsikūrusi, jau buvo bankrutavusi. Aplink pastatus daug nuosavos žemės. Tad ir nusipirkome.“

2015 metais Kaubrių ūkis Mažeikių rajone pripažintas geriausiu ir inovatyviausiu. Per Lietuvos ūkininkų sąjungos rengiamo konkurso „Metų ūkis 2015“ apdovanojimus Almai ir Dariui Kaubriams įteiktas Žemės ūkio ministerijos padėkos raštas ir statulėlė iš stiklo, kuri tarsi simbolizuoja ūkininkų verslo trapumą.

„Ūkininkavimas man ir darbas, ir pomėgis, ir laisvalaikis“, – šypsosi Darius.

„Fanatizmas, kitaip neapibūdinsi tokio pasinėrimo į ūkį, – patikina Alma – Jam patinka stebėti, kaip kiekvienas augalas dygsta ir auga, kaip užmezga vaisius. Labai domisi žemės ūkio technika. Jei tik yra galimybė nuvykti į parodą ar kokią gamyklą, kur galima pasisemti naujovių ir idėjų, pats pirmas lekia.“

„Dabar visai kitoks ūkininkavimas. Technika naujesnė, našesnė ir saugesnė. Viskas modernizuota, kompiuterizuota, traktoriai su navigacinėmis sistemomis, jų nereikia valdyti. Juk su anksčiau turėta technika niekada nebūčiau per dieną pasėjęs 70 hektarų. Mažiausiai tai būtų trukę savaitę. Tačiau pradėti ūkininkauti taip kaip mes, beveik nuo nulio, tikrai sudėtinga ir vargu ar beįmanoma, nes nebėra laisvų žemių. Lengviau tiems, kurie perima didelius tėvų ūkius“, – apie pokyčius ūkininko ir kaimo žmonių gyvenime kalba Darius.

Kryptis – augalininkystė

Alma ir Darius Kaubriai plėtoja augalininkystės ūkį. Augina kviečius, miežius, rapsus, žirnius. Pasak jų, pelningiausi rapsai ir kviečiai, bet kiekvienais metais skirtingai, nes rinka diktuoja savus žaidimus. Tad šiemet daugiausia naudos davė pupos. „Augalininkai esame labai priklausomi nuo gamtos. 2017 metų rudenį beveik nieko negalėjome pasėti, nes daugelis laukų po liūčių buvo neįvažiuojami. 2018 metais sausra. Derlingumas perpus krito. Tačiau ūkininkams palankus ruduo teikia vilčių, kad ateinantys metai bus dosnesni. Pasėjome daugiau negu tikėjomės“, – sako ūkininkas.

Augti padėjo parama

„Kai įsigijome daugiau žemės, su turima technika nelabai begalėjome ką padaryti. Kaip tik tuo metu pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą buvo priimamos paraiškos investicijoms į žemės ūkio valdų modernizavimą. Įgyvendinome net keturis projektus. Nusipirkome traktorių, sėjimąją, skutiką, barstytuvą, purkštuvą ir kombainą. Nuo to laiko ūkis pradėjo augti, nes turėdami technikos vis daugiau ir daugiau žemės sugebėdavome įdirbti, – paramos naudą apibūdina Darius. – Sužinojė, kad priimamos paraiškos paramai pagal

Ūkininkavimas Dariui Kaubriui – ir darbas, ir pomėgis ir laisvalaikis

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą, nutarėme pasinaudoti ir šia galimybe, nes ūkiui dar reikėjo kai kurios technikos.“

Pagal 2014–2020 m. programos priemonės „Parama investicijoms į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ Dariaus Kaubrio ūkiui modernizuoti buvo skirta daugiau kaip 147 tūkst. eurų parama. Ja pasinaudodamas ūkininkas nusipirko galingesnį nei turėjo traktorių, didesnę plotą apimančią sėjimąją, teleskopinį krautuvą. „Ir visa ūkyje esanti technika reikalinga. Jei turėsi traktorių, bet neturėsi kombaino, derliaus laiku nenuimsi ir visas darbas nueis perniek“, – sako ūkininkas.

Jo teigimu, jei ne gautos paramos, tokio ūkio, koks yra dabar, nebūtų sukūręs – vien iš savo lėšų tokios technikos ir iškart kelių padargų nenupirksi, nes žemės ūkio technika ir padargai labai brangiai kainuoja.

Nors ES parama padeda stotis Lietuvos ūkininkams, bet Europos Sąjungos bendroji žemės ūkio politika, Dariaus Kaubrio įsitikinimu, nėra nei sąžininga, nei teisinga Baltijos šalių žemdirbiams, nes jiems mokamos tiesioginės išmokos – vienos mažiausių, o konkuruoti jie turi su daug didesnes išmokas gaunančiais kitų šalių ūkininkais. Darius Kaubrys palaikė prieš šešerius metus surengtą protesto akciją. „Siekėme, kad būtų suvienodintos išmokos, bet to nėra pasiekta. Šių metų pabaigoje Lietuvos žemės ūkio rūmai vėl surengė kelias protesto akcijas dėl Europos Sąjungos bendrosios žemės ūkio politikos po 2020 metų, nes nors Lietuvai naujuoju 2021–2027 metų laikotarpiu tiesioginėms išmokoms numatoma skirti 3,344 mlrd. eurų, arba 5,8 proc. daugiau nei 2014–2020 metais. ES tiesioginių išmokų vidurkis – apie 266 eurus. Pusė šalių yra žemiau šio vidurkio. Lietuva yra trečia nuo galo – po Estijos ir Latvijos, o Belgija, Olandija, Graikija – viršūnėje. Kodėl jiems vienaip, o mums kitaip? Lietuviams, mano nuomone, net sąlygos sudėtingesnės nei prancūzams ar vokiečiams, nes pas mus ir klimatas šaltesnis, ir vegetacija trumpesnė. Žinoma, per buvusias protesto akcijas kažkiek atsižvelgta, išmokos šiek tiek padidėjo, bet dar dirbame ir konkuruojame nevienodomis sąlygomis“, – teigia mažeikiškis ūkininkas.

Kartu su Dariumi triūsia ir žmona. Anksčiau savo gyvenimą ji siejo su medicina, bet ištekėjusi už ūkininko pasuko kitu keliu ir kitokio gyvenimo jau neįsivaizduoja. Vis rimtesniais pagalbininkais tampa ir abu Kaubrių sūnūs, nors dabar vyriausiam tik dešimt, o jauniausiam – septyneri metai. Kartu su šeima ūkyje dirba ir keturi samdomi darbuotojai, pradėję čia dirbti, kai ūkis tik kūrėsi.

Almos ir Dariaus Kaubrių ūkis 2015 metais Mažeikių rajone buvo pripažintas geriausiu

Mažeikiškio ūkyje dirba technika, įsigyta pasinaudojant paramos lėšomis

Kokybės sistema – parama bitininkui ir pagalba vartotojui

„Prieš kelerius metus nusprendėme dalyvauti Nacionalinėje žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemoje, nes ji produktui iškelia aukštesnius kokybės reikalavimus. Kadangi mūsų bityno medus juos atitinka, kodėl nepasinaudoti galimybe jį paženklinti nacionaliniu kokybės ženklu, vartotojui patvirtinančiu, kad tai tikrai kokybiškas produktas“, – sako bitininkas iš Plungės rajono Donatas Abrutis.

Galimybė atskleisti išskirtinumą

„Kai „Ekoagros“ sertifikavo mūsų medų, kaip atitinkantį Nacionalinės žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos reikalavimus, pateikėme paraišką paramai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonę „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ gauti. Mums buvo skirta parama, už kurią įsigijome stiklinių indelių, etikečių, vizitinių kortelių, reklaminius standus, ruošiam medžiagą lankstinukui apie mūsų bityną“, – pasakoja Donatas Abrutis.

Pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagaminti produktai ženklina ženklu „Kokybė“. Nors šis ženklas produktą daro lengviau atpažįstamą, bet, kaip teigia Donatas, kol kas nedaugelis žmonių į jį atkreipia dėmesį. „Viešojoje erdvėje šį ženklą reikėtų labiau populiarinti, – mano bitininko žmona Daiva. – Per mūsų rengiamus edukacinius užsiėmimus visada papasakojame apie dalyvavimą „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemoje“ ir tai patvirtinantį ženklą.“

Donatas Abrutis, plėtodamas bitininkystę, yra pasinaudojęs ir ankstesnėmis ES bei nacionaline paramomis. Gautas lėšas naudojo nerūdijančio plieno indams, medsukiui, aviliams įsigyti.

Paveldėtas pomėgis

„Anksti bitės atėjo į mano gyvenimą. Ir senelis, ir tėvas bites laikė. Po nedaug. Po 4–5 avilius. Mirus seneliui, dar studentas būdamas jo bitėmis rūpinausi, – apie bitininkavimo pradžią užsimena Donatas ir priduria, kad paprastai tie, kurių tėvai laikė bites, anksčiau ar vėliau ir patys pradeda jas laikyti. – Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, nusprendžiau bitininkauti. Nusipirkau dvi bičių šeimas. Vėliau dar dvi. Paskui netikėtai pasidarė dvylika šeimų. Dabar su Daiva turime apie šimtą šeimų.“

„Aš bitininkyste nuo Donato užsikrėčiau“, – nusijuokia Daiva.

„Dabar ji kai kuriose srityse yra svarbesnė už mane. Ji išsuka medų, užkljuoja etiketes. O tai daug laiko ir kantrybės reikalaujantis darbas. Taigi po bitynus vaikštinėju aš, o žmona tvarko medų“, – apie darbų pasiskirstymą pasakoja Donatas.

Rengia edukacinius užsiėmimus

Plėtojant bitininkystę Daiva suranda vis naujų širdžiai mielų veiklų. Ji ėmėsi gaminti žvakes. „Mums patinka deginti žvakes. Ypač rudens vakarais. O vaškinės žvakės skleidžia ypatingą kvapą. Tačiau anksčiau jas pirkdavome, nors patys užtektinai vaško turėjome. Paskui nusprendžiau pati žvakių pasidaryti. Man labai patinka šis užsiėmimas. Galvoju, kad reikėtų sukurti žvakių darymo edukacinę programą. Ši programa būtų ir kaip aromaterapija. Kaip skaniai kvepia vaškas“, – įspūdziais ir sumanymais dalijasi Daiva.

Edukaciniai užsiėmimai Žemaitijos nacionalinio parko apsuptyje gyvenantiems Daivai ir Donatui Abručiams – ne naujiena. Jie juos veda jau ne pirmi metai. Iš pradžių pasiklausyti apie bites, medų, apžiūrėti sodybos atvažiudavo pažįstami. „Paskui pradėjo prašyti pažįstamų pažįstami, o Daivos draugės vis labiau skatino rengti edukacinius užsiėmimus“, – pasakoja Donatas.

„Edukacinius užsiėmimus rengiame ir vaikams, ir suaugusiesiems. Papasakojame apie bičių gyvenimą, parodome avilį, kad svečiai pamatytų, kaip bitės gyvena. Kai svečiuojasi suaugusieji, parodome, ką bitininkas avielyje slepia. Esame įsirengę apiterapijos namelį. Yra svečių, kurie sumano išbandyti apiterapiją ir keliolika minučių

Bitininkas Donatas Abrutis

namelyje ant gultų virš bičių pagulėti“, – edukacijos programą pristato Daiva.

„Pašnekame, ir kiek bitė turi kojų. Kiekvienam programos dalyviui duodu po traną pačiupinėti, nes daugelis nėra rankose bitės laikęs, o tranai, kitaip negu bitės darbininkės, negelia. Kai kurie svečiai paprašo dėžutės, kad bitelę galėtų namo parsivežti“, – žmoną papildė Donatas.

Yra ir gardžioji programos dalis – medaus degustacija. Nuo laiko, kada medus buvo sunestas ir išsuktas, priklauso medaus skonis. Iš pavasarinių žiedų surinktas medus yra vienokio skonio, iš aviečių žiedų kitokio. Vasaros žydėjimas medui dovanoja kitas skonio gamas. Skiriasi ir medaus spalva. Bitininkai duoda paragauti ir medaus, sumaišyto su ciberžole, cinamonu. 2017 m. rudeniniame forumo „Mano bitės“ bičiulių susitikime Donato Abručio bityno medus buvo pripažintas skaniausiu metų medumi. „Nors bites laikome tose pačiose vietose, aplinkui tie patys augalai, bet visada medus yra skirtingo skonio. Neretai manęs klausia, kurį medų geriausia valgyti. Atsakau, kad reikia valgyti įvairių medų, nes vienas turi daugiau vieno, kitas – kitų žmogui naudingų medžiagų“, – patyrimais dalijasi Daiva. Pasirodo, visai skirtingo kvapo ir skonio yra medus, išsuktas medsukyje ir išvarvintas iš to paties korio, nes skant skonis kiek pasikeičia.

Vadovauja bitininkų draugijai

Donatas arti dešimties metų vadovauja Plungės bitininkų draugijai „Spiečius“, kuri vienija Plungės ir Rietavo bitininkus. „Prieš tai buvęs pirmininkas nusprendė, kad aš turiu vadovauti draugijai. Per vieną susirinkimą man nieko nesakęs jis pareiškė, kad siūlo būti „Spiečiaus“ vadovu. Taip ir įkritau“, – juokauja Donatas.

Plungės bitininkai aktyviai dalyvauja mokymuose. „Žinoma, ne visi turi laiko ir galimybių. Vieni su sveikata turi bėdų, nes dauguma bitininkų yra vyresnio amžiaus. Kitiems kitų problemų atsiranda, bet dauguma – smalsūs žmonės. Draugijoje yra ir jaunų narių. Jauniausiai narei – 17 metų, bet jos tėvai yra bitininkai. Yra ir tokių, kurie Vokietijoje ar Norvegijoje užsidirbo pinigų, o sugrįžę nusprendė imtis bitininkystės kaip verslo. Milijonų nesusikrausi, bet normalų gyvenimą gali susikurti“, – bitininkystės galimybes apibūdina Donatas Abrutis.

Kartu su žmona Daiva

Edukaciniai užsiėmimai Daivos ir Donato Abručių sodyboje ir bityne

Jei ne parama, augtų miškai

„Pas mus daug ūkininkų yra pasinaudoję ES parama. Jei ne ji, čia augtų miškai, nes niekas nenorėtų dirbti žemės, – svarsto ekologinę mėsinių galvijininkystę plėtojantis ūkininkas Vladas Riekašius iš Rietavo savivaldybės. – Dabar įsigyti žemės nebeįmanoma. Aš dar suspėjau į traukinį. Mama 24 hektarus žemės padovanojo, 13 hektarų buvau pats nusipirkęs.“

Paskatino kaimynas prancūzas

„Pradėjau ūkininkauti nuo trijų veršiukų. Tada dar dirbau miškuose ir apie rimtą ūkininkavimą negalvojau. Tačiau kai gyveni kaime, lyg ir privalu turėti gyvulių. Tad kolūkiui yrant ir nusipirkau tris telyčaites mišrūnes. Tada man buvo septyniolika metų, – kelią link ūkininkavimo prisimena Vladas Riekašius. – Lietuvai įstojus į ES ir atsiradus tiesioginėms išmokoms, į deklaracijų pildymą labai atsargiai žiūrėjau. Nesiryžau ir ūkininkauti, nors laisvų žemių aplinkui buvo pakankamai. Tačiau kai kaimynystėje įsikūrė iš Prancūzijos atvykęs ūkininkas Frederikas Jafre, pamaniau, kad ir man verta atsiimti ir pradėti dirbti senelių turėtą žemę. O ir su žeme buvau susigyvenęs. Nuo vaikystės su mama po fermas. Tėvas buvo mechanizatorius. Visi darbai buvo gerai žinomi.“

2006 m. Vladas Riekašius įregistravo savo ūkį. Iš banko pasiėmęs paskolą, nupirko apie dešimt mėsinį mišrūnių telyčaičių. Perpirko už pajus gyventojų įsigytą kolūkio fermą. „Pastato perdanga medinė, viskas sena. Nuardžiau, sienas išmūrijau, užklojau stogą. Mėsiniams gyvuliams šilumos nereikia, svarbu, kad vėjas neužpūstų“, – statinį rodo ūkininkas.

Netrukus po ūkio įregistravimo Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos specialistė paragino teikti paraišką paramai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos priemonę, skirtą jaunojo ūkininko įsikūrimui. „Žinoma, užpildyti paraišką ir parengti projektą padėjo konsultantai. Tvirčiau pasijutau, kai man buvo skirta parama. Ja pasinaudodamas nusipirkau traktorių, presą. Tada jau turėjau 40 hektarų nuosavos žemės. Dabar nuosavos turiu apie 70 hektarų, o dirbu 131 hektarą. Maždaug ketvirtadalyje ploto auginu javus. Tačiau juos auginu labiau dėl sėjomainos. Dvejus metus sėju javus, o paskui vėl pievos. Dalį užaugintų grūdų parduodu, dalį pasilieku pašarams“, – kelią į sėkmę apibūdina Vladas.

Parama – moderniai technikai

„Iš viso jau esu gavęs šešias paramas. Daugiausia – pagal 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turimą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Pagal šią priemonę man skirtos trys paramos. Naudojuosi supaprastinta forma. Tada parama paprasčiau suteikiama, – patirtimi dalijasi ūkininkas. – Už savus pinigus nė iš tolo nebūčiau tiek ūkiui reikalingos technikos nusipirkęs.“

Pirmoji parama pagal 2014–2020 m. programą buvo skirta gyvulininkystės ūkiui plėtoti. „Tada gavau per 45 tūkstančius eurų. Pirkau mėšlo kratytuvą, frezą, sėjamąją, volą, ekologines akėčias, – įsigytą techniką vardija Vladas Riekašius. – Gavęs antrą paramą, pirkau presą pašarams ruošti, kitos ūkiui reikalingos technikos. Abu kartus iš paramos man buvo kompensuojama 70 procentų patirtų ir finansavimui tinkamų išlaidų. Taigi man bereikėjo prisidėti tik 30 procentų. Tai didžiulė pagalba ūkininkui.“

Ūkininkas ypač patenkintas technika, įsigyta gavus trečiąją paramą. Investicijoms į žemės ūkio valdas Vladi Riekašiui buvo skirta daugiau kaip 48 tūkst. eurų. „Pasinaudodamas šia parama, įsigijau traktorių, šienapjovę, plūgus, priekabą. Darbus ūkyje labai palengvino teleskopinis krautuvas. Juo ir mėšlą galima greičiau ir lengviau sutvarkyti, ir pašarų rulonus į daržinę tvarkingai sukrauti. Šis krautuvas ruloną užkelia į reikalingą

Vladą Riekašių ūkininkauti paskatino kaimynystėje įsikūręs ūkininkas iš Prancūzijos

aukštį“, – džiaugiasi ūkininkas.

Vladas tikisi, kad jam dar pavyks pasinaudoti ES parama. „Su žmona Alma užauginame tris vaikus, bet jie savus gyvenimus jau kuria. Kai likome tik dviese, reikia labiau darbus pasilengvinti. Ūkyje reikalingas 150 arklių galios traktorius, šienapjovė ir didelis grėblys. Laukiu paraiškų priėmimo, gal dar pavyks gauti paramos“, – lūkesčiais pasidalija pašnekovas.

Rinkosi ekologinį ūkininkavimą

„Tai kad ilgai nereikėjo svarstyti, – paklaustas, kodėl apsisprendė plėtoti ekologinę gyvulininkystę, pasakoja ūkininkas. – Pievoms ir laukams tręšti mineralinių trąšų ir taip nenaudodavome. Tręšiame tik mėšlu. O įregistravus ekologinį ūkį, dar ir išmokas gauni.“

Plėtojant ekologinį ūkį, praverčia ir parama, skirta konsultavimui. „Jie pasirūpina, kad būtų atlikti žemės tyrimai. Pataria, kaip išsaugoti žemę, kad ji nebūtų per daug eikvojama. Man jų patarimai, galimybė dalyvauti lauko dienos labai svarbios ūkininkaujant. Nesu baigęs jokių žemės ūkio mokslų. Baigiau devynias klases ir pradėjau dirbti“, – su žemaitišku santūrumu, tarsi pasverdamas kiekvieną žodį, apie save užsimena Vladas.

Parduodant gyvulius Lietuvoje, pasak Vlado, ekologinis ūkininkavimas kainai įtakos neturi. „Vienam ūkininkui susirasti rinką užsienyje labai sunku. Per mažas kiekis. Tačiau aplinkui nemažai gyvulius auginančių ūkininkų. Vis dažniau pasikalbame, kad gal reikia mums susiburti ir kartu parduoti gyvulius. Jei vienu metu galėtume suformuoti furgoną, visiems būtų geriau. Juk Lenkijoje trečdaliu brangiau moka, – svarsto ūkininkas ir kiek patylėjęs priduria. – Su vienais galima susitarti, su kitais – nelabai. Matysime, gal pavyks susišnekėti.“

Šiuo metu Vladas Riekašius laiko apie 140 mišrūnų mėsinį galvijų. „Turiu nusipirkęs du šarolė veislės bulius, bet keisti bandos į veislinę neketinu. Veisliniai gyvuliai kur kas lepesni. Jiems reikalingi geresni pašarai“, – planus praskleidžia ūkininkas.

Ūkininkas laiko apie 140 mišrūnų mėsinį galvijų

Banda rudenėjančioje ganykloje

Darbus palengvino už paramą įsigytas teleskopinis krautuvas

Žengti tėvų pėdomis paskatino parama

Gintas Palekas, ūkininkaujantis Telšių rajone, yra vienas pirmųjų ūkininkų, nutarusių pasinaudoti parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“.

Iš sostinės – į kaimą

Daivos ir Alfonso Palekų šeimoje užaugo keturi sūnūs: Gintas, Tomas, Paulius ir Vilius. Jauniausias – penkiolikmetis Vilius, gyvena kartu su tėvais, lanko Telšių Vincento Borisevičiaus gimnaziją.

Baigęs mokyklą Gintas pasirinko žemės ūkio specialybę – studijavo geodeziją ir žemėtvarką. Po studijų diplomuotas specialistas gyvenimą pradėjo kurti sostinėje. Įsigijo butą, sukūrė šeimą, tačiau dešimt metų matininku dirbusiam vyrui atitrūkti nuo kaimo nepavyko.

Kaip pats sako, darbo reikalais jam teko daug važinėti po Lietuvos kaimus, bendrauti su daugybe ūkininkų. Nuvykęs pas juos dirbo ne tik matininko darbus, bet ir domėjosi, kaip sekasi ūkininkams, kokia jų technika, kokias ūkininkavimo naujoves jie taiko. Ir šie su matininku mielai dalijosi savo patirtimi ir problemomis.

Gintas buvo nuolatinis svečias ir tėvų namuose – padėdavo jiems nudurbti ūkio darbus ne tik iš pareigos, bet ir todėl, kad tai teikė malonumą. O prieš ketverius metus jis su šeima paliko sostinę ir persikraustė į Telšius. Žarėnuose įsigijo žemės ir ėmėsi ūkininkavimo. Ūkininko kelią prieš kelerius metus jau buvo pasirinkęs iš sostinės sugrįžęs brolis Tomas. „Proseneliai, seneliai čia gyveno ir dirbo, bandysime ir mes Lietuvoje išgyventi“, – teigia Gintas ir priduria, kad emigracija jo nevilioja.

Daiva Palekienė neslepia džiaugsmo prisimindama tą dieną, kai sužinojo, kad du jos sūnūs gyvenimą Vilniuje iškeičia į gimtuosius Žarėnus. „Likimas mums padovanojo kažką tokio nepaprasto, visiškai netikėto – gražino vaikus namo. O juk sūnūs Vilniuje gerai gyveno, turėjo geras specialybes, gerus darbus, Gintas ir butą buvo nusipirkęs“, – pasakoja mama.

„Iš kaimo ramybės išvykęs į sostinę, ilgai kankinausi. Praėjo visi metai, kol pripratau. Pirmąjį mėnesį sunkiai miegojau. Gyvenome centre, gaisrinės ir policijos mašinos lekia, kaukia. Triukšmas ir maišatis. Žodžiu, gyvenimas intensyviai verda. Tačiau džiaugiuosi, kad pažinau Vilnių, jo gyvenimą, sutikau daug gerų žmonių, tik to neužteko, kad ten likčiau. Bent kartą per mėnesį grįždavau į Žarėnus“, – apsisprendimo grįžti į tėviškę priežastis vardija Gintas.

Parama – paspirtis plėtrai

Gintas prisipažįsta, kad apsispręsti žengti tėvų pėdomis ir imtis ūkininkavimo jį paskatino ir Europos Sąjungos, ir valstybės parama, teikiama ūkiams. Ypač smulkiesiems ir vidutiniams.

Dar gyvendamas sostinėje, Gintas gerai išanalizavo siūlomas Lietuvos kaimo plėtros programos priemones ir jų atveriamas galimybes. Apie tai jis diskutavo su kitais ūkininkais, žemės ūkį kurujančių institucijų atstovais. Ir iš tėvų patirties žinojo, kad, jei nori judėti į priekį, reikia išnaudoti tai, kas siūloma.

„Jeigu ne finansinė parama, Lietuva būtų likusi be ūkininkų“, – į pokalbį įsiterpia jau ketvirtį amžiaus ūkininkaujanti Ginto mama Daiva Palekienė.

Moteris ūkį modernizavo pasinaudodama parama pagal praėjusio Lietuvos kaimo plėtros programą. Tomas, pasinaudodamas parama pagal 2014–2020 m. laikotarpio programą, skiriamą smulkiesiems ūkininkams, susirentė tvartus. Jis, kaip ir tėvai, plėtoja gyvulininkystę.

Gintas Palekas 2018 metų pavasario darbus pradėjo su nauja už paramą įsigyta technika

Įsipareigojo padėti partneriui

Gintas ėmėsi augalininkystės – nusprendė auginti javus. Jais apšėja daugiau kaip 40 hektarų. Jau buvo įsigijęs šiek tiek žemės ūkio padargų, bet norint plėsti ūkį jų nepakako. Gerai, kai pašonėje yra tėvų ūkis – sulaukia jų pagalbos. Tačiau, kaip pats sako, geriau kitiems padėti, negu laukti pagalbos. Susidėliojęs prioritetus ūkininkas nutarė pasinaudoti galimybe gauti paramą pagal 2014–2020 m. programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“. Tuo labiau, kad tapti partneriu sutiko žmonos sesers vyras, smulkusis ūkininkas iš Tryškių Gražvidas Strikauskis.

Ginto Paleko ir Gražvido Strikausko ūkių konkurencingumui didinti bendradarbiaujant buvo skirta 90 tūkst. eurų parama. Projekto vertė – 150 tūkst. eurų. Pačiam ūkininkui teko prisidėti 60 tūkst. eurų.

„Žemės ūkio technika nėra pigi. Ką be paramos būčiau nupirkęs už savus 60 tūkstančių eurų? Na, gal kokios naudotos technikos“, – samprotauja ūkininkas. Pasinaudodamas Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos parama, jis pagerino savo ūkio būklę. Per pirmąjį projekto įgyvendinimo etapą dar šio pavasario darbymečiui įsigijo modernų traktorių ir plūgus. Per antrąjį etapą – priekabą ir skutiką.

Už šią paramą Gintas Palekas įsipareigojo padėti projekto partneriui Gražvidui Strikauskiui, auginančiam per 15 hektarų javų. Jo partneris taip pat patenkintas, kad padedant Gintui darbai suksis sparčiau. Jis net pasvarsto, ar nereikėtų išplėsti savo valdų.

Dalytis ateities planais Gintas kol kas neskuba. Svarbiausia išlaikyti tai, ką yra sukūręs. Reikia ir namus gimtojoje žemėje pasistatyti. Ir į žemę, norint iš jos gauti, reikia nemažai investuoti. Gintas kol kas gyvena Telšiuose, tačiau jau įsigijo seną sodybą, kurios vietoje planuoja pastatyti naujus namus savo šeimai.

„Džiaugiuosi, kad sūnūs užaugo labai geri, rūpestingi, nebijantys darbo“, – sūnumis džiaugiasi mama Daiva Palekienė.

Naujas traktorius įrengė prieš pat 2018 metų pavasario darbymečį

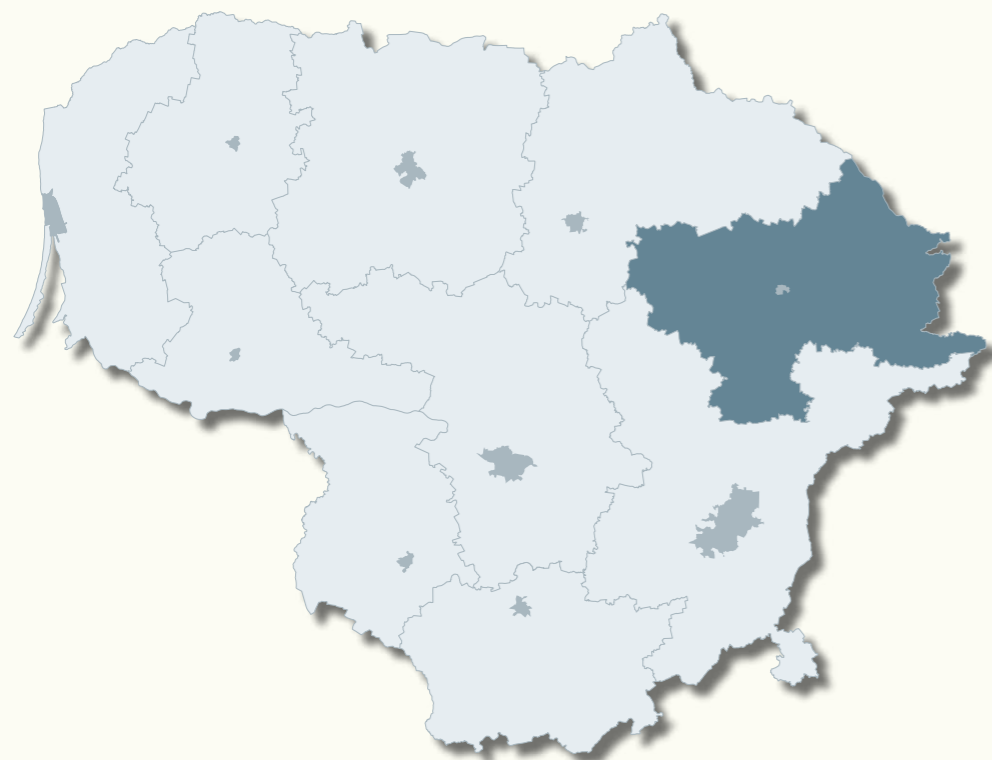

Dailiai vagas gulto naujieji plūgai

UTENOS REGIONAS >>>

Utenos regionas – išsidėstęs šiaurės rytų Lietuvoje, apimantis Anykščių, Ignalinos, Molėtų, Utenos, Zarasų rajonų ir Visagino savivaldybių teritorijas.

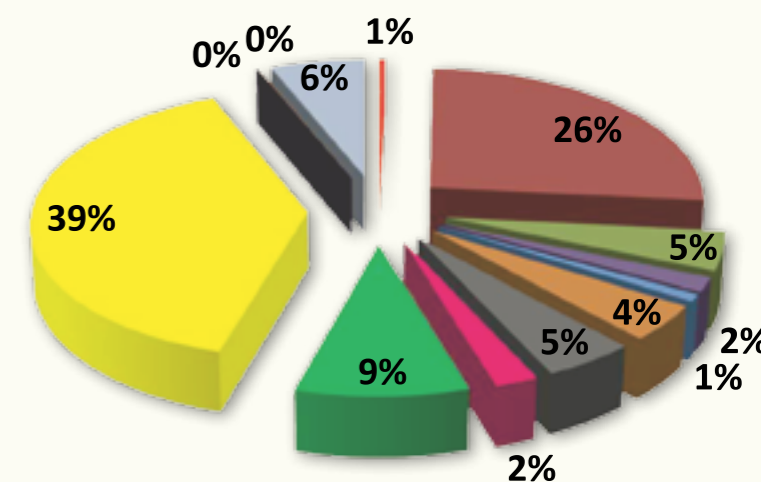
Parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą Utenos regione priemonėms, skatinančioms žemės ūkio veiklos restruktūrizavimą

Savivaldybė	Pagal priemones patvirtinta paramos suma, EUR		
	Parama investicijoms į žemės ūkio valdas	Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui	Parama smulkiesiems ūkiams
Anykščių r.	12 486 002	1 121 612	198 091
Ignalinos r.	4 233 611	479 212	395 617
Molėtų r.	3 023 044	904 499	307 341
Utenos r.	4 693 346	1 679 418	453 661
Zarasų r.	1 515 150	991 651	307 839
Iš viso Utenos regione	25 951 153	5 176 392	1 662 549

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Patvirtintos 137 881 646 eurų paramos struktūra pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos investavimo kryptis Utenos regione

- Žinios ir konsultavimas
- Investicijos į žemės ūkio valdas, perdirbimą ir infrastruktūrą
- Parama jaunesiems ūkininkams
- Parama smulkiesiems ūkininkams
- Parama verslui
- Paslaugos ir kaimų atnaujinimas
- Miškininkystė
- Agrarinė aplinkosauga
- Ekologinis ūkininkavimas
- MPŪV ir Natura2000
- Trumpos tiekimo grandinės ir bendradarbiavimas, kokybės sistemos
- Draudimas
- LEADER

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Paramos bendradarbiavimui reikšmė – akivaizdi

„Projekto naudą pajutome vos baigę jį įgyvendinti. Iš karto galime išleisti trečdaliu daugiau baidarininkų, negu ankstesniais metais“, – džiaugsmo neslepia Anykščių rajone ant Aukštaitijos vaizdingiausios upės krantų alternatyvų verslą plėtojanti ūkininkė Inga Kilčiauskienė. Ji pasinaudojo parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“.

Naudinga smulkiesiems

„Kadangi 2014–2020 metų programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ reikalauja paraišką teikti su partneriu, vykdančiu tą pačią veiklą, aš tai padariau kartu su vyru Audriumi. Jis pagal verslo liudijimą užsiima baidarių nuoma, turi automobilį ir priekabą joms vežioti. Aš rūpinuosi svečių apgyvendinimu, prižiūriu prie Šventosios išsirengtą stovyklavietę, – pasakoja iš tėvų paveldėtoje sodyboje kaimo turizmą plėtojanti ūkininkė Inga Kilčiauskienė. – Parengti paraišką paramai gauti nebuvo sudėtinga. Pati parengiau. Į kilsius klausimus visada sulaukdavau Žemės ūkio ministerijos specialistų patarimo.“

Vienu metu į Šventąją gali išplaukti trečdaliu daugiau baidarininkų

Ūkininkės projekto alternatyvios veiklos kaime plėtrai vertė – 11 tūkst. eurų, o 60 proc. tos sumos kompensuota iš Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos. Įgyvendindami projektą Inga ir Audrius Kilčiauskai nusipirko 15 baidarių su visa įranga, kompiuterį, kuris reikalingas bendrauti su klientais, sąskaitoms išrašyti, interneto svetainei administruoti.

„Labai gerai, kad projektą galėjome įgyvendinti etapais. Nusiperkame kelias baidares, pateikiame dokumentus Nacionalinei mokėjimo agentūrai, o gavę pinigus imamės naujo etapo“, – patirtimi dalijasi ūkininkė.

Inga ir Audrius Kilčiauskai savo verslą pradėjo prieš 11 metų nuo dešimties baidarių. Prieš įgyvendinant projektą turėjo 45 baidares, o jį įgyvendinę – 60. „Dabar vienu metu mes galime 120 žmonių suteikti galimybę pasigrožėti Šventąja ir jos intakais Jara ir Vyžuona“, – pasidžiaugia ūgtelėjusia teikiamų paslaugų apimtimi Inga.

Įsiklauso į svečių pasiūlymus

Pasak Ingos, sodyboje daug kas padaryta, atsižvelgiant į klientų pasiūlymus. „Dažnas svečias teiraudavosi, ar gali pasistatyti palapinę, gauti sodyboje nakvynę. Taip mums gimė idėja ant Šventosios kranto įrengti

stovyklavietę. Kaip tik tuo metu paramai tokiai veiklai gauti buvo priimamos paraiškos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos priemonę „Kaimo turizmo veiklos skatinimas pagal supaprastintas taisykles“. Parengiau vieną po kito du projektus stovyklavietės įkūrimui ir plėtrai. Už gautas lėšas įrengėme miegamuosius, stovyklavietę, pastatėme pavėsinę, pirtelę. Dabar vienu metu nakvynę galime suteikti 60 žmonių, – apie verslo kūrimą pasakoja Inga ir nusišypsojusi priduria, kad ir pačią verslo idėją jiems pasufleravo į sodybą užklystantys turistai. – Jie atvažiuodavo į mūsų sodybą ir klausdavo, gal galime išnuomoti baidares ar bent gal žinome, kas jas nuomoja. Tik pečiais patraukydavome: ne, neturime ir nežinome. O paskui pamąstėme: jei yra toks žmonių poreikis, galime jį patenkinti. Ir sodybos pavadinimą mums svečiai pasiūlė. Užsukę vis teiraudavosi, ar čia žalioji stotelė. Ilgainiui mūsų sodybai ir prigijo „Žaliosios stotelės“ pavadinimas.“

Inga Kilčiauskienė teigia, kad daugelį idėjų jiems pasiūlė svečiai

Į priekį – mažais žingsneliais

„Projektas, kurį įgyvendinome už lėšas, gaunamas pagal 2014–2020 m. programos „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“, jau ketvirtasis, bet mes niekada nesigriebiame didelių sumanymų. Viską pasidarome įgyvendindami mažus projektus ir be jokių banko kreditų. Imamės tokių projektų, kuriems įgyvendinti užtenka savų pinigų, – atvirauja Inga, o abejojančius, ar verta naudotis parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui, padrąsina. – Kai rengiau pirmąją paraišką, atrodė, kažkoks siaubas, didžiuliai reikalavimai, daugybė popierių, bet kai pradėdi rengti, viskas pasirodo kur kas paprasčiau. Ir pateikus paraišką, jei ko trūksta ar kas neaiškiai parašyta, Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos paprašo papildyti ar patikslinti.“

Daugiau kaip dešimtmetį lyg bitės korį savo verslą lipdo Inga ir Audrius. Šiandien jų sukurta jauki sodyba pritaikyta ir poilsiui, ir pramogoms, ir kitiems renginiams. Čia galima pasikaitinti pirtyje ar kubile. Yra įrengtos vaikų žaidimų, krepšinio, tinklinio ir futbolo aikštelės. Norintieji pabūti gamtos apsuptyje stovyklavietėje gali pasistatyti palapines, atsipūsti pavėsinėje, pasėdėti prie laužo. „Jei ne parama, šitiek nebūtume galėję padaryti ir negalėtume tiek paslaugų pasiūlyti savo svečiams, kiek šiandien jų suteikiame“, – teigia Inga Kilčiauskienė.

Vis daugiau atsiranda norinčių pasigrožėti Šventąja

Uogelės juokiasi ant krūmo

Ignalinos rajono ūkininkės Valerijos Aleknienės šilauogynas griauna mitą apie menkas smulkaus ūkio galimybes ir pamąstymus, ar tie ūkiai apskritai reikalingi. Lietuvos ūkininkų sąjungos Ignalinos rajono skyriaus organizuotame konkurse „Metų ūkis 2018“ ūkininkė Valerija pelnė antrąją vietą.

Vaikų idėja, mamos darbas

2019 metų pavasarį Valerijos Aleknienės šilauogių ūkiui sukaks dešimt metų. „Tai Vilniuje gyvenančių dukters ir sūnaus sumanymas, – nusijuokia ūkininkė. – Jų – idėja, protas, mano – darbas ir žemė.“

Pasak Valerijos, šilauogyno pradžių pradžios kaltininkas – prie Trakų gyvenantis vyro brolis. Jis jau senokai augino šilauoges. „Pasiūlė mums. Davė sodinukų. Taip ir prasidėjo. Jau anksčiau buvau įregistravusi ūkį, buvau nusipirkusi šiek tiek žemės ūkio technikos, laistymo sistemą kuriamam šilauogių ūkiui“, – pasakoja ūkininkė ir šalia jos prisėdusi dukra Gražina Umbrasienė – pagrindinė pagalbininkė ir visų darbų vadovė.

Iš pradžių ūkininkai šilauogėmis užsodino nedidelį plotą, kurį po truputį plėtė iki dviejų hektarų.

Nusipirko modernią priekabą

Valerijos Aleknienės šilauogynas rūpestingai prižiūrimas. „Pirmą kartą jį ravime gegužės mėnesį, o antrą – prieš skinant uogas. Kas antrus metus šilauoges mulčiuojame durpėmis. Jas perkame iš netoli esančio Galų durpyno. Vienam uogynui apmulčiuoti reikia 90 kubinių metrų durpių. Labai reikėjo modernios priekabos durpėms gabenti ir išberti. Nutarėme teikti paraišką paramai skirtai smulkiesiems ūkininkams pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą“, – pasakoja ūkininkė.

Pagal 2014–2020 m. programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama smulkiesiems ūkiams“ jai buvo skirta 15 tūkst. eurų parama. Ūkininkė buvo nusprendusi pirkti didesnę 13 tonų talpos priekabą, bet koją ėmė kišti visuomenėje dar gajus mitas apie smulkiųjų ūkių galimybes, o tuo pačiu ir poreikius. Projekto vertintojai buvo įsitikinę, kad užteks ir šešių tonų talpos priekabos. „Tačiau durpes vežant su perpus mažesne priekaba, sugaištama dvigubai daugiau laiko ir sudeginama dvigubai daugiau degalų, – tai buvo vienas motyvų, pakeitęs vertintojų požiūrį. – Juk visiems aišku, kad daugiau važinėjant, daugiau ir aplinka teršiamą.“

Pasirašydama paramos teikimo sutartį, Valerija Aleknienė išipareigojo šilauogėmis užsodinti dar 50 arų. Dabar Aleknų šilauogynas užima 2,5 hektaro. Pasidžiaugusi paramos nauda, ūkininkė užsimena, kad vis dėlto ji turėtų būti paprasčiau teikiama. „Norint pasinaudoti parama, būtina turėti nemažai savo lėšų arba tą sumą reikia skolintis, nes projekte numatyta pirkinį privalai pirma nusipirkti ir tik paskui, pateikęs visas ataskaitas, sulauki kompensacijos. Tą kliūtį pradedančiam ūkininkui labai sunku įveikti. Juk vien paraiškos užpildymas ir projekto parengimas, jei tai daro konsultacinė firma, kainuoja apie pustrėčio tūkstančio eurų“, – mano ūkininkė.

Valerijai Aleknienei skirta parama ir pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonę „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“.

Dirba visa šeima

Darbų uogyne užtenka visais metų laikais, bet, žinoma, jų daugiausia vasarą. Vien nuravėti šilauogyną reikia tris kartus, o ravėti tenka su kauptuku. Šilauogynus reikia laistyti. Gerai, kad įrengta laistymo sistema.

„Daug darbo reikalauja ir uogų skynimas. Jos noksta ne vienu metu. Iš dešimties esančių kekėje prisirpsta 2–3 uogos, jas nurenki. Po savaitės – dar po kelias uogas prinoksta. Vėl renki. Beveik kiekvieną savaitę šienauji tarpueilius. Žinoma, kai gerai prižiūri, malonu, kai uogelės juokiasi ant krūmo“, – kasdieniais darbais ir džiaugsmiais dalijasi Valerija ir pasidžiaugia, kad uogyną tvarko visa trylikos narių šeima. Ir vaikai, ir vaikaičiai

Valerija Aleknienė beveik dešimt metų puoselėja šilauogyną

prie visų darbų stoja. Tik jie savaitgaliais ir per atostogas šilauogyne dirba, nes Vilniuje gyvena.

Uogas nusiskina patys pirkėjai

Per metus Valerijos Aleknienės šilauogyne užderi apie toną uogų. Dalį derliaus ūkininkė parduoda pirkėjams, kurie patys uogų prisiskina. Tokiems pagalbininkams įrengta pavėsinė, joje stovi kavos aparatas. Kitą dalį uogų ūkininkė parduoda sostinės turgeliuose. „Dieną prisiskiname, susveiriame, o anksti ryte vežame į Vilnių. Vasarą prie mūsų susidaro eilės“, – pasidžiaugia ūkininkė.

Per uogų skynimą Valerija pasitelkia ir talkininkų. Su jais ūkininkė atsiskaito pagal paslaugų kvitus, kiti už darbą paprašo uogų.

„Dabar statome sandėlių uogoms. Tikimės, kad kitais metais jį jau turėsime ir keliomis dienomis prailginsime uogų realizavimo laiką. O jei dar šaldytuvą įsigysime, net iki mėnesio uogų realizavimas prasitęsia“, – planais pasidalija Valerija Aleknienė.

Ūkininkė augina ankstyvasias ir vidutinio ankstyvumo šilauogių veisles.

„Šilauogių uogynas gražus ir akims paganyti. Pavasarį pasipuošia rožiniu žiedų šydu, vasarą akis glosto sodrus uogų mėlis, o rudenį uogakrūmiai nusidažo ryškia raudona spalva“, – savo ūkiu džiaugiasi Valerija Aleknienė, nes jai šilauogių auginimas – ne vien finansinė nauda, bet ir atgaila sielai.

Prieš kelionę į sostinę

Aleknų šilauogyne – uogų skynimas

Nuo avantiūros iki ekologinio avininkystės ūkio

„Pradėti kurti avininkystės ūkį buvo tiesiog avantiūra, – pasiteiravus, kaip daugiau negu dešimtmetį Vilniuje gyvenančiai teisės mokslus baigusiai moteriai kilo mintis kurti avininkystės ūkį, nusijuokia Molėtų rajono ūkininkė Kristina Gražytė-Satkūnė. – Tiesa, tam buvo šiek tiek tokios sąlygos. Abu su Vaidu esame kilę iš to krašto.“

Pašaukti diedukų

Ūkis, kuriame Kristina ir Vaidas plėtoja avininkystę, yra įsikūręs prie Dūrių ežero, Bimbirių kaime. „Ir mano močiutė buvo Bimbirytė, – simbolišką šeimos sąsają su kaimu pristato Kristina. – Močiutė nuo gimimo iki mirties tame kaime gyveno. Aš pas ją vaikystės vasaras leisdavau. Vaido diedukai irgi netoliese gyveno – kitoje pusėje ežero. Vaidas pas juos svečiuodavosi.“

Mirus Kristinos diedukams, liko jų sodyba ir šiek tiek žemės. „Iš pradžių su Vaidu prie ežero pasistatėme vasarnamį. Tada galvojome: pavasarosime kaime ir grįšime į Vilnių, – apie pirmuosius žingsnius link ūkininkavimo pasakoja Kristina ir priduria, kad tada net minčių nebuvo kurti avininkystės ūkį. – Mes su Vaidu labiau apie kaimo turizmą galvojome. Ir pirmąsias vokiečių merinosų veislės avytes pirkome galvodami apie turizmą. Šios avytės baltos, o dar žinojau, kad merinoso vilna švelnesnė nei kitų avių.“

Jie įvertino ir tai, kad tai ramaus charakterio, lengvai valdomos, nesezoninės rujos ir puikios mėsos kokybe bei išauga pasižymintys avys.

Kai Kristina ir Vaidas nusprendė sodybą papuošti avytėmis, atsirado ir žmogus, galintis jas iš Vokietijos parvežti. Tad jau pirmąją vasarą jauna šeima išigijo 15 merinosų. „Rudenį išvažiavome į Vilnių. Jas prižiūrėjo tas pats žmogus, kuris jas ir parvežė. Avis laikėme sename močiutės tvartelyje. Visiškai kaimiška. Nupirkta šienas, vanduo iš šulinio“, – sako Kristina.

Kristina Gražytė-Satkūnė su vyru Vaidu ir sūneliu Vincentu

Be paramos – nebūtų ūkio

Avytės puikiai peržiemojo, ir Kristina ir Vaidas nusipirko dar 15 merinosų. „Kai pirkome pirmąsias avytes 2013 metais, įregistravome ūkį, tad 2014 metų gruodžio mėnesį pateikiau paraišką paramai jaunųjų ūkininkų įsikūrimui. 2015 metais pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programą mums buvo skirta 40 tūkstančių eurų parama. Ja pasinaudodami nusipirkome pirmąjį žemės ūkiui plėtoti pirkinį – traktorių.“

Kitais metais jaunieji ūkininkai nusprendė pasinaudoti parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama smulkiesiems ūkiams“. Avininkystės ūkio plėtrai jiems buvo skirta 15 tūkst. eurų parama. „Pasinaudodami gautomis lėšomis nusipirkome smulkintuvą, žoliapjovę ir skutiką. Taigi jau turėjome šiek tiek technikos ir padargų pievoms apdirbti. Tada jau didiname ir dirbamos žemės plotus. Dabar dirbame apie šimtą hektarų, iš kurių arti 40 hektarų nuosava. Didžiąją dalį ploto užima pievos. Avytėms šerti apie 13 hektarų apšėjame avižomis, kviečiais. Ir avyčių banda didėja. Dabar jau pasiekėme porą šimtų“, – ūkio pokyčius apžvelgia Kristina Gražytė-Satkūnė.

Didėjantis ūkis reikalavo daugiau ir investicijų. Ūkininkai nutarė teikti dar vieną paraišką ir pagal 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ gauti dar vieną paramą avininkystės ūkio plėtrai. 2016 m. jiems buvo skirta daugiau kaip 48 tūkst. eurų parama. „Tada labai pasistūmėjome į priekį. Nusipirkome grėblį, presą, vyniotuvą, dvi – didelę ir mažą – priekabas, avių rūšiavimo įrangą. Pasidarėme du didelius aptvarus avims, – parama džiaugiasi ūkininkai. – Įgyvendinę tą projektą, teikėme dar vieną paraišką. 2017 metais gavome beveik 30 tūkstančių eurų Bimbirių ūkiui modernizuoti. Pirkome pajėgesnį grėblį, vartytuvą. Kadangi mūsų ferma sena ir žema, į ją su traktoriumi negalima įvažiuoti. Rankomis ridenti rulonus nėra paprasta. Tad mums buvo labai reikalingas krautuvas. Gavę paramą jį taip pat nusipirkome. Sakau atvirai, jei nebūtų paramos, nebūtų ir ūkio. Ir be tiesioginių išmokų ūkis tikriausiai neišgyventų. Pajamos iš ūkio nėra didelės, o investuoti reikia labai daug.“

Triguba nauda

Kristina ir Vaidas plėtoja ekologinį ūkį. Tačiau ekologiškai užauginta ėriena iki šiol buvo parduodama ne kaip ekologiška. Priežastis – arti nebuvo sertifikuotos skerdyklos. „Nusprendėme įsirengti savo skerdyklą ir ją sertifikuoti. Ją jau baigiame įsirengti, ir 2019 metais, manau, galėsime pasiūlyti ne tik šviežios ar šaldytos ekologiškos ėrienos, bet ir avienos dešrelių, rūkytų ir vytintų gaminių“, – artimiausiais planais pasidalija Kristina.

Be mėsos, molėtiškiai ūkininkai parduoda ir išdirbtus avių kailiukus. „Kol kas jų paklausa dar nedidelė, bet, tikimės, viskas įsilingsuos, – optimizmo netrūksta Kristinai. – Sumąstėme ir kaip vilną panaudoti. Iš jos darome antklodes. Tiesa, šią paslaugą kol kas perkame, bet galvojame, kad verta investuoti į vilnonių antklodžių gamybą. Ir dar mes turime apie 200 dedeklių vištų. Parduodame ekologiškus kiaušinius.“

Ūkininkei skirta parama ir pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonę „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“. „Mums labiausiai reikalingos pakuotės ir etiketės. Tam ir ketiname naudoti skirtą paramą, – sako ūkininkė. – Labai naudinga parama konsultavimui. Ir reikalingus tyrimus pasidarome, ir kilus klausimams turime į ką kreiptis.“

Atgimsta ir senelių sodyba. Pagal 2014–2020 m. programą programos priemonę „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos srities „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimtys infrastruktūrą“ veiklą „Parama „Asbestinių stogų dangos keitimui“ Bimbirių namams skirta 2 tūkst. eurų parama asbestinių stogų dangai keisti.

„Mano vyrui čia labai patinka, ir jis visai nenori grįžti į Vilnių. Kol kas abu Molėtuose turime kitus darbus, bet Vaidas ketina savojo atsisakyti ir imtis vien ūkininkavimo. Mudu esame pasiskirstę darbais. Vaidas nudirba visus ūkio darbus, o aš labiau projektais ir dokumentacija rūpinuosi. Bimbirių namai – mudviejų abiejų ūkis ir, manau, nėra teisinga jį vieno šeimos nario vardu registruoti“, – svarsto Kristina.

Meilios ir smalsios Bimbirių namų avytės

Bimbirių namų gyventojos – dedeklės

Avytės pažįsta savo šeimininkę

Išbandymai – variklis judėti į priekį

Imtis gamybos yra didelis išbandymas, ypač jei prieš tai įmonė vertėsi vien didmenine prekyba. Juk prekiauti gali vos ne kiekvienas, o gaminti, ir dar produktą, kurio niekada anksčiau negaminai, – tikras iššūkis. Tokį išbandymą pasiryžo įveikti UAB „Baltic drains“, pasinaudojusi pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ gautomis lėšomis ir įkūrusi gamyklą Nemeikščių kaime, šalia Utenos. Įmonė kol kas vienintelė Baltijos šalyse gamina drenažinę membraną.

Parama padėjo apsispręsti

Kaip pasakojo įmonės direktorius Darius Šileikis, UAB „Baltic drains“ anksčiau vadinosi UAB „Makrostogai“ ir vertėsi didmenine statybinių medžiagų, daugiausia stogų dangų ir jų aksesuarų, prekyba. Bendrovė buvo įkurta 2009 metais ir, pasak pašnekovo, pamažu pažino rinką, ištyrė jos poreikius, ir įmonės savininkai nusprendė pradėti gamybą, nes šioje veikloje išvelgė nemažai galimybių.

„Gamybą pradėti nėra paprasta. Tai ne prekyba, kuria verstis moka vos ne kiekvienas, – teigia gamyklos direktorius Darius Šileikis. – Norint gaminti bet kokį daiktą, reikia žinių, užsispyrimo, laiko žinioms surinkti, procesui išmokyti ir patirčiai įgyti. Juk kinta ir pati rinka, ir poreikiai, ir kainos, ir žaliava.“

Kai atsirado galimybė gauti ES finansinį patiprinimą, pasak Dariaus Šileikio, tai tik palengvino apsisprendimą investuoti į gamybą. „Kai gauni paramą, kartu prisiimi atsakomybę, bet ir jautiesi kur kas drąsiau, – sako direktorius. – Galų gale, jei įmonės savininkai būtų investavę tik savo finansinius išteklius, sunkiau būtų su apyvartinėmis lėšomis, ir tikėtina, kad būtų reikėję ieškoti papildomų finansavimo šaltinių. O tai – jau didelis įsipareigojimas ir papildomos išlaidos.“

Pagal 2014–2020 m. programą investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai, UAB „Baltic drains“ buvo skirta daugiau kaip 97,4 tūkst. eurų. Tai sudarė 40 proc. drenažinės membranos gamybos linijos vertės.

Bet tam, kad tie įrenginiai veiktų, savininkai turėjo papildomai investuoti nemažai pinigų. Šios investicijos buvo skirtos elektros energijos tiekimui, vandentiekiiui, kanalizacijai įrengti, darbuotojų apmokymams, atlyginimams, patalpų pritaikymui gamybai, sandėliavimui.

Panaudoja antrines žaliavas

Projektas buvo pradėtas įgyvendinti 2015-aisiais ir truko vos ne trejus metus. Kol drenažinės membranos gamybos linija buvo užsakyta, pagaminta, surinkta ir paleista, atėjo 2018 metų birželis. Gamykloje iš aukšto tankio perdirbto polietileno gaminama skirtingų pločių, storių drenažinė membrana DRENAVENT ir DRENAVENT SUPER, taip pat aukščiausios klasės drenažinė membrana su geotekstilės sluoksniu DRENAVENT GEO ir jų tvirtinimo juostos. Tai, kad produkcija gaminama iš antrinės žaliavos, direktoriaus teigimu, yra papildoma nauda.

Drenažinė membrana naudojama vertikaliems ir horizontaliems paviršiams apsaugoti. Ji skirta vandeniui nuo paviršių nutekinti, pamatams, paruošiamiesiems sluoksniams, grindų plokštumoms, terasoms apsaugoti nuo drėgmės, pažeidimų, augalų šaknų prasiskverbimo. Ši medžiaga taip pat pagerina vėdinimo sąlygas, suteikia papildomos šiluminės izoliacijos. Be to, ji labai lengvai įrengiama ir atlieka daug svarbių funkcijų. Tokia drenažinė membrana, pasak įmonės vadovo, naudojama ne tik pamatams apsaugoti, bet ir keliams, geležinkelams, netgi slidinėjimo trasoms įrengti.

Gamyklos direktorius Darius Šileikis teigia, kad programos parama buvo svari pagalba kuriant gamyklą

Pašnekovo teigimu, produkcija, paženklinta atitikties ženklinimo CE ženklu ir jos kokybė atitinka keliamus reikalavimus. Šis ženklinimas suteikia galimybę prekiauti visoje Europoje.

Dirba be atliekų

Nedideliame gamyklos ceche šilta, jauku. Čia triūsia keli darbininkai, prižiūrintys liniją ir nuimantys jau pagamintą ir į ritinį susuktą gaminį. Pasak direktoriaus, nors paklausa žiemą sumažėja, bet kaupiamos atsargos pavasariui, kai drenažinių membranų gamintojai nebespėja suktis ir klientams kartais gaminio tenka laukti net kelis mėnesius.

„Į darbą atvažiuoju šeštą valandą ryto ir įjungiu liniją, nes ji kaista beveik tris valandas. Gamyba galima tik įkaitus linijai. Tada į įrenginį supilama žaliava. Ji ištirpinama ir suformuojama į reikiamo storio plėvelę. Plėvelė suspaudžiama tarp dviejų būgnų ir išspaudžiamos duobutės. Gaminys toliau keliauja linija, kur nupjaunami nereikalingi kraštai, o drenažinė membrana susukama į ritinį“, – pasakoja direktorius ir pabrėžia, kad dirbama be gamybinių atliekų – nupjautus gaminio kraštus ar nepavykusį gaminį galima paversti granulėmis ir vėl panaudoti.

Kasdieniai iššūkiai

Kaip teigia įmonės vadovas, kasdienis iššūkis – naujų rinkų paieška. Bendrovės gamybiniai pajėgumai yra gerokai didesni negu dabar panaudoja. Deja, ne tik Lietuvos, bet ir Baltijos šalių rinka nėra didelė. Ieškoma eksporto galimybių. Nuo birželio mėnesio, kai buvo paleista gamybos linija, bendrovė jau subūrė savo klientų ratą: tai ir didieji Lietuvos prekybos centrai, ir suomiai, ir rusai, ir lenkai, ir baltarusiai, ir latviai, ir estai.

Veiklos pradžioje įmonėje dirbo penki darbuotojai, o metų pabaigoje jau dirbuojasi dešimt žmonių. „Jei pavyks, kaip planuojame, ateityje plėsti gamybą ir produkcijos asortimentą, bus įdarbinti dar mažiausiai penki uteniškiai, nes ketiname paleisti tris pamainas. Kol kas dirba viena, – sako direktorius. – Ir gamyboje gali atsirasti įvairiausių netikėtumų. Tai žaliavoje pašalinis daiktas įsimaišęs, tai gaunamas nekokybiškas gaminys. Tada tenka stabdyti ir valyti įrangą arba laukti kokybiškos žaliavos. Visose grandyse turi būti užtikrintas patikimumas. Nors gamyba yra nenuobodi ir įdomi veikla, vis dėlto ja užsiimti tikrai nelengva. Tačiau galbūt tai ir varo į priekį? Mano, kaip įmonės vadovo, uždavinys yra užtikrinti sklandų procesą, kad viskas – nuo žaliavos užsakymo iki produkcijos patekimo pas galutinį vartotoją – suktųsi kaip laikrodukas ir kad visi dirbtume su šypsena.“

Gamybos linijai įsigyti buvo panaudotos ES lėšos

Į ritinius susukta drenažinė membrana sveriamą, pakuojama ir žymima etiketėmis

Ką tik „iškepta“ drenažinė membrana suvyniojama į ritinį

Lietuvos juodgalvės avys – svečių džiaugsmui

Ingrida ir Andrius Tatarūnai – jauna šeima, daugiau nei prieš dešimtmetį įleidusi šaknis Dusetose. Zarasų rajono Didžiadvorio kaime jie turi kaimo turizmo sodybą „Pasartėlė“. Skatinant saugoti senąsias lietuviškas gyvulių ir paukščių veisles, jiems už sodybą puošiančias Lietuvos juodgalvių veislės avis pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą mokamos išmokos.

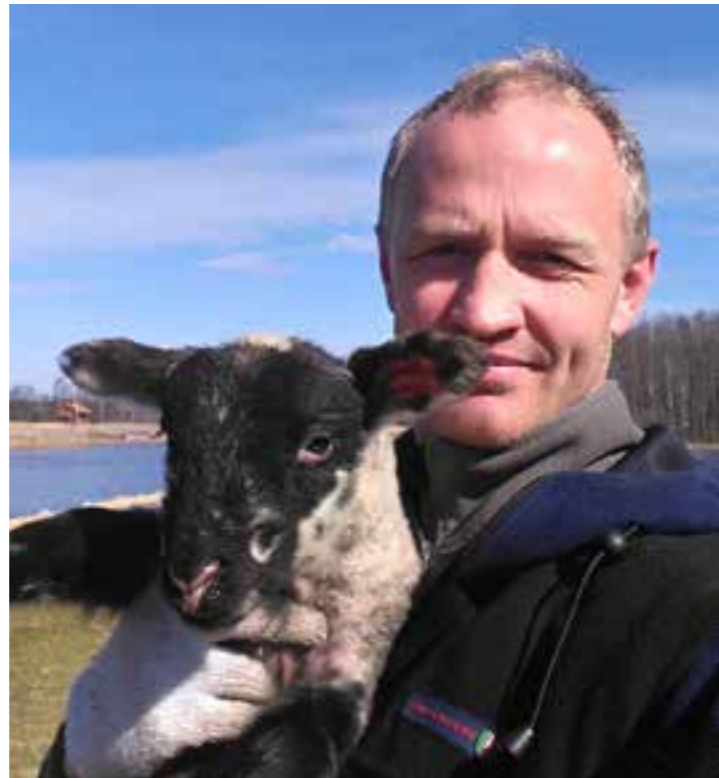
Gyvenimą pakeitė sodyba

Pasak Andriaus Tatarūno, kaimo turizmo sodybos įsigijimas nulėmė jo šeimos gyvenimo ir veiklos kryptį.

Per dešimt metų kaimo turizmo sodyba augo ir gražėjo. Penkių hektarų plote telpa keli tvenkiniai, keturi svečių apgyvendinimui skirti pastatai. „Pasartėlės“ sodybos pakrantę skalauja žvejybos rojumi pramintas Sartų ežeras.

Kaimo turizmo sodyba „Pasartėlė“ labiausiai tinka šeimų poilsiui, žvejybai ir jaukioms šeimoms šventėms, nedideliams seminarams. Čia taip pat nuomojamas inventorių žvejams, dviračiai, galima pasimėgauti tradicine ir dūmine pirtimis, pirtimi-kubilu.

Ingrida Tatarūnė, ilgą laiką dirbusi Zarasų rajono savivaldybės administracijos Investicijų ir plėtros skyriaus vedėja, o dabar skatinanti ūkininkus gaminti vietos produktus ir vis daugiau laiko skirianti sodybai, teigia, kad kaimo turizmo paslaugų teikėjams vien iš šios veiklos išgyventi kasmet darosi vis sunkiau. Labai ryškus sezoniškumas. Todėl natūralu, kad gyvendamas kaime dažnas imasi ūkininkauti.

Andrius Tatarūnas augina Lietuvos juodgalves avis

Augina Lietuvos juodgalves

Viena naujesnių sodybos „Pasartėlė“ savininkų veiklų – avininkystė. Tiesa, kol kas šioje srityje žengiami pirmieji žingsniai. Jų auginamos Lietuvos juodgalvės avys – labiau sodybos puošmena, o ne verslas. Kol kas laiko tik 14 avių. Už šios veislės puoselėjimą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklą „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“ yra mokama išmoka. Tai, pasak Ingridos ir Andriaus, yra paskata ūkininkams, kad Lietuvos sodybas puoštų nykstančių ar senųjų veislių gyvuliai ir paukščiai. Už vieną senojo genotipo Lietuvos juodgalvę avį mokama 187 eurų išmoka. „Teikdami paraišką šiai paramai gauti įsipareigojome šios veislės avis laikyti penkerius metus. Kai deklaravome turimas avis, tada jų turėjome dešimt. Už tiek ir gauname išmokas, – patirtimi pasidalija ūkininkai. – Lietuvos juodgalvės – nykstanti veislė. Ji buvo išvesta Lietuvoje XX amžiaus viduryje, kergiant vietines šiurkščiavilnes avis su vilniniais Anglijos ir mėsiniais Vokietijos juodgalvais aviniais. Nors atsiradus Europos Sąjungos paramai šios veislės avių banda Lietuvoje sparčiai padidėjo, dabar daugelis avininkystės atsisako. Tam turi įtakos ir palyginti nelabai didelė parama, ir įsipareigojimai, atsirandantys teikiant paramą, ir tai, kad šios avys nėra mėsingos. Žalios mėsos tiekimui šių avių nelabai apsimoka auginti. Mes vartotojui ruošiamės patiekti ne vien mėsą, bet ir avienos gaminius. Tai labiau apsimoka. Juolab kad ir juodgalvių avių mėsos kokybė yra išskirtinė – ji daug kam yra priimtina, nes turi silpną avienai būdingą specifinį kvapą.“

Kol kas ūkininkai sodybos svečius vaišina iš avienos pagamintu plovu. „Tikimės, kad vis daugiau svečių, norinčių paragauti avienos, pasigrožėti Pasartėlės lankose besiganančių avių banda, užsuks į mūsų sodybą, – viliasi Ingrida.

Didžulis minusas vystant avininkystę ežeringame Zarasų rajone, Ingridos ir Andriaus manymu, yra tai, kad artimiausia avių skerdykla yra Rokiškio rajone. Kadangi reikia mokėti ne tik už paskerdimą, bet ir kelis kartus važiuoti nemažą atstumą, avienos kaina labai padidėja. „Norint išlikti konkurencingiems rinkoje, būtinas vietos ūkininkų ir valdžios bendradarbiavimas sprendžiant svarbias problemas. Vienas sveikintinų

pavyzdžių – Lietuvos ūkininkų sąjungos Zarasų skyriaus vystomi projektai. Asociacija pateikė paraišką skerdyklai Dusetose įrengti. Skerdyklos projektavimui ir techninei dokumentacijai parengti paramą skyrė ir Zarasų rajono savivaldybės administracija, – pasidžiaugia Ingrida. Ji tikisi, kad atsiradus skerdyklai ir mėsos perdirbimo cechui ne tik pagerės sąlygos vietos ūkininkams, bus sukurtos kelios darbo vietos, tai paskatins vietos ūkininkus perdirbti savo produkciją ir taip padidinti savo pajamas.

Įrengtas aptvaras

Įsigijus avių reikėjo ir jas tinkamai įkurdinti. Ingrida ir Andrius nusprendė pasinaudoti parama pagal 2014–2020 m. programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama smulkiesiems ūkiams“. Smulkaus tradicinio gyvulininkystės ūkio plėtrai – patrauklumui didinti ir laikymo sąlygoms gerinti – ūkininkams buvo skirta 14,8 tūkst. eurų parama. Pasinaudodami šiomis lėšomis Tatarūnai aptvėrė beveik trijų hektarų plotą Lietuvos juodgalvės ganytis. Sutvarkė ir atokią sodybos erdvę, iš kurios svečiai galėtų ramiai stebėti besiganančias avis su ėriukais. „Europos Sąjungos parama gyvenantiems ir dirbantiems kaime yra labai svarbi. Be šios paramos tiesiog kai kurių paslaugų atvykstantiems turistams neteiktume, o ir kitos būtų ne taip gerai išplėtos. Tačiau yra ir kita medalio pusė – nemaži finansiniai įsipareigojimai, kuriuos prisiima paramos gavėjai, norėdami gauti finansavimą, ir vis dar daug biurokratinių procedūrų“, – mintimis dalijasi Ingrida.

„Plėtodami verslą mes nuolat galvojame, kaip mūsų projektai vienas kitą papildys, kaip diversifikuoti verslą, kad būtų sukuriama didesnė pridėti vertė. Deja, kartais paramos gavėjams atrodo, kad svarbiausia išpildyti visas reikalingas ir nereikalingas procedūras, o ne tai, kas bus sukurta. Manome, kad teikiant Europos Sąjungos paramą vertėtų labiau atsižvelgti, kaip projektai papildo vienas kitą“, – siūlo Ingrida ir Andrius Tatarūnai, svingingai pasitinkantys kiekvieną, norintį pailsėti gamtos apsuptyje, pažvejoti ar tiesiog pasigrožėti Lietuvos juodgalvėmis avimis.

Ingrida ir Andrius Tatarūnai – asmenukė tulpėms žydint

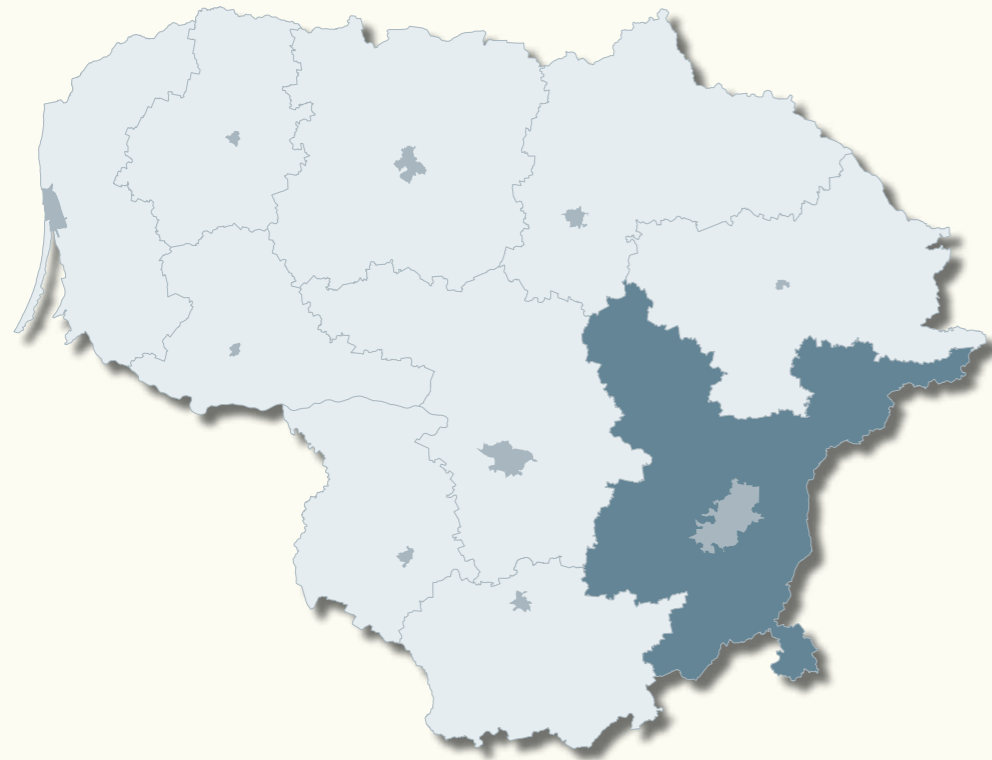
Žiema „Pasartėlėje“

Parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą
Vilniaus regione priemonėms, skatinančioms žemės ūkio
veiklos restruktūrizavimą

VILNIAUS REGIONAS >>>

Vilniaus regionas – išsidėstęs pietryčių Lietuvoje, apimantis Elektrėnų savivaldybės, Vilniaus miesto savivaldybės ir Šalčininkų, Širvintų, Švenčionių, Trakų, Ukmergės, Vilniaus rajonų savivaldybių teritorijas.

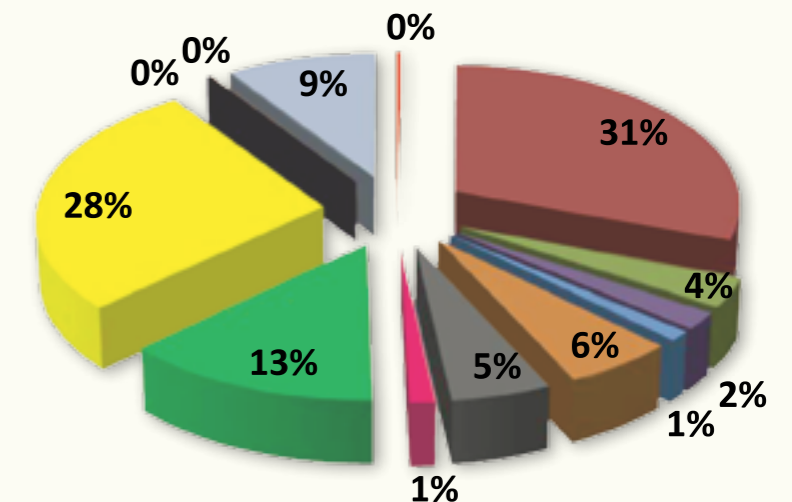

Savivaldybė	Pagal priemones patvirtinta paramos suma, EUR		
	Parama investicijoms į žemės ūkio valdas	Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui	Parama smulkiesiems ūkiams
Elektrėnų	11 551 774	646 514	130 625
Šalčininkų r.	4 353 421	675 385	657 298
Širvintų r.	5 303 495	1 044 011	350 431
Švenčionių r.	4 159 891	506 419	268 427
Trakų r.	2 325 915	454 432	342 720
Ukmergės r.	8 225 222	803 067	251 573
Vilniaus m.	-	-	11 966
Vilniaus r.	1 449 479	667 954	912 463
Iš viso Vilniaus regione	37 369 196	4 797 781	2 925 504

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Patvirtintos 189 191 578 eurų paramos struktūra pagal Lietuvos kaimo plėtros
2014–2020 m. programos investavimo kryptis Vilniaus regione

- Žinios ir konsultavimas
- Investicijos į žemės ūkio valdas, perdirbimą ir infrastruktūrą
- Parama jaunesiems ūkininkams
- Parama smulkiesiems ūkininkams
- Parama verslui
- Paslaugos ir kaimų atnaujinimas
- Miškininkystė
- Agrarinė aplinkosauga
- Ekologinis ūkininkavimas
- MPŪV ir Natura2000
- Trumpos tiekimo grandinės ir bendradarbiavimas, kokybės sistemos
- Draudimas
- LEADER

Parengta pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros 2018 m. lapkričio mėnesio duomenis

Darbai, kuriantys naudą ateities kartoms

„Sodindamas ir augindamas mišką, pasistatai sau paminklą dar būdamas gyvas. Pasodini ir visą gyvenimą gali stebėti, kaip miškas auga“, – mintimis dalijasi Elektrėnų savivaldybėje gyvenantis ir dirbantis miško savininkas Kazimieras Šiaulys. Jis, pasinaudodamas parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritį „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“, sutvarkė apie 15 ha miško.

Bebrų iškraustymas

Kazimieras Šiaulys turi apie 1 300 ha miško. Apie 30 ha miško buvo užėmę bebrai. „Tokį pelkyną virtusį plotą įsigijau kartu su mišku, – sako pašnekovas. – Negaliu ramiai žiūrėti į miške atsirandantį raistą. Man turi būti tvarkingas ir naudą duodantis kiekvienas miško plotelis. Jį būčiau tvarkęs ir negaudamas paramos, bet labai gerai, kad Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programoje buvo numatyta galimybė tokiems miško darbams gauti paramą, kuri tęsiama ir šio laikotarpio programoje.“

Pasak pašnekovo, Elektrėnų, Trakų rajono savivaldybių kraštovaizdis labai palankus miškuose kurtis bebrų kolonijoms – molingo grunto kalvos ir drėgmę kaupiantys slėniai. „Kazkada šiose vietose buvo įrengta melioracijos sistema. Tokia ten ir sistema, paveldėta iš tarybinių metų. Traktorius plūgą pravilkdavo, išardavo griovį, ir visa melioracija. Prie tų griovių pradeda kurtis bebrai. Jų užverstais grioviais nebeprateka vanduo, ir nieko nedarant miško plotas pradeda tvinti. Medis, kurio šaknys ilgesnį laiką negauna oro, pradeda džiūti. Dveji treji metai, ir bebrų patvenktas miškas žūsta“, – apie bebrų daromą žalą miškui pasakoja Kazimieras Šiaulys.

Sutvarkyti tokius miško plotus, pasak pašnekovo, nėra paprastas dalykas. Reikia atkurti melioracijos sistemą, išvalyti ir sutvarkyti melioracijos griovius. Jei nebus gerai sutvarkytas vandens nutekėjimas ir vanduo pradės greitai kauptis, bebrai vėl sugrįš ir vėl pradės savo namus statyti. „Kelerius metus tęsiasi kova su bebrų kolonija, todėl sutvarkytus griovius būtina prižiūrėti, ardyti kylančius šių protingų gyvūnų namus, – patirtimi dalijasi Kazimieras. – Ilgainiui šie žvėreliai susiranda vietas, kur juos mažiau trikdo ir kur jie nedaro žalos. Įsikūrę kokiame ežeriuke ir maistui nugrauzę medį kitą, jie tikrai žalos nepadarą. Liūdniau, kai jie patvenkia didelį miško plotą. Tame plote nudžiūvęs medis geriausiu atveju tik malkoms betinka. Ir tai ne visada. Bebrų užimto miško ploto sutvarkymas reikalauja nemažai lėšų, o padarytų darbų nauda galės džiaugtis tik ateinančios kartos.“

Pirmąsias paramas nuo bebrų nukentėjusiems miško plotams tvarkyti Kazimieras Šiaulys gavo dar pagal praėjusio laikotarpio programą. „Tada sutvarkiau didelius pažeisto miško plotus. Pagal 2014–2020 metų programą paramą gavau du kartus. Pagal priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritį „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“ pažeistam miškui atkurti vieną kartą gavau 4 270, kitą kartą – 16 880 eurų“, – pasakoja miško savininkas.

Paprasciau, bet be alternatyvos

Kazimiero Šiaulio teigimu, palyginti su praėjusio laikotarpio programa, parama miškams padarytai žalai atlyginti pagal 2014 – 2020 m. programą teikiama paprasčiau. „Anksčiau miško savininkas turėjo pateikti ir nedidelį investicinį projektą. Naudojantis šio laikotarpio parama toks projektas nebereikalingas. Nustatyta konkreti paramos suma už hektarą ir už konkrečius miškus. Pavyzdžiui, už pažeisto pušyno atkuriamą hektarą mokama 1 789 eurai, ąžuolyno – 3 657 eurai, eglyno – 1 563 eurai. Apsemtuose mano miško plotuose augo juodalksniai. Už jų hektaro atkūrimą mokami 1 433 eurai. Tokia suma kompensuoja išlaidas už sodinukus ir darbą. Tačiau iki miško atkūrimo, reikia atlikti nemažai kitų darbų – atkurti melioracijos griovius, neretai pasidaryti keliuką, nes iki užtventtos vietos reikia kažkaip privažiuoti, įrengti pralaidas. Tiems darbams skiriamos išmokos nepakanka, bet, žinoma, labai gerai ir

„Kazkada suskaičiavau – esu pasodinęs apie milijoną medžių“, – sako Kazimieras Šiaulys

ta gaunama suma, – paramos naudą apibūdina Kazimieras Šiaulys. – Ir paraiškos pateikimas supaprastintas – pateikiamas tik elektroninis variantas. Jauniems žmonėms toks paraiškos teikimas, be abejo, labai patogus. Tik, manau, apie vyresnės kartos miško savininkus nepagalvota. Vertėjo palikti ir alternatyvų būdą – galimybę pateikti popierinį paraiškos variantą. Suprantama, naujovės sparčiau įsitvirtina, kai nepalieinama alternatyva. Tačiau susitikimuose su Žemės ūkio ministerijos atstovais siūlome sugrąžinti ir popierinės paraiškos teikimo galimybę.“

Kazimieras Šiaulys yra pasinaudojęs ir parama miškui įveisti. „Per tą laiką, kai pradėjau plėtoti miškininkystę, apie kokius 200 hektarų miško jau esu įveišęs, – sako pašnekovas. – Kazkada suskaičiavau – esu pasodinęs apie milijoną medžių.“

Neskuba kirsti miško

Kazimieras Šiaulys plėtoja ir medienos perdirbimą. Medienos apdirbimo įmonę modernizavo pasinaudodamas praėjusio laikotarpio programos parama. Dabar per mėnesį jo įmonėje apdirbama po tūkstantį kubinių metrų medienos. „Parduodu tik pjautinę medieną. Rąstų neparduodu. Neapsimoka, – sako Kazimieras. – Vidutiniškai apie ketvirtadalis perdirbamos medienos yra nukirsta mano miškuose. Likusį kiekį perku iš urėdijų ir kitų miško savininkų. Miškas juk kaip indėlis banke, tik patikimesnis.“

Medienos apdirbimo įmonėje dirba apie 40 žmonių. „Anksčiau atlikdavome ir miško rangos darbus. Tačiau pastaruoju metu šios veiklos atsisakėme. Į rinką ateina jaunimas. Ateina su gerokai modernesne technika negu mes turime. Mums atnaujinti turimos technikos nebeapsimoka, tad jau kelinti metai miško nebekertame. Miškui kirsti samdau subrangovus“, – veiklą apžvelgia Kazimieras ir priduria, kad miškas jam ne tiek pajamų šaltinis, kiek moralinis pasitenkinimas. Todėl ir stengiasi jį prižiūrėti ir puoselėti.

Iš mokyklos – į miškus

„Kartais pagalvoju, jei kas laiku būtų paprotinęs, galėjau studijuoti miškininkystę. Man ši sritis labai įdomi. Tačiau pagal išsilavinimą esu pedagogas. Kurį laiką dirbau mokyklos direktoriumi. Atsiradus galimybei užsiimti privačia veikla, dar dirbdamas mokyklos direktoriui buvau pradėjęs medienos versliuką. Tačiau atėjo diena, kai reikėjo apsispręsti. Arba atsisakyti verslo ir visa galva pasinerti į pedagogiką, arba jos atsisakyti ir stačia galva nerti į verslą. Tada pagalvoju, kad mūsų valstybė dar negreit galės mokytojui sumokėti jo darbo vertą atlyginimą, ir pasirinkau verslą. Kadangi nuo vaikystės mane traukė miškas, ėmiausi miškininkystės. Po truputį plėčiau miško plotus. Kartu plėtoju ir medienos apdirbimo verslą“, – pasakoja Kazimieras Šiaulys.

Jaunų eglaičių rikiuotė

Gerai prižiūrimas miškas gražiai auga

Pajamos – ne už kiekį, bet už kokybę

Trakų rajone įsikūrusi žemės ūkio bendrovė „Ekogrikis“ plėtoja ekologinį ūkį, tad modernus traktorius, įsigytas pasinaudojant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa, ne tik darbus paspartina, bet ir gerokai draugiškesnis aplinkai.

Nusipirko našesni traktorių

„Žemės ūkio bendrovė „Ekogrikis“ įsikūrė prieš šešerius metus. Jau pats bendrovės pavadinimas atspindi mūsų siekius auginti ekologišką produkciją. Dirbame daugiau kaip šimtą hektarų žemės, – bendrovės veiklą pristato jos vadovas Karolis Zalieckas. – Kurį laiką dirbome su sena technika, o nuo to labai priklauso darbų sparta. Reikėjo našesnės ir modernesnės. Nusprendėme pasinaudoti ES parama.“

Žemės ūkio bendrovė „Ekogrikis“ pateikė paraišką paramai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Parama investicijoms į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Investicijos į žemės ūkio valdas“. „Kadangi prašėme nedidelės sumos, paraišką teikėme supaprastinta tvarka, – pasakoja Karolis ir pasidžiaugia, kad paraiška buvo gana greitai įvertinta ir projektas buvo sėkmingai įgyvendintas.

Investicijoms į augalininkystės ūkį buvo skirta beveik 41,8 tūkst. eurų. Tai sudarė 60 proc. visos projekto vertės. Pasinaudodama parama bendrovė nusipirko modernų daugiafunkčių traktorių su krautuvu. Traktorius tinka visiems darbams. Ir renkant laukuose akmenis, ir laukus suariant, ir juos apsėjant.

„Naujas traktorius visiškai pakeičia mūsų turėtus du traktorius, – sako bendrovės vadovas. – Jei bus galimybė, ketiname teikti dar vieną paraišką. Reikalingas modernus kombainas.

Kol kas derlių nukuliamė su senu. Ir kitą techniką bei padargus reikia atnaujinti. Tačiau turime atsižvelgti į savo finansinius pajėgumus, tad į technikos modernizavimą investuojame neskubėdami.“

Produkcija eksportuojama

„Ekogrikis“ augina ekologiškus rugius, avižas, grikius. „Visi grūdai yra aukštos maistinės kokybės. Visus grūdus eksportuojame, nes užsienyje lietuviška ekologiška produkcija yra labai vertinama, – patirtimi dalijasi Karolis. – Lietuvoje ekologiški produktai dar nėra tiek vertinami, kiek Vakarų šalyse. Mes tik po truputį pradėdame suprasti ekologiškumo naudą. Kitas dalykas – Lietuvoje yra labai mažai įmonių, perdirbančių ekologiškus produktus. Kiek žinau, iš mūsų grūdų užsienyje yra gaminamas maistas kūdikiams, nėščiosioms, sergantiems cukriniu diabetu žmonėms, nes tie grūdai pagal baltymų kiekį ir kitus parametrus atitinka reikalavimus.“

Žemės ūkio bendrovės „Ekogrikis“ dirbamos žemės nėra derlingos. Jose didelių derlių neužauginsi, tačiau, kaip teigia Karolis Zalieckas, bendrovė orientuojasi ne į kiekybę, bet į kokybę. „Mes savo grūdus parduodame keliais kartais brangiau, negu mokama už grūdus, užaugintus chemizuotame ūkyje“, – sako pašnekovas. Bendrovės žemės priskirtos vietovėms, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių. „Tose žemėse užauginamas kelis kartus mažesnis derlius ir keliasdešimties eurų išmoka už hektarą negautų pajamų tikrai nekompensoja, bet, žinoma, ir tie pinigai gerai, nes žemės ūkis gana rizikingas verslas. Ne viskas nuo žmogaus priklauso. Didele dalimi mes priklausomi nuo gamtos. O pastaruoju metu ji žemdirbių tikrai nelepina. Tai liūtytys, tai sausros. Tad tiesioginės išmokos yra labai didelė paspartis, nes jei ne ES parama, manau, Lietuvos žemės ūkis nebūtų pasiekęs tokio efektyvumo, koks yra dabar. Deja, Lietuva yra tarp šalių, kurioms mokamos mažiausios

Žemės ūkio bendrovės „Ekogrikis“ direktorius Karolis Zalieckas

išmokos. Džiugu, kad žemdirbių ir valdžios atstovai bando įtikinti Europos Komisiją sulygtinti tiesiogines išmokas. Juk paslaugų kainos ir darbo užmokestis Lietuvoje sparčiai vežasi ES senbuves. Už techniką ir padargus mokame brangiau, negu kitų šalių žemdirbiai. Pardavėjai tvirtina, kad brangiau mokėti mums tenka todėl, kad Lietuvoje per maža rinka, kad technikos atvežimas brangesnis, nes tenka ją toliau gabenti. O tiesioginės išmokos – mažesnės, – mintimis apie pagalbą žemdirbiui dalijasi Karolis Zalieckas. – Tikimės, kad netrukus sulauksime gerų pokyčių ir mūsų bendrovė galės įsigyti ir naują kombainą, ir kitos technikos, ir padargus pakeisti naujais. Bet kol kas tenka labai skaičiuoti ir stebėti finansinius srautus.“

Ūkininkavimas – šeimos verslas

Mykolo Romerio universitete teisę studijuojantis Karolis tvirtina, kad didžiausias jo patarėjas yra tėtis – Vytautas Zalieckas. Jis dar 2001 metais įregistravo ūkį. Augina javus ir grikius. „Taip jau atsitiko, kad visa mūsų šeima ėmėsi plėtoti žemės ūkį: ir tėtis, ir mano brolis Andrius, ir aš to verslo ėmiausi, – pasakoja Karolis. – Nuo vaikystės su broliu sukdamomės apie tėtį, stengdavomės jam padėti. Nebijojome ir į traktorių, ir į kombainą lipti. Visi ūkio darbai buvo pažįstami. Matyt, ūkininkavimas mums į kraują įaugęs?“

„Esu laimingas, kad mano sūnūs neišvažiavo į svetimus kraštus, o liko Lietuvoje ir čia kuria savo gyvenimą“, – sūnumis didžiuojasi Vytautas Zalieckas.

Už paramą bendrovė įsigijo daugiafunkčių traktorių

Pavasarių grikių laukai apsipila rausvais žiedais

Karolis Zalieckas su žmona Ugne, pelniusia ne vieną aukštą išvermės jojimo apdovanojimą

Įmonės pokyčiai, turintys įtakos Europos rinkai

Šalčininkų rajone įsikūrusi AB „Actas“, pasinaudodama Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos parama, tapo modernesnė, konkurencingesnė ir pajėgi tenkinti vartotojų lūkesčius.

Ilgametė tradicija

AB „Actas“ – vienintelė įmonė Lietuvoje, gaminanti natūralų actą. Šį produktą gamina mažiausi organizmai – acto rūgšties bakterijos. Buko medienos drožlių pripildytuose fermentatoriuose šios bakterijos, naudojamos deguonį, etilo alkoholį suraugina į actą.

Įmonės istorija prasidėjo 1959 metais. Tada tai buvo Šalčininkų spirito varyklai priklausęs acto gamybos cechas. Vėliau cechas buvo perduotas „Vilniaus degtinei“. Į privatizacijos tiesiąją atėjo kaip valstybės įmonė.

Ryškūs pokyčiai įmonėje prasidėjo 1996 metais. Tada buvo išplėstas acto produkcijos asortimentas. Pradėtas gaminti natūralus spirito actas su prieskoniais, natūralus obuolių actas, natūralus vyno actas, marinatas. Augant gamybos apimtims, kūrėsi naujos darbo vietos.

„Diegdami naujas technologijas, plėsdami produkcijos asortimentą, naudojomes ir įvairiomis paramomis. 2009 metais gavę ES struktūrinių fondų paramą, įdiegėme automatizuotą acto išpilstymo liniją, užtikrinančią aukštą gaminių kokybę, jų prekinę išvaizdą ir mažesnę pagaminimo savikainą. Aktyviai naudojomes ir Vietinių užimtumo iniciatyvų programą. Esame įgyvendinę kelis šio fondo finansuojamus projektus“, – įmonės plėtrą apžvelgia direktorius Aloyzas Ubis.

AB „Actas“ direktorius Aloyzas Ubis

Dvigubai našesnė linija ir sandėlis

Parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turimą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ įmonei atvėrė naujas galimybes. „O kodėl nepateikus mums paraiškos paramai gauti, pasakėme sau, sužinojė, kad įmonėms, gaminančioms maisto produktus, yra suteikiama galimybė modernizuoti gamybą, pasinaudojant ES lėšomis, – apsisprendimą paaiškina AB „Actas“ direktorius. – Tada mums labai trūko sandėlių, o per agurkų sezoną poreikių nepatenkindavo ir įmonės produkcijos fasavimo pajėgumai.“

Acto produkcijos gamybai modernizuoti plečiant asortimentą ir sandėlių ūkį įmonei buvo skirta beveik 423 tūkst. eurų parama. „Pagal mūsų pateiktą paraišką paramos lėšos sudarė beveik 40 procentų viso projekto vertės. Viso projekto vertė – 1 milijonas 87 tūkstančiai eurų. Tačiau įgyvendinant projektą intensyvumas kiek sumažėjo, nes už laiku neatliktą užsakymą rangovui pritaikėme 10 procentų sankciją“, – paaiškina Aloyzas Ubis.

AB „Actas“ projektas buvo įgyvendintas 2017 metais. Įmonė pasistatė 1 800 kv. metrų pastatą, susidedantį iš dviejų dalių. Vienoje 900 kv. metrų dalyje įrengtas mechanizuotas sandėlis. Jame padėklai su produkcija sukraunami keliais aukštais. Vienu metu sandėlyje galima sutalpinti 812 padėklų produkcijos. Kitoje pastato dalyje įrengta 900 kv. metrų gamybinė patalpa. Joje pastatyta nauja, moderni gamybos linija su butelių pūtimo įranga. Direktorius teigimu, anksčiau butelius produkcijai išpilstyti įmonė pirkdavo iš kitų Lietuvos gamintojų. Dabar produkcijos išfasavimui reikalingą tarą pasigamina patys.

Pastato statyba kainavo per 300 tūkst. eurų, o gamybos linija – per 600 tūkst. eurų. „Ši linija dvigubai našesnė už turėtąją. Dabar per valandą galime išfasuoti šešis tūkstančius acto butelių. Su senąja – tik tris tūkstančius

butelių per valandą. Rezultatas akivaizdus – šią vasarą patenkinome vartotojų poreikius ir per mums karščiausią metų – agurkų sezoną“, – įgyvendinant projektą įsigyta nauja gamybos linija patenkintas direktorius.

Naujai gamybos linijai aptarnauti reikia tik keturių žmonių, o senajai – aštuonių.

Įgyvendinant projektą įrengta ir 2 700 kv. metrų aikštelė. Ji įmonei palengvino ir atsivežtų žaliavų iškrovimą, ir išvežamos produkcijos pakrovimą.

„Skirta parama labai paspartino įmonės modernizavimą. Mes vis tiek būtume ieškoję galimybių atsinaujinti, bet tokią gamybos liniją būtume įsigiję ir sandėlį pastatę ne taip greitai. Lėčiau modernizuodamas gamybą, rinkoje pradėdi atsilikti. Rinkoje nėra žodžio palauk. Jei nespėji joje užsiimti vietos, ją greitai kiti užima, – paramos naudą apibūdina Aloyzas Ubis. – Dabar rinkoje tvirčiau pasijutome. Ir įmonės veidas pagerėjo, nes joje atsirado nauji statiniai, aukšto lygio technologijos. Tai mums padėjo sudaryti dideles prielaidas tolimesniems pokyčiams Europos gamintojų rinkoje.“

Šiuo metu AB „Actas“ savo produkciją realizuoja visuose šalies prekybos tinkluose, Latvijoje, Estijoje, Airijoje. Dalis produkcijos parduodama Baltarusijoje.

Modernumui – dar ne pabaiga

AB „Actas“ direktorius Aloyzas Ubis pabrėžia, kad nuveikti darbai – tik dalis sumanymų, kuriant modernią ir konkurencingą įmonę. „Esame parengę ir pateikę paraišką paramai, kuri reikalinga produkcijos gamybai skaitmeninti. Planuojame įdiegti giluminį acto fermentavimą. Žinoma, jei mums nebus skirta parama, mes vis tiek tai darysime, bet ją gavus visi procesai gerokai paspartėtų“, – sako Aloyzas Ubis.

Šiuo metu AB „Actas“ dirba 44 darbuotojai. Direktorius teigimu, didžioji jų dalis – Jašiūnų, kur įsikūrusi įmonė, gyventojai. Įmonės darbuotojų kaita nedidelė, nes yra susiformavęs stabilus branduolys. Įmonė finansškai paremia rajono renginius, pagelbsti mokykloms, seniūnijai.

Pasinaudojant parama įmonė pasistatė naują ir šiuolaikišką pastatą produkcijai gaminti ir sandėliuoti

Naujas įmonės sandėlis

Įdiegtos modernios technologijos

Nuo pagalbos tėčiui iki savo ūkio

„Ūkininkavimas kupinas nuolatinių iššūkių. Jos malonybė gamta nešykšti siurprizų: tai vandenyje laukus paskandina, tai visiškai išdžiovina. Pavasarį viskas prasideda gražiai, o rudenį nebeįmanoma derliaus nuimti“, – sako ūkininkė Agnė Vyšniauskaitė iš Širvintų rajono ir priduria, kad be paramos, vien tik už savas lėšas per šešerius ūkininkavimo metus nebūtų galėjusi sukurti tokio ūkio.

Kam lemta, tas įvyksta

„Mūsų šeimos ūkio pradininkas buvo mano senelis Stasys Vyšniauskas. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, jis atsiėmė 12 hektarų žemės ir pradėjo ūkininkauti. Vėliau prie jo prisijungė mano tėtis Vidmantas. Kartu jie planavo darbus, plėtė ūkį, beje, buvo vieni pirmųjų ūkininkų Širvintų rajone. Tiek mano senelis, tiek tėtis labai ambicingai siekė savo tikslo ūkį padaryti kuo didesnį ir gražesnį. Jų bendras siekis buvo įgyvendintas. Vėliau tėtis ilgus metus ūkininkavo vienas“, – šeimos kelią į ūkininkavimą apžvelgia Agnė Vyšniauskaitė.

Šiandieną Vyšniauskų ūkyje dirbuojasi jau trečia šeimos karta, o ir pats ūkis išaugo nuo 12 iki 500 ha žemės, iš jos 350 ha – nuosava. Didžiausią plotą užima javai. Augina žieminius ir vasarinius kviečius, kvietrugius, grikius. 2,2 ha užima šiltnamiai.

„Kaip sakoma, jei kažkam lemta įvykti, tai ir įvyksta, – šypsosi jauniausia Vyšniauskų šeimos ūkininkė Agnė. – Studijavau viešąjį administravimą. Baigusi studijas įsidarbinau privačiame sektoriuje. Darbas sekėsi. Lyg ir viskas buvo gerai. Tačiau savaitgaliais grįžusi į Alionis matydavau, kaip nelengva tėčiui vienam ūkyje sukurti. Mačiau, kad kuo labiau tėtis plečia ūkį ir dirbamos žemės plotus, tuo sunkiau jam būdavo visur suspėti ir darbus nuderbti. Jau studijuodama savaitgaliais grįžusi namo, kibdavau jam padėti. Visa tai brandino apsisprendimą, ir vieną dieną sau pasakiau: laikas grįžti į kaimą ir rimtai, o ne priešokiais imtis ūkininkavimo.“

Trečios kartos ūkininkė Agnė Vyšniauskaitė

Įkūrė savo ūkį

„Kai mūsų vyresnėlė dukra nusprendė, kad miestas ne jai, ir grįžo į ūkį, labai apsidžiaugėme“, – dukra didžiuojasi Gražina ir Vidmantas Vyšniauskai.

2012 m. Agnė Vyšniauskaitė tapo ūkininke. „Pasitarę su tėčiu nusprendėme, kad reikia atskirti veiklas ir kurti du ūkius, – sako Agnė. – Iš pradžių dirbau per šimtą hektarų žemės. Šiuo metu dirbu 240 hektarų.“

Kaip ir tėtis, Agnė plėtoja augalininkystę. Augina žieminius ir vasarinius kviečius, šiek tiek žirnių ir grikių.

„Savarankiško ūkininkavimo pradžia nebuvo lengva. Jokios technikos neturėjau. Visą darbams ūkyje reikalingą techniką nuomojau. Tai buvo labai nepatogu ir kainuodavo daug. Kai tik prasidėdavo darbųmetis, sunku būdavo technikos ir gauti. Dėl šios priežasties vėluodavo ūkio darbai. Nors labai padėjo tėtis, jo ūkio pajėgumų ir turimos technikos buvo per mažai, kad galėčiau toliau sėkmingai plėtoti savo ūkį. Kadangi man, kaip pradedančiajai ūkininkei trūko ir lėšų, tėtis pasiūlė pasvarstyti galimybę pasinaudoti Lietuvos kaimo plėtros programos siūloma parama. Pamaniau, kad tai būtų puiki proga modernizuoti ūkį“, – pasakoja ūkininkė.

Liūdną žinią pakeitė gera

„Pateikiau paraišką paramai gauti, tačiau ją atmetė dėl lėšų trūkumo. Tuo metu labai nusivyliau, kad man nepasisekė. Vis dėlto po kiek laiko visai netikėtai gavau laišką, kad paraiškos nagrinėjimas atnaujintas, o dar vėliau mane pasiekė pranešimas, kad pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ man skirta beveik 130 tūkstančių eurų parama. Įsigijau būtiniausią ūkio techniką – traktorių, sėjamąją, purkštuvą, trąšų barstytuvą,

taip pat frontalinį krautuvą. Dabar suprantu, kad be šios technikos ūkis tikrai nebūtų buvęs toks produktyvus. Visa technika yra nauja, dirba labai tiksliai. Sėjamoji, purkštuvai ir barstytuvai valdomi kompiuteriu, todėl sėjant, purškiant ar barstant trąšas sėkla ar trąšos niekada nepateks į jau apdirbtą plotą antrą kartą, kaip būdavo su senąja nuomojama technika. Galima suprasti, kiek daug sėklų ir trąšų dabar sutaupoma! Jeigu bus galimybė teikti paraišką kitai paramai gauti, ateityje labai norėčiau įsigyti kombainą.“

Pasak Agnės, įsigijus šią modernią techniką ne tik nebeliko išlaidų technikos nuomai, bet ir sumažėjo darbuotojų skaičius. Dabar su vienu padargu apdirbamas daug didesnis plotas ir kur kas greičiau. Su nauja technika visi darbai nuderbami laiku, o tai turi įtakos ir geresniam derliui.

Daržovės – ištisus metus

Tais pačiais metais paramą gavo ir Vidmantas Vyšniauskas. Pasinaudojęs 1 920 tūkst. eurų parama, gauta pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą, jis su dukra Agne įgyvendino savo seną svajonę – pasistatė 1,5 ha užimančius modernius šiltnamius. Juose daržovės auginamos beveik visus metus. Galinga 2,5 megavatų biokuro katilinė užtikrina šilumą šiltnamyje, o naujausios technologijos leidžia nenutrūkstamai tiekti lietuviškas, šviežias daržoves. „Labai džiaugiamės šia parama“, – patenkinta Agnė.

Šeimos tradicija – ūkininkavimas

Ūkininkavimą renkasi ir šeimos jaunėlis Gražvydas. Jis, nuo mažens būdamas šalia tėčio, pasirinko agroverslų technologijas ir po mokslų žada prisijungti prie šeimos verslo. O tai rodo, kad Vyšniauskų ūkis turi ateitį.

„Nė vieno vaiko nespaudėme, nenurodinėjome gyvenimo kelio. Todėl labai džiaugiamės, kad vaikai seka tėvų pėdomis“, – didžiuojasi Gražina Vyšniauskienė.

Jaunoji ūkininkė pasirinko augalininkystę – ji augina javus

Už paramą įsigyta moderni technika ir padargai darbus sparčiau nuderba

Su ūkininke Jolita Gabrinovičiūte susipažinome per Švenčionių „Rudens kermošių“. Būryje pamačius stilingai apsirengusią jauną moterį, net mintis nekilo, kad tai Švenčionių rajono konkurso „Metų ūkininkas 2017“ nugalėtoja. „Darbas yra darbas, bet niekada nepamirštu, kad esu moteris, todėl bėgimo rate visada randu sau laiko. Gal kartais mažiau miegu, bet randu minutėlę kitą ir moteriškumui puoselėti“, – šypsosi moteris.

Netikėtas gyvenimo posūkis

„Esu baigusi kelis universitetus. Turiu magistro laipsnį. Inžinerinę nekilnojamojo turto vadybą studijavau Vilniaus Gedimino technikos universitete. Pasikui – Tarptautinės prekybos magistro studijos Vilniaus universitete“, – pasakoja ūkininkė Jolita Gabrinovičiūtė. Kaip ir daugelis šiuolaikinių jaunų žmonių, baigusi studijas ji keliavo po pasaulį, dirbo įvairiose kompanijose. Gyvendama Barselonoje mokėsi ispanų kalbos. Dabar ji laisvai kalba keturiomis užsienio kalbomis. Jolita vadovavo ne vienam tarptautiniam projektui. Vienas paskutiniųjų buvo susijęs su vėjo jėgainėmis. Tačiau beveik prieš dešimtmetį ji nusprendė grįžti į tėvų namus Šutų kaime. „Reikėjo tėvams sustiprinti entuziazmą, o ūkyje buvo būtinas kitoks požiūris, – apie savo sprendimą sėkmingą karjerą tarptautinėse kompanijose iškeisti į ūkininkavimą pasakoja Jolita ir priduria, kad ūkininkavimas jai nebuvo svetimas. – Kiek pamenu, pas mus visada būdavo kelios karvutės. Mama ir tėtis labai darbštūs žmonės, ir visada šalia pagrindinio darbo jie turėjo papildomų pajamų šaltinį. O mudu su broliu Vienantu jiems padėdavome.“

2009 m. viduryje Jolita įregistravo savo ūkį. Kaip ir jos tėvai Danutė ir Vaclovas Gabrinovičiai, plėtoja pienininkystės ūkį. „Aš visas savo karvutes mergaitėmis vadinu. Kiekviena jų turi savo vardą, savo charakterį, – su užsidegimu savo 220 karvių bandą, iš kurių pusė yra melžiamos karvės, pristato Jolita. – Gyvenime būna visko, būna visokių akimirklų ir nuotaikų, bet kai nuvažiuoju pas savo „mergaites“, jos veikia kaip antidepresantas. Ateina, nulaižo, iškart pajunti nusiramimą. Ir labai sunku išbrokuoti kažkurią karvutę. Iki paskutiniųjų stengiuosi jas visas išsaugoti. Tikras išbandymas buvo, kai vienu metu reikėjo išbrokuoti 16 karvūčių. Deja, reikėjo atnaujinti bandą. Iš Latvijos 20 veršingų telyčaičių pirkau. Taip skaudu buvo su senbuvėmis atsisveikinti. Juk ne visada svarbiausia gyvulio produktyvumas.“

Paklausta, kokios veislės jos karvutės, mergina nusijuokia: banda labai spalvinga. „Man gražu, – šelmiškai priduria Jolita. – Ir mano ferma neįprasta. Jos stogas ryškiai geltonas.“

Kelias link modernaus ūkio

Pasirinkusi jaunosios ūkininkės kelią, Jolita nusprendė savo „mergaitėms“ įrengti naujus ir modernius namus. Pasinaudodama Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos parama jaunesiems ūkininkams, ji pastatė naują fermą. Joje – moderni, garsios vokiečių firmos melžimo, pieno šaldymo ir kita pieno ūkiui reikalinga įranga. Šaltame palaido galvijų laikymo tvarte įrengtos pašildomo vandens gertuvės. 16 vietų melžimo aikštelės sienos išklotos vientisa nerūdijančio plieno danga. „Ji saugi karvutėms, patogi darbuotojams prižiūrėti. Ir naudojama ne vienus metus. Kai kas juokauja, kad ir žmonės ne visi taip gyvena, kaip mano „mergaitės“. Reikia nebijoti investuoti į gyvulio gerovę. Kuo geresnes sąlygas sukursime karvutėms, tuo geresnius rezultatus turėsime, – patirtimi dalijasi Jolita ir priduria, kad išsirinkti įrangą jai padėjo brolis Vienantas, su kuriuo ji dirba ranka rankon. – Kaip galvoje yra du pusrutuliai, taip du smegenų pusrutuliai mūsų ūkyje esame mudu su broliu. Nežinau, kaip be jo tvarkyčiausi. Pašarų ruošimas, technikos parinkimas – tai jo rūpestis. Tokio darbuotojo tikrai negalėčiau nusišamdyti.“

Ūkio modernizavimą Jolita Gabrinovičiūtė tęsė pasinaudodama parama pagal Lietuvos kaimo plėtros

Ūkininkė Jolita Gabrinovičiūtė buvo pripažinta geriausia 2017 metų ūkininke Švenčionių rajone

2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Ūkio konkurencingumui didinti jai buvo skirta 400 tūkst. eurų parama. „Šias lėšas panaudojau fermos rekonstravimui, pieno bloko statybai ir visai fermos įrangai, – Jolita pasidžiaugia, kad dabar jos ferma yra viena moderniausių. – Nors nemažai investavome ir savo lėšų, bet Lietuvos kaimo plėtros programos parama labai svarbi kuriant inovatyvų ūkį.“

Supirkėjai – verslo partneriai

Per metus vidutiniškai iš karvės Jolitos Gabrinovičiūtės ūkyje primelžiama apie 6 tonas pieno. „Iš vienu karvių primelžiame po 8–9, iš kitų – tik 4–5 tonas, – ūkio rezultatus pristato Jolita. – Nuo pat pirmųjų ūkininkavimo dienų pieną parduodu „Rokiškio sūriui“, nes jie yra ne tik supirkėjai, bet ir verslo partneriai. Jei ne jie, nebūčiau nusipirkusi tų 20 telyčaičių iš Latvijos bandai gerinti. Jie man suteikė kreditą. Jų pagalbos sulaukiau ir skaudžią gyvenimo akimirklą, kai mirė mano tėtis.“

Optimistinės prognozės

Jolita Gabrinovičiūtė ne pirmus metus dalyvauja Pasauliniame pieno kongrese. 2018 metais jis vyko Korejoje. „Lietuvai atstovavome tik trys žmonės. Kongrese dalyvavo apie 1 200 dalyvių iš viso pasaulio. Ir pati džiugiausia žinia, kurią parsivežiau iš kongreso, yra ta, kad pasaulyje pieno poreikis labai auga. Ypač pieno poreikis didėja Azijoje. Mokslininkai pateikė įdomių faktų, kaip pienas veikia žmogaus organizmą. Pasirodo, vaikai, negaunantys pieno, auga lėčiau, jų mažesnis ūgis. Dalyje Azijos šalių pienas dar yra prabangos dalykas, – išpūdžiais dalijasi Jolita Gabrinovičiūtė. – Kongrese užsimezgė nemažai naujų pažinčių, ir tikiuosi, kad dalis jų pasitarnaus Lietuvos pienui atveriant naujas rinkas.“

„Tai mano antidepresantas“, – savo karvutėmis džiaugiasi ūkininkė

Iš tolo šviečia geltonas fermos stogas

Miške darbų daug, o pajamų mažai

Miškininkai skaičiuoja, kad kol medis užauga, prie jo reikia priėti dešimtis kartų. Pasodintus reikia saugoti nuo miško gyventojų, kurie taip ir kėsinaisi nukąsti medelio viršūnę, vėliau – žiūrėti, kad krūmai ir menkaverčiai medžiai jų neužgožtų. „Norint užauginti gerą mišką, labai svarbus jaunuolynų ugdymas. Daugelis miško savininkų tai daro. Labai gerai, kad jaunuolynų ugdymui miško savininkams skiriama ir parama“, – sako miško savininkas Antanas Hofmanas iš Ukmergės rajono.

Iš kartos į kartą

„Mano tėvas buvo miškininkas. Hofmanų giminės miškininkų dinastija siekia net aštuonioliktą amžių. Archyvuose rašoma, kad prieš 300 metų Ernestas Hofmanas netoli Ukmergės gyvenusiems grafams Kosakovskiams padėdavo tvarkyti miškų ir medžioklės ūkį. Manoma, kad per tris šimtmečius mūsų giminės atstovai užaugino net tris kartas brandaus miško. Ir mama iš miškininkų šeimos. Ji – eigulio dukra. Du mamos broliai buvo eiguliai. Tai gi miškas su mūsų šeima siejasi tiek per tėvo, tiek per mamos liniją. Tik miškininkystę studijuojančio anūko Manto vis dar negaliu prikalbinti greičiau baigti mokslus ir pradėti rūpintis miškais. Ilgą laiką blaškėsis po visą pasaulį, jis, atrodo, atsikando užsienių ir grįžo į Lietuvą. Gal dabar pavyks jį paskatinti mokslus baigti“, – peržvelgęs šeimos istoriją lūkesčiais dalijasi Lietuvos nusipelnęs miškininkas Antanas Hofmanas. Kaip jis pats sako, visas jo gyvenimas susijęs su mišku. Studijos Vilniaus miškų technikumė, vėliau – Žemės ūkio akademijos (dabar Aleksandro Stulginskio universitetas) Miškų ūkio fakultete. 1960 metais pradėjęs dirbti miškininkystėje, iš šios srities nesitraukė iki pat išėjimo į užtarnautą poilsį. Aktyviai įsitraukė į Lietuvos miško savininkų asociacijos veiklą. Iki šiol vadovauja šios asociacijos Ukmergės skyriui.

Nusipelnęs miškininkas Antanas Hofmanas

Miško savininkų rūpesčiai Antanui Hofmanui tapo savi, kai daugiau kaip prieš du dešimtmečius susigrąžino tėvų turėtą mišką. „Dabar kartu su žmona Marija turime apie šimtą hektarų miško. Miškas – mano gyvenimas. Ir būdamas pensininkas nuo miško neatitrūkstu. Mano miškas – už 15 kilometrų, tad kasdien jame būnu. Man miškas ir sveikata, ir laisvalaikis. Nors turiu daugiau kaip 80 metų, bet ir pjūklą į rankas dar paimu“, – energingumu užkrečia miškininkas.

Naudinga galimybė

„Mišką reikia prižiūrėti. Neprižiūrėsi – eglaitės, pušis ir beržus greitai nustelbs drebulės, alksniai, lazdynai ir kiti krūmynai. Kiekvieną jaunuolyną būtina ugdyti, paliekant daugiau erdvės atsirinktiems vertingiems medžiams. Jaunuolynų ugdymas reikalauja daug darbo, o pajamų iš to – nėra. Visą, ką iškerti, miške ir sugulda. Tiesa, pastaruoju metu galima tai panaudoti biokuro gamybai, bet labai brangiai kainuoja iškirstų krūmynų surinkimas. Todėl labai gerai, kad atsirado galimybė gauti paramą jaunuolynams ugdyti“, – paramos svarbą įvertina Antanas Hofmanas.

Pasinaudodamas Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ teikiamomis galimybėmis, jis sutvarkė apie septynis hektarus jaunuolynų. „Dvejus metus teikiau paraišką paramai gauti. Vienais metais jaunuolyno ugdymui gavau 847, kitais metais – 571 eurą. Ta parama padengia darbų išlaidas. Visą ją ir atiduodi rangovui. Nors parama suteikiama gana paprastai, nes yra fiksuotas paramos dydis vienam hektarui jaunuolyno sutvarkyti, bet biurokratizmas galėtų būti mažiau. Kodėl reikia visų dokumentų kopijas siųsti Miškų tarnybai? Manau, papildomas biurokratizmas pristabdo ne vieną, ypač vyresnio amžiaus, miško savininką kreiptis paramos“, – svarsto Antanas Hofmanas.

Miškininko teigimu, sutvarkius jaunuolyną išauga miško vertė, nes suformuotas norimas medžių tankumas.

Gaudami daugiau saulės ir turėdami daugiau erdvės, greičiau auga palikti medžiai – eglės, pušys, beržai. Medynas tampa stipresnis, švaresnis ir kokybiškesnis.

Nusipelnusio miškininko ir aktyvaus Lietuvos miško savininkų asociacijos nario Antano Hofmano manymu, miškų ugdymui galėtų būti skiriamos didesnės lėšos. Kol kas skausmingas dalykas – keliai. „Neretai būna, kad nuo asfaltuoto kelio iki miško – vos keli šimtai metrų sunkiai pravažiuojamo lauko keliuko. Miškininkai iš kelių tvarkymui skirtų lėšų jo remontuoti negali, nes tas kelias – ne miško. Manau, tuos sunkiai pravažiuojamus ruožus įmanoma sutvarkyti. Galbūt tam vertėtų nukreipti šiek tiek ir Lietuvos kaimo programų lėšų“, – svarsto miškininkas. Pašnekovo teigimu, vertėtų peržiūrėti ir šių keliukų statusą, nes nemažai jų jokiuose dokumentuose nėra pažymėta. Neįregistruotiems keliams tvarkyti lėšos neskiriamos.

Už nuopelnus – pagarba

„Aš ir medžioju dar. Juk reikia ne tik mišku, bet ir miško gyventojais pasirūpinti“, – apie nemažą laisvalaikio dalį, skiriamą pomėgiui, užsimena Antanas Hofmanas, daugiau kaip pusę amžiaus skiriantis medžioklei, jos nacionalinių tradicijų puoselėjimui. Jis vadovauja medžiotojų klubui „Miškininkas“. Turi sukaupęs didelę ir vertingą medžioklės trofėjų kolekciją. Aukščiausius apdovanojimus yra pelnę jo dresuoti medžiokliniai šunys.

Nemažai laiko jis skiria ir Ukmergės rajono miško savininkams. Turėdamas didžiulę darbo miške patirtį, jis mielai ja dalijasi su kitais mylinčiais ir puoselėjančiais mišką. Įvertinant Anano Hofmano įvairiapusę veiklą, jam suteiktas Lietuvos nusipelnusio miškininko vardas. Jis – Lietuvos miško savininkų asociacijos garbės narys. 2015 m. M. K. Čiurlionio fondas suteikė jam Lietuvos šviesuolio titulą. Antanui Hofmanui ne kartą pareikštos įvairių valstybinių institucijų padėkos.

„Miške gimęs, miške augęs, iš miško iki šiol taip ir neišeinu“, – taip apie save pusiau rimtai, pusiau juokais sako Antanas Hofmanas.

Jaunuolynų ugdymas reikalauja daug darbo, o pajamų iš to – nėra, tad, pasak miško savininko, labai gerai, kad kompensuojamos išlaidos, patiriamos juos atliekant

Gražiai auga rūpestingai prižiūrimas miškas

Parama atvėrė galimybes eksportui

„Gavę paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“, mes perėjome į kitą lygį, nes nupirkta įranga produkciją leidžia uždaryti ir visiškai saugią pakuotę. Taip mums atsivėrė eksporto galimybės“, – apie paramos naudą kalba UAB „Biogami“ įkūrėjas ir direktorius Šarūnas Stumbrys.

Idėją padiktavo dukrytė

Vilniuje veikiančios UAB „Biogami“ steigėjas Šarūnas Stumbrys, kaip pats tvirtina, niekada negalvojo, kad nuspręs kurti įmonę, gaminančią maistą kūdikiams. „Jei kas prieš dešimtmetį būtų apie tai pasakęs, tikriausiai būčiau labai nusistebėjęs: ir kaipgi tau tokios mintys gali lįsti? – juokauja verslininkas ir paaiškina: – Esu farmacininkas. Darbe gaunamos pajamos mane visiškai tenkino.“

Gyvenimą aukštytyn kojomis pradėjo versti 2010 metais gimusi dukrytė. „Kai reikėjo ją papildomai maitinti, atsirado netikėtas rūpestis. Mergaitė visiškai nevalgė jokių užpilamų košių. Su žmona nutarėme patys gaminti vaikui maistelį. Nusipirkome ekologiškų grūdų. Prieš kiekvieną vaiko maitinimą juos virdavome 20 minučių, paskui trindavome. Procesas užtrukdavo pusę valandos. Per tą laiką dukrytė verkia, klykia, reikalaudama, kad greičiau duotume valgyti. Su žmona supratome, kad reikia kažką kitaip daryti, – kelią į verslą peržvelgia Šarūnas. – Tada pabandėme grūdus susimalti kavamale, bet joje susidaro kelios frakcijos – kruopytės ir miltai. Verdant tokia košė sušokdavo. Kadangi miltai nėra pats geriausias produktas, pradėjome sijoti, maisteliui palikdami tik stambesnes daleles. Joms išvirti užtekėdavo penkių minučių. Tačiau tai vėl daug darbo ir laiko reikalaujantis žaidimas. Nusprendėme prisidaryti daugiau paruoštukų. Kadangi esu medikų vaikas – mama pediatrė, o tėtis farmacininkas, iš vaikystės buvau įpratęs aiškintis maisto produktų sudėtį. O dar pats farmaciją esu baigęs. Išsiaiškinau, kad skirtingi grūdai turi skirtingų žmogaus organizmui reikalingų medžiagų. Po truputį pradėjome grūdus įvairinti.“

Atėję vaikus auginantys pažįstami vis dažniau paprašydavo ir jiems duoti paruoštukų. Pabandžiusieji vėl jų prašydavo. Šarūnui pamažu rutuliojosi verslo idėja.

Praradimu matuotas pirmasis bandymas

Atėjo diena, kai Šarūnas nusprendė atsisakyti farmacininko darbo, atsisveikino su partneriais ir ėmėsi kurti savo verslą. 2012 m. įregistravo uždaryją akcinę bendrovę. Prisipirko, kaip jis manė, ekologiškų grūdų po kelis šimtus kilogramų, kaip reikalaujama, atliko po du tūkstančius litų kainuojančius grūdų mėginių tyrimus ir ... iš aštuonių mėginių nė vienas nebuvo tinkamas kūdikių maisteliui. „Likau ir be santaupų, ir be žaliavos. Pirmiausia norėjosi bėgti laukais, mesti viską ir grįžti į farmaciją. Paskui apsiraminau. Užsispyrimo ir atkaklumo man niekada netrūko. Pasakiau sau: „Jei kiti gali, galiu ir aš“. Ir visko ėmiausi iš naujo. Buvo tikrai sunku. O dar gimė sūnus. Vaikai valgyti nori, pinigų nėra“, – sunkiausias dienas prisimena Šarūnas.

Tiestis padėjo parama

Tuo metu per kredito unijas buvo suteikiami lengvatiniai kreditai. 50 tūkstančių litų kreditą bendrovės „Biogami“ direktorius Šarūnas Stumbrys įvardija kaip pirmąją jo verslui svarbią paramą. „Įsirengėme cechiuką, nusipirkome pirmąją įrangą. Gamybą pradėjome nuo trijų košių. Dabar gaminame dešimties rūšių košes. Susikūrėme

UAB „Biogami“ įkūrėjas ir direktorius Šarūnas Stumbrys

ir užpatentavome prekinį „Mamuko“ ženklą. Pirmuosius gaminius pradėjome pardavinėti ekologiško maisto parduotuvėse. Paskui mus pastebėjo du Lietuvoje veikiančios prekybos tinklai. Košes fasuodavome į popierinę pakuotę. Tai nėra patogu. Produktas lengvai gali gauti drėgmės ir prarasti savo kokybę. Apie eksportą su tokia pakuote nė galvoti negalėjome, – pasakoja pašnekovas. – Kai išsiaiškinau galimybę gauti paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą, jau žinojau, kam ji man reikalinga – norėjome nusipirkti gamybos-fasavimo įrangą, kad galėtume savo produkciją fasuoti į nepralaidžią pakuotę.“

UAB „Biogami“ gamybos bazei modernizuoti buvo skirta daugiau kaip 47,8 tūkst. eurų parama. Rinkdamasis įrenginį verslininkas įvertino ir jo priežiūrą. Tarkime, iš Kinijos buvo galima kur kas pigiau nusipirkti įrenginį, bet labai sudėtinga jo priežiūra. Pirkto iš Europos. Tai labai atpigino įrenginio priežiūros išlaidas. Drėgmei ir orui nepralaidžią pakuotę perka iš Švedijos firmos, pelniusios garsiausių pasaulio gamintojų pripažinimą. Produkcija pagaminama ir uždaroma apsauginių dujų atmosferoje. Taip produktas natūraliai užkonservuojamas. „Kol kas į užsienį išvežame apie 10 procentų savo gaminių. Košes su „Mamuko“ ženklu galima rasti Lenkijos, Bulgarijos, Anglijos, Airijos prekybos centruose. Mezgasi bendradarbiavimas su Ukraina, Azijos šalimis. Kol kas tai yra mūsų nedidelis, bet augantis versluikas“, – šypsosi Šarūnas.

Šiuo metu bendrovėje „Biogami“ dirba septyni žmonės.

„Džiugu, kad ūkininkų, auginančių reikalavimus kūdikių mitybai atitinkančius grūdus, Lietuvoje daugėja. Ir labai gerai, kad Lietuvos mamos vis labiau supranta maisto kūdikiui svarbą. O man didžiausia laimė būtų, jei įmonė išaugtų iki tarptautinio lygio ir „Mamuko“ košė būtų pasaulio prekybos centruose“, – lūkesčiais pasidalija Šarūnas Stumbrys.

UAB „Biogami“ – pirmoji ekologiškų košių kūdikiams ir vaikams gamintoja Lietuvoje. Įmonė gamina produkciją, kurios sudėtyje – tik aukščiausios kokybės ekologiškos žaliavos, užaugintos Lietuvos ir ES ekologiniuose ūkiuose. Produkcija išskirtinė tuo, kad visame gamybos procese nėra naudojami jokie maistiniai priedai ar konservantai. Produkcija gaminama bendradarbiaujant su Lietuvos pediatrais ir gastroenterologais, kad atitiktų kūdikių ir vaikų sveikos mitybos reikalavimus.

2018 metų rugsėjo mėnesį Žemės ūkio ministerija apdovanojo tris geriausias šalies įmones, gaminančias ekologiškus maisto produktus. Trečiosios vietos laimėtoja – UAB „Biogami“ – buvo įvertinta už ekologiškos produkcijos gamybą mažiausiems vartotojams.

Už paramą įsigytas įrenginys atvėrė įmonei naujas galimybes

Inovacijos kaime: nuo mokslinių tyrimų iki modernių technologijų

Nors Lietuvos žemės ūkyje vyksta labai dideli pokyčiai, bet yra nemažai sričių, kur atsilieka nuo ES senbuvių. Reikia atnaujinti žinias, žemės ūkio gamyboje aktyviau taikyti inovatyvias priemones, pritaikyti mokslo atradimus. Vienas instrumentų, padedančių tai pasiekti, yra Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“. Pagal ją remiamas Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupių inicijuotų bendrų projektų, kurių tikslas plėtoti konkurencingą ir tvarų žemės ir miškų ūkį, įgyvendinimas.

Šios veiklos srities ypatumas – EIP veiklos grupė turi suburti trijų skirtingų tipų partnerius:

- *žemės ūkio ir (ar) miškų ūkio veiklos subjektus (ūkininkus, miškų valdytojus),
- *mokslo ir (arba) studijų,
- *konsultavimo institucijų atstovus.

Taip pat EIP veiklos grupėse gali dalyvauti ir kiti kaimo plėtros sektoriaus dalyviai, kurie kartu, taikydami žinias ir inovacijas, įgyvendintų EIP projektus, kurių rezultatai prisidėtų prie žemės ir miškų ūkio tvarumo ir konkurencingumo.

Siekiant kuo platesnio EIP veiklos grupių pasiektų rezultatų pritaikymo, parama teikiama EIP projektams įgyvendinti pagal 12 temų:

- ❖ tvarus dirvožemio naudojimas,
- ❖ augalų produktyvumo didinimas ir produkcijos nuostolių mažinimas,
- ❖ augalų sveikata, kenksmingų organizmų ir piktžolių kontrolė,
- ❖ ūkininkavimo sistemų pritaikymas mažinant klimato kaitos poveikį,
- ❖ gyvūnų veislinės vertės ir produktyvumo didinimas,
- ❖ gyvūnų gerovės, sveikatinimo, aplinkosaugos standartų užtikrinimas gyvulininkystės ūkiuose ir gyvūnų mitybos organizavimas,
- ❖ pašarų gamybai panaudojant vietinius išteklius, trumpųjų maisto tiekimo grandinių valdymas ir vietos rinkų plėtra,
- ❖ agrarinė aplinkosauga ir ekologinis ūkininkavimas,
- ❖ miško ekosistemų įkūrimas nenaudojamose ir žemės ūkiui netinkamose žemėse ir ūkininkavimas jose,
- ❖ ūkio vadybos tobulinimas taikant naujas ūkio valdymo priemones; sodininkystės, uogininkystės ir daržininkystės technologijos,
- ❖ energijos gamyba naudojant žemės ūkio žaliavas ir jos panaudojimas žemės ūkyje ir miškininkystėje, žinių perdavimo sistemos plėtra.

Didžiausia galima paramos suma projektui yra 200 tūkst. eurų. Paramos intensyvumas, priklausomai nuo išlaidų tipo, yra nuo 60 iki 100 procentų.

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programoje minėtai veiklos sričiai finansuoti numatyta 11,645 mln. eurų.

Iki 2018 metų gruodžio mėnesio pagal šią veiklos sritį pateikta 18 paraiškų, patvirtinta 15.

Patvirtintas 31 procentas šiai veiklos sričiai skirtos paramos sumos, išmokėta – 19 procentų.

In vitro – metodas elitinei bandai sukurti

„Lietuvoje nėra išvystyta bazė, kurioje būtų atliekami pažangiausių biotechnologijų diegimo gyvulininkystėje moksliniai tyrimai, ir tik labai maža ūkių dalis taiko progresyviuos bandos atnaujinimo metodus. Todėl buvo tikslinga įkurti Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupę, kuri vykdytų mokslinius tyrimus, konsultuotų, diegtų inovatyvias biotechnologijas ir spręstų veislinės vertės gerinimo klausimus pieninių ir mėsinių galvijų bei avių bandose“, – sako pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ finansuojamo projekto „Lietuvos pieninių ir mėsinių galvijų populiacijos ir avių bandų veislinės vertės ir produktyvumo didinimas taikant inovatyvias biotechnologijas“ vadovas Vaclovas Gavelis.

Nuo mokslo iki praktikos

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos finansuojamą projektą įgyvendina Lietuvos sveikatos mokslų universitetas (LSMU) su partneriais: Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba, Dotnuvos eksperimentiniu ūkiu, Upytės eksperimentiniu ūkiu, Aleksandro Stulginskio universiteto mokomuoju ūkiu, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto praktinio mokymo ir bandymų centru, UAB „Šeduvos avininkystė“ ir Lytagros žemės ūkio bendrovė.

Projektui įgyvendinti skirta daugiau kaip 391 tūkst. eurų parama. Projekto trukmė – treji metai. Projektas pradėtas įgyvendinti 2017 m. balandžio 3 dieną.

Pasak projekto vadovo, gyvulininkystės ūkiai noriai dalyvauja projekte, nes mato ekonominę naudą. „Embrionų išgavimas *in vitro* metodu yra brangus, tad gyvulių augintojams paranku dalyvauti Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos finansuojamame projekte. Ūkiai labai greitai gali padidinti gyvulių bandų veislinę vertę ir pasiekti geresnių ekonominių rezultatų“, – sako Vaclovas Gavelis.

Pagrindinė priežastis, paskatinusi galvijų ir avių augintojus kartu su mokslininkais ieškoti naujų galimybių sukurti konkurencingas bandas buvo tai, kad dirbdami senais metodais Lietuvos veislinių gyvulių augintojai nepajėgia užauginti norimo skaičiaus vietinių, didelę paklausą turinčių aukštos genetinės ir veislinės vertės telyčių.

Embriono įsodinimas

„Vakaruose geros veislės bandai sukurti gan seniai naudojamas *in vitro* metodas. Lietuvos mokslininkai taip pat domėjosi šiuo metodu, bet praktiškai jis nebuvo taikomas. Tad pagal 2014–2020 m. programą skirtas finansavimas projektui, sujungiančiam mokslą ir praktiką, manau, šalies gyvulininkystei atvers naujas galimybes“, – sako LSMU Stambųjų gyvūnų klinikos prof. Vytuolis Žilaitis.

Igyvendinant projektą *in vitro* metodo pritaikymo bandymai atliekami su pieninių karvių, mėsinių galvijų ir avių bandomis.

„Tyrime naudojamos telyčios yra sugrupuojamos pagal veislinę vertę į tris grupes: labai geras, geras ir žemiau gerų. Iš labai gerų telyčių imamos kiaušialąstės. Jos mėgintuvėlyje apvaisinamos, o gaunamas embrionas arba įsodinamas į žemiausios veislinės kategorijos telyčaitę, arba užšaldomas. Kiaušialąstės imamos tik iš telyčaičių, nes palikuonių veislinė vertė yra visada geresnė už tėvų. *In vitro* metodu gaunamos pačios geriausios karvės iš pačių geriausių“, – metodą apibūdina prof. Vytuolis Žilaitis.

Ypač tai aktualu stambiems pienininkystės ūkiams, nes šiuo metu kasmet išbrokuojama apie 28–35 proc. pieninių karvių.

In vitro metodas ūkininkams padės atnaujinti ir pagerinti avių, pieninių karvių mėsinių galvijų bandas

Kadangi kiaušialąstėms apvaisinti reikalinga labai geros veislės buliaus sperma, ji perkama pasinaudojant viešųjų pirkimų konkursu, skelbiamu tarptautiniu lygiu.

Atliekant mokslinius tyrimus su mėsiniais galvijais ir avimis, taikomas ne tik *in vitro* metodas, bet ir rūjų sinchronizavimas. „Mėsinių gyvulių augintojams labai svarbu, kad būtų kuo paprastesnė, mažiau darbo reikalaujanti gyvulio priežiūra. Veršiavimasis ar ėriavimasis reikalauja didesnės priežiūros. Sinchronizavus rūją palikuonys atsivedami tuo pačiu metu. Mažiau rizikos, mažiau darbų, mažiau laiko sąnaudų, mažiau krinta veršelių ir ėriukų“, – pabrėžia Gyvulininkystės instituto direktoriaus pavaduotojas Artūras Šiukščius.

Laukiami rezultatai

„Bendrovė daug dėmesio skiria gyvulių genetikai, tad tikiuosi, kad įgyvendinant projektą įdiegtas *in vitro* metodas padės operatyviau atkurti geriausių veislių karvių bandą“, – tikisi Lytagros žemės ūkio bendrovės direktorius Vilius Viskontas ir pažymi, kad jei ne parama, skiriama pagal 2014–2020 m. programą, savo iniciatyva ir savomis lėšomis bendrovė nebūtų pradėjusi jo taikyti.

Pasak projekto vadovo Vaclovo Gavelio, šio projekto prognozuojamas rezultatas – produktyvesnė, efektyvesnė pieninė ir mėsinė galvijininkystė bei mėsinė ir pieninė avininkystė.

„Igyvendinant projektą universiteto reprodukcijos laboratorijoje bus įsteigtas centras, kuris padės ūkininkams *in vitro* metodu atnaujinti ir pagerinti bandą. Kadangi iš kiaušialąstės išvystyti naują gyvybę nėra paprastas dalykas, tai turi būti daroma vienoje vietoje“, – pabrėždamas EIP veiklos grupių kūrimo ir jų veiklos skatinimo reikšmę, teigia prof. Vytuolis Žilaitis.

In vitro metodą išbandė ir UAB „Šeduvos avininkystė“

Sinchronizavus gyvulių rūją, palikuonys atsivedami tuo pačiu laiku, o tai sumažina jų kritimą

„Ūkininkai jau seniai kalba apie vis didėjančią dirvožemio nualinimą, nes tręšiant mineralinėmis trąšomis, neįterpiant organikos nyksta humusas, o vis labiau trūkstant humuso, prasideda dirvų erozija“, – apie lauktą galimybę gauti paramą tyrimams, susijusiems su dirvos kokybės pagerinimu, sako Žemės ūkio rūmų Kooperacijos ir teisės skyriaus vedėja, Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupės įgyvendinamo projekto „Dirvos struktūros ir kokybės gerinimas (atstatymas), naudojant mikroorganizmus. Azoto junginių emisijos mažinimas, išsaugant augalų produktyvumą, naudojant naujos kartos mikroelementus“ vadovė Aušra Žliobaitė.

Ūkininkų lūkesčiai

„Pastebėjome, kad mūsų dirbamoje žemėje vietomis atsiranda dirvos nualinimo požymių, ir jau seniai ieškome galimybių atgaivinti jos struktūrą. Jau ir anksčiau bandėme taikyti įvairias technologijas, preparatus, todėl mielai įsitraukėme į projektą. Dirvožemį reikia ne tik atstatinėti, bet ir išsaugoti, o tam reikia mokslu pagrįstų žinių“, – apie Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos srities „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ teikiamas galimybes atsiliepiama projekto partnerė iš Vilkaiviškio rajono ūkininkė Neringa Budrevičienė.

„Žemė katastrofiškai erozuoja, ir jau keleri metai ieškau būdų tam sustabdyti. Dažniausiai naudoju ražienų skutimą, sėjomainą. Kai Žemės ūkio rūmai pakvietė tapti projekto partneriu, sutikau nedvejodamas. Labai gerai, kad tyrimai atliekami mano žemėje, nes dirvožemiui įtakos turi ir vietovės ypatumai“, – lūkesčiais dalijasi ūkininkas iš Anykščių rajono Romualdas Kubaitis.

Pigiau ir greičiau

Kaip pažymi 2014–2020 m. programos finansuojamo projekto „Dirvos struktūros ir kokybės gerinimas (atstatymas), naudojant mikroorganizmus. Azoto junginių emisijos mažinimas, išsaugant augalų produktyvumą, naudojant naujos kartos mikroelementus“ vadovė Aušra Žliobaitė, šiuo finansiniu laikotarpiu atsiradusi priemonė sutrumpina ūkininko kelią iki mokslininko. „Vienam ūkininkui iškilus problemai kreiptis į mokslininkus yra ir sudėtinga, ir brangu. Parama EIP veiklos grupėms šį procesą supaprastino. Ūkininkai tik iškelia problemą, konsultantai ją perduoda mokslininkams ir drauge su jais ieško, kaip ją išspręsti. Nauda lieka visam sektoriui“, – pabrėžia Aušra Žliobaitė.

Projekto kryptis ir pagrindinis tikslas – sujungus mokslininkų, konsultavimo institucijos ir žemdirbių žinias, patirtį ir kompetenciją atlikti parodomuosius bandymus ir spręsti dirvožemio kokybės gerinimo, azotinių trąšų naudojimo mažinimo ir produkcijos derlingumo didinimo bei kokybės gerinimo problemas, siekiant didinti augalininkystės efektyvumą ir išteklių naudojimo tvarumą. Projektas numato didinti ūkių pelningumą, mažinant azotinių trąšų naudojimą, naujos kartos mikroelementais išlaikant ar net pagerinant produkcijos derlingumą bei mikroorganizmais gerinant (atstatant) dirvožemio struktūrą ir produkcijos kokybę.

Projekto tarpinių rezultatų aptarimas Žemės ūkio rūmuose

Bandymų tarpiniai rezultatai

Projektą „Dirvos struktūros ir kokybės gerinimas (atstatymas), naudojant mikroorganizmus. Azoto junginių emisijos mažinimas, išsaugant augalų produktyvumą, naudojant naujos kartos mikroelementus“ įgyvendina Žemės ūkio rūmų konsultantai, Valstybinio mokslinių tyrimų instituto Gamtos tyrimų centro mokslininkai ir 11 ūkininkų – 7 grūdinių kultūrų, 2 daržininkystės, 2 uogininkystės ūkiai:

Palyginti su 2017 metais, atlikus dirvožemio tyrimus 2018 metais buvo pastebėta, kad lauke, kuriame buvo naudojamas ekologiniuose ūkiuose NaturGel+ Probio Humus, o chemizuotose – NaturGel+ Probio Humus ir azotinių trąšų norma sumažinta 50 procentų:

1. Daugiau mineralinio azoto lieka dirvožemyje,
2. Dirvožemyje padidėjo humuso ir organinės anglies kiekis,
3. Prasidėjo humifikacijos procesai.

Pažymėtina, kad atliekant bandymus 2018 m. sausra padarė neigiamą įtaką ūkių gamybiniam rezultatams ir tai atsiliepė bandymų rezultatams: ūkiai, atsižvelgiant į ūkininkavimo tipą (grūdinės kultūros, daržininkystė, uogininkystė), naudojamo gamybos būdo (ekologinė gamyba, išskirtinės kokybės gamyba, tradicinė gamyba), ūkininkavimo regiono (palankios ir nepalankios ūkininkauti vietovės) patyrė skirtingus derliaus nuostolius, kurie siekė nuo 15 iki 50 procentų. Daugiausia nuostolių patyrė daržininkystės ir grūdinių ūkiai. Tačiau atliekant bandymus buvo pastebėta, kad bandyminiuose laukuose, kuriuose buvo naudoti preparatai NaturGel ir Probio Humus augalai geriau ištvėrė sausros poveikį, buvo sveikesni, sudygo ir sunoko vienodu laiku, derlingumas bandyminiuose laukuose buvo nuo 13 iki 45 procentų didesnis nei kontroliniame lauke.

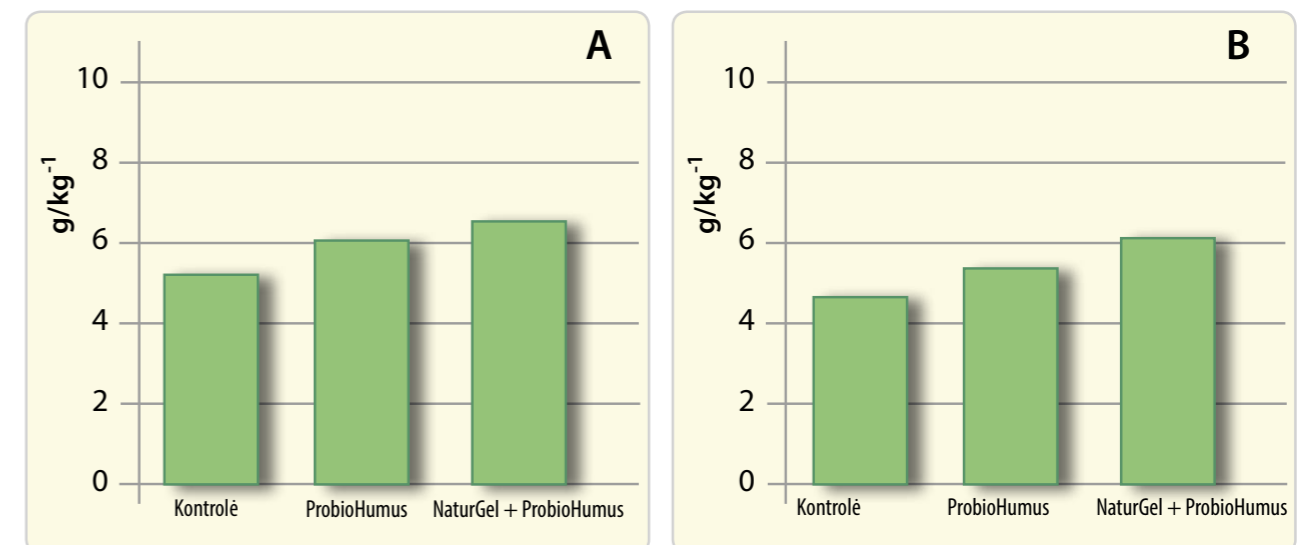
Ekologiniuose ir Nacionalinės kokybės produktų (NKP) ūkiuose, auginančiuose daržoves, naudojant NaturGel bei Probio Humus buvo pastebėta, kad jau antrus metus iš eilės pagerėjo morkų ir kopūstų kokybinės savybės. Atlikus bandymus buvo pastebėta, kad naudojant preparatus ProbioHumus ir NaturGel žymiai padidėjo cukraus kiekis daržovėse, taip pat buvo pastebėta, kad daržovėse buvo daugiau vitamino C, šakniavaisių masė, palyginti su kontrole, padidėjo 12 g., ilgis ir skersmuo ekologiniame ūkyje atskiruose variantuose mažai skyrėsi (3 – 5 proc.), o neekologiniame, – ilgis naudojant preparatus buvo didesnis 15–21 procentų.

„Įgyvendindami projektą skatiname ūkius dirvožemio struktūrą gerinti ir atstatyti naudojant mikroorganizmus ir naujos kartos mikroelementines trąšas. Taip pat mažinti azotinių trąšų naudojimą ir išlaikyti ar net pagerinti produkcijos derlingumą ir kokybę“, – pabrėžia Aušra Žliobaitė.

Kaip teigia projekto partnerio atstovės, Gamtos tyrimų centro mokslininkės dr. Sigita Jurkonienė ir dr. Virgilija Gavelienė, bandymų rezultatai rodo, kad naudojant mikroorganizmus ir naujos kartos mikroelementines trąšas geriau dera tiek javai, tiek daržovės, tiek uogos, o tai rodo, kad gerėja ir dirvožemio struktūra.

Projekte dalyvaujantys ūkininkai tvirtina: jei tyrimų rezultatai pateisins jų lūkesčius, jie pasirenkę juos pritaikyti didesniuose savo laukų plotuose. Pasak jų, parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą padėjo lengviau apsispręsti dėl dalyvavimo projekte.

Cukraus kiekis morkose. A – ekologinis, B – NKP ūkis

Kaip sumažinti gamybos kaštus ir padidinti produkciją

„Pastaruoju metu ūkininkai vis dažniau kreipiasi į mokslininkus, prašydami patarti, kaip sumažinti gyvulininkystės gamybos kaštus, padidinti gaunamos produkcijos kiekį ir pagerinti jos kokybę“, – apie sumanymą pasinaudoti Europos Komisijos pasiūlyta parama Europos inovacijų partnerystėms (EIP) skatinti pasakoja Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos finansuojamo projekto „Konkurencingas ūkis“ vadovė Jurgita Baranauskienė.

Trijų partnerių būtinybė

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos srities „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ ypatumas – ūkininkų, konsultantų ir mokslininkų bendradarbiavimas, įgyvendinant projektą, skatinantį inovacijas žemės ir miškų ūkyje.

Projekto „Konkurencingas ūkis“ partneriai – Aleksandro Stulginskio universitetas (ASU), Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba, Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacija, Lietuvos ūkininkų sąjunga, Upytės eksperimentinis ūkis, AB „Šilutės veislininkystė“, ūkininkai Feliksas Vaitelis iš Kėdainių rajono, Dangirutė Kazakevičienė iš Marijampolės savivaldybės, Vaidutė Stankevičienė iš Biržų rajono. Projektui, kurio trukmė treji metai, skirta 5,6 tūkst. eurų parama.

Inovatyvus gyvulių šėrimas

„2016 m. pradėto įgyvendinti projekto pagrindinė idėja – sujungti inovatyvias pašarų auginimo, paruošimo ir galvijų šėrimo technologijas, naudojant subalansuotus pašarus ir juos papildant ūkiuose pritaikant inovacinę vertikalią žemdirbystės hidroponine technologija septynias paras daigintomis pupomis, žirniais, miežiais, kviečiais, liucerna, rapsais, saulėgrąžomis, – projekto idėją pristato Jurgita Baranauskienė. – Labai gerai, kad bandymus galima atlikti tikruose ūkiuose. Natūralioje aplinkoje stebimi pokyčiai, iškart sprendžiamos kylančios problemos, nustatomos konkrečios jų atsiradimo priežastys.“

Pirmajame etape buvo stebima, kaip keičiasi primilžis iš karvės, gaunančios žalumynų. Ir mokslininkai, ir ūkininkai konstatavo, kad, palyginti su bandomąja žalumynų negaunančia melžiamų karvių grupe, primilžiai buvo didesni, piene buvo daugiau baltymų ir riebalų. Tikimasi, kad, šėrimo racioną papildant žalumynais, pagerės ir galvijų mėsos kokybė.

Ryšio su mokslininkais svarba

„Anksčiau bandymus atlikome su melžiamomis karvėmis. Lūkesčiai pasiteisino. Perkame ekologiškus žirnius ir pupas. Jie labai gerai sudygs. Gyvuliai labai gerai juos ėda. Tikimės, bandymai įrodys, kad žalumynais papildytas šėrimas padeda sukurti didesnę ekonominę naudą“, – patirtimi pasidalija ASU mokomojo ūkio vadovas Vladas Kurutis.

Žalumynų „plantacija“

Projekto dalyviai apžiūri karvėms šerti užaugintus žalumynus

„Bandymus atlikome su 2–12 mėnesių prieaugliu. Pagal gyvulių amžių buvome sudarę keturias grupes. Kiekvienoje grupėje penki gyvuliai gavo žalumynus, penki negavo. Jau iš gyvulio plauko matyti, kurių šėrimo racionas buvo papildytas želmenimis“, – į blizgantį gyvulio kailį dėmesį atkreipia mokomojo ūkio gyvulininkystės padalinio vadovas Vitas Riškevičius. Jis pastebi, kad ženkliai pagerėjo ir žalumynais šeriamų telyčių apsėklinimas.

„Apie žalumynų naudą sužinojome lankydamiesi tarptautinėse parodose, tad labai džiaugiamės, kad tapome Lietuvoje įgyvendinamo projekto partneriai. Šiek tiek problemų turėjome su sėklų dauginimu. Pastebėjau, kad, pirmąją dauginimo dieną suvalgius daigintos sėklos, atsiranda lengvas apsinuodijimas. Iškart sulaukėme mokslininkų rekomendacijų“, – Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos suteikta nauja galimybė ūkininkams pasidžiaugia 450 melžiamų karvių ūkį plėtojanti Vaidutė Stankevičienė iš Biržų rajono.

„Esame smulkūs ūkininkai. Turime tik 39 melžiamas karves ir tiek pat prieauglio. Per vieną seminarą išgirdome apie projektą „Konkurencingas ūkis“ ir paprašėme mus priimti. Naudingą žalumynų poveikį iškart pamatėme ir per pieno kiekį, ir per kokybę, – teigia ūkininkai Dangirutė ir Valdas Kazakevičiai iš Marijampolės savivaldybės. – Labai gerai, kad visada sulaukiame mokslininkų patarimų. Jei ne projektas, mažiems ūkininkams bendradarbiauti su mokslininkais būtų labai sudėtinga ir brangu.“

Rezultatai

Apibendrinus bandymo rezultatus išskirti šie ekonominiai inovatyvios šėrimo technologijos rezultatai:

Penimų galvijų:

- ❖ Bandomosios grupės 1 kg priesvorio sąnaudos buvo 3,02 proc. didesnės nei kontrolinės grupės priesvorio sąnaudos.
- ❖ Didžiausios želmenų išlaidos susidarė daiginant liucerną, nes jos sėklų kaina 4,92 Eur/kg. Kitų sėklų kaina 0,25–0,29 Eur/kg.
- ❖ Bandomosios penimų galvijų grupės vieno gyvulio vidutinis priesvoris buvo 3,24 proc. didesnis nei kontrolinės grupės.

Melžiamų karvių:

- ❖ Ūkiuose, kuriuose buvo vykdomas bandomasis šėrimas, 1 litro pieno savikaina svyravo nuo 0,26 iki 0,32 Eur/kg. Pašarų išlaidos savikainoje sudarė 0,12–0,13 Eur/kg, iš jų želmenys priklausomai nuo želmenų rūšies sudarė apie 10–20 proc.
- ❖ Želmenimis šertų karvių primilžiai buvo 10–15 proc. didesni nei šeriamų tradiciniais pašarais.

Ūkininkų laukuose išbandomos dirvožemio drėgmės reguliavimo sistemos

Žemdirbys vis dar priklausomas nuo gamtos įnorių. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos remiamas Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupės projektas „Drėgmės režimo dirvožemyje reguliavimas“ ieško būdų, kaip padėti ūkininkams sėkmingai ūkininkauti, esant ir ribinėms klimato sąlygoms.

Idėją pasiūlė ūkininkai

„Klimato kaitos reiškiniai vis labiau skatina mokslininkų ir ūkininkų bendradarbiavimą. Ir labai gerai, kad kelią tarp jų sutrumpina Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa, kurioje finansavimas numatytas „Bendradarbiavimo“ priemonės veiklos sričiai „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“. Kadangi ūkininkai jau kuris laikas mokslininkų teiraujasi, kaip dirvožemyje sulaikyti drėgmę, ką daryti, kad kartu su vandeniu nenutekėtų ir augalams svarbios maisto medžiagos, be ilgesnių svarstymų susibūrėme į EIP veiklos grupę, parengėme ir pateikėme projekto galimybių studiją, o ją pripažinus tinkama paramai gauti, pateikėme ir paraišką. Projektą pradėjome įgyvendinti 2016 m. gruodžio mėnesį“, – patirtimi dalijasi projekto vadovė doc. dr. Inga Adamonytė.

Projektas bendrai veikia vienija Aleksandro Stulginskio universitetą, Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybą, Lietuvos ūkininkų sąjungą, Lietuvos žemės ūkio bendrovių ir grūdų augintojų asociacijas, Žemės ūkio kooperatinę bendrovę „Mūsų ūkis“, VšĮ „Aleksandro Stulginskio Lietuvos universiteto mokomasis ūkis“ ir keturis ūkininkus: Alfredą Bardauską iš Raseinių rajono, Edgarą Varkalį iš Rietavo savivaldybės, Andrių Baltrūną iš Rokiškio rajono ir Paulių Pikšrį iš Kėdainių rajono.

„Kadangi drėgmės reguliavimo sistemos sėkmingai taikomos JAV, Kanadoje, Olandijoje, Vokietijoje ir kitur, mūsų projekto tikslas – sutelkti suinteresuotas šalis veikti bendrai, visokeriopai skleisti žinias apie inovaciją, kompleksiskai įvertinti dirvožemio drėgmės režimo reguliavimo priemones ir jų taikymo efektyvumą Lietuvoje. Taip pat išsiaiškinti, kokią ekonominę ir ekologinę naudą turi šios priemonės ir kaip jos prisideda prie žemės ūkio konkurencingumo didinimo, identifikuoti automatizuoto sistemos valdymo galimybes“, – apibūdina Inga Adamonytė.

Ūkininko laukuose įrengta drėgmės reguliavimo sistema

Įrengtos reguliavimo sistemos

Vienas pirmųjų projekto įgyvendinimo darbų – įrengtos bandomosios drėgmės reguliavimo sistemos šešiuose skirtinguose regionuose esančiuose ir skirtingo agroklimato ūkiuose. Kitas svarbus žingsnis – eksperimentiniai tyrimai ir duomenų rinkimas, įvairių vandens charakteristikų stebėjimas ir fiksavimas, išvados ir apibendrinimai, nuolatinis ūkininkų konsultavimas ir reguliuojamo drenažo sistemos pritaikymas konkrečioms ūkio sąlygoms.

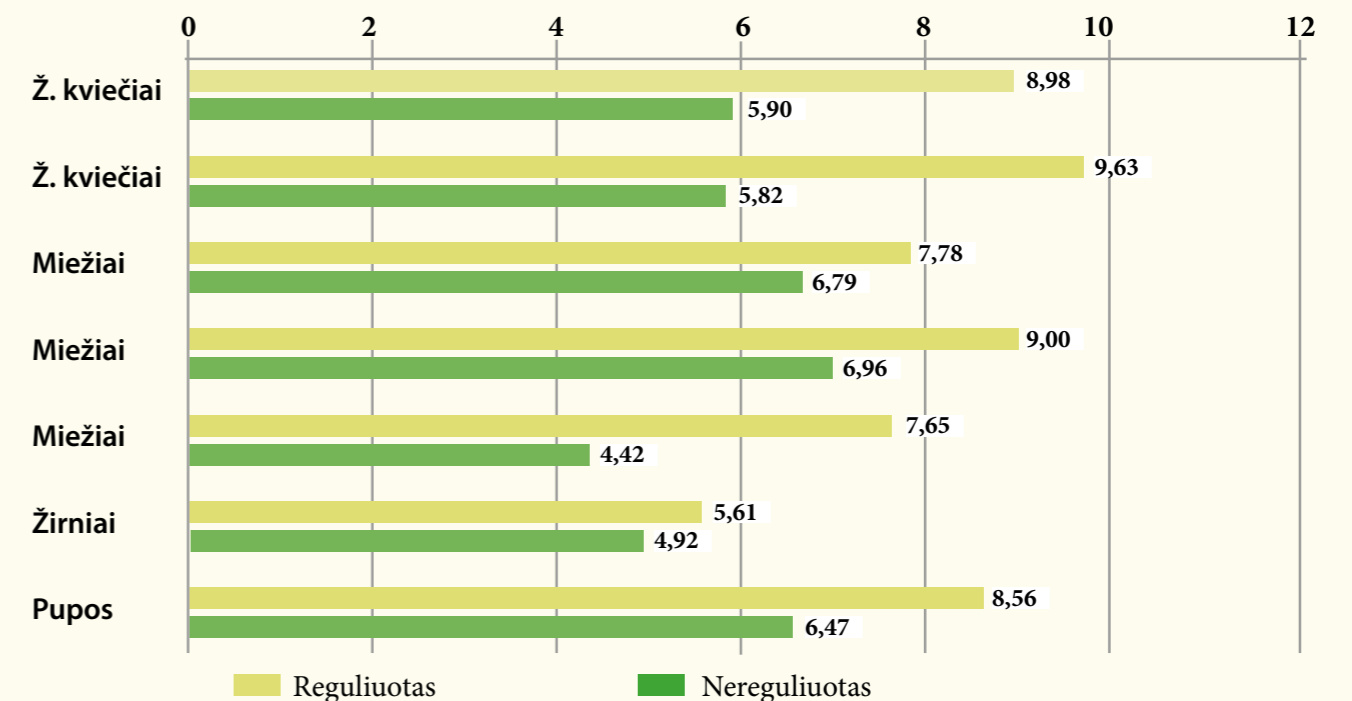
„Teoriškai daug kalbama apie dirvožemio drėgmės reguliavimo naudą, bet projekto pirmųjų stebėjimų metu (2018) rezultatai jau leidžia praktiškai tuo įsitikinti“, – pabrėžia projekto vadovė.

„Mano ūkio žemės nėra labai geros. Nukenčiame ir nuo lietaus, ir nuo sausros. Kadangi anksčiau kartu su Aleksandro Stulginskio universitetu esu įgyvendinęs kelis projektus, turime bendradarbiavimo patirties, o dėl klimato veiksnių nuolat kyla didelis poreikis reguliuoti dirvožemio drėgmę, tapau ir šio projekto partneriu. Praėjusių metų rudenį viename lauke buvo įrengta drėgmės reguliavimo sistema. Labai gerai, kai eksperimentas vykdomas ūkininkui gan gerai žinomame lauke. Patogu stebėti, kokią įtaką drėgmės režimo reguliavimas turi derlingumui, – mintimis apie projektą dalijasi ūkininkas Alfredas Bardauskas iš Raseinių rajono. – Tačiau jei nebūtų skiriama parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą, šiame eksperimente nebūčiau dalyvavęs. Tokie dalykai nemažai kainuoja, ir patys ūkininkai be teikiamos paramos negalėtų įgyvendinti tokio projekto, juolab kad šiuo metu esu nusimatęs kitus prioritetus“.

„Ūkininkams labai svarbus dirvožemio drėgmės reguliavimas. Pasaulyje tokios sistemos jau naudojamos, o Lietuvoje jos – naujiena, tad nutarėme patys jų efektyvumą išbandyti. Jei pajusime naudą, ir į kitus laukus persikelsime“, – teigia ūkininkas Paulius Pikšrys iš Kėdainių rajono.

„Lauke, kuriame įrengta drėgmės reguliavimo sistema, buvo pasėti žieminiai kviečiai, tad šiemet turėjau galimybę lyginti juos su kituose laukuose augančiais žieminiais kviečiais. Sistema ne tik reguliuoja drėgmę, bet ir padeda dirvožemyje išlaikyti visas augalams reikalingas medžiagas. Jų neišplauna į melioracijos griovius nutekantis pavasarinis vanduo. Labai gerai, kad įgyvendinant projektą atsirado bendradarbiavimas su mokslininkais 2014–2020 m. programoje atsiradusios naujos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritimi „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“, – pasidžiaugia ūkininkas Edgaras Varkalys iš Rietavo savivaldybės.

Biologinis žemės ūkio augalų derlingumas (t/ha)

Geroji patirtis
Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos finansuojami projektai

Programa finansuojama iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto.

Autorių kolektyvas. Sudarytoja – Genovaitė Paulikaitė, 2018 m., 140 p., tiražas 200 egz.

Spausdino UAB „Petro ofsetas“

Leidinyje apžvelgiama, kiek kuris Lietuvos regionas yra gavęs paramos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemones, pateikiami konkretūs sėkmingai įgyvendintų ir įgyvendinamų projektų pavyzdžiai. Pateikiama ir šio laikotarpio programos naujovė, skatinanti mokslininkų, konsultantų ir žemės ūkio produkcijos gamintojų bendradarbiavimą. Tai projektai, finansuojami pagal priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama EIP veiklos grupėms“.